

Oxoxo Quotix

ΑΠΟΣΤΟΛΗ:
ΣΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ
ΓΩΝ ΑΝΘΡΑΚΟΠΥΡΡΩΝ

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΠΕΙΝΑΣ
ΤΗΣ R.A.F.
Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΟ
ΚΚΕ (ΕΣ.)
ΚΑΙ Ο ΠΗΓΑΣ

ΟΙ ΓΛΩΣΣΟΛΑΕΙΣ
ΤΟΥ ΜΙΑΘΝΑ
ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ:
ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ
ΑΔΕΝΤΙΚΟ

A

ν περάσατε όλο τό Γενάρη μέ τήν
 Εγνοια σέ ποιόν ν' αφιερώσετε τό
 1985 πού άρχισε, ό Γιάννης Ίωάννου
 σ'ās βρήκε τή λύση. Είναι τό έτος
 του ψηφοφόρου, τό έτος του Μεγάλου
 'Αφεντικού. Τουλάχιστον όσο τό
 1984 υπήρξε τό έτος του Μεγάλου
 'Αδελφού.

Καί Ιδού: 'Ενώ πέρυσι τέτοια εποχή
 μόνον ένας άνασχηματισμός έσπαγε
 κάπως τή γενική πολιτική άμηχανία, φέτος έχουμε ήδη έναν
 καλπονοθετικό εκλογικό νόμο, μιά επικείμενη προεδρική
 εκλογή, μιά ρήξη μορατόριουμ μεταξύ ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ, μιά
 ριζική άνακατανομή ρόλων στό ΚΚΕ έσωτ., τουλάχιστον τρεις
 διαφωνούντες στην Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ, μιά καθαίρεση Μπούτου
 στην Ν. Δημοκρατία. 'Αλλά και τό Κυπριακό σέ άδιέξοδο μέ
 τή διεθνή διπλωματία σέ έξαρση και τίς πιέσεις «πρός τίς δύο
 πλευρές» σέ ήμερήσια διάταξη. Νέος γύρος ή...

'Ενώ όμως έμεις πιεζόμεθα από 'Ανατολάς σέ σημείο νά
 υίοθετούμε νέο δόγμα, και στην προσφιλή μας Δύση τά
 πράγματα δέν είναι ρόδινα. Έτσι ή παράταση τής μεγαλύτερης
 στην ιστορία άπεργίας των 'Αγγλων 'Ανθρακωρύχων, όπως και
 ή επαναδραστηριοποίηση τής RAF στην Δ. Γερμανία, δίνουν δύο
 διαφορετικές δψεις μιάς ήπείρου όπου οι αντίθέσεις ζούν και
 μετασχηματίζονται καθημερινά παρά τή συνεχιζόμενη «πορεία
 προς τήν Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση» των κυβερνήσεών της.

Κι αφού μιλήσαμε γι' 'Ανατολή και Δύση, δέν γίνεται
 ν' άποσιωπήσουμε τή Γλώσσα. Τήν 'Ελληνική Γλώσσα πού γιά
 τή σωτηρία της έχουν κινητοποιηθεί κάθε λογής 'Ανατολίτικοι
 μύθοι και δόγματα. 'Η γλώσσα τής Σωτηρίας, ή γλώσσα των
 προγόνων, τά Εύαγγελικά, τά 'Ορεστικά, σέ λίγο θά έχουμε
 και τά 'Αθεικά άν συνεχίσουμε στην ίδια εφραπτομένη. Είναι
 πιά τόσο δξυμένοι οι τόνοι και τά πνεύματα έχουν τόσο
 εξαφθει, ώστε φτάνει ν' άμφιβάλλει κανείς άν θά
 ξανακυκλοφορήσει Σχολιαστής μέ τόνους και μέ πνεύματα...

Δέν είχε χώρο γιά τόν 'Ηλία 'Ηλιού ή έλληνική άριστερά τά
 τελευταία χρόνια. 'Ισως, όμως, γιά τό λόγο αυτό ή άπουσία
 του είναι ακόμα πιά όδυνηρή.

Τά κρατικά μας θέατρα

Η αλλαγή μας έχει πολλές φορές ξαφνιασει με τό λεπτό πολιτικό παιχνίδι της αλλά αυτή τη φορά μας άφησε άναυδους. Κανείς δεν ήταν δυνατόν να φανταστεί ότι τό αντίθετο μέτωπο θα χιζόταν με τη Ν.Δ. και μάλιστα ενάντια στην άριστερά! Κι όμως ένας μεγαλοφυής έκλογικός νόμος έφτανε για να μπει τό πολιτικό παιχνίδι μέσα σε πλαίσια εύπρεπής και άνεκτά ακόμη και για τά δύσκολα γούστα της τάξης των πόλεων. (Ό δρος άστική μετά από όσα του έχουν καταμαρτυρήσει δεν είναι νομίζω ό κατάλληλος για να γεφυρώσει τά χάσματα μεταξύ των Έλλήνων πολιτών και να πετύχει την έθνική ομοφυχία).

Και ή έλληνική άριστερά όμως στάθηκε στό ύψος των περιστάσεων. Κατάγγειλε τό έκλογικό έκτρωμα με περισσή αξιοπρέπεια. Όλο αυτό τον καιρό είχε τίμια και ύπομονετικά ύπομεινει όλα τά καπρίτσια της άλλαγής. Είχε συγκρατήσει όσο μπορούσε τους φτωχούς συγγενείς της από βιαιότητες, άπεργίες, βωμολοχίες και από οτιδήποτε ήταν δυνατόν να προσβάλει την άλλαγή. Ποτέ δεν την είχε κατηγορήσει δημόσια και είχε πάντα έναν καλό λόγο γι' αυτή. Έτσι περίμενε, νορίζω δίκαια, ότι ή άλλαγή θα έκτιμούσε τό χαρακτήρα της και τό ειδύλλιο θα κατέληγε σε γάμο. (Έστω και πολιτικό βρέ άδελφέ). Όμως ό έρωτας, άποδείχθηκε για μία ακόμη φορά, είναι συναισθημα πού στην εποχή μας έχει κλονισθεί σοβαρά.

Η άριστερή οίκογένεια έχει δύο κόρες της παντρειάς, τόσο διαφορετικές στην ιδιοσυγκρασία!

Η μία οξύθυμη και νευρική κατέφυγε στον πατέρα να του παραπονεθεί για τά καμώματα του γιου του. Δεν ξέρω τι ειπώθηκε μεταξύ τους. Φαντάζομαι ότι ό κύριος Κώστας θα είπε κάτι περίπου τέτοιο: Ό Άντρέας είναι καλό παιδί αλλά κάνει μερικές φορές του κεφαλιού του. Ίσως

δέν έπρεπε να σάς εκθέσει, αλλά ό γάμος είναι μυστήριο σοβαρό, καταλαβαίνετε.

Η δεύτερη έκδοχή υπήρξε πιο πολιτική.

Η μόνη λύση είναι τό ψηστήρι! Και επειδή άλίμονο σε εκείνον πού ξεχνά τον χρυσό κανόνα «στον άγώνα ενωμένοι και στη μάσα χωριστά» τέρμα οι φιλοφρονήσεις και οι άμοιβαίες εμπιστοσύνες. Νά είμαστε όλοι παρόντες να ξέρουμε τι μας γίνεται.

Έτσι διεύρυνε την κεντρική έπιτροπή. Θα μου πητε είναι αυτή ένέργεια πού ταιριάζει σε κομμουνιστικό κόμμα; Θα σάς άπαντήσω: Σύντροφοι άς μην κολλάμε σε ταμπέλες του παρελθόντος, ή ζωή έξελίσσεται. Σήμερα εκείνο πού χρειάζεται είναι μία άρχηγική προσωπικότητα. Ζήτη τον ό Λεωνίδα με τους τριακόσιους του.

Ζούμε στην κοινωνία του θεάματος. Μόνο έτσι εξηγείται τό ότι ενώ ή πολιτική μας σκηνή κατάντησε τσίρκο, κατορθώνει παρ' όλα αυτά να μαζεύει τον κόσμο. Ίσως να τό χρωστά στο μεγάλο όνομα του σκηνοθέτη.

Γ. Κάλλας

Σκάνδαλο στη Σύγκλητο του Ε.Μ.Π.

Μετά την ολιγόλεπτη κολοκυθιά, άφωνα οι συγκλητικοί διεπίστωσαν ότι κανείς δεν έδωσε έντολή στον δικηγόρο του Ίδρύματος, να άποσύρει την αίτηση έξαιρέσης μελών του Άνωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου. Του ΑΕΔ δηλαδή πού θα έκδικαζε τη συνταγματικότητα του Νόμου-Πλαισίου.

Ό πληρεξούσιος δικηγόρος «έκρινε» ότι τό ήπο κλίμα επέβαλε να άποσυρθεί ή αίτηση και να διευκολυνθεί ή διαδικασία. Βέβαια έγκυρες πληροφορίες άναφέρουν ότι: είχε μεσολαβήσει και σύσκεψη των δικηγό-

ρων της ύπόθεσης, όπου άφου τους έξήγησαν την κρισιμότητα και ίσως τό πλαίσιο της συμφωνίας διάσωσης του Μένιου με ταυτόχρονη θυσία μερικών λεκτόρων.

Θυσία στο βωμό της συνταγματικής νομιμότητας πού έπεισε τους δικηγόρους να δράσουν «άνεξάρτητα».

Πόσο όμως θα άνεχτούν την «πρωτοβουλία» των υπευθύνων δικηγόρων οι συγκλητικοί — «έργοδοτες τους»; Δ.Κ.

Η επίθεση Παπανδρέου στο Κ.Κ.Ε.

Η πρόσφατη όμιλία του Α. Παπανδρέου στην Κ.Ε. του Π.Α.Σ.Ο.Κ. είχε έναν διπλό στόχο. Να έπιθεθεί στην ήγεςία του ΚΚΕ και της παραδοσιακής άριστεράς γενικά ώστε να δικαιολογήσει την ύφαρπαγή ψήφων και έδρων άπ' αυτήν με τό νέο έκλογικό σύστημα. Έτσι:

■ Διακήρυξε άλαζονικά ότι ό έκλογικός νόμος άποτρέπει τον κίνδυνο να άναγορευτούν μειοψηφίες σε «ύπερεξουσία» και άπόλυτους ρυθμιστές, και κατηγορήσε τις ήγεςίες των Κ.Κ. ότι όνειρεύονται πίεςεις, διαπραγματεύσεις και συμμαχίες.

■ Είπε ότι ή κινητοποίηση του Κ.Κ.Ε. για άπλή άναλογική είναι έπανεμφάνιση ενός άριθμητικού στόχου (του 17%), έξακολουθώντας ό ίδιος και μόνο να όνομάζει άπλή άναλογική αυτό πού ή Δεξιά χαρακτηρίζει έντιμο έκλογικό σύστημα πού θα άποφέρει στο Π.Α.Σ.Ο.Κ. περισσότερες έδρες από την ύπερ-ένισχυμένη άναλογική του Καραμανλή.

■ Κατηγόρησε, και σωστά, τό Κ.Κ.Ε. για έπιστροφή στη φιλολογία του σοσιαλφασισμού (Τι Παπάγος, τι Πλαστήρας), άσπαζόμενος την ίδια άκριβώς φιλολογία και φιλοσοφία με μία εύκολη αντίστροφή (ουσιαστική συμπόρευση Κ.Κ.Ε. και άρχουσας τάξης ενάντια στην άλλαγή).

■ Μίλησε μ' ένα πατερναλιστικό τρόπο για τις μάζες των όπαδών της άριστεράς πού για πρώτη φορά στη ζωή τους άνέπνευσαν έλεύθερα, συμμετείχαν δημοκρατικά και ισότιμα και είδαν τους άγώνες τους να δικαιώνονται. Άν έτσι είναι κατανεμημένοι οι ρόλοι, μεγαλύτερο μερίδιο στην ιστορική αυτή άποκατάσταση αντίστοιχεί στον Καραμανλή.

■ Συμβούλευσε τέλος τό Κ.Κ.Ε. να κάνει ουσιαστική κι όχι εύκολη αυτοκριτική και χαρακτήρισε την έα-κειμένη άναμέτρηση:

πανδημοκρατική: για τά δικαιώματα του πολίτη, στις ούρες του Ι.Κ.Α., πατριωτική: για την έθνική άνεξαρτησία, και τη λύση του Κυπριακού. στρατηγική: για κοινωνική άπελευθέρωση και άποφυλάκιση έπώνυμων ποινικών.

ίδεολογική: για την σοσιαλιστική πράξη και ήθική και άρραβώνες λαοπρόβλητων καλλιτεχνών.

ριζοσπαστική: για την νέα φιλοσοφική προσέγγιση στον άνθρωπο και τους «τρελούς» αντιρρησίες συνείδησης του στρατού.

Α.Α.

‘Αρμένικο κίνημα... καί άμπέλι

Τίς προάλλες τό κακουργιοδικείο ‘Αθηνών κατεδίκασε σέ 14χρονη κάθειρξη τόν ‘Αρμένιο Χαβέχ ‘Ισαχάμ Κονταβεργιάν γιά «βομβιστική επίθεση κατά άεροπορικής εταιρίας», στήν όποία έχασε τή ζωή του ό σύντροφός του Σάκο Γουαραντάν. Φυσικά τίποτε δέν άπεδείχθη κατά τήν άκροαματική διαδικασία, κανείς μάρτυς δέν έπιβεβαίωσε τήν ένοχή του Χαβέχ, αλλά ό εισαγγελέας ήταν άνυποχώρητος.

«Δέν μās ενδιαφέρει τό συναισθηματικό μέρος τής υπόθεσης» έίπε στήν άγόρευσή του, έννοώντας τό περιεχόμενο τής άπολογίας του κατηγορούμενου πού δέν έκρυψε ούτε στιγμή τή συμμετοχή του στό ‘Αρμενικό Κίνημα καί σ’ άλλο σημείο τόνισε: «‘Η ‘Ελλάδα δέν είναι ξέφραγο άμπέλι». Μά τά πράγματα είναι άλλιώς κ. Εισαγγελεϋ, τήν ‘Ελληνική κοινωρία θά άγγίζουν, όσο δυσάρεστο κι άν είναι, οι δραματικές συγκρούσεις του καιρού μας. Δέν είναι ειδυλλιακός ό Κόσμος μας, πώς νά τό κάνουμε;

«Δέν θά σταματήσουμε άν δέν λευτερωθούν όλοι οι λαοί πού βρίσκονται κάτω άπ’ τήν ιμπεριαλιστική κυριαρχία, άν δέν λευτερωθεί καί ό τελευταίος κρατούμενος άπ’ τά κελιά του ιμπεριαλισμού».

Αυτά γράφει τό περιοδικό «‘Αρμένης Φεντάι» πού εκδίδεται στήν ‘Αθήνα καί αυτά δέν μπορούν νά ποινικοποιούνται ούτε νά «περιορίζονται» κατόπιν παραδειγματικών τιμωριών, μάλλον τό αντίθετο. ‘Η άπεργία πείνας πού άμέσως κήρυξε στίς φυλακές ό ‘Αρμένιος, πρόκειται νά διαταράξει άκόμα περισσότερο τό «ήσυχο άμπέλι μας».

Δ.Τ.

Τί Πλαστήρας, τί Παπάγος;

‘Η πρόσφατη σύγκρουση ΚΚΕ-ΠΑΣΟΚ μέ άφορμή τόν έκλογικό νόμο καί ή άσυνήθιστη όξύτητα πού προσέλαβε άποτελεί μιά καμπή στήν πολιτική του ΚΚΕ πού προκάλεσε ιδιαίτερη αίσθηση σέ κομματικά μέλη καί στελέχη. ‘Από τή στροφή αυτή φαίνεται ικανοποιημένη ή κομματική βάση πού από καιρό δυσανασχετούσε εκδηλώνοντας μέ αυθόρμητους τρόπους τή δυσφορία της γιά τό περιβόητο μορατόριουμ μεταξύ ΚΚΕ-ΠΑΣΟΚ.

Τά έσωτερικά προβλήματα πού δημιουργούσε ή πολιτική του μορατόριουμ είχαν ένταθεί τόν τελευταίο καιρό μετά τήν καθαίρεση του Σ. Χατζόπουλου μέλους τής Κ.Ε., καί τήν απομάκρυνση έπτά γραμματέων μεγάλων άχτιδικών όργανώσεων τής Κ.Ο.Α. μεταξύ των όποιων τής Καλ-

λιθέας, Ν. ‘Ιωνίας, Χαλανδρίου, Φιλαδέλφειας, κλπ. ‘Από αυτή τήν πλευρά ή θεαματική όξυνση των σχέσεων μέ τό ΠΑΣΟΚ έπέδρασε κατευναστικά στό έσωτερικό του κόμματος, άφενός δέν τήν έπιβάλλουν τό κοινό αίσθημα καί άφετέρου συσπειρώνοντας, προϋπόθεση άπαραίτητη γιά τήν άποτελεσματική διεκπεραίωση τής έπερχόμενης εκλογικής άναμέτρησης. ‘Ομως τήν πολιτική ενός κόμματος δέν τήν έπιβάλλουν μόνο οι έσωκομματικές του άνάγκες. Σέ μεγάλο βαθμό ή στροφή αυτή ύπαγορεύτηκε καί από τήν άνησυχία μήπως τό ΚΚΕ άντι νά κερδίσει ψηφοφόρους δυσάρεστημένους μέ τό ΠΑΣΟΚ, συνεισπράξει φθορά στό βαθμό πού στήριζε τό ΠΑΣΟΚ. ‘Αξίζει νά σημειωθεί ότι τό ΚΚΕ σ’ αυτή τήν άλλαγή πολιτικής βρήκε, κατά κάποιο τρόπο, άνέλπιστη «βοήθεια» από τόν Κ. Μητσοτάκη. ‘Οταν ό άρχηγός τής Ν.Δ. υιοθετεί ή τους καί συναινετικούς τόνους, τό ΚΚΕ αισθάνεται πώς νομιμοποιείται νά προβάλλει μιά πολιτική στό στυλ

«Τί Παπάγος, Τί Πλαστήρας» άφού κατά τήν έκφραση κορυφαίου στελέχους «ή ίδια ή ζωή δείχνει αυτή τήν ταύτιση».

Γενική εκτίμηση είναι ότι ή στροφή αυτή άποτελεί έπιτυχία τής «άριστερης» φλωρακικής πτέρυγας, εκτίμηση πού ένισχύεται από τό γεγονός ότι στίς κινητοποιήσεις έναντίον του εκλογικού νόμου, υπέρ τής άπλής αναλογικής, καί γιά τίς συσπειρώσεις άριστερά του ΠΑΣΟΚ, ύπεύθυνος είναι τό μέλος τής Κ.Ε. Κ. Τζιατζής πού θεωρείται ότι εκφράζει «άριστερές» τάσεις.

‘Ας σημειωθεί ότι ή «άριστερή» φλωρακική τάση προέρχεται από ένα ένιαίο «άριστερό» ρεύμα πού διαμορφώθηκε στήν ΚΝΕ τήν περίοδο τής δικτατορίας καί άμέσως μετά, καί τό όποιο περιλαμβάνει σημαίνονταν σήμερα στελέχη του ΚΚΕ, όπως ό Δ. Γόντικας (γραμματέας τής ΚΟΑ), ό Κ. Κάπος (κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος), ό Μ. ‘Ανδρουλάκης (έπί κεφαλής του γραφείου τύπου), ό Σπ. Χαλβατζής (γραμματέας τής ΚΝΕ), ό

ποίηση του Καραμανλή.

Στό στόχαστρο θά είναι, όχι ό Καραμανλής τής όχταετίας, αλλά ή άμφισβήτηση του μεταπολεμικού πλαισίου πού θεμελίωσε καί μέ τήν άριστερή συνείδηση. Μ’ αυτή τήν έννοια θά είναι καί μιά κριτική καί προς τήν ‘Αριστερά.

Πολλοί είναι εκείνοι πού πιστεύουν ότι, άν ή πρωτοβουλία άναπτυχθεί μέ πολιτική φερεγγυότητα καί εύρος, θά άποτελέσει προνομιακό πεδίο σύγκλισης άριστερών από διαφορετικές κατευθύνσεις μέ πολλές... εκπλήξεις.

Στό επόμενο τεϋχος του «Σ» πιστεύουμε ότι θά έχουμε νά πούμε πολύ περισσότερα.

‘Αναμένομεν... όλοι.

Π. Παν

ΟΧΙ στόν ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

‘Η άκίνησια — άμνησία — άφασία των κομμάτων τής ‘Αριστεράς μπροστά στη σύγυρη έπανεκλογή του Καραμανλή στήν Προεδρία, έχει δημιουργήσει μιά έντονη κινητικότητα σέ πολιτικές ομάδες, άνένταχτα στελέχη καί προσωπικότητες του άριστερού χώρου γιά τή δημιουργία μιάς Πολιτικής ‘Επιτροπής Δράσης μέ στόχο νά σπάσει όχι φραστικά αλλά μέ πολιτικά έπιχειρήματα καί μαζικές κινητοποιήσεις τήν «έθνική όμοφυχία» γύρω από τήν προεδρο-

Κ. Τζιατζής (μέλος τής Κ.Ε.), ό Ν. Κοτζιάς (ύπεύθυνος ιδεολογικής δουλειάς), κ.ά.

Τό ένιαίο αυτό ρεύμα πού τό συνέδε, μεταξύ άλλων, ή αντίπαράθεση προς τήν παλιά Κολλυγιανική φρουρά του κόμματος (Τσολάκης, Φαράκος, Κουκούλου, κ.ά.) διασπάστηκε γύρω στό 1978 μέ τήν παρέμβαση του Μίκη Θεοδωράκη.

Είναι πιά άδιαμφιβήτητο ότι παρά τή μονολιθική εικόνα πού προσφέρει προς τά έξω, τό ΚΚΕ (τουλάχιστον σέ επίπεδο κομματικού μηχανισμού) διατρέχεται από σοβαρές αντιθέσεις. Τι θά προκύψει άπ’ αυτές γιά τήν ώρα παραμένει άγνωστο.

Δ.Δ.

‘Ο κ. Κατσιφάρας έπιβεβαιώνει

Πειραιάς 10.1.1985
Απ. 11500 1/6/85

Κύριε Διευθυντά,

‘Απαντώντας σέ δημοσίευμα πού έγινε στό τεϋχος τής 1.12.1984 του περιοδικού σας μέ τίτλο «‘Η εκδίκηση των ‘Οργανισμών» σās πληροφορούμε τά έπόμενα:

1. ‘Η άπαγόρευση άσκησης του ναυτικού επαγγέλματος καθώς καί ή άπογραφή ότόμων πού βαρύνονται μέ τό δόκιμα τής λιποταξίας, ή άνυποταξίας στο στρατεύμα προβλέπεται από τό ΝΔ 720/1970 «περί στρατολογίας» (άρθ. 82,83 καί 84) σέ συνδυασμό μέ τή μέ αριθμό 70056/15/2.1.81 άπόφαση τής ΔΝΕΡ Τμήμα 3 του ‘Υ.Ε.

2. Στήν παραπάνω άπόφαση εκτός των άλλων προβλέπεται καί ή όποβολή στήν ‘Υπηρεσία από τόν ναυτικό πού άπογράφεται ύπεύθυνης δήλωσης του ΝΔ 105/1969, στήν όποία δηλώνει ό ύποψήφιός ότι «δέν έχει καταδικασθεί γιά λιποταξία ή άνυποταξία» (μόνο γι’ αυτούς πού συμπλήρωσαν τό 210 έτος τής ηλικίας τους).

3. Ναυτικό φυλλάδιο χορηγείται κατ’έξαιρηση άν μετά τήν διάπραξη του αδικήματος έπακολούθησε άπαλλαγή του λιποτάκτη ή άνυποτάκτου ναυτικού μέ όποιοδήποτε τρόπο (όπως ή προσφυγή του καί άπαλλαγή του από τό Συμβούλιο Χαρίτων του ‘Υπουργείου Δικαιοσύνης) ή συντρέχουν οι περιπτώσεις του άρθρου ΙΙ παρ. 2 του ΝΔ 720/1970 (περιπτώσεις έξαγοράς άνυποτάκτων κλπ.).

Μέ τιμή
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΣΙΦΑΡΑΣ

‘Η άπάντησή μας:

‘Ο ύπουργός έπιβεβαιώνει τό σχολίο μας. Δέν ίσχυριστήκαμε τίποτε διαφορετικό. Γιά αυτό τό νομικό καθεστώς γράψαμε καί αυτό εκκρίναμε. Διότι οι νόμοι κρίνονται καί στήν περίπτωση αυτοί θεωρούνται ως εκδικητικοί. ‘Ως λέγεται, ή κυβέρνηση διαθέτει τήν πολιτική βούληση καί αλλάζει ίσχύοντες θεσμούς, στήν προκειμένη περίπτωση δέν βρίσκει, φαίνεται, άποχρώντα λόγο. Αυτό είναι τό πρόβλημα.

Δ.Τ.

ΕΧΕΙ ΚΑΘΙΕΡΘΕΙ ΠΙΑ. Ο ΚΑΘΕ ΝΕΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΝΑ ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΕ ΚΑΠΟΙΑ ΚΑΤΑΠΙΣΣΗΜΕΝΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΟΜΑΔΑ, ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΓΝΩΣΤΑ, Σ' ΟΛΟΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ.

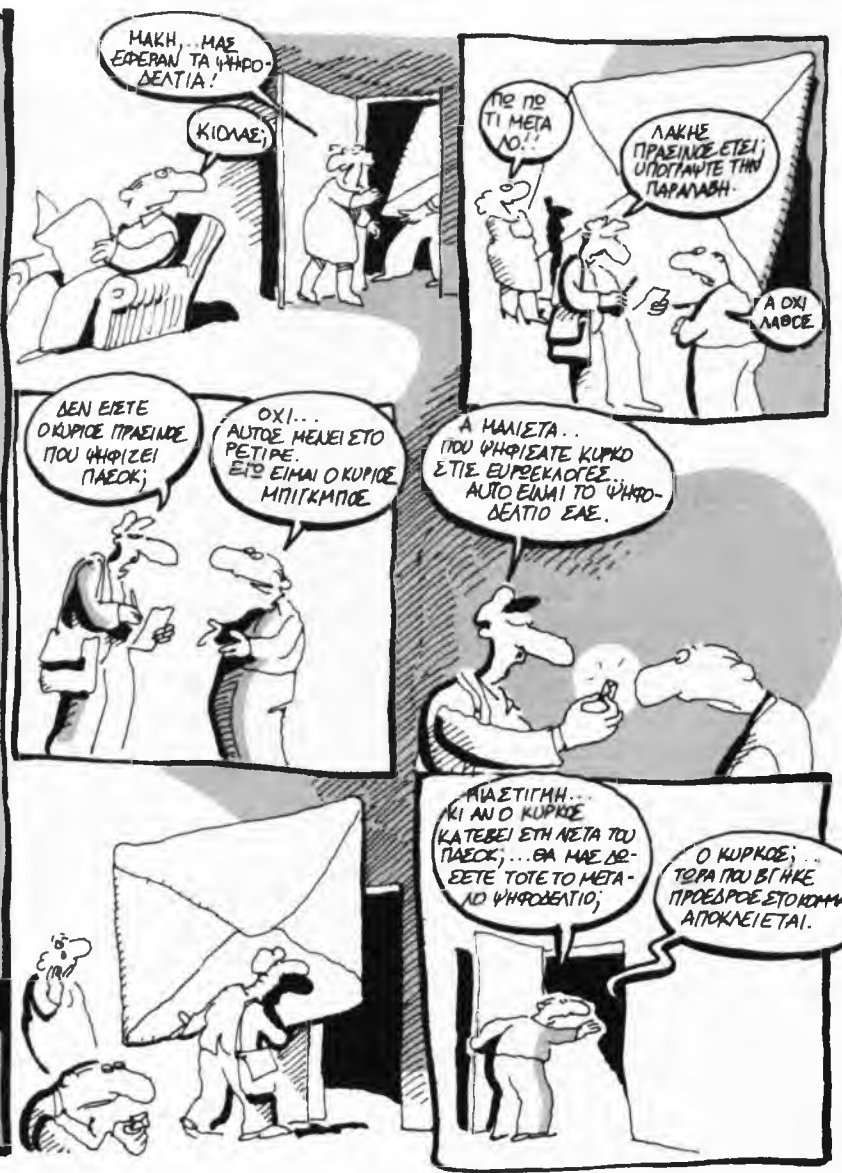
ΕΤΣΙ, ΜΕΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ, Η ΦΕΤΕΙΝΗ ΧΡΟΝΙΑ ΕΧΕΙ ΑΦΙΕΡΩΘΕΙ ΣΤΟΝ ΨΗΦΟΦΟΡΟ. ΣΤΟ ΜΕΤΑΜΟ ΑΥΤΟ ΑΦΕΝΤΙΚΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΖΩΗΣ.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΗΝ ΤΟΥ ΕΧΕΙ ΟΡΓΑΝΩΘΕΙ ΕΝΑ ΜΕΤΑΜΟ ΕΘΡΑ-ΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ, ΜΕ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ, ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ ΣΕΣΟ, ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ, ΦΑΝΦΑΡΕΣ, ΜΗΣΣΕΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΣ ΕΚΛΟΓΕΣ. ΠΩΜΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ: ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ, ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ, ΑΚΟΜΗ ΚΑΙ ΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ.

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΝΑ ΚΡΑΤΗΣΕΙ ΟΜΟ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΚΑΙ ΝΑ ΣΑΡΩΣΕΙ ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΟ, ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΣΑΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟ ΤΩΝ ΨΗΦΟΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΡΑ ΤΙΜΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ, Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΑΚΗΣ ΜΠΙΓΚΜΠΟΣ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΦΕΝΤΙΚΟ

ΤΟΥ ΓΙΩΝΗ ΣΩΜΠΟΥ

ΜΑΚΗ... ΜΑΣ ΕΠΕΡΑΝ ΤΑ ΨΗΦΟ-ΔΕΛΤΙΑ!

ΚΙΩΜΑΣ!

ΠΕ ΠΕ ΤΙ ΜΕΤΑ ΛΟ!!

ΛΑΚΗΣ ΠΡΑΞΙΝΟ ΕΤΕΙ; ΥΠΟΓΡΑΨΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗ.

Α ΟΧΙ ΛΑΘΟΣ.

ΔΕΝ ΕΙΣΤΕ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΠΡΑΞΙΝΟΣ ΠΟΥ ΨΗΦΙΣΕΙ ΠΛΕΟΚ;

ΟΧΙ... ΑΥΤΟΣ ΜΕΛΕΙ ΣΤΟ ΡΕΤΙΡΕ. ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΠΙΓΚΜΠΟΣ.

Α ΜΑΛΙΣΤΑ... ΠΟΥ ΨΗΦΙΣΑΤΕ ΚΥΡΙΟ ΕΤΙΣ ΕΥΠΡΕΚΛΟΓΟΣ. ΑΥΤΟ ΕΙΜΑΙ ΤΟ ΨΗΦΟ-ΔΕΛΤΙΟ ΕΣΕ.

ΜΑΣΤΙΓΜΗ... ΚΙ ΑΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΚΑΤΕΒΕΙ ΕΤΗ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΛΕΟΚ;... ΘΑ ΜΑΣ ΔΡ-ΕΣΤΕ ΤΟΤΕ ΤΟ ΜΕΤΑ-ΛΟ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟ;

Ο ΚΥΡΙΟΣ;... ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΒΓ'ΗΚΕ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΤΟ ΚΟΜΜΑ; ΑΠΟΚΝΕΙΤΑΙ.

ΑΠΟ ΑΠΟΥΣ ΤΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ ΑΛΕΞΑΝΕΤΑΙ Η ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΒΕΝΖΙΝΗΣ...

ΣΥΓΓΝΑ ΜΑΚΗ!! ΑΚΡΙΒΑΙΝΕΙ Η ΒΕΝΖΙΝΗ. ΤΡΕΧΑ ΝΑ ΦΟΛΚΑΡΕΙΣ Τ' ΑΜΑΞΙ!

ΜΑ... ΜΕ ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΛΤΟ ΚΟΙΜΟΕΘΙΜΑ;

... ΚΑΙ ΜΠΟΡΟ ΝΑ ΠΩ ΟΤΙ ΑΡΓΗΣΑΝ... ΜΙΑ ΒΔΟΜΑΔΑ ΤΩΡΑ ΚΟΙΜΑΜΑΙ ΜΕ ΤΟ ΠΑΛΤΟ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ

ΜΑ ΚΑΜ, ΕΣΕΙΣ ΠΟΤΕ ΠΡΟΛΑΒΑΤΕ ΚΑΙ ΝΤΥΘΗΚΑΤΕ; ΕΣΕ ΕΥΧΑΙΡΙΣΤΟΙ-ΝΗΣΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΙΜΗΧΗ;

ΑΓΓΛΗ ΠΕΙΡΑ ΚΥΡΙΟΙ... ΟΤΑΝ Ο ΤΙΜΑΡΙΘΟΣ ΚΛΕΙΝΕΙ ΤΟ ΔΕΚΕΜΒΡΗ, ΟΙ ΑΝΑΤΙΜΗΧΕΣ ΓΙΝΟ-ΝΤΑΙ ΤΟ ΓΕΝΑΡΑ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ... ΑΛΛΑ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ;

ΑΚΡΙΒΟΣ ΑΠΟ ΚΑΤΩ ΣΥΝΤΡΟΦΕ ΛΕΟΝΙΔΑ.

ΑΝ ΜΕ ΖΗΤΗΣΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΘΑ ΕΙΜΑΙ ΣΤΟΥ ΟΗΕ

ΕΓΩ ΘΑ ΗΘΕΛΑ... ΕΙΝΑΝ ΜΠΟΥΤΟ.

ΜΟΛΙΣ ΜΑΣ ΤΕΛΕΙΩΣΕ ΜΑΝΤΑΜ.

ΤΑΜΑΘΕΣ, Ο ΦΑΡΑΚΗΣ ΤΑ ΧΑΛΑΣΕ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ!

ΕΛΛ... ΣΟΒΑΡΑ;

...ΚΑΙ ΜΕ ΠΟΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΤΩΡΑ;

ΠΟΙΟΣ ΚΑΛΕ Ο ΦΑΡΑΚΗΣ; ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΤΥΡΩΣΕΙ ΝΑ ΤΟΝ ΚΟΥΤΑΞΕΙ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ

ΤΕΛΙΚΑ ΔΕΝ ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ ΝΑ ΒΡΕΘΕΙ ΜΙΑ ΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΤΟΥ ΟΗΕ.

ΚΥΡΙΕ ΛΑΤΕΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΠΟΥ ΔΡΕΣΑΤΕ ΣΤΟΙΧΕ ΑΝΕΡΓΟΙΣ ΒΑΣΑΝΙΣΤΕΣ ΜΕΤΑ ΤΑ 50 ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ 100 ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΕΣ ΠΟΥ ΧΑΡΙΣΑΤΕ ΣΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ, ΧΑΡΙΖΕΤΕ ΤΩΡΑ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΕΤΚΕΦΑΛΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΡΤΕΛΟΜΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ. ΠΩΣ ΝΙΘΘΕΤΕ ΚΑΝΟΝΤΑΕ ΟΛΘΕ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΔΡΕΣΕΣ ΣΤΟ ΕΘΝΟΣ;

...ΕΑΝ ΕΝΑΕ ΑΠΛΟΣ ΣΤΡΑΤΙΟΤΗΣ ΣΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΑΜΑΓΗΣ.

ΤΑΚΩΣΕΕ ΑΥΤΟ; Ο ΚΥΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΚΥΡΙΑ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΑΡΑΒΩΝΙΑΣΑΝ ΧΘΕΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟ ΤΩΝ ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΟ ΜΕ ΤΗΝ ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΑ...

ΟΣΤΕ ΤΟΣΟ ΑΣΧΗΜΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΣΟΚ;

ΜΕ ΕΥΧΟΡΕΙΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΧΗΣΗ ΑΛΛΑ ΟΙ ΕΥΝΟΜΙΝΕΣ ΣΤΟΥ ΟΗΕ, ΝΑΛΑΤΗΣΑΝ.

ΚΑΙ ΠΟΙΟΣ ΣΧΕΙΝΕ ΟΤΙ ΕΜΕΙΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΣΤΕ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ Ε; ΠΩΟΣ; ΑΝΤΕ ΧΑΣΟΥ ΑΠΟ ΔΕ!!

ΑΕΚΗΝ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΓΙΑ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΑΙΘΥΔΙΑΣΤΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΣΕ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΑΙΤΑΙΟ.

ΙΕΡΕ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΝΑ ΕΧΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΑΠΟ ΟΤΙ ΝΟΜΙΖΟΜΕ.

24.1.85 ΤΩΝΟΥ

Μετά τόν εκλογικό νόμο καί τήν αντίδραση τῆς Ἀριστερᾶς

Τό νέο πολιτικό σκηνικό...

Μετά τήν κατάθεση τοῦ εκλογικοῦ νόμου ἀπό τήν κυβέρνηση, τό πολιτικό σκηνικό μοιάζει νά ἔχει μεταβληθεῖ ριζικά. Τό κύριο μέτωπο πρὸς τό ΠΑΣΟΚ προέρχεται πλέον ἀπό τήν παραδοσιακή Ἀριστερά, καθώς ἡ ὀξεία κριτική καί οἱ έντονος παραινήσεις πού ἀπηύθηνε ἡ Ἀριστερά στήν κυβέρνηση κατά τήν προηγούμενη περίοδο — ὅταν τό ΠΑΣΟΚ εἶχε ἤδη δηλώσει ὅτι ὁ εκλογικός του νόμος δέν θά εἶναι ἡ «ἄδολη» ἀναλογική — ἀντικαταστάθηκε στή σημερινή φάση ἀπό μιά κατά μέτωπο ἀντιπαράθεση — καθώς ἔγινε φανερό ὅτι ὁ εκλογικός νόμος ἐλάχιστα θά εὐνοήσει τό ΚΚΕ καί τὰ «μικρά κόμματα». Ἀντίθετα μειώθηκε ὁ τόνος τῆς κριτικῆς τῆς Δεξιᾶς πρὸς τήν κυβέρνηση, καθώς ἡ Ν.Δ. «συναίνεσε» στό νέο εκλογικό σύστημα.

Τά κόμματα τῆς παραδοσιακῆς Ἀριστερᾶς μιλοῦσαν ἤδη τήν περίοδο πού μόλις προηγήθηκε γιά «συναινετικές διαδικασίες» ἀνάμεσα στό ΠΑΣΟΚ καί τῆ Ν.Δ., γιά ἐγκατάλειψη τῆς «Ἀλλαγῆς» ἀπό τό ΠΑΣΟΚ. Τό ΠΑΣΟΚ μποροῦσε έντοῦτοις νά ἀντιπαρέρχεται πειστικά

τόν ἡγεμονικό πόλο τῶν «δυνάμεων τῆς Ἀλλαγῆς» ἐνάντια «στή λυσσαλέα ἀντίδραση πού ἡ ἄρχουσα τάξη, τό κατεστημένο καί οἱ πᾶτρωνές του ἐπιχειροῦν νά ἀντιπαράθουν», ὅσο κι ἂν ἐπιμένει ὅτι ἡ πολιτική του δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τό «διμέτωπο ἀγώνα», ἀλλά ἐντάσσεται στή «διπολική ἀναμέτρηση ἀνάμεσα στίς δυνάμεις τῆς ἀλλαγῆς καί τίς δυνάμεις τῆς συντήρησης... γιὰτί ἡ πόλωση δέν εἶναι πολιτική, ἀλλά κοινωνική», έντοῦτοις ἡ σημερινή συγκυρία προσδίδει στήν κυβερνητική πολιτική μιά διμετωπική χροιά. Μετά τήν ἀθέτηση τῶν ἐξαγγελιῶν τῆς γιά καθιέρωση τῆς ἀπλῆς ἀναλογικῆς, ἡ κυβέρνηση ὑποχρεώνεται σέ μιά ἄμυνα «ἴσων ἀποστάσεων», τόσο πρὸς τὰ δεξιὰ ὅσο καί πρὸς τ' ἀριστερά.

Μιά φάση μεταβατική

Ἡ νέα ποιότητα ἀνάμεσα στό ΠΑΣΟΚ καί τήν παραδοσιακή Ἀριστερά σημαίνει ἄραγε ὅτι βρισκόμαστε μπροστά σέ μιά σημαντική τροποποίηση τῶν σχέσεων καί συσχετισμῶν στήν πολιτική σκηνή, ὅτι ἔχουμε νά κάνουμε μέ μιά τροποποίηση τῆς πορείας τῆς «Ἀλλαγῆς», ὅπως τῆ γνωρίσαμε μέχρι σήμερα; Ἡ ἀπάντηση θά πρέπει νά εἶναι καταφατική ἂν τὰ χαρακτηριστικά τῆς σημερινῆς συγκυρίας ἔχουν ἕνα μόνιμο χαρακτήρα. Στήν ἀντίθετη περίπτωση δέν θά πρόκειται παρά γιά μιά συγκυριακή ὀξυνση τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στοὺς «ἐταίρους τῆς Ἀλλαγῆς», γιά μιά παροδική ἀπομάκρυνση

γές καί πιθανότατα καί στή μετεκλογική φάση, έντοῦτοις τό περιεχόμενο τῆς ἀντιπαράθεσης τῆς Ἀριστερᾶς θά χάσει σταδιακά τό σημερινό του «ἀπορριπτικό» χαρακτήρα, θά τείνει νά προσαρμοστῆ στήν κριτική πού ἀσκοῦσε ἡ παραδοσιακή Ἀριστερά μέχρι σήμερα: Στό ρόλο τοῦ συνεποῦς ἐταίρου τῆς «Ἀλλαγῆς», θά προσπαθεῖ νά τραβήξει τήν κυβέρνηση πρὸς τήν πολιτική τῆς «πραγματικῆς Ἀλλαγῆς».

Ἡ «Ἀλλαγή» καί τό «ταμποῦ τοῦ Καραμανλῆ»

Κατ' ἀρχὴν ἀξίζει νά σημειώσουμε ὅτι οἱ ὄροι γιά τῆ χαλάρωση τῆς σημερινῆς έντασης ἀνάμεσα στό ΠΑΣΟΚ καί τό ΚΚΕ εἶναι ὁρατοί ἀκόμα καί σήμερα. Ἡ παραδοσιακή Ἀριστερά τεκμηριώνει τῆ σημερινή τῆς ἀπόσταση ἀπό τό ΠΑΣΟΚ οὐσιαστικά μόνο στόν εκλογικό νόμο. Ὅλα τὰ ὑπόλοιπα (ΝΑΤΟ, ΕΟΚ, βάσεις, θεσμικό πλαίσιο, ἄρθρο 4 κλπ.) ἦταν δεδομένα καί κατά τήν προηγούμενη φάση, ὅταν ἡ Ἀριστερά ἐπιδίωκε τῆ συμμετοχή τῆς στήν κυβέρνηση πρὸς τό ΠΑΣΟΚ. Ὅμως ὅσο θά πλησιάζουμε πρὸς τίς ἐκλογές, τόσο θά ἀνοιγε καί ἡ συζήτηση σχετικά μέ τόν εκλογικό νόμο.

Καμπή σ' αὐτῆ τήν πορεία θά εἶναι ὅμως καί οἱ προεδρικές ἐκλογές κι αὐτό παρά τῆ δεδομένη ἀντίθεση τοῦ ΚΚΕ πρὸς τήν ἐπανεκλογή τοῦ Καραμανλῆ. Κατ' ἀρχὴ ἡ συγκυρία τῶν προεδρικῶν ἐκλογῶν θά τροποποιήσει τὰ μέτωπα ἀνάμεσα στίς «δυνάμεις τῆς Ἀλλαγῆς»: Δέν εἶναι μόνο τό ΠΑΣΟΚ πού θά ὑποστηρίξει τήν

Ὁ διμέτωπος, ἡ πόλωση

αὐτῆ τήν κριτική, ἐπιδεικνύοντας τήν ὀξυνση τῶν ἐπιθέσεων τῆς Δεξιᾶς ἐνάντια στήν «Ἀλλαγή» καί ἐπαναλαμβάνοντας τῆ βούλησή του νά πραγματοποιήσει τίς ἐξαγγελίες του, ἐξαγγελίες πού σύμφωνα ἀκόμα καί μέ τὰ κόμματα τῆς παραδοσιακῆς Ἀριστερᾶς μποροῦν (ἐφόσον ὑλοποιηθοῦν) νά μᾶς ὀδηγήσουν στήν «Ἀλλαγή». Ἡ παραδοσιακή Ἀριστερά ὑποχρεωνόταν ἔτσι νά ὀχυρώνεται πίσω ἀπό τῆ «θεωρία τοῦ ἐκκρεμοῦς» γιά νά συγκαλύψει τήν ἀνικανότητά της νά ἐρμηνεύσει τό κοινωνικό καί πολιτικό περιεχόμενο τῆς διακυβέρνησης τοῦ ΠΑΣΟΚ: Ὑποστήριζε δηλαδή πῶς ἡ κυβέρνηση δέν λειτουργεῖ μέ βάση μιά «αὐτοδύναμη» πολιτική, ἀλλά εἶναι ὑποχρεωμένη νά ταλαντεύεται ἀνάμεσα στήν πολιτική τῆς Δεξιᾶς καί τοῦ κατεστημένου ἀπ' τῆ μιά καί στήν πολιτική τῶν λαϊκῶν συμφερόντων καί τῆς «Ἀλλαγῆς» (δηλ. τήν πολιτική τῆς παραδοσιακῆς Ἀριστερᾶς) ἀπό τήν ἄλλη. Χαρακτηριστικά ὁ Χ. Φλωράκης δήλωνε: «Δέν ξέρω τί θά κάνει τό ΠΑΣΟΚ. Ἐκεῖνο πού ξέρω εἶναι, ὅτι εἶναι ἀναγκασμένο νά διαλέξει: ἢ θά στραφεῖ σέ σχήματα πρὸς τὰ κεντροδεξιὰ, ἢ θά συνεργαστεῖ μέ τίς δυνάμεις τῆς ἀλλαγῆς». Τά Νέα 10/12/84). Καλοῦσε λοιπόν ἡ παραδοσιακή Ἀριστερά τό ΠΑΣΟΚ γιά μιά κοινή πορεία στά πλαίσια μιάς (κυβερνητικῆς) πολιτικῆς «πραγματικῆς Ἀλλαγῆς».

Σήμερα ἀντίθετα ἡ παραδοσιακή Ἀριστερά δέν «χαρίζεται» πλέον στό ΠΑΣΟΚ. Πολύ περισσότερο, ὑπαινίσσεται ὅτι τό ΠΑΣΟΚ δέν ἀνήκει καν στίς «δυνάμεις τῆς Ἀλλαγῆς»: «Ἡ διπολική ἀναμέτρηση πού προβάλλει τό ΠΑΣΟΚ δέν ἔχει σχέση μέ τήν κύρια ἀντίθεση τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας. Οὐσιαστικά σημαίνει προώθηση ἑνὸς δικοματικοῦ συστήματος, πού, ἐφόσον ἐδραιωθεῖ, θά σταθεροποιεῖ πολιτικά τό ἐξαρτημένο καπιταλιστικό σύστημα τῆς χώρας μας»¹.

Ὅσο λοιπόν κι ἂν σήμερα τό ΠΑΣΟΚ ἐπιχειρεῖ νά προβάλλει τῆ «βούλησή» του νά ἀποτελεῖ

ἀπό τό διπολισμό Δεξιᾶς—«Ἀλλαγῆς» πού, τό ἀργότερο μετά τίς ἀπερχόμενες βουλευτικές ἐκλογές, θά ἐκτονωθεῖ, ἢ ἔστω θά ἐπανέλθει στήν ποιότητα τῆς ἀντιπαράθεσης τῆς περιόδου πρὶν τόν εκλογικό νόμο.

Εἶναι πολλοί αὐτοί πού ὑποστηρίζουν ὅτι μέ τῆ «συναίνεση» ἀνάμεσα στό ΠΑΣΟΚ καί τῆ Ν.Δ., ἀλλά καί μέ τῆ «συναίνεση» πού θά φέρει ἡ ἀπό κοινού ἐπανεκλογή τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας, ἔχει ἤδη σημαίνει τό τέλος τοῦ διπολισμοῦ Δεξιᾶς—«Ἀλλαγῆς», ὅτι τό ΠΑΣΟΚ ἔχει πλέον ἐπιλέξει μιά «ἐνδιάμεση» θέση στήν πολιτική σκηνή, ἀνάμεσα στή Δεξιὰ καί τήν παραδοσιακή Ἀριστερά. Ἡ ἐπὶ κλήση ἀπό τῆ μεριά τοῦ ΠΑΣΟΚ τοῦ κοινωνικοῦ καί πολιτικοῦ διπολισμοῦ δέν εἶναι, σύμφωνα μέ αὐτῆ τήν ἀντίληψη, παρά καθαρή δημαγωγία, γιά νά ἐγκλωβίζονται οἱ ἀριστεροὶ ψηφοφόροι στή δεξιὰ κυβερνητική πολιτική.

Ὅσο κι ἂν μιά τέτοια ἄποψη φαίνεται πειστική στή σημερινή συγκυρία, θά ἀποδειχθεῖ νομίζουμε ἀβάσιμη στό κοντινό μέλλον, ἤδη δηλαδή στή συγκυρία τῶν προεδρικῶν ἐκλογῶν. Ἀκόμα περισσότερο, μιά ἀνάλυση τῶν ὄρων πού ὑπαγόρευαν στήν κυβέρνηση τήν προώθηση τοῦ συγκεκριμένου εκλογικοῦ νόμου μπορεῖ νά μᾶς πείσει πῶς ἡ στρατηγική σύγκλιση ΠΑΣΟΚ καί παραδοσιακῆς Ἀριστερᾶς δέν ἔχει κλονιστεῖ. Πρόκειται μόνο γιά ἐπιμέρους τροποποιήσεις στό ἐσωτερικό αὐτῆς τῆς στρατηγικῆς. Μ' ἄλλα λόγια τό κύριο πρόβλημα δέν εἶναι ὅτι τό ΠΑΣΟΚ ἐγκατέλειψε τῆ στρατηγική τῆς «Ἀλλαγῆς». Τό κύριο πρόβλημα εἶναι ὅτι ἡ στρατηγική αὐτῆ ἔχει ἐλάχιστη σχέση μ' αὐτό πού ἐπαγγέλλεται: τήν ἀνατροπή τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων ἐξουσίας καί τό σοσιαλισμό.

Ἰσχυρίζομαστε λοιπόν ὅτι, παρότι ἡ ἀντιπαράθεση ΠΑΣΟΚ - παραδοσιακῆς Ἀριστερᾶς θά διατηρηθεῖ σέ ὑψηλούς τόνους μέχρι τίς ἐκλο-

ὑποψηφιότητα τοῦ Καραμανλῆ ὡς τῆ «μόνη ἐφικτή λύση», ἢ ἔστω ὡς τῆ λύση μέ τό «λιγότερο κόστος». Τό ΚΚΕ ἔσ., πού σήμερα ὑπερθεματίζει στήν καταδική τῶν κυβερνητικῶν ἐπιλογῶν, θά ταχθεῖ ἀλληλέγγυο στήν ὑπερψηφίση τοῦ Καραμανλῆ. Ἦδη ἀρκετοῦς μῆνες πρὶν τίς προεδρικές ἐκλογές ὁ Λ. Κύρκος σπεύδει νά ἀσκήσει κριτική σ' ὅσους «ἀσκεφτα - ἢ καί ἐσκεμμένα - ἐξάπτουν τὰ πνεύματα καί ὀρθοῦν σέ μίαν ένταση τίς σχέσεις τῶν κορυφαίων συνταγματικῶν παραγόντων» καί προειδοποιεῖ ὅτι «ὁ τόπος πρέπει νά ἀποφύγει τό ἐνδεχόμενο μᾶς συνταγματικῆς κρίσης - ὅταν μάλιστα ὑπάρχει μιά ἐξωτερική ἀπειλή πού ἐλλοχεύει»².

Ἡ κύρια ὅμως πλευρά τοῦ ζητήματος, πού θά συντελέσει στή μείωση τῆς έντασης ἀνάμεσα στό ΠΑΣΟΚ καί τήν παραδοσιακή Ἀριστερά, καί θά τείνει ἔτσι νά ἐπαναφέρει τήν ἀντιπαράθεση στά πλαίσια πού εἶχε πρὶν τόν εκλογικό νόμο, ἀφορᾶ τό «ταμποῦ τοῦ Καραμανλῆ»: Τήν ὑποστολή δηλαδή τῆς κριτικῆς ὀλης τῆς Ἀριστερᾶς τόσο πρὸς τό πρόσωπο ὅσο καί πρὸς τό θεσμό τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τό ΚΚΕ ἔχει μέχρι σήμερα ἐπιμελῶς ἀποφύγει νά ἀναδείξει τό ζήτημα τῆς ἐπικείμενης ἐπανεκλογῆς ἀπό τό ΠΑΣΟΚ τοῦ κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία. Ὅταν ζητοῦσε ἔτσι ἀπό τήν κυβέρνηση νά θεσπίσει τήν ἀπλή ἀναλογική καί κατάγγελλε τῆ «συναίνεση» ΠΑΣΟΚ-Ν.Δ., ἀπέφυγε νά τεκμηριώνει τῆ θέση του στήν ἐπικείμενη ὑπερψηφίση τοῦ Καραμανλῆ ἀπό τὰ δύο μεγάλα κόμματα. Πολύ περισσότερο, ποτέ δέν ἱεράρχησε τό ζήτημα τῆς ἐπανεκλογῆς τοῦ Καραμανλῆ (καί τῆ διαφωνία του γιά τήν ἐπανεκλογή αὐτῆ) σάν πρωτεύον πολιτικό ζήτημα τῆς σημερινῆς φάσης.

Ἡ σημερινή λοιπόν δεξυτέρα ἀνάμεσα στήν παραδοσιακή Ἀριστερά καί τό ΠΑΣΟΚ δέν θά συνεχιστεῖ μέ τόσο ὑψηλούς τόνους κατά τῆ

συγκυρία της προεδρικής εκλογής. "Όμως, αυτό το «χαμήλωμα του τόνου» της 'Αριστεράς, θά διευκολύνει την κυβέρνηση να αναδείξει και πάλι σάν μοναδικό κυρίαρχο πολιτικό ζήτημα την επερχόμενη εκλογική αναμέτρηση, τη σύγκρουση της «'Αλλαγής» με τη Δεξιά. Θά επιχειρήσει έτσι άκόμα και να νομιμοποιήσει στους ψηφοφόρους της «'Αλλαγής» τό νέο εκλογικό σύστημα, μέ επίχειρημα την «κρισιμότητα» της αντιπαράθεσης μέ τό «κατεστημένο». "Όμως τό ζήτημα είναι περισσότερο βαθύ και σύνθετο. Γιαυτό χρειάζεται να επιμείνουμε στην επανεκλογή του προέδρου.

'Η πολιτική στάση που ονομάσαμε «ταμπού του Καραμανλή» συνδέεται σέ μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό μέ μία πολιτική εκτίμηση¹: "Ότι ή προεδρική εκλογή «ένω είναι συστατικό στοιχείο των εξελίξεων... δέν είναι τό κυρίαρχο και καθοριστικό γεγονός» (Α. Παπανδρέου), καθόσον μάλιστα «ή όποια προβλεπόμενη «έξουσία» γιά τό θεσμό του Προέδρου της Δημοκρατίας συνδέεται άρρηκτα μέ τούς ύπαρκτους και επικυρωμένους λαϊκούς συσχετισμούς και τή δυναμική τους» (Α. Παπανδρέου).

'Από 'κει και πέρα, ή ύποστηριξη από τίς δυνάμεις της «'Αλλαγής» της επανεκλογής του σημερινού προέδρου συνοδεύεται μέ την εκτίμηση ότι ό κ. Καραμανλής πολιτεύτηκε κατά την πρώτη θητεία του ως ό «άριστος πρόεδρος». Κι αυτό γιατί τήρησε μέ άμεμπτο τρόπο τή συνταγματική νομιμότητα.

"Όμως στό σημείο αυτό έχουμε να κάνουμε μέ

καί τό ταμπού Καραμανλή

μία σαθρή επιχειρηματολογία, πού θά μās επιτρέψει να ανακαλύψουμε τίς βάσεις και αυτού του «ταμπού του Καραμανλή»: "Ό κ. Καραμανλής τήρησε πράγματι τή συνταγματική νομιμότητα. "Όμως αυτό δέν είναι παρά τό θεμελιώδες καθήκον και τό στοιχειώδες προσόν πού πρέπει να έχει ένας πρόεδρος της Δημοκρατίας. Τό είχαν άλλωστε και οι δύο προκάτοχοι του. "Αν έτσι δούμε τά πράγματα, θά δυσκολευτούμε να δικαιολογήσουμε τή θέση ότι ό κ. Καραμανλής υπήρξε ό «άριστος». Γιατί μήπως είναι «άριστη» ή φιλοσοφική-θεωρητική πληρότητα της δημόσιας παρουσίας του; Μέ προκάτοχο τόν Κ. Τσάτσο και ενεργό πολιτικά τόν Π. Κανελλόπουλο; Μήπως έχει άκόμα να επιδείξει μία «άριστη» πολιτική διορατικότητα και «άριστες» πολιτικές προβλέψεις και παρεμβάσεις; Πρίν τίς ευρωεκλογές υπαινίχθηκε ότι θά αναγκαζόταν να αναλάβει κάποιες πολιτικές πρωτοβουλίες, εκτιμώντας προφανώς ότι ή Ν.Δ. θά αναδεικνυόταν πρώτο κόμμα. Λίγες μέρες πρίν τή συνάντηση σέ ελληνικό έδαφος, έρήμην του, δύο άρχηγών κρατών γιά τήν ειρήνευση στό Τσάντ, άσκουσε κριτική στα «άνοιγματα» της κυβερνητικής έξωτερικής πολιτικής: «Οί κίνδυνοι πού μās απειλούν είναι τόσο σοβαροί, ώστε να μην συγχωρούν ούτε διχασμούς έσωτερικούς ούτε πειρατισμούς στις έξωτερικές μας σχέσεις, πού μπορεί να εξασθενίζουν τήν άμυντική ικανότητα της χώρας»⁵.

'Η άποδοχή του σημερινού προέδρου, παρ' όλα αυτά, ως «άριστου», στηρίζεται στην υπερτίμηση του γεγονότος ότι ό κ. Καραμανλής είναι ό ιδρυτής της πολιτικής παράταξης της Δεξιάς. Στη θέση δηλαδή πού κατά κύριο λόγο επισείουν οι πολέμιοι της επανεκλογής του. "Αν ό «ιδρυτής της Ν.Δ.» λοιπόν δέν ύπονομεύει τό ΠΑΣΟΚ πρós χάριν της Ν.Δ., έ, τότε, είναι ό «άριστος πρόεδρος».

"Όμως ή παραπάνω θέση χάνει άπ' τόν όρίζο-

ντά της την κυρίαρχη πλευρά των πραγμάτων: "Ότι ό κ. Καραμανλής είναι σήμερα κάτι πολύ περισσότερο από «ιδρυτής της Ν.Δ.». Είναι ό έγγυητής της άστικής συνταγματικής νομιμότητας πού, όμως φαίνεται, δέν άμφισβητείται από την πολιτική κανενός από τούς «εταίρους της 'Αλλαγής». "Αντίθετα μάλιστα: "Όλες οι εκδοχές της «'Αλλαγής» στηρίζονται άκριβώς στην άποδοχή και τή «διεύρυνση» της άστικής συνταγματικής νομιμότητας. "Αποτελούν παραλλαγές του πολυδοκιμασμένου (άπό την εποχή των μεσοπολεμικών Σοσιαλδημοκρατιών της Δύσης) συνταγματικού «δρόμου στό σοσιαλισμό»⁶.

'Εδώ βρίσκονται λοιπόν κατ' άρχή οι ριζες της πολιτικής στάσης πού ονομάσαμε «ταμπού του Καραμανλή». 'Η επανεκλογή του σημερινού προέδρου, ύποστηρίζουν, δέν άποτελεί κυρίαρχο ζήτημα ή έστω κυρίαρχη ύποχώρηση: "Όσο ό πρόεδρος έγγυάται τήν άστική συνταγματική τάξη, ή «'Αλλαγή» μπορεί να προχωράει, άποφαίνεται ή λογική του συνταγματικού «δρόμου στό σοσιαλισμό». "Αν ύπάρχουν προβλήματα — όπως πιστεύει τό ΚΚΕ — και δέν άνοίγει ό δρόμος γιά τό σοσιαλισμό, αυτά βρίσκονται άλλου: Στην ΕΟΚ, στό ΝΑΤΟ στις βάσεις...

Τό άδιέξοδο της «'Αλλαγής»

'Η δυναμική των επερχόμενων πολιτικών εξελίξεων φαίνεται ότι θά οδηγήσει — γιά μία άκόμα φορά — στην ύπαγωγή της αντιπαράθεσης άνάμεσα στό ΠΑΣΟΚ και την παραδοσιακή 'Αριστερά στην εκλογική αναμέτρηση ΠΑΣΟΚ-Ν.Δ., στη «σύγκρουση» της Δεξιάς μέ τήν «'Αλλαγή».

Τό ΠΑΣΟΚ μπορεί να διασφαλίσει τήν αυτoδυναμία του όχι σάν «κέντρο», αλλά μόνο σάν «ήγεμόνας της 'Αλλαγής», όσο δηλαδή καταφέρνει — και φαίνεται ότι τό καταφέρνει — να

αναδεικνύεται ως τό αντίπαλο δέος της Δεξιάς και του «κατεστημένου». Αυτή ή πορεία συντελείται σέ μία φάση πού ό έγκλωβισμός της κυβερνητικής πολιτικής στους κανόνες του κοινοβουλευτικού παιχνιδιού και της συνταγματικής σταθερότητας τήν εξαναγκάζουν να υιοθετεί όλο και συντηρητικότερες έπιλογές. 'Επιλογές πού ή παραδοσιακή 'Αριστερά δέν είναι όμως σέ θέση να άμφισβητήσει και να ανατρέψει.

Πρόκειται κατ' άρχή γιά τό άδιέξοδο της «ύπαρκτης 'Αλλαγής», τουλάχιστον σέ σχέση μέ τήν άριστερή έπαγγελία. Λίγοι εξακολουθούν άκόμα να πιστεύουν ότι οι άλλαγές πού συναπαρτίζουν τήν «'Αλλαγή» μετασχηματίζουν τήν ελληνική κοινωνία σέ σοσιαλιστική, ή έστω διαμορφώνουν τούς δρους γιά κάτι τέτοιο. Πρόκειται όμως παράλληλα και γιά τό άδιέξοδο των «συνεπών της 'Αλλαγής»: 'Επειδή οι ύπαναχωρήσεις δέν είναι «έπιλογές», αλλά άποτελέσματα συσχετισμών, είναι λίγο πειστική ή έπαγγελία της ίδιας πολιτικής στρατηγικής «χωρίς ύπαναχωρήσεις».

Γιάννης Μηλιός

1 Σχόλιο του Γραφείου Τύπου της Κ.Ε. του ΚΚΕ (22/1/85).

2 Εισήγηση του Α. Παπανδρέου στην Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ (Τό Βήμα 20/1/85).

3 Συνέντευξη του Α. Κυρκου στο Βήμα (18/11/84).

4 Βλ. και Γ. Μηλιού, Μ. Σπαθή: «Κυπριακό, προεδρικές εκλογές, εκλογικός νόμος: Πρós τή δεύτερη φάση της «'Αλλαγής», Θέσεις, τ. 10, Γενάρης-Μάρτης '85.

5 Μήνυμα του προέδρου της Δημοκρατίας (Τό Βήμα 28/10/84). Γιά τήν δέυση των σχέσεων κυβέρνησης-προέδρου πού προκάλεσε τό μήνυμα βλ. Τό Βήμα 30/10/84.

6 Είναι χαρακτηριστικό ότι ή παραδοσιακή 'Αριστερά υπερασπίστηκε τήν άπλή άναλογική χωρίς ποτέ να αναφέρει τό έπιχείρημα ότι τό σύστημα αυτό αυξάνει δυνητικά τίς αντίστασεις, στη φαλκίδευση των λαϊκών συμφερόντων, φαλκίδευση πού έτσι κι άλλιώς συντελείται στα πλαίσια του άστικού κοινοβουλευτισμού. "Αντίθετα θεώρησε τό άστικό κράτος σάν κέντρο άσκησης της «λαϊκής κυριαρχίας».

ΚΑΙ ΞΑΦΝΙΚΑ κρίση στό ΚΚΕ ές.: «Μπανιάς κατά Κύρκου» όπως τιτλοφόρησε ή *Μεσημβρινή* συνέντευξη του σημερινού γραμματέα του Κόμματος ή «Κύρκος κατά Μπανιά» όπως έχει διαμορφωθεί τό κλίμα δημόσια από τά δημοσιεύματα του συνόλου του τύπου. Είναι ένα έρώτημα πού μάλλον θά μείνει αναπάντητο και πάντως είναι σίγουρο ότι θά δικαιώσει τόν διαφαινόμενο ήδη νικητή του 4ου συνέδριου του ΚΚΕ ές. τόν Άπρίλη.

Όταν πρίν δύο τεύχη πρωτοδημοσιεύσαμε τίς αντιθέσεις, τίς διεργασίες και τίς νέες συμαχίες πού βρίσκονταν τότε σέ εξέλιξη γιά πολλούς έμοιαζαν σάν άπότοκα της φαντασίας μας. Οί εξέλιξεις δικαιώσαν πέρα γιά πέρα τίς πληροφορίες μας πού προέρχονταν ή είχαν διασταυρωθεί σέ συζητήσεις μέ τό σύνολο σχεδόν των τάσεων πού σήμερα συγκρούονται ή και συμπλέουν. Τά καθημερινά δημοσιεύματα του τύπου δίνουν μέ ανάγλυφο τρόπο τά τεκταινόμενα στό ψηλά κλιμάκια του ΚΚΕ ές. Τά μέλη, και οί όπαδοί του κόμματος δέν έχουν ανάγκη ενημέρωσης στίς έσωκομματικές τους λειτουργίες μιάς και ό τύπος έχει αναλάβει τό καθήκον αυτό.

Τό φαινόμενο είναι άξιοπερίεργο. Τό ΚΚΕ ές. βέβαια μετά τίς εύρωκλογές είναι τό 4ο πολιτικό κόμμα. Ό τύπος όμως ποτέ δέν έδωσε τέτοιας έκτασης δημοσιότητα στό κόμμα αυτό. Πάντοτε έμπαινε στό φιλά των έφημερίδων. Και ξαφνικά ή κρίση του έγινε πρωτοσέλιδη είδηση, δόθηκαν άποκλειστικές πολυσέλιδες συνεντεύξεις, πάρθηκαν άποκλειστικές πληροφορίες, μέχρι και συζητήσεις πού ανταλλάχτηκαν στίς «κλειστές» συνεδριάσεις της ΚΕ είδαν τό φώς της δημοσιότητας. Κατάφερε άραγε τό ΚΚΕ ές. νά διαβρώσει τόν «αστικό» τύπο ώστε νά δημοσιεύει καθημερινά γι' αυτό; Ή μήπως οί αναφορές στό ΚΚΕ ές. άνεβάζουν τήν κυκλοφορία των έφημερίδων; Ούτε τό ένα ούτε τό άλλο συμβαίνει. Τότε;

Ή παρέμβαση του τύπου

Μιά προσεκτική ματιά στό σύνολο των δημοσιευμάτων πού άφορούν τό ΚΚΕ ές. από τό 3ο κιόλας συνέδριό του πιστοποιεί ότι όλα σχεδόν προωθούν τή λύση Κύρκου στό ήγετικό πρόβλημα του κόμματος. Πρόκειται γιά μία άπροκάλυπτη επέμβαση του τύπου και κυρίως του φιλοκυβερνητικού, στό έσωτερικά ενός κόμματος. Ήδη ή πρόταση «Κύρκος - πρόεδρος» είχε διατυπωθεί κατά τίς διάρκειες των εργασιών του 3ου συνέδριου από τίς στήλες της *Έλευθεροτυπίας* διά χειρός Άρ. Μανωλάκου. Ήταν μία πρόταση πού τότε βέβαια δέν είχε σημαντικό έρεισμα μέσα στίς γραμμές του κόμματος παρά τήν «χαρισματική» προσωπικότητα του Κύρκου. Έτσι όταν μπήκε στην ΚΕ μειοψήφισε, άφού ούτε ό ίδιος δέν τήν ύποστήριξε.

Λίγους μήνες άργότερα, μία νέα σειρά δημοσιευμάτων (Μανωλάκος - Κιάος - Χρυσοστομίδης) έπαναφέρουν τή λύση Κύρκου, γιά νά βρεθεί ό συμβιβασμός της τριανδρίας — Μπανιάς, Κύρκος, Κουναλάκης — στην ΚΕ. Τό σημείο όμως όπου άρχισε ή αντίστροφη μέτρηση γιά τόν Μπανιά ήταν οί εύρωκλογές. Ή έπιτυχία του «ές.» άποδόθηκε, και ίσως όχι άδικα, στην ίκανότητα του Λεωνίδα νά συναρπάξει και νά πείθει τό άκροατήριό του. Άρχισε έτσι νά καλλιεργείται ό μύθος του σωτήρα, κυρίως στον τύπο, μύθο πού δέν άμφισβήτησε ούτε ή ήγεσία Μπανιά. Ή παραίτηση του Κύρκου από τήν Εύρωβουλή ήταν ή άρχή της τελικής άναρρίχησης στην προεδρία του Κόμματος. Ό Κύρκος γίνεται τό πρόσωπο του μήνα, όχι όμως και ό Φιλίνης πού παίρνει τή θέση του σάν νέος εύρωβουλευτής. Αυτός παρα-

μένει στό φιλά των έφημερίδων.

«Ό Κύρκος επιστρέφει ν' αναλάβει τή μάχη του κόμματος». Ήδη τό κλίμα πού καλλιεργείται δημιουργεί συνείδηση στό ίδιο τό κόμμα. «Άλλη λύση δέν υπάρχει». Έτσι χάνεται ή διάσταση του πολιτικού Κύρκου. Ξεχνιούνται όχι μόνο οί παλιές του άπόψεις γιά τήν Έθνική Άντιδικτατορική Δημοκρατική Ένότητα (ΕΑ-ΔΕ) κλπ. Ξεχνιούνται και οί πίο πρόσφατες τοποθετήσεις του γιά Άφγανιστάν-Τζάμπο, Πολωνία, γιά τούς «συντρόφους της άλλης πλευράς», γιά τόν «δεξιό πατριώτη» και τόν «Φιλώτα» πού τόσες διαμαρτυρίες και τριγμούς είχαν δημιουργήσει.

Ό τύπος όχι μόνο τόν άνέδειξε αλλά και τόν έπέβαλε στό κόμμα. Και όταν ό Μπανιάς «τόλμησε» νά δώσει συνέντευξη ό τύπος άνέλαβε νά «καθαρίσει»: Πώς τολμάει αυτός νά τά βάζει μέ τόν Λεωνίδα;

Πρόκειται γιά ένα συνολικό μπαράζ έπεμβάσεων πού ξεκινάει από τόν φιλοκυβερνητικό τύπο — *Βήμα*, *Νέα*, *Έλευθεροτυπία*, ακόμα και *Ποντίκι* — και φτάνει στίς παρυφές της φιλελεύθερης δεξιάς — *Έλεύθερος Τύπος*, *Καθημερινή*. Βέβαια τήν ευθύνη των δημοσιευμάτων τήν αναλαμβάνουν κυρίως δημοσιογράφοι πού πρόσκεινται ή είναι μέλη του ΚΚΕ ές. μέ μία ιδιαίτερη άδυναμία στον Κύρκο και τίς άπόψεις του.

Οί Κιάος και Μανωλάκος στην *Έλευθεροτυπία*, οί Άντωνόπουλος, Μεγγρέλης και Τρίκας στό συγκρότημα, ό Σοφιανός Χρυσοστομίδης στον *Ταχυδρόμο* και τό *ΑΝΤΙ*, ό Άνταίος Χρυσοστομίδης στό *ΕΝΑ* και ό Σπυρόπουλος στην *Αύγή* και τόν *Έλεύθερο Τύπο*, άλλοι έπάνωμα και άλλοι άνώνυμα έξυπηρετούν άρκετά έγκυρα και πειστικά και τίς προσωπικές τους άπόψεις αλλά και τή γραμμή των έφημερίδων πού εργάζονται. Τή γραμμή των έφημερίδων έρχονται επιπλέον νά ενισχύσουν και δημοσιογράφοι-άναλυτές πού δέν έχουν πολιτική σχέση μέ τό ές. αλλά μόνο προσωπική μέ στελέχη του όπως ό Μπουσμπουρέλης και ό Πρετεντέρης του *Βήματος*. Και ίδίως ό δεύτερος φαίνεται πολύ καλά πληροφορημένος, σχεδόν σάν νά συμμετέχει στίς συνεδριάσεις της ΚΕ.

Είναι εύλογη ή προσπάθεια του φιλοκυβερνητικού τύπου γιά τήν υπέρσχυση του «λαοπρόβλητου» Κύρκου στην ... έσωτερική διαμάχη. Τό όψιμο αυτό ενδιαφέρον δέν έχει προφανώς σχέση μέ τήν προσωπικότητά του. Άντίθετα μάλιστα. Μέσω Κύρκου πριμοδοτούν έκεινες τίς άπόψεις στό ΚΚΕ ές. πού θά έβλεπαν μέ καλό μάτι κάποιου τύπου συνεργασία μέ τό ΠΑΣΟΚ. Είναι τυχαίο άραγε ότι ή προεδρία Κύρκου δέν έχει άπήχηση στίς οργανώσεις των χώρων πού έχουν κινητοποιηθεί ενάντια στην κυβερνητική πολιτική (έπιστημονικοί σύλλογοι, εκπαίδευση, νεολαία, εργατικό) ενώ αντίθετα ή μεγάλη του ύπεροχή βρίσκεται στίς συνοικίες και τίς έπαρχίες;

Και ή έσωκομματική σύγκρουση

Οί κρίσεις και διασπάσεις στό ΚΚΕ ές. μετά τίς «διαδικασίες του '72- '73» δέν άφορούσαν τήν ίδια τήν ήγεσία του. Ό ήγετικός πυρήνας παρέμενε πάντα συγκροτημένος, και αντιμετώπιζε τά προβλήματα του κόμματος και της νεολαίας έναϊα και ένωμένα. Ή σημερινή κρίση είναι διαφορετική. Γιά πρώτη φορά δημιουργείται ρήγμα στην ίδια τήν ήγετική ομάδα. Και όμως ή κρίση αυτή δέν φαίνεται νά οδηγεί σέ κάποιο σημείο μη επιστροφής. Γιατί ούτε οί «Κυρκικοί» θά διακινδυνέψουν νά απομακρύνουν από τό κόμμα τόν Γιάννη Μπανιά, τά ιστορικά στελέχη πού είναι μαζί του, και τούς ύποστηρικτές του (παρά τή διαβεβαίωση

Τό πρόβλημα ήγεσίας στό ΚΚΕ έσωτ. και ή «ένεργή» στάση του Τύπου

του *Βήματος* ότι είναι μόνο 200), ούτε τό όνειρο πολλών έξω από τό κόμμα γιά ένα ΚΚΕ ές. άπαλλαγμένο από τόν Λ. Κύρκο και τή στρατηγική του αντίληψη γιά τήν Άριστερά είναι ποτέ δυνατό νά πραγματοποιηθεί. Μ' άλλα λόγια τό «ποιός-ποιόν» είναι εκτός ήμερήσιας διάταξης. Οί στόχοι έτσι γίνονται εκατέρωθεν κατ' ανάγκην τακτικοί.

■ Ή δημιουργία στό συνέδριο θέσης προέδρου θεωρείται πλέον δεδομένη και από τούς πίο φανατικούς πολέμιους της.

■ Άνοιχτό παραμένει τό θέμα των άρμοδιοτήτων. Έδώ θά υπάρχει μία σοβαρότατη μάχη μέχρι τό συνέδριο. Στόχοι ή παντοδυναμία του προέδρου γιά τούς μέν, ή ύποβάθμιση σέ άρμοδιότητες κοινοβουλευτικού εκπροσώπου γιά τούς δε.

■ Τό θέμα της πολιτικής γραμμής δέν είναι δυνατόν νά συζητηθεί άνοικτά στίς σημερινές συνθήκες. Μέ άνοιχτό τό ποιός θά «διαμορφώνει» τήν εκάστοτε γραμμή και ποιός θά αποφασίζει τούς έλιγμούς ή συζήτηση άρχών φαντάζει άσφαλώς άκαδημαϊκή.

Πάντως μέ δεδομένη τήν υποχώρηση και προσέγγιση Κύρκου και σημερινής ήγεσίας στη βάση του συμβιβασμού γιά άναβολή του συνέδριου (πού πλειοψήφησε μέν αλλά δέν πήρε τά άπαραίτητα 2/3 στην ΚΕ), πολλοί διερωτώνται γιά τά κίνητρα όσων μέ φανατισμό τήν άπέρριψαν και στους όποιους μεταξύ άλλων συγκαταλέχτηκαν ό Α. Μπριλλάκης και ό Λ. Τζεφρώνης, ό Γ. Βούλγαρης και ό Α. Ζαχαρέας.

...ε όλων
...εωτών;

Η πίστη στις δημοκρατικές διαδικασίες δεν μπορεί βέβαια να αποκλειστεί σαν κίνητρο. Ούτε όμως και το παρακάτω ενδεχόμενο: Η θεσμοθέτηση του διδύμου Κύρκου-Μπανιά, αν δεν γινόταν συνέδριο θα σήμαινε, με βάση την παράδοση του ΚΚΕ έσ., ότι ο μέν Α. Κύρκος θα 'ταν ο σίγουρος βουλευτής του κόμματος στη Β' Αθηνών ο δέ Γ. Μπανιάς ως γραμματέας θα ήγητο της λίστας στην πιθανά εκλόγιμη Α' Αθηνών. Μία όμως «άνατροπή» του σημερινού Γραμματέα στο προεκλογικό συνέδριο θα αφήσει ίσως χρεώουσα την πρώτη θέση της Α' Αθηνών. Όποτε...

Σατανικό τό σενάριο. Ίσως. Και όμως σε τέτοιες περιόδους κρίσης πολλά ακούγονται ή ψιθυρίζονται στους «διαδρόμους». «Τρίζει ή θέση του Μπανιά» γράφουν οι εφημερίδες και δεν είναι τυχαίο. Ήδη συζητούνται εναλλακτικές λύσεις για τη θέση του, στο βαθμό που θα επιμείνει στη μη προεδροποίηση. Τά όνόματα του Π. Κουναλάκη (μέλος της σημερινής τριμελούς γραμματείας) και του Γ. Βούλγαρη (πρώτος Γραμματέας της τότε Π.Ο.Ν. Ρήγας Φεραίου από τό 74 ως τό 76 που απομακρύνθηκε και πήγε για κομματικές σπουδές στην Ιταλία) ακούγονται σαν οι πιο πιθανές λύσεις. Όσο για την υποψηφιότητα στην Α' Αθηνών είναι ίσως νωρίς και εκτός συγκυρίας έστω και να ψιθυριστεί οτιδήποτε.

Αλλά θα επανέλθωμεν...

Γ. Πιτουρόπουλος

Η κρίση του ΚΚΕ έσωτ. καί ό ΡΗΓΑΣ

Συνέντευξη του γραμματέα του Ρήγα Φεραίου Νίκου Βούτση

Η νεολαία του ΚΚΕ έσ. κάθε φορά που κάποιο ή κάποια σημαντικά προβλήματα αντιμετωπίζει τό κόμμα χρησιμοποιείται από διάφορες πλευρές ή τάσεις με τόν ένα ή τόν άλλο τρόπο. Είτε για να ισχυροποιήσουν την κομματική τους θέση, είτε για να εκβιάσουν αποφάσεις, είτε για να εκβιάσουν συνειδήσεις στη βάση πρό παντός του κόμματος, είτε κυρίως, όταν σ' αυτήν έχουν επιρροή απόψεις που τείνουν ν' ανατρέψουν την κυρίαρχη γραμμή του κόμματος. Στη σημερινή σύγκρουση στό επίπεδο της Κ.Ε. είδαμε διάφορα δημοσιεύματα ν' αναφέρονται στό ρόλο του Ρήγα Φεραίου και της ήγεσίας του στη διαμάχη αυτή καθώς και τό ενδεχόμενο μιας νέας διάσπασης στη νεολαία. Έγινε γνωστό επίσης ότι ή συμμετοχή του Ρήγα στό συνέδριο και τό ποσοστό αυτής της συμμετοχής έγινε στοιχείο διαπραγμάτευσης μεταξύ των τάσεων που σήμερα έχουν δημιουργηθεί στό ήγετικά κλιμάκια του κόμματος. Ο Νίκος Βούτσης, γραμματέας του Κεντρικού Συμβουλίου του Ρήγα και μέλος της Κ.Ε. του κόμματος δίνει στη μικρή συνέντευξη που ακολουθεί τη δική του άποψη και έρμηνεία για τίς εξέλιξεις στις σχέσεις κόμματος και Ρήγα.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Ποιά μπορεί να είναι ή συμβολή και ποιά θέση θα πάρει ό Ρήγας στό προβλήματα που έχουν θεθεί στό ΚΚΕ έσωτ.;

Ν. Βούτσης: Ο Ρήγας δεν είναι εγγυητής, ή θεματοφύλακας κάποιων παγιωμένων απόψεων, είτε για τά πολιτικά, είτε για τά ζητήματα στρατηγικής, είτε για τά θέματα της ήγεσίας. Μέσα από τίς διαδικασίες που αποφασίσαμε με τό κόμμα οι Ρηγάδες και οι Ρηγήτισσες θα συμμετάσχουν στό συνέδριο με τη μεγαλύτερη αυτοτελή και πολιτική σκέψη και θα ποδη ελεύθερα τη γνώμη τους.

Έπειδή μήκαμε σε προσυνηδριακή διαδικασία δικαιούμαι να πώ, σαν προσωπική γνώμη, ότι ή νεολαία του κόμματος βρίσκεται πιο κοντά στις απόψεις που μπορούν να πείσουν για ένα κόμμα λιγότερο συγκεντρωτικό, λιγότερο γραφειοκρατικό, άποκεντρωμένο, περισσότερο δηλαδή άνανεωτικό. Μ' αυτή την έννοια τό θέμα της ήγεσίας, και αυτό ανεξάρτητα από πρόσωπα, πιστεύω ότι θα προσεγγισθεί από την πλευρά της ενίσχυσης της συλλογικότητας και όχι άπ' την πλευρά μορφών, που στην κατεστημένη πολιτική σκηνή οδηγούν σε άρχηγικές κατευθύνσεις ή κάτι αντίστοιχο.

Σ.: Είναι γνωστό ότι στό κόμμα υπήρξαν απόψεις αποκλεισμού ή περιορισμένης συμμετοχής του Ρήγα στό συνέδριο. Η νεολαία πώς αντιμετώπισε αυτή την προσπάθεια και πού στόχευε αυτή;

Ν.Β.: Για τη συμμετοχή του Ρήγα υπήρξαν πάρα πολύ διαφορετικές απόψεις. Έπί 2 μήνες εκφράζονταν απόψεις, που μερικές άπ' αυτές ήταν κενοφανείς για τό ΚΚΕ έσ., για την μη συμμετοχή της νεολαίας στό συνέδριο ή να μην ψηφίζουν οι νεολαίοι για τά μέλη της Κ.Ε. ή να περιοριστεί ή συμμετοχή στό 15 ή 10 ή και 5% ενώ στό προηγούμενο συνέδριο συμμετείχαμε με 28,3%. Τελικά δύο απόψεις εκφράστηκαν στην Κ.Ε., μία

για 25% και ή άλλη για 20%. Τό πρόβλημα ήταν καθαρά πολιτικό. Ήταν συνδεδεμένο με τά ζητήματα που έχει να κρίνει σήμερα τό κόμμα, τό ζήτημα της πολιτικής γραμμής, δηλαδή, και τό ζήτημα ήγεσίας.

Θεωρώ ότι ή συμμετοχή με 25% που αποφασίστηκε έπιβεβαιώνει τη διάθεση του κόμματος να παραμείνει σταθερό σε κάποιες άνανεωτικές αντίληψεις για τίς σχέσεις κόμματος—Ρήγα και έλπίζω να επανεπιβεβαιωθεί και από τίς ίδιες τίς εργασίες του συνεδρίου.

Σ.: Ο τύπος, όταν αναφέρεται στην κρίση ήγεσίας του ΚΚΕ έσ. σχολιάσει και τη στάση του Ρήγα, σαν νεολαία που θα διασπαστεί, που πηγαίνει για Γ' Πανελλαδική κ.λ.π.;

Ν.Β.: Από τό 1980 και μετά, πάντοτε πριν από συνέδρια του Κόμματος ή του Ρήγα, ή όταν κρίνονταν μεγάλα πολιτικά ζητήματα γραμμής διοχετεύονταν με τρόπο συστηματικό στόν τύπο, και παράλληλα άναπτύσσονταν μέσα στό κόμμα και στη νεολαία, από συγκεκριμένα στελέχη, απόψεις που έθεταν θέμα μιας νέας διάσπασης στό Ρήγα. Έλεγαν δηλαδή ότι θ' αυτονομηθεί ό Ρήγας από τό Κόμμα συνολικά ή ότι θα άποχωρήσουν συνέδριο μέσα από τό συνέδριο κ.λ.π.

Είναι μία κινδυνολογία έντελώς άπολιτική που θέλει να συνεχίσει τόν κομματικό πατριωτισμό. Στόχος της να περιοριστεί τό πολιτικό βάρος του Ρήγα και ταυτόχρονα να προβοκαρισθεί ή ήγεσία του. Τώρα έχει γίνει σαφές ότι ή προσπάθεια αυτή δεν έχει μόνο στοιχεία βραχυπρόθεσμα. Έχει στοιχεία που άναγονται στην προοπτική και στό ξαναγράψιμο της ιστορίας του κόμματος σε σχέση με τη διάσπαση του Ρήγα τό '78. Δηλαδή αυτές οι απόψεις, άσχετα αν σιάπησαν στό 3ο (11ο) συνέδριο, άρνούνται επί της ουσίας την άπόφασή του και την αυτοκριτική του για την Β' Πανελλαδική Έτσι ως προς τό παρελθόν θέλουν να ξαναγράψουν την ιστορία για την αντίληψη του κόμματος στό ζήτημα της διάσπασης του Ρήγα. Σε σχέση με τό παρόν είναι σαφές τό τί θέλουν. Σε σχέση με τό μέλλον θέλουν μία άλλαγή της πολιτικής γραμμής και της φυσιογνωμίας του κόμματος. Μία σταθεροποίηση της γραμμής σ' ένα συντηρητικότερο επίπεδο και θέλουν να δεσμεύσουν τη νεολαία σε μία πειθήνια στάση στη νέα αυτή κατεύθυνση.

Σήμερα δεν υπάρχουν αντίληψεις για όποιοδήποτε τύπο διάσπασης. Γιατί στόν Ρήγα έχει έπιτευχθεί μία ένότητα πολιτική σε πολύ συγκεκριμένες κατευθύνσεις που έχουν σχέση με την άνάπτυξη των κινημάτων κοινωνικής κριτικής, με την έπιβεβαίωση του ρόλου της νεολαίας σαν άυτόνομης δύναμης της άλλαγής, με μία ριζοσπαστική κριτική στό ΠΑΣΟΚ και τέλος με μία φυσιογνωμία του κόμματος καθαρά άνανεωτική. Δεν υπάρχουν περιθώρια διαφορετικής έρμηνείας. Και βέβαια δεν μπορούμε να δώμε σοβαρά τίς έρμηνείες που δώσανε κάποια άνώνομα στελέχη στόν Έλεύθερο Τύπο και στό Βήμα που είναι πανομοιότυπες, ότι δηλαδή δεν μπορεί να γίνει Γ' Πανελλαδική είτε γιατί δεν υπάρχουν τά καλά στελέχη είτε για τίς στρατηγικές διαφωνίες κ.λ.π.

Η στάση της φιλοσοβιετικής άριστερας

Η σοβιετική πολιτική καί ο έλληνοτουρκικός ανταγωνισμός

**Οί Τουρκοσοβιετικές σχέσεις
στή μεταπολεμική περίοδο**

1. Η περίοδος από τό 1945 ως τίς άρχές τής δεκαετίας του '60 είναι περίοδος πλήρους *εϋθυγράμμισης* τής Τουρκίας μέ τήν πολιτική τών ΗΠΑ στήν περιοχή καί *μεγάλης δξύτητας* μέ τήν ΕΣΣΔ, κυρίως μέχρι τό 1952. Η Τουρκία εκτιμώντας ότι ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος θά λήξει μέ μία άνατροπή τών συσχετισμών σέ βάρος τής ΕΣΣΔ *επένδυσε* σ' αυτήν τίς βλέψεις τής, *αυξάνοντας* τίς διεκδικήσεις τής απ' αυτήν. Από τήν άλλη, όταν ή Σοβιετική Ένωση έχει πλέον *ανάτρεψει* υπέρ τής τούς συσχετισμούς, *άπαιτεί* επίσημα τό 1945 *τήν παράδοση* τών δύο ανατολικών *επαρχιών* τής Τουρκίας Κάρς καί Άρνταχάν, *ελευθέρη διακίνηση* στά στενά καθώς καί *παραχώρηση* στρατιωτικών καί ναυτικών βάσεων'.

2. Όταν οί συσχετισμοί έχουν παγιωθει, ή σοβιετική ήγεσία μέ διακήρυξη τής παραιτείται από κάθε είδους *εδαφική διεκδίκηση* έναντι τής Τουρκίας τό 1952 καί *άρχιζει* νά επιδιώκει πλέον *σύσφιγξη* τών σχέσεων.

3. Η εμφάνιση του Κυπριακού, πού από τό 1955 *δξύνει* *επκίνδυνα* τίς *έλληνοτουρκικές* σχέσεις, ή *άπομόνωση* τής Τουρκίας από τόν *άραβικό κόσμο* (λόγω τής *εϋθυγράμμισης* τής μέ τήν πολιτική τών ΗΠΑ στήν περιοχή, τής *άναγνώρισης* του Ισραήλ, κλπ.) καθώς καί ή *κάμψη* τής *συντριπτικής ήγεμονίας* του *άμερικάνικου* *ίμπεριαλισμού* είναι, σέ γενικές γραμμές, οί λόγοι πού θά *επαναπροσδιορίσουν* τήν *έξωτερική πολιτική* τής Τουρκίας.

Σημείο τομής είναι ή κρίση του 1964 στο Κυπριακό καί ή *ματαιώση* τής *τουρκικής άπόβασης* μετά από *παρέμβαση* τών ΗΠΑ (έπιστολή Τζόνσον πρós Ίνονού). Έτσι τό 1965 είναι τό σημείο όπου ή Τουρκία *εγκαινιάζει* τήν *«άνεξαρτησιακή»* τής *στροφή* (χωρίς βέβαια νά *άμφισβητεί* τήν *ένταξη* τής στόν *άτλαντισμό*) *άφου* ή *προηγούμενη* *στάση* τής *επέβαλε* *περιορισμένες* *δυνατότητες* *έλιγμών* στήν *έξωτερική* *πολιτική*.

Τήν ίδια χρονιά ή *έπίσκεψη* Γκρομύκο *εγκαινιάζει* μία *περίοδο* *σύσφιγξης* τών *διμερών* *σχέσεων* μέ τή *Σοβιετική Ένωση* σ' *όλους* τούς *τομείς*, *ένω* γιά *πρώτη* *φορά* ή Σ.Ε. *«υπογραμμίζει* *ότι* ή *όμοσπονδία* *ίσως* νά είναι ή *λύση* πού *ένδεικνυται* γιά τό *Κυπριακό*» (δ.π.).

4. Από τότε μέχρι σήμερα οί *τουρκοσοβιετικές* *σχέσεις* *ανάπτυσσονται* *ραγδαία*.

α) Στήν περίοδο από τό 1961 ως τό 1972 οί *έμπορικές* *άναλλαγές* *αυξήθηκαν* κατά 1.383%. Από 9,6 *έκατ. ρούβλια* *εφθασαν* τά 132, 8 *έκατ. ρούβλια*² *ένω* ή *Σετής* *συμφωνία* πού *υπόγραψε* *ώρα* ο Τίχονωφ *προβλέπει* νά *φθάσουν* οί *άναλλαγές* τό 1990 *σέ* 6 *δισεκατομμύρια* *δολάρια*³, *ύψος* *τρομακτικό* *άν* *άναλογιστεί* *κανείς*

ότι τό *σύνολο* τών *έλληνικών* *έξαγωγών* *δέν* *ξεπερνά* τά 5 *δισ. δολ.*

β) Πιο σημαντική όμως είναι ή *διείσδυση* του *σοβιετικού βιομηχανικού κεφαλαίου* στήν *τουρκική* *βιομηχανία* καί *μάάλιστα* *στους* *σημαντικότερους* *κλάδους* του *τομέα* *μέσων* *παραγωγής*: *χαλυβουργεία* (στήν *Άλεξανδρέττα* μέ 30.000 *εργάτες*), *άλουμίνιου* (στό *Σειντή—Σεχίρ*), *διυλιστήρια* (στήν *Άλίαγα*), *θεικού* *όξέος* (στό *Μπατίρμ*), *ξυλείας*, κ.ά.

γ) Τό ίδιο ισχύει καί γιά τό *σοβιετικό τραπεζικό κεφάλαιο*. Η Σ.Ε. κατέχει σημαντική θέση στή *χρηματοδότηση* τής *τουρκικής βιομηχανίας* *άλλά* καί *άλλων* *τομέων* του *τουρκικού* *καπιταλισμού* καθώς *έπίσης* καί τών *Σετών* *προγραμμάτων* *οικονομικής* καί *κοινωνικής* *ανάπτυξης*. Σύμφωνα μέ τόν Ν. Ψυρούκη, *μέσα* στή *δεκαετία* 1965-1975 οί *σοβιετικές* *πιστώσεις* *πρός* τήν *Τουρκία* *πλησίασαν* τό 1,2 *δισ. δολ.* (δ.π.).

5. Νέα «*άνθιση*» *γνώρισαν* οί *τουρκοσοβιετικές* *σχέσεις* (κυρίως οί *οικονομικές*), τήν *περίοδο* του *εμπάρκο* 1975-1978, πού *έπισφραγίστηκε* καί μέ τό *τουρκοσοβιετικό* *σύμφωνο* *φιλίας* (Ίούλιος 1978)⁴. Υπολογίζεται ότι στήν *περίοδο* 1967-1979 (καί *βασικά* μετά τό 1974) ή *Τουρκία* *έλαβε* *οικονομική* *βοήθεια* από τήν Σ.Ε. 650 *έκατ. δολάρια* κυρίως γιά τά *έργα* *υποδομής* πού *προώθησε* *αυτήν* *τήν* *περίοδο*⁵.

Οί έλληνοσοβιετικές σχέσεις τήν ίδια περίοδο

Αυτήν τήν «*πετυχημένη*» *πορεία* ή *έλληλική* *έξωτερική* *πολιτική* *άργησε* νά τήν *άκολουθήσει*. Τό 1965, *άντίθετα* μέ τήν *Τουρκία*, στήν *Έλλάδα* τής *πολιτικής* *κρίσης*, τό *ταξίδι*—*σταθμός* του Γ. Παπανδρέου στή *Μόσχα*, *έμελλε* νά *ματαιωθεί*. Η *όλοκληρωτική* *στήριξη* τής —*πολιτικά* καί *ίδεολογικά* *διαλυμένης*— *έλληλικής* *άστικής* *τάξης* στή *σύμμαχη* *άμερικανική*, *χωρίς* τήν *όποία* ή *άπώλεια* τής *έξουσίας* τό 1946 *ήταν* *πολύ* *πιθανή*, *επέβαλε* *άκόμη* *τους* *όρους* *τής*.

Χρειάστηκε νά *μεσολαβήσει* *έκτοτε* *μία* *περίοδος* *σχεδόν* 15 *ετών* γιά νά *μπορέσει*, μέ *νέους* *όρους* *πλέον*, νά *πραγματοποιηθεί* τό *ταξίδι* του *Καραμανλή* στή *Μόσχα* (1979), *σημείο* *τομής* *στis* *έλληνοσοβιετικές* *σχέσεις*.

Η *πενταετία* 1979-84, *ίδιαίτερα* μετά τήν *Άλλαγή*, *ήταν* *περίοδος* *ραγδαίας* *σύσφιγξης* τών *διμερών* *σχέσεων* τόσο τών *οικονομικών* (10ετής *συμφωνία* *οικονομικής* καί *τεχνικής* *συνεργασίας*, *συμφωνία* γιά τήν *άλουμινια*, *έλληλικά* *τεχνικά* *έργα* στήν Σ.Ε.), όσο καί τών *πολιτικών* (ταξίδια Γ. Ράλλη, Α. Παπανδρέου, Α. Τίχονωφ, *έπίσκεψη* Γ. Άλευρά, τό *έπικείμενο* *ταξίδι* του *πρωθυπουργού* τόν *Φεβρουάριο* '85). Οί *άλλαγές* πού *πραγματοποιήθηκαν* *είχαν* *σάν* *άποτέλεσμα* νά *καλυφθεί*, σέ *σχέση* μέ τήν *Τουρκία*, ή *μεγάλη* *διαφορά* πού *υπήρχε*

στis *δεκαετίες* '60 καί '70.

Άντιστροφή καί εξισορρόπηση: οί σχέσεις Έλλάδας — Τουρκίας Σοβιετικής Ένωσης

1. Ένώ στήν Έλλάδα ή *πολυδιάστατη* *έξωτερική* *πολιτική* *παίρνει* *νέες* *διαστάσεις* μετά τό '81, *άντίστροφα* στήν *Τουρκία* μετά τό *πραξικόπημα* του '80 καί τήν *έκλογη* *Ρήγκαν* *μπαίνει* *σέ* *κρίση*. Οί *άνατροπές* στήν *περιοχή* (Ιραλική *επανάσταση*, *Άφγανιστάν*, *πόλεμος* *Ιράν—Ιράκ*, *Λίβανος*) *υποχρεώνουν* σέ *μία* *μεγαλύτερη* *εϋθυγράμμιση* μέ τήν *πολιτική* τών ΗΠΑ.

Η *αυξηση* τών *στρατιωτικών* *δαπανών*, ή *μεγαλύτερη* *ΝΑΤΟποίηση* του *Κουρδιστάν* γιά νά *υποδεχθεί* τή *Δύναμη* *Ταχείας* *Επέμβασης*, ή *παραχώρηση* *νέων* *βάσεων* στήν *Κύπρο*, ή *πρόθεση* γιά *έγκατάσταση* *άμερικανικών* *πυρηνικών* *πυραύλων* στο *εδαφός* τής, *τό* *μπλοκάρισμα* *τής* *έλληλικής* *πρότασης* γιά *άπύραυλα* *Βαλκάνια* είναι τά *άποτέλεσματα* *αυτής* *τής* *πολιτικής*.

Πρόκειται βέβαια γιά *μία* *διαδικασία* μέ *σοβαρές* *δυσκολίες*, κυρίως λόγω τών *αυξημένων* *τουρκικών* *συμπερόντων* καί *βλέψεων* *στόν* *άραβικό* *κόσμο*, *σίγουρα* *όμως* *είχε* *σάν* *άποτέλεσμα* νά *περιοριστούν* οί *δυνατότητες* *έλιγμών* *τής* *τουρκικής* *έξωτερικής* *πολιτικής*⁶.

2. Τήν ίδια περίοδο ή *έλληλική* *έξωτερική* *πολιτική* *άναλαμβάνει*, *όπως* *ξέρουμε*, *θεαματικές* *πρωτοβουλίες* πού γιά τή *σοβιετική* *έξωτερική* *πολιτική* *έχουν* *καθοριστική* *σημασία* (πέρα από τήν *οικονομική* *συνεργασία*) τόσο *στόν* *άνταγωνισμό* τής μέ τίς ΗΠΑ γιά τά *πυρηνικά*, όσο καί στήν *περιοχή* τής Α. Μεσογείου.

Οί *έλληλικές* *θέσεις* γιά τό *Πολωνικό*, τό *Άφγανιστάν*, *τήν* *άπύραυλη* *Βαλκανική*, ή *έπίσκεψη* στήν *Πολωνία*, ή *πρόταση* τών 6, είναι *ότι* *καλύτερο* θά *μπορούσε* «*ρεαλιστικά*» νά *περιμένει* ή ΕΣΣΔ από τήν *κυβέρνηση* *μιας* *χώρας-μέλους* του *ΝΑΤΟ* καί τής *ΕΟΚ*, *σύμμαχου* τών ΗΠΑ.

Γι' αυτό καί ή *συμπαράσταση* στο *ΠΑΣΟΚ* είναι *κάτι* *περισσότερο* από *άμέριστη* *ένω* ή *πίεση* στο *ΚΚΕ* γιά *στήριξη* τής *κυβέρνησης* *κάτι* *περισσότερο* από *άφορητη*.

Η *έλληλική* *έξωτερική* *πολιτική* *κατόρθωσε* *λοιπόν* μέ τήν *επιθετική* *αυτή* *πολιτική* *άπέναντι* *στήν* *Τουρκία* καί *έκμεταλλούμενη* *τή* *σημερινή* *σχετική* *άκαμψία* *τής* *άντίστοιχης* *Τουρκικής* νά *ουδέτεροποιήσει* *τή* *Σοβιετική Ένωση* *άπέναντι* *στήν* *έλληνοτουρκική* *σύγκρουση*.

3. Γιά νά *έκτιμηθεί* *όλοκληρωμένα* ή *σημερινή* *θέση* τής Σ.Ε. *άπέναντι* *στήν* *έλληνοτουρκική* *άντιθεση* θά *πρέπει* νά *προστεθεί* καί *ένας* *άλλος* *παράγοντας*: Η *γενικότερη* *υποχώρηση* *τής* *σοβιετικής* *παρουσίας* (ή *άδράνεια*) *στήν* *Α. Μεσόγειο* καί *στήν* *Άφρική*. (Απουσία από τίς *έξελίξεις* *στόν* *Λίβανο*, *στροφή* τής *Αιγύπτου*, *άνεξαρτησιακές* *τάσεις* τής *Συρίας*, *άπώλειες* *Μάλι*, *Σομαλίας*, *Σουδάν*, Β. *Υεμένης* κλπ.).

Η θέση «ίσης απόστασης» που υιοθετεί σήμερα η Σ. Ένωση απέναντι στην Ελλάδα και την Τουρκία δεν είναι «θέση άρχων» όπως ισχυρίζονται οι έγχωριοι απολογητές της. Επιδάλλεται από:

α) Τις αλλαγές που συντελέστηκαν στην εξωτερική πολιτική των δύο χωρών.

β) Τα αυξημένα οικονομικά συμφέροντα τόσο στην Τουρκία όσο πλέον και στην Ελλάδα.

γ) Την διαφαινόμενη λύση «άρχων» του Κυπριακού στα πλαίσια του ΟΗΕ (όχι της αυτοδιάθεσης και του σοσιαλισμού) που η Σ.Ε. υποστηρίζει αναφανδόν γιατί μόνο αυτή της επιτρέπει να συμμετέχει στο διακανονισμό.

Πarenθητικά, η αλλαγή των σοβιετικών θέσεων για το Κυπριακό, ανάλογα με τους εκάστοτε συσχετισμούς και τα συμφέροντα της ΕΣΣΔ (άλλοτε υπέρ διεθνούς διάσκεψης, άλλοτε υπέρ των διακοινοτικών, άλλοτε ή σιωπή) είναι η καλύτερη απόδειξη για το χαρακτήρα των σοβιετικών «άρχων».

δ) Την ανάγκη να διατηρηθεί ο σημερινός συσχετισμός στο Αιγαίο, τα Βαλκάνια και την Α. Μεσόγειο, αφού πιθανή ανατροπή του (π.χ. η ενίσχυση της Ελλάδας ή της Τουρκίας) μπορεί να επιδεινώσει τη θέση της. Όπως υπενθυμίζει και το ANTI: «Ο έλεγχος του Αιγαίου από την Ελλάδα μειώνει την αποκλειστικότητα της Τουρκίας επί των Στενών, περιορίζει δηλαδή κάπως αυτό τον ασφυκτικό δακτύλιο που έχει η Σ.Ε. στην έξοδο της στη Μεσόγειο». Μία ελεγχόμενη ένταση στο Αιγαίο μεταξύ Ελλάδας—Τουρκίας, όταν μάλιστα και οι δύο πασχίζουν να εξασφαλίσουν την ευνόικη θέση της Σοβ. Ένωσης ή των βαλκανικών συμμάχων, είναι άκρως συμφέρουσα, αφού τονώνει τη σοβιετική παρουσία — άρα πρέπει και να συντηρηθεί.

Αυτοί είναι συνοπτικά οι λόγοι για τους οποίους η σοβιετική πολιτική δεν είναι διατεθειμένη να διακυβεύσει τις κατακτήσεις της προς όφελος της μίας ή της άλλης πλευράς και όχι οι «άρχες» που διαφημίζει το ΚΚΕ. Έτσι έξηγείται και η άρνηση του Τίχονοφ να πάρει θέση στο ζήτημα του Αιγαίου.

Αυτή η «ουδετεροποίηση» της Σ.Ε. απέναντι στην ελληνοτουρκική σύγκρουση, που όπως αναφέρθηκε αποτελεί σαφή ελληνική νίκη είναι αποτέλεσμα της επιθετικής πολιτικής στρατηγικής που εφαρμόζει σήμερα ο ελληνικός αστισμός, όχι μόνο απέναντι στην Τουρκία αλλά συνολικά (στην Εδρώπη, τα Βαλκάνια, την Α. Μεσόγειο) για να διευρύνει τον ιμπεριαλιστικό του ρόλο.

Η στάση της φιλοσοβιετικής άριστερας (ΚΚΕ-ΚΚΤ)

Οι παραπάνω αναγκαιότητες της σοβιετικής εξωτερικής πολιτικής υπαγορεύουν και τη στάση των δύο Κ.Κ. Η στάση αυτή δίνεται ανάγλυφα στο κοινό ανακοινωθέν που εκδόθηκε πρόσφατα⁷ όσο και στον δίχως όρια άμοραλισμό που επέδειξε το ΚΚΕ κατά την επίσκεψη Τίχονοφ στην Άγκυρα⁸.

Βέβαια συζήτηση με παρόμοιες θέσεις δεν θα ανοίξουμε. Είναι άχρηστη. Η όριοθέτηση όμως απ' αυτές είναι όχι απλώς αναγκαία αλλά επιβεβλημένη, καθότι οι ελληνοτουρκικές σχέσεις διέρχονται μία από τις κρίσιμότερες φάσεις τους. Ακόμη περισσότερο γιατί η απουσία μιας σύγχρονης άριστερης—διεθνιστικής στρατηγικής από τις άριστερές δυνάμεις στην Ελλάδα που θα αντιταχθεί στις άστικές επιλογές είναι πλέον αναπείρητη πολυτέλεια.

Μιά τέτοια στρατηγική πρέπει να έρθει σε ρήξη με τις επιλογές της φιλοσοβιετικής άριστερας, τόσο του ΚΚΕ όσο και του ΚΚΤ γιατί η τελευταία:

1. Απολογείται και προσπαθεί να εξωραϊσει τον σοβιετικό ιμπεριαλισμό. Συγκαλύπτει δηλαδή τον καπιταλισμό και ιμπεριαλιστικό χαρακτήρα των οικονομικών συμφωνιών της Σοβ. Ένωσης — εξαγωγές σοβιετικού κεφαλαίου — που δεν διαφέρουν σε τίποτα από τις αντίστοιχες εξαγωγές των δυτικών ιμπεριαλιστικών χωρών. Αντίθετα εντάσσονται σε μία ευρύτερη διαδικασία επανενσωμάτωσης των ανατολικών χωρών στην παγκόσμια καταπιταλιστική αγορά, ιδιαίτερα μετά το '60.

Οι σοβιετικές βιομηχανίες δηλαδή στην Τουρκία (και παντού) δεν αποτελούν «σοσιαλιστική νησίδα», ούτε «αυτοδιαχειριζόμενη οάση». Λειτουργούν με βάση τους κεφαλαιοκρατικούς νόμους της αγοράς και του κέρδους, οι τουρκοί εργάτες και αποκομμένοι είναι από τα μέσα παραγωγής και εκμεταλλεζόμενοι.

Και όμως, το ΚΚΤ, χρόνια τώρα, προπαγανδίζει το αντίθετο, ότι δηλαδή διαφέρουν... δίνουν δουλειά στον τουρκικό λαό, γιατί η «Σ.Ε. με την ανάπτυξη της βιομηχανίας δημιουργεί μεγαλύτερη εργατική τάξη που οδηγεί αντικειμενικά στο σοσιαλισμό»...

2. Με την υπεράσπιση των επιλογών της σοβιετικής εξωτερικής πολιτικής, νομιμοποιεί την Τουρκική Χούντα πλήττοντας άμεσα την Τουρκική αντίσταση.

Κατά τον «Ρ» αυτές οι επιλογές «δεν αντιπαράθεται στη δημοκρατική αλληλεγγύη του σοβιετικού με τον τουρκικό λαό».

Δηλαδή κατά το ΚΚΕ η επίσκεψη του πρωθυπουργού μίας χώρας (μάλιστα σοσιαλιστικής) που είναι και η πρώτη επίσημη δεν στηρίζει το καθεστώς του Έβρεν τόσο στο εξωτερικό, όπου η απομόνωσή του έχει ένταθει σοβαρά, όσο και στο εσωτερικό προσδίδοντάς του αίγλη και νομιμοποιώντας τα στά μάτια των μαζών! Ούτε πάλι πλήττει την Τουρκική αντίσταση και το Κουρδικό κίνημα — ήθικά και πολιτικά — που αυτή ακριβώς την απομόνωση προσπαθούν να εντείνουν!

3. Δεν είναι ούτε άριστερη, ούτε διεθνιστική. Τα δύο φιλοσοβιετικά ΚΚ δεν έχουν στόχο την ανάπτυξη της ελληνοτουρκικής αλληλεγγύης, ανάμεσα στα εργατικά κινήματα και τους λαούς των δύο χωρών.

Αντίθετα αν δεν αποδέχονται (πράγμα που συμβαίνει τις περισσότερες φορές) τον εθνικισμό, την «εθνική ανεξαρτησία», την «εθνική άμυνα», την «εθνική πολεμική βιομηχανία», ή ακόμα και την υποστήριξη στις άστικές πολεμικές περιπέτειες (ή περίπτωση του ΚΚΤ κατά την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο), εξαντλούνται σε τυπικές «δημοκρατικές» εκκλήσεις, φραστική αλληλεγγύη, συμπάρασταση κλπ. (Η περίπτωση του ΚΚΕ).

Τό χειρότερο και θλιβερό είναι ότι και αυτές τις ελάχιστες φορές η στάση του ΚΚΕ δεν πηγάζει από διάθεση αντιιμπεριαλιστικής αλληλεγγύης αλλά από την ανάγκη διπλωματικής ενίσχυσης των πιέσεων της Σ. Ένωσης πάνω στην Τουρκία για λόγους της σοβιετικής εξωτερικής πολιτικής.

Τό ΚΚΕ, ενώ επί τρία χρόνια τηρούσε σιγή ιχθύος για τις μαζικές δίκες, βασανιστήρια και εκατοντάδες εκτελέσεις τουρκων αγωνιστών της ανεξάρτητης κομμουνιστικής άριστερας (π.χ. της DEV YOL) άρχισε μόλις τώρα να τις προβάλλει! Τό ΚΚΤ από την άλλη, δέκα μέρες περίπου πριν την επίσκεψη Τίχονοφ ανακοίνωσε τη συγκρότηση «μετώπου» 6 φιλοσοβιετικών οργανώσεων (ΤΚΡ, ΤΚΣΡ — κουρδικό ρεφορμιστικό κόμμα, ΤΣΙΡ, ΤΙΡ, ΤΚΕΡ, ΤΕΡ) — σφραγίδων, αφήνοντας έκτος το ΡΚΚ (Κουρδικό Έργατικό Κόμμα) που είναι η μεγαλύτερη κουρδική οργάνωση (και φιλοσοβιετική) αλλά σε σύγκρουση με το ΤΚΡ) όπως επίσης και την πληθώρα των ανεξάρτητων άριστερων τουρκικών και κουρδικών οργανώσεων.

Η καλύτερη μορφή δηλαδή αντιδικτατορικής πάλης φαίνεται να είναι η... διπλωματία και ο πόλεμος ανακοινώσεων.

4. Δεν διστάζει να αποσιωπήσει, την αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών. Καθόλου άφυσικο βέβαια αφού η Σοβ. Ένωση την καταπατά (οι άφγανοί και οι έρυθραίοι μπορούν να τό θυμίσουν) ή την άγνοεί, συστηματικά.

α) Για τό κουρδικό, τό πιό όξυμένο πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα η Τουρκική χούντα — λόγω της ανάπτυξης του κουρδικού κινήματος — στο κοινό ανακοινωθέν των δύο ΚΚ, τό μόνο που αναφέρεται είναι η «σταθερή αλληλεγγύη», του ΚΚΕ, «για την αναγνώριση των εθνικών δικαιωμάτων του κουρδικού λαού» (!). Ούτε λέξη για την αυτοδιάθεση και τό δικαίωμα ανεξαρτησία του Κουρδιστάν που όλες οι κουρδικές επαναστατικές οργανώσεις αλλά και πολλές τουρκικές θέτουν σαν πρωταρχικό στόχο. Δεν τίθεται βέβαια θέμα για τό ΚΚΤ, που πιστό στις αρχές του... κεμαλισμού έδώ και 60 χρόνια αντιτίθεται στους «αυτονομιστές» υπέρ της «εθνικής ενσωμάτωσης». (Οι κουρδοί έμαθαν πιά καλά τί έστί «εθνική ενσωμάτωση»).

β) Τό αρμενικό κίνημα δεν αναφέρεται καν. Τη στιγμή που οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις (Γαλλία, ΗΠΑ) προσπαθούν να τό καπλευτούν και να τό χρησιμοποιήσουν διπλωματικά, ή άριστερα, τό άγνοεί, αντί όπως όφειλε να τό υποστηρίξει.

Γι' αυτό και ο Ν. Τίχονοφ, όπως αναφέρει ο τουρκικός τύπος⁹, έδειξε «κατανόηση» για τίς «τρομοκρατικές ενέργειες» (έτσι αποκαλείται τό λαϊκό αρμενικό κίνημα) που αντιμετωπίζει η τουρκική χούντα, ή όπως αναφέρει η Μιλλιέτ: Οί σοβιετικοί έδειξαν αναπάντεχη προθυμία να καταδικάσουν «κάθε» ενέργεια που στρέφεται κατά της έδαφικής ακεραιότητας της Τουρκίας», δηλαδή την πάλι τό κουρδικό και αρμενικό λαό για αυτοδιάθεση.

Ακριβώς επειδή η Σ.Ε. δεν ακολουθεί πολιτική σοσιαλιστικών αρχών αλλά ιμπεριαλιστική, επειδή τό κριτήριο που προέχει είναι τά συμφέροντα του σοβιετικού κεφαλαίου και οι διπλωματικές και στρατιωτικές ισορροπίες, ακριβώς γι' αυτά, ούτε καταγγέλλει την τουρκική χούντα (αντίθετα τη νομιμοποιεί) ούτε ενισχύει έμπρακτα την τουρκική αντίσταση, τό κουρδικό και τό αρμενικό κίνημα, αλλά προσπαθεί να τά εντάξει στα παιχνίδια της (άστικής) διπλωματίας της.

Συμπερασματικά, μόνο η άπόρριψη αυτών των θέσεων θα επιτρέψει στην Άριστερά (ελληνική και τουρκική) να βγει από τό περιθώριο στο όποιο έχει περιέλθει και να έμποδίσει την ελληνοτουρκική σύγκρουση των άστικών τάξεων για ήγεμονία στην περιοχή με την ανάδειξη ενός σύγχρονου και πειστικού όράματος διεθνιστικής αλληλεγγύης ανάμεσα στους λαούς Ελλάδας—Τουρκίας, σε ρήξη με τό σαθρό οικοδόμημα του «ύπαρκτου σοσιαλισμού» και της φιλοσοβιετικής άριστερας.

Γιάννης Μαυρής

1. Γ. Καπόπουλου: «Μετά από σειρά διπλωματικές νίκες, σε κρίσιμη καμπή ή τουρκική εξωτερική πολιτική». Οικονομικός Ταχυόδρομος, 9 Φεβρουαρίου 1984.
2. Νίκου Ψυρούκη: «Η διαμαχη στο Αιγαίο», Έκδόσεις Έπικαιρότητα, Αθήνα 1982, σελίδα 26 κ.έ.
3. Καθημερινή: 25/12/84.
4. Κατερίνας Μπούρα: «Τό Τουρκοσοβιετικό Σύμφωνο Φιλίας: Μιά έμνηνση». Έπικεντρα, τεύχος 3, 7-8/1978, σελ. 6.
5. Ron Ayres: «Turkish Foreign Relations» στο αφιέρωμα του περιοδικού Khamsin: Modern Turkey: Development and Crisis, τεύχος 11, 1984.
6. ANTI, τεύχος 278, 4/1/85.
7. Ριζοσπάστης, Κυριακή 11 Νοέμβρη 1984.
8. Βλέπε Ριζοσπάστη 28/12/84: «Στάση άρχων της ΕΣΣΔ (sic!) και 30/12/84 «ελληνοτουρκικές σχέσεις και γελοίοι αντισοβιετισμοί».
9. Ανταπόκριση στην κυπριακή εφημερίδα «Σημερινή», 30 Δεκεμβρίου 1984.

Ο απολογισμός των προβληματικών

Η μεγάλη αίθουσα του ξενοδοχείου «Ίντερκοντινένταλ» όπου ο Γεράσιμος Ἀρσένης έκανε τον απολογισμό της κυβερνητικής παρέμβασης στον τομέα των «προβληματικών» επιχειρήσεων, ήταν γεμάτη κομματικά και συνδικαλιστικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ, που δέν ένωσαν πάντα άνετα σ' αυτό τό άραβο-βυζαντινό ντεκόρ μέ τούς ύπεροχους πολυέλαιους και τό κοντραπλακέ σέ άρχοντικά χρώματα. Ξαφνικά, ένώ ό ύπουργός έφθανε στό τέλος της έξιστόρησης των συγκρούσέών του μέ τό τραπεζικό κατεστημένο, και προχωρούσε στην έξυγίανση του τραπεζικού συστήματος, κανείς δέν μιλούσε πλέον μέ τόν διπλανό του, οί γυρτές πλάτες των άγωνιστών είχαν ισιώσει, και τά κατώτερα στελέχη είχαν πάψει νά χαζεύουν τούς γύρω άπολαμβάνοντας άπό πρίν τή στιγμή της κοινωνίας μέ τόν όμιλητή που όλοι ήξεραν ότι έρχόταν: κι όταν ό Ἀρσένης είπε ότι «πρέπει νά περάσουμε στην κοινωνικοποίηση των τραπεζών», τό χειροκρότημα που ξέσπασε ήταν φυσική κατάληξη της έντασης, και έπιβεβαίωση του πασοκικού όράματος της κοινωνικοποίησης των μηχανισμών «που ως τώρα λειτουργούσαν προς όφελος του κατεστημένου». Καί ή άφρόκρεμα του υπερνώντος κόμματος έδειξε για πρώτη φορά τή γελοιότητα των «προβλημάτων» ξεσπασμάτων της, ξεχνώντας ότι τέτοιους είδους «έκρήξεις» δέν έχουν κλονίσει στό ελάχιστο τή θέση του Παναγόπουλου, και ξεχνώντας κυρίως ότι στον τομέα «προβληματικές» τό ζήτημα της χρηματοδότησης των «υπό έξυγίανση» επιχειρήσεων δέν είναι τό μόνο για τό όποιο ύπάρχει πρόβλημα δεξιών ή άριστερών επιλογών.

Όταν νάχνει νά βρει κανείς τούς λόγους για τούς όποιους ή μετριοπαθής πολιτική Ἀρσένη συνάντησε τήν έντονη αντίδραση της Ἐθνικής, δέν μπορεί παρά νά άπορρίψει τίς «διαχειριστικές» ή τεχνοκρατικές έρμηνείες τή μία μετά τήν άλλη, και νά συμπεράνει ότι πρόκειται για μία αντίδραση που άνήκει όργανικά στη μάχη που δίνει ή «ιδιωτική πρωτοβουλία» για νά άποτρέψει κάθε κρατική παρέμβαση στην περιοχή που θεωρεί δική της: και ή μάχη αυτή έχει, ως

γνωστόν, ιδιαίτερη σημασία άπό τή στιγμή που ή ύπερχρέωση του επιχειρηματικού τομέα κάνει μία τέτοια παρέμβαση μέσω των τραπεζών έξαιρετικά εύκολη. Ἀλλά ό χαρακτήρας αυτής της αντίθεσης δέν συνεπάγεται ότι ή πολιτική που εφαρμόζεται άπό τό ΥΠΕΘΟ έχει κάποια άντικαπιταλιστική, ή έστω φιλεργατική λογική. Παραβλέπεται συνήθως ότι ή ύπαγωγή επιχειρήσεων στον Ν. 1368/83 και ή διατήρηση — προς τό παρόν — της άπασχόλησής τους, συνοδευτήκε άπό τήν άρνηση ύπαγωγής πολύ περισσότερων επιχειρήσεων: ως τόν Δεκέμβριο του 1984 είχαν κατατεθεί 128 αιτήσεις και είχαν γίνει δεκτές μόνο 37, ένώ ύπολογίζοταν ότι θά προστεθούν τό πολύ άλλες 10 έγκρίσεις περίπου. Ἐξάλλου και στίς επιχειρήσεις που βρίσκονται στη φάση της «έξυγίανσης» ή διατήρηση της άπασχόλησης στα προηγούμενα επίπεδα δέν είναι πάντα έξασφαλισμένη. Ἀπό μία συνολική — ή άν προτιμάτε μακροοικονομική — σκοπιά, τό σημαντικότερο χαρακτηριστικό της πολιτικής για τίς προβληματικές, δέν είναι ή βοήθεια σέ 37 επιχειρήσεις που άπασχολούν λίγο πάνω άπό 25.000 άτομα, αλλά ή ρητή άπόφαση νά μήν βοηθηθούν οί επιχειρήσεις που δέν θεωρούνται βιώσιμες μέ τά κριτήρια φυσικά της καπιταλιστικής αγοράς και νά έγκαταλειφθούν στην τύχη τους οί ύπάλληλοι και εργάτες που άπασχολούν.

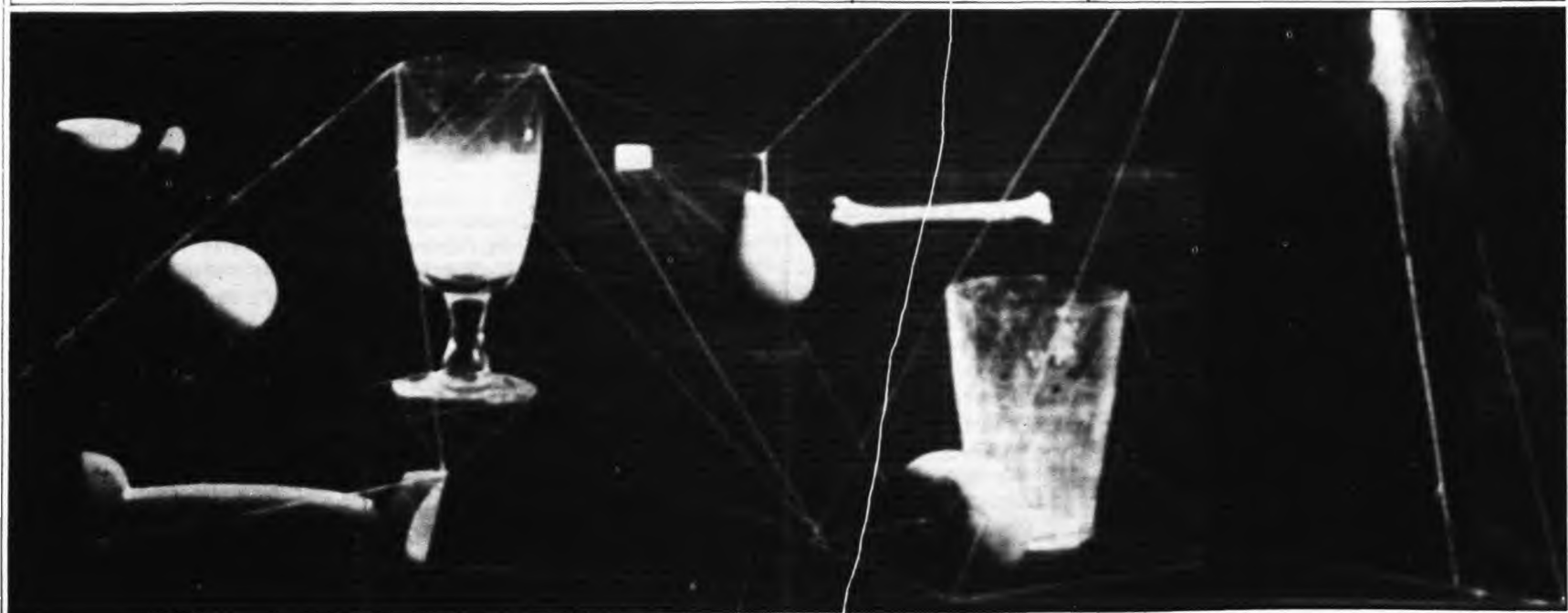
Ἄν έξετάσει κανείς τιά στοιχεία που άνακοίνωσε ό Ἀρσένης σχετικά μέ τίς πωλήσεις και τά κέρδη των επιχειρήσεων που διαχειρίζεται ό Οργανισμός Οικονομικής Ἀνασυγκρότησης Ἐπιχειρήσεων (Ο.Α.Ε.) διαπιστώνει ότι τά άποτελέσματα αυτής της διαχείρισης είναι κάθε άλλο παρά τραγικά, και ότι μ' άλλα λόγια τά μοιρολόγια των ιδεολόγων της έργοδοσίας δέν έχουν καμία σοβαρή βάση: οί φιλότιμες προσπάθειες των κυβερνητικών αξιωματούχων νά εφαρμόσουν τίς σύγχρονες μεθόδους διαχείρισης στίς «κρατικοποιημένες» επιχειρήσεις έχουν όπως φαίνεται κάποια άποτελέσματα.

Ἡ αντίδραση της «ιδιωτικής πρωτοβουλίας» και του «τραπεζικού κατεστημένου» άπέναντι σ' αυτή τήν πολιτική, θά μπορούσε νά φανεί άνεξήγητη σέ όσους ξέρουν πολύ καλά ότι τέτοιου είδους παρεμβάσεις είναι ρουτίνα στίς δυτικές χώρες, και ότι κανείς δέν βρέθηκε νά κατηγορήσει τήν κυβέρνηση Ρήγκαν για ύπονομευση του έπιχειρηματικού κλίματος, όταν άφιέρωσε 6 δισεκατομμύρια δολάρια για νά σώσει τήν τράπεζα Κοντινένταλ Ἴλλινόις. Ἡ αντίδραση αυτή είναι άπλως συνάρτηση της πολιτικής, και θά μπορούσε νά πεί κανείς της στρατηγικής, που εφαρμόζεται εκ των πραγμάτων άπό τόν επιχειρηματικό κόσμο στην Ἐλ-

λάδα: ή ύπερχρέωση της βιομηχανίας, αλλά και άλλοι παράγοντες όπως ή όξύτητα του διεθνούς ανταγωνισμού και ή άπουσία αυτόματων μηχανισμών άντιμετώπισης αυτού του ανταγωνισμού μέ άλλαές στη βιομηχανική δομή, ή όπως ή αύξανόμενη άποδοχή άπό τά όργανα της οικονομικής πολιτικής των αυθόρμητων τάσεων της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, διαμορφώνουν αιτήματα των επιχειρηματιών που δέν ένδιαφέρονται παρά για συνολικά μέτρα αύξησης των κερδών και βελτίωσης των συνθηκών ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Σύμφωνα μέ τή σύγχρονη ιδεολογία της έργοδοσίας είναι ένα σκάνδαλο ή ένίσχυση μερικών επιχειρήσεων ενός κλάδου, και πόσο μάλλον ή διαχείρισή τους άπό κυβερνητικούς εκπροσώπους, όταν αυτό που θά χρειαζόταν είναι μία συνολική ένίσχυση των επιχειρήσεων και των περιθωρίων ανάπτυξης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας προς όποιαδήποτε κατεύθυνση. Δέν πρόκειται βέβαια για τίς «ξεπερασμένες» ιδέες κάποιου άρτηριοσκληρωτικού κατεστημένου, αλλά άντίθετα για τήν «ελευταία λέξη της μόδας στον τομέα της άστικής ιδεολογίας, και της έργοδοτικής πρακτικής».

Ἡ προοπτική της «κοινωνικοποίησης» των τραπεζών, που άποτελεί φυσική συνέχεια της έξιστόρησης των έργων και ήμερών του τραπεζικού κατεστημένου, θά έπρεπε νά γεννάει όρισμένα εύλογα έρωτήματα: γιατί ή κυβέρνηση δέν ξεκινάει μέ τήν άντικατάσταση του Παναγόπουλου, αλλά άντίθετα δέν τολμάει νά παραμερίσει τόν κατεξοχήν εκπρόσωπο αυτού του κατεστημένου τόν όποιο ή ίδια έχει διορίσει; Γιατί παίρνει τόσο στα σοβαρά τίς άντιρρήσεις του Παναγόπουλου, έπειδή έκφράζει τό «τραπεζικό κατεστημένο», ή έπειδή έκφράζει τήν κυρίαρχη στρατηγική του επιχειρηματικού κόσμου; Ἡ δυνατότητα έκφρασης — και άπό ποιά θέση! — της στρατηγικής αυτής στό έσωτερικό των κυβερνητικών έπιτελείων δείχνει άπό μόνη της ότι έχει έπιλεγεί μία συμβιβαστική γραμμή. Ἀποτελέσμα της είναι και ή άπαισιοδοξία που διακατέχει τούς άρμόδιους σχετικά μέ τό που θά καταλήξει ό έπερχόμενος διακανονισμός μεταξύ ΟΑΕ, τραπεζών, και μετόχων, για τή χρηματοδότηση και τή σύνθεση του κεφαλαίου των προβληματικών. Θά πρόκειται για ένα σημαντικό διακανονισμό που φιλοδοξεί νά «λήξει» μέσα στην Ἄνοιξη τό θέμα προβληματικές. Μέ τέτοιες προοπτικές ή «κοινωνικοποίηση των τραπεζών», είναι μία φράση που κανείς δέν φρόντισε νά τήν εφοδιάσει μέ κάποιο περιεχόμενο.

Πάνος Γεωργίου

Η ΑΤΑ, ΚΑΙ Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΩΝ

Στις συμφωνίες, κινητοποιήσεις και δηλώσεις που έγιναν σχετικά με το ύψος των μισθολογικών αυξήσεων, τί παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον; Η αντιδικία γύρω από το θέμα «μισθοί και οικονομία», ή το φαινόμενο του αποκλεισμού κάθε διεξόδου για τους εργαζόμενους, το οποίο «όργανωσαν» οί συνδικαλιστικές παρατάξεις; Μάλλον το δεύτερο. Δεν είναι η πρώτη φορά που ακούμε την εργοδοτική επιχειρηματολογία από κυβερνητικά χείλη, και θα μπορούσαν οί οικονομικοί και εργατικοί συντάκτες να την γράψουν από μόνοι τους και χωρίς να κάνει δηλώσεις ο Άρσένης. Αυτό όμως που είναι λιγότερο εμφανές είναι ότι μέσα από τόν τρόπο που ή κυβέρνηση, ή ΠΑΣΚΕ, τό ΚΚΕ, και ο τύπος, μπόρεσαν να χειριστούν τό θέμα, φάνηκε ότι έγινε ένα ακόμη βήμα πρὸς τήν αποδιοργάνωση τής εργατικής τάξης και τήν παγίωση τής αδυναμίας της να αντίστέκεται στα πλήγματα που δέχεται στο

ἐπίπεδο τῶν εισοδημάτων και τής άπασχόλησης.

Παρόλο που δεν έχει και πολύ νόημα, θα θυμίσουμε ότι ή άπαγγελία τής πολιτικής τής ΑΤΑ συνοδευόταν κάποτε από τήν αύξηση τῶν πραγματικῶν άμοιβῶν σύμφωνα με τήν αύξηση του έγχωριου προϊόντος και τής παραγωγικότητας, μεγέθη που αύξήθηκαν αίσθητά τό 1984. Άλλά αν αυτή ή προοπτική στηριζόταν στη λογική τής διατήρησης κάποιας συμμετοχῆς τῶν μισθωτῶν στο έθνικό εισόδημα, ή σημερινή πολιτική τής ΑΤΑ, που προσπαθεί να έπβάλει ή κυβέρνηση, οργανώνει τή μείωση τής συμμετοχῆς αυτής με μία λογική που δεν είναι άλλη από ένα συμβιβασμό σε σχέση με τό εργοδοτικό αίτημα για ακόμη μεγαλύτερη μείωση. Όσο για τό έπιχείρημα ότι ή συγκράτηση τῶν άμοιβῶν περιορίζει τήν ανεργία, δεν παρουσιάζει πλέον καμία σοβαρότητα με διεθνή και ελληνικά κριτήρια.

Άλλά ή σημερινή συγκυρία, δεν χαρακτηρίζεται μόνο από τήν εφαρμογή αυτής τής πολιτικής. Η κυβέρνηση φαίνεται να κατορθώνει και κάτι άλλο: να εμφανίζει τις αντιδράσεις σαν πολιτική αντιπαράθεση του ΚΚΕ, αλλά και να διοχετεύει τό μεγαλύτερο μέρος τῶν αντιδράσεων αυτῶν μέσω του ΚΚΕ.

Η έπιτυχία αυτή δεν είναι άμελητέα δεδομένο ότι κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί σοβαρά πὸς τό ΚΚΕ δεν χρησιμοποιεί πράγματι (και ή Ν.Δ. όταν τό μπορεί) τή λαϊκή δυσάρεσκεια για

λόγους πολιτικής πίεσης και συναλλαγῶν, προσφέροντας έτσι στην κυβέρνηση τό πλεονέκτημα του έλέγχου τῶν κοινωνικῶν αντιδράσεων. Γι' αυτό και ή παρουσίαση τῶν άπεργιακῶν κινητοποιήσεων μέσω του φιλο-κυβερνητικού τύπου από τήν «πολιτική» τους πλευρά αποτελεί μία χυδαία παραποίηση τής ουσίας του προβλήματος, αλλά παρουσιάζει αρκετά πιστά τις οργανωτικές και πολιτικές διαδικασίες.

Έξάλλου, ή μικρή συμμετοχή τῶν εργαζομένων στη «γενική» άπεργία, δείχνει ότι ή κυβέρνηση μπορεί να στηρίζεται στην άδράνεια, ή καλύτερα στην αποδιοργάνωση ενός μεγάλου ποσοστῶ τῶν εργαζομένων. Κατά τήν ανακοίνωση του ύπουργείου Έργασίας ή όποια δεν φαίνεται να απέχει πολύ από τήν πραγματικότητα, ο μόνος κλάδος όπου ή συμμετοχή έφθασε τό 50%, είναι οί τράπεζες, ενώ σε βιομηχανικούς κλάδους ή συμμετοχή κυμαίνόταν από 20 σε 30% περίπου. Και διευκρινίστηκε ότι οί βιοτεχνίες, και τά έμπορικά καταστήματα «λειτούργησαν κανονικά»: πρόκειται βέβαια για τις επιχειρήσεις που πληρώνουν τους χαμηλότερους μισθούς.

Η μεγαλύτερη «έπιτυχία» του ΠΑΣΟΚ δεν βρίσκεται στο ότι έλέγχει αρκετές συνδικαλιστικές οργανώσεις μέσω τής ΠΑΣΚΕ, αλλά στο ότι έχει κατορθώσει να μην ύπάρχει καν ζήτημα ανεργίας, για ένα σημαντικό ποσοστό τῶν μισθωτῶν.

Π.Γ.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΦΤΩΧΕΙΑ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

Είναι γνωστό ότι κατά τήν πρώτη θητεία του Ρήγκαν, ο αριθμός τῶν ανθρώπων που ζουν κάτω από τό όριο τής φτώχειας αύξήθηκε με ταχύτατους ρυθμούς. Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύει τό περιοδικό BUSINESS WEEK (28-1-1985) τό φαινόμενο αυτό πλήττει ιδιαίτερα τις γυναίκες, και μάλιστα αυτές που ζουν μόνες.

Υπολογίζεται ότι 13 εκατομμύρια γυναίκες ζουν στις ΗΠΑ κάτω από τό όριο τής φτώχειας, από τις όποιες τά 4,2 εκατομμύρια είναι μαύρες ή ανήκουν σε άλλες μη-λευκές φυλές.

Άκόμα πιο έντυπωσιακό είναι ότι τό 1983 τό 40% τῶν ατόμων που ανήκουν σε οικογένεια με γυναίκα «άρχηγό οικογενείας» — δηλαδή 12 εκατομμύρια μητέρες και παιδιά — ήταν φτωχοί, και ότι ο αριθμός αυτῶν τῶν ατόμων αύξήθηκε κατά 25% τά τελευταία 4 χρόνια.

Σύμφωνα με τό ίδιο δημοσίευμα οί λόγοι αυτής τής εξέλιξης είναι πολλαπλοί: τά περισσότερα διαζύγια, οί περισσότερες χήρες, ή αύξηση τῶν εγκύων εφήβων, και ή άπασχόληση τῶν γυναικῶν σε κατοπληρωμένες θέσεις χωρίς κοινωνική ασφάλιση. Άναφέρεται ότι ο αριθμός τῶν διαζυγίων τριπλασιάστηκε από τό 1962, ότι οί εγκυες κοπέλες από 15 ως 19 ετῶν ήταν τό 1981 τό 11,4%, σε σύγκριση με 9,9% τό 1973, και ότι οί γυναίκες ζουν κατά μέσο όρο πέντε χρόνια περισσότερο από τους άντρες.

Στήν αύξηση τῶν φτωχῶν γυναικῶν συνέβαλε και ή φορολογική πολιτική. Σύμφωνα με μία μελέτη τής Βουλῆς τῶν αντιπροσώπων ή φορολογική έπιβάρυνση μίας οικογένειας τριῶν ατόμων με μητέρα μόνη, που μόλις τά βγάξει πέρα, αύξήθηκε κατά 500 δολάρια από τό 1980.

Η ιδεολογική αντίδραση τής έποχῆς Ρήγκαν έχει και τις πειστικές ύλικές πλευρές της!

Π.Γ.

HUMANA ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ ΜΙΑ

Η μεταμόσχευση τεχνητής καρδιάς έκανε ένα νέο βήμα πρὸς τό άγνωστο, αν όχι πρὸς τήν έπιτυχία, χάρη στην έγχειρηση που υπέστη ο Ουίλιαμ Σρέντερ στο νοσοκομείο HUMANA τής Λούισβιλ στο Κεντάκυ, υπό τό φῶς τῶν προβολέων τής διεθνούς δημοσιογραφίας. Πολλά έχουν γραφεί για τήν «άνθρωπινη» πλευρά του έγχειρήματος, αλλά ή οικονομική και πολιτική πλευρά του είναι ακόμα πιο ενδιαφέρουσα.

Η οικονομική πλευρά αποκαλύπτεται ταχύτατα όταν μαθαίνει κανείς ότι ή έγχειρηση αυτή είναι ή πρώτη από τις 100 δωρεάν πρώτες έγχειρήσεις που προσφέρει ή άλυσίδα νοσοκομείων HUMANA. Τό κόστος αυτής τής διαφημιστικής έστρατείας είναι έξωφρενικό, αλλά τό στοιχείμα είναι τεράστιο και μπορεί να σημαδέψει τήν Ιατρική για δεκαετίες: με τήν πείρα 100 έγχειρήσεων ή ιδιωτική εταιρία HUMANA θα μπορεί να καλύψει μία ζήτηση που εκτιμάται στις ΗΠΑ γύρω στις 50.000 έγχειρήσεις τό χρόνο, οί όποιες θα «πωλούνται» από 100 ως 150.000 δολάρια ή μία.

Η πολιτική πλευρά τής ύπόθεσης δεν είναι άμελητέα. Στην Άμερική του Ρήγκαν, που μειώνει τις κοινωνικές δαπάνες εκθειάζοντας τήν κάλυψη τῶν αναγκῶν αυτῶν από τήν ιδιωτική πρωτοβουλία, ή έπιτυχία ενός τέτοιου έγχειρήματος έχει τή σημασία της. Δεν είναι τυχαίο ότι ή αυτοκρατορία τῶν 91 νοσοκομείων τής HUMANA φτιάχτηκε με τήν έξαγορά χρεοκοπημένων νοσοκομείων. Όπως και ότι ο χειρουργός William de Vries πήγε εκεί έγκαταλείποντας ένα πανεπιστημιακό νοσοκομείο που δεν του έδινε τις δυνατότητες να αξιοποιήσει πλήρως τις Ιατρικές και επιχειρηματικές του φιλοδοξίες

Π.Γ.

ΡΩΜΗ:

Μου λένε ότι χαρισματικός ηγέτης της αθηναϊκής Αυτονομίας επισκέπτεται τρεις φορές το χρόνο τουλάχιστον την Ιταλία για «ενημέρωση». Εάν οι επισκέψεις αυτές πραγματοποιούνταν πριν από έξι ή επτά χρόνια, καμία αντίρρηση. Ο χαρισματικός ηγέτης δντως θα μπορούσε να βρει ενδιαφέροντες συνομιλητές. Έν έτει 1985 όμως τό γεγονός προκαλεί έκπληξη. Γιατί ή θεωρητική παραγωγή τή ιταλικής άριστεράς περνά μία βαθιά κρίση. Όχι μόνον κρίση ιδεών, αλλά κρίση ύλική, έκδοτική.

Παράδοξα, ενά από έκλογική άποψη ή χειρότερη περίοδος πέρασε και, τόσο οι σοσιαλιστές και οι κομμουνιστές, όσο οι ριζοσπάστες και ή Προλεταριακή Δημοκρατία άκολουθούν μία άνοδική πορεία, εκείνες οι άριστερές έφημερίδες και περιοδικά πού στό παρελθόν έδιναν στην ιταλική άριστερά τή μοναδική φυσιογνωμία της, όχι μόνον δέν ξεπέρασαν τήν κρίση τους αλλά τήν έμβάθυναν.

Η κρίση δέν παρέλειψε ούτε τίς μεγάλες κομματικές έφημερίδες: ή ήμερήσια του ΙΚΚ «L'Unita» — πρώτη σε κυκλοφορία μεταξύ των ιταλικών κομματικών έφημερίδων — για να άντιμετωπίσει τό τεράστιο παθητικό της άναγκάστηκε τό Φθινόπωρο να προβεί σε πολυάριθμες άπολύσεις τυπογράφων, κι είναι εύκολο να φανταστεί κανείς τό πολιτικό κόστος τής ύπόθεσης.

Παρόμοια προβλήματα άντιμετωπίζει και ή ήμερήσια του Σοσιαλιστικού Κόμματος «Avanti!», πού μόλις και μετά βίας ξεπερνά τά 12.000 φύλλα.

Πάντα στό χώρο τής παραδοσιακής άριστεράς, ή κρίση έπληξε και τά θεωρητικά έντυπα των δύο κομμάτων. Τόν περασμένο Νοέμβρη τό εβδομαδιαίο περιοδικό του ΙΚΚ «Rinascita» (7-8.000 τεύχη) άλλαξε διεύθυνση και σελιδοποίηση. Τό ίδιο συνέβη, αλλά για καθαρά πολιτικούς κι όχι έκδοτικούς λόγους, και στό μηνιαίο περιοδικό του Σοσιαλιστικού Κόμματος «Mondoperaio», όπου ό «άριστερός» Φεντε-

στά έπακόλουθα τής τρομοκρατικής περιόδου: πολιτικοί κρατούμενοι, άμνηστία, έκ των ύστερων ιστοριογράφησης τής ένοπλης πάλης, «μετανιωμένοι», «διαχωρισμένοι» «άνένδοτοι» τρομοκράτες και ούτω καθ' έξής.

Τί μένει; Τό άθάγατο καθημερινό «Manifesto», προσκολλημένο σταθερά στό 9-10.000 φύλλα, πού παίζει βέβαια τό ρόλο του (ως «κριτική συνείδηση τής άριστεράς») αλλά διερωτάται έναγωνίως γιατί δέν κατάφερε να ακολουθήσει τά ίχνη τής παρισινής «Libération». Έπιβιώνει τό φιλοσοφικό διμηνιαίο περιοδικό «AUT AUT» πού όμως σαν να έρωσε τό άριστερό κρασί του. Ό Μάρξ έχει εξαφανιστεί από τίς σελίδες του, όπου βασιλεύουν ό Χάιντεγκερ, ό Νίτσε και ό Βίττγκενστάιν. Φυσικά κανείς δέν σκανδαλίζεται, άφου κι ό ίδιος ό πρώην θεωρητικός του εργατισμού Μάσιμο Κατσάρι έχει εδώ και δέκα χρόνια καβαλλήσει τήν τίγρη τής «Nietzsche renaissance», μέσα άπ' τίς γραμμές του ΙΚΚ.

Ό άλλος κορυφαίος εργατιστής, ό Μάριο Τρόντι τό 1981 είχε πρωτοστατήσει στην έκδοση ενός νέου περιοδικού, του «Laboratorio Politico». Η γραμμή του βασιζόταν στις γνωστή θεωρία τής «αυτονομίας τής πολιτικής», πού έπεξεργάστηκε ό ίδιος ό Τρόντι στην περίοδο του ιστορικού συμβιβασμού. Γύρω άπό τό «Laboratorio Politico» είχαν συγκεντρωθεί κι άλλοι γνωστοί κομμουνιστές διανοούμενοι, σαν τόν Άζορ Ρόζα, τόν Λομπάρνο Ραντίσε, κλπ. Τό περιοδικό αυτό, και τό ρεύμα του ΙΚΚ πού άντιπροσώπευε, ήταν ένα άπό τά λίγα νεωτεριστικά στοιχεία πού έμφανίστηκαν στους κόλπους του ΙΚΚ μετά τίς διαγραφές τής ομάδας του «Manifesto» του 1969. Κι όμως: τό τελευταίο τεύχος του περιοδικού κυκλοφόρησε τόν Δεκέμβριο του 1983. Άπό τότε, τίποτα.

Γιατί αυτή ή σιωπή, ή καλύτερα ή βουβαμάρα, μιάς άριστεράς πού κάπως ξεπέρασε τήν πολιτική κρίση της και εξακολουθεί να έχει μία σοβαρή έπιρροή στό κοινωνικά κινήματα; Κανείς δέν μπορεί να δώσει μία όριστική άπάντη-

Κρίση του μαρξισμού ή ρεάλ πολιτικός;

ρίκο Κοέν άντικαταστάθηκε άπό τόν «σκληρό κραξιανό» Λουτσάνο Πελλικάνι, μέ μία έπακόλουθη ποιοτική πτώση του περιοδικού.

Τά δεκάδες φεμινιστικά έντυπα πού είχαν κατακλείσει τήν ιταλική άγορά στην περασμένη δεκαετία, εξαφανίστηκαν. Τελευταίο, έκλεισε τόν περασμένο Ιούλιο και τό περιοδικό τής Ένωσης Ιταλίδων Γυναικών — UDI «Noi Donne».

Άπό τότε περίπου έχει να κάνει τήν εμφάνισή του και τό δεκαπενθήμερο όργανο τής κοινοβουλευτικής ομάδας των «Άνεξάρτητων Άριστερών» «L' Astrolabio».

Η πρώην έξωκοινοβουλευτική άριστερά και οι διανοούμενοι φίλοι της, πού στό παρελθόν είχαν τήν άδιαφιλονίκητη ύπεροχή σε όγκο — συχνά όμως και σε ποιότητα — δημοσιεύσεων τώρα σιωπά.

Άκριβώς στις άρχές του Δεκέμβρη, τό πιο έγκυρο περιοδικό του χώρου, τό «Quadrupli Piacentini» πού, άπό τό μακρινό 1962 συγκέντρωσε στην συντακτική έπιτροπή του όνόματα σαν τόν ψυχίατρο Τζοβάνι Τζέρβις, τόν σκηνο-

θέτη Πιερτζόρτζο Μπιτόκκιο, τόν Ουμπέρτο Έκο, άνήγγειλε ότι διακόπτει τήν έκδοση. Τό πρόβλημα δέν είναι οικονομικό, διαβεβαίωσε ό έκδότης Φράνκο Άντζελι πού ανέλαβε τό 1981 τό περιοδικό (3.500 τεύχη κυκλοφορία). Ό διευθυντής του, ό Φεντερικό Στάμε δήλωσε ότι πρόκειται για «πολιτικό πρόβλημα» και τό συνόψισε σε μία μόνο λέξη: «βαρεθήκαμε».

Η Προλεταριακή Δημοκρατία, πού μεταξύ του 1975 και του 1979 είχε μία ήμερήσια έφημερίδα, τό «Quotidiano dei Lavoratori» κι ένα καλό διμηνιαίο περιοδικό, τό «Unita Proletaria», σήμερα, μέ επτά βουλευτές, έμφανίζει ένα άνιαρό έντυπο, ουσιαστικά έσωτερικής κυκλοφορίας. Τό Κόμμα Προλεταριακής Ένότητας -PDUP του Λούτσιο Μάγκρι άναγκάστηκε να φιλοξενήσει όλη τή συζήτηση πού διεξήχθη στις γραμμές του πριν συγχωνευθεί, τόν Δεκέμβρη, στό Ιταλικό Κ.Κ., σ' ένα πολυγραφημένο φυλλάδιο, τό «Compagni e compagne».

Τά άπομεινάρια τής Όργανωμένης Αυτονομίας έμφανίζουν μόνον ένα πανταλικό περιοδικό, τό «Assemblea», έξολοκλήρου άφιερωμένο

ση. Οι ίδιοι οι ιταλοί δικαιολογούνται καταφεύγοντας στην γενικότερη κρίση του μαρξισμού. Ίσως όμως κι αυτή ή κρίση του μαρξισμού να είχε άνάγκη άπό τά κατάλληλα βήματα για να γίνει άντικείμενο μελέτης και στοχασμού.

Ίσως ή ίδια ή θεωρία τής «αυτονομίας τής πολιτικής» (πού ντέ φάκτο έπηρεασε κι εκείνους τούς τομείς τής άκρας άριστεράς πού σε μία πρώτη φάση τήν είχαν καταπολεμήσει σφοδρότατα), να καθιστά τή σημερινή ιταλική άριστερά περισσότερο προσεκτική προς τήν καθημερινή πολιτική επικαιρότητα, παρά στις θεωρητικές διεργασίες. Ίσως ύστερα άπό τήν overdose ιδεολογίας τής περασμένης δεκαετίας, να είναι φυσιολογική μία έπιστροφή στην γενεαπολιτική.

Παραμένει όμως τό έρώτημα: ποιές ιδέες και θεωρίες κομίζει άπό τήν Έσπερία κάθε τρεις μήνες ό χαρισματικός ηγέτης τής πλατείας Έξαρχείων;

Δημήτρης Δεληολάνης

Τη σύσταση διεθνούς οργανισμού για την πάταξη της «τρομοκρατίας», προτείνουν ήγερτικά στελέχη των Ρεπουμπλικάνων στην Αμερικάνικη Βουλή.

Στό Βέλγιο, τη Γαλλία, την Πορτογαλία και την Ο.Α. Γερμανίας πυκνώνουν οι επιθέσεις εναντίον Νατοϊκών στόχων. Απ' τους κόλπους του κινήματος κατά της εγκατάστασης πυραύλων στην Εύρωπη, φαίνεται να ξεπηδούν περισσότερο ριζοσπαστικές και άνοποχώρητες απόψεις. Μέσα στην παρούσα δεκαετία, στη Γερμανία ιδιαίτερα, όταν οι ειρηνιστικές και οι αντιιμπεριαλιστικές διαδηλώσεις υπερβαίνουν τα όρια, τότε η αντιπαράθεση γίνεται βίαιη και δραματική. Σήμερα επανέρχονται στη Δυτική Ευρώπη, οι ιδέες του αντάρτικου; Πόσο γοητευτική και πόσο ζωντανή μπορεί τώρα, μετά δώδεκα χρόνια, να είναι η RAF στη Γερμανία;

Αντιμετωπίζοντας την πιο εξοντωτική κρατική επίθεση, βρέθηκε στα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας, πολλαπλά χυμένη και κυρίως πολιτικά άπονομομένη, ωστόσο στις μέρες μας εκατοντάδες βρίσκονται στις φυλακές υπό τραγικές συνθήκες. Και δεν είναι μόνο η γενιά του '68 και της RAF (όσαν δεν «αυτοκτόνησαν» δηλαδή) που ακόμα πληρώνει. Στα «λευκά κελιά» κρατούνται και άλλοι του κινήματος του '80, διαδηλωτές δηλαδή κατά των Ρήγκαν, Μπους, Χαϊήκ, κατά των Πέρσινγκ και του NATO.

Νέοι που δέχονται ολόκληρη την εκδίκηση του υπερθωρακισμένου δημοσπονδιακού Κράτους. Ένας κράτους που έτσι εξωθεί τα πράγματα όχι σε άπλη πολιτική σκληρήνωση, αλλά πλέον σε πραγματικό πόλεμο.

Εκεί λοιπόν στην Ο.Α.Γ., που ο κοινοβουλευτισμός παράγει νομικό καθεστώς και προπαγάνδα ιδιαίτερα «άποτελεσματική», εκεί που η ποινικοποίηση της πολιτικής είναι δεδομένη, εκεί ακριβώς που οι αντίπαλοι εξοντώνονται επισήμως, μέσα σε ένα κλίμα γενικευμένης σιωπής και άνοχης, τό να υπάρχει και να καταγγέλει όλα αυτά εκεί, δεν είναι άπλη υπόθεση. Συναντήσαμε στο τέλος του περασμένου χρόνου, δύο Δυτικογερμανούς απ' τό Κίνημα συμπαράστασης προς τους πολιτικούς κρατούμενους, Κρατούμενους, για τους οποίους ελάχιστοι στην Ελλάδα γνωρίζουν οτιδήποτε. Πριν λίγο καιρό διεξήγοντο τρεις μεγάλες δίκες κατά της RAF. Η δίκη της Adelheid Schulz και του Rolf Clemens Wagner στο Ντύσελντορφ, της Gisela Dutzl στην Φραγκφούρτη και η δίκη της Brigitte Mohnhangi και του Christian Klar στο Στάμχαϊμ. Οι δίκες του Ντύσελντορφ και του Στάμχαϊμ αφορούν τη συμμετοχή στη δράση της RAF ('77-'81). Δηλαδή για τις υποθέσεις: του εισαγγελέα Buback, του βιομήχανου Shleyer, της αμερικάνικης βάσης του Ramsieim και του αμερικανού στρατη-

γού του NATO Kroesen.

Απ' τις 4/12 και μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, 37 κρατούμενοι έχουν κηρύξει άπεργία πείνας. Τό κύριο αίτημά τους είναι ή άρση της άπομόνωσης, δηλαδή ή ομαδική διαβίωσή τους στη φυλακή. Στις φυλακές του Zweibrücken στη Ρηνανία, απ' τις 27/12 ό Helmut Rohl άποχρεούται να διατρέφεται. Πρόκειται για την πιο άκραία νομική διαστροφή. Όκτώ άστφυλάκες και ένας γιατρός δένουν και περνούν απ' τή μύτη του κρατούμενου ένα λίτρο όρου. Αυτή ή άπίστευτη διαδικασία επέμβασης στο στοιχειώδες δικαίωμα της έλευθερίας δέν γίνεται για ανθρωπιστικούς λόγους. Αντίθετα, αυτή ή άποχρεωτική διατροφή γίνεται επιλεκτικά για τόν κρατούμενο-στόχο εξόντωσης Rohl, που απ' τις 28/12 άπεκλείσθη απ' τήν οποιαδήποτε έπαφή με τόν έξω κόσμο. Άλλά και ιατρικά, αυτή ή μέθοδος καταγγέλλεται ως «παρλλαγή θανάτου». Ό δέ γιατρός που ανέλαβε, είναι απ' τούς ελάχιστους που απ' τό '74 «ταΐζει» με τό ζόρι πολιτικούς κρατούμενους.

Σέ συμβολική κατάληψη του Ίνστιτούτου Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου του Άμβούργου, προέβησαν στις 20/12 συγγενείς κρατούμενων. Και αυτό γιατί τό έρευνητικό κέντρο «μελετά» τά ζητήματα άπομόνωσης και άποκοπής τών αισθήσεων.

Τά άποτελέσματα τών προηγούμενων (απ' τό '70) έννεα συλλογικών άπεργιών κρατούμενων δέν ήταν ευχάριστα. Και οι συνθήκες χειροτέρευαν - και οι κρατούμενοι ύφισταντο σοβαρές βλάβες στην ύγεια τους.

Η ιδεολογία του κρατικού-όλοκληρωτισμού φαίνεται να είναι βαθιά ριζωμένη στη γερμανική κοινωνία, διαφορετικά δέν έρμηνεύεται αυτή ή κρατική εκδικητικότητα, αυτή ή γραμμή της συντριβής τών φυλακισμένων. Τό κράτος-Δικαίου έφενυρίσκει τά πιο παράδοξα μέσα για τόν έξανδραποδισμό τών αντιπάλων του. Και μεταβάλλεται σε Πολεμικό-Κράτος για να τιθασεύσει τήν εκδηλούμενη «άναρχία» που άμφισβητεί τόν Ιμπεριαλιστικό του χαρακτήρα.

Δέν γίνεται να συναίνεσουμε στην κρατική βαρβαρότητα ή στη σιωπή και τήν ύποταγή στο σαβουάρ-βίβρ της πληροφόρησης. Η όμαλότητα και ή γαλήνη του νεκροταφείου δέν μās άφορά. Οι άπόψεις του Arndt Müller και της Marianne που ακολουθούν σε περίληψη, απ' αυτή τήν άποψη είναι χρήσιμες. Διότι πέραν της ιδεολογικής ρήξης με τό σύστημα πέραν του άνέξοδου ραντικαλισμού, κάποιιοι τολμούν παρά τις συνέπειες, κάτι επί πλέον...

Ηλίας Παπαϊωάννου
Δημήτρης Τρίμης

Μιά συζήτηση μέ τούς ύποστηρικτές τών άπεργών πείνας της R.A.F.

Arndt Müller: Ήμουν ένας απ' τούς ύπερασπιστές της Gudrun Ensslin μέχρι τή δολοφονία της, 18 Όκτωβρίου 1977, στο Stammheim. Η άποδεδειγμένη συμμετοχή του Δυτικογερμανικού κράτους στον πόλεμο του Βιετνάμ, τροφοδότησε τις πρώτες αντιδράσεις και τή δημιουργία της ένοπλης αντιιμπεριαλιστικής ομάδας της RAF τό 1972.

Μετά τήν πρώτη μεγάλη δίκη της RAF (1975-1977) και κατά τή διάρκεια της άπαγωγής του Schleyer, με συνέλαβαν με τήν κατηγορία ότι έγώ προμήθευσα τά όπλα στους Gudrun Ensslin, Andrea Baader και Jan Raspe με τά όποια «αυτοκτόνησαν». Παρά τά όσα κατατέθηκαν στην άποδεικτική διαδικασία επειδή έπρόκειτο για μία δίκη σκοπιμότητας καταδικάστηκε και εξέτισα τά πέντε χρόνια της φυλάκισής μου σε άυστηρότατη άπομόνωση.

Και γνωρίζετε τις συνθήκες κράτησης τών πολιτικών κρατούμενων στην Ο.Α.Γ. (ειδικά κελιά - επιλεγμένοι φύλακες - άπαγόρευση κάθε μορφής έπικοινωνίας). Σήμερα, μη έχοντας άδεια άσκησης του δικηγορικού επαγγέλ-

κελιά αδειάσει...

ματος, δουλεύω στο αντιιμπεριαλιστικό κίνημα και στις ομάδες συμπαράστασης στους πολιτικούς κρατούμενους.

Marianne: Μετά το 1980 στην Ο.Δ.Γ. εμφανίζονται δυναμικά κινήματα. Από τις καταλήψεις σπιτιών στο Δ. Βερολίνο, την κινητοποίηση κατά της κατασκευής αεροδρομίου στην Starbahn-West στη Φρανκφούρτη, έως τις μεγάλες αντιαμερικανικές διαδηλώσεις κατά των Χέιγκ (1981), Ρήγκαν (1982) και Μπούς (1983).

Σ' αυτή την περίοδο η απεργία πείνας των κρατουμένων της RAF, με αίτημα την κατάργηση της απομόνωσής τους, βρίσκει υποστηρικτές σ' αυτά ακριβώς τα παραπάνω κινήματα.

Πρόσφατα δε υπάρχουν πολλά παραδείγματα επθέσεων κατά αμερικανικών στόχων που πιστοποιούν ότι παρ' όλα τα εξοντωτικά μέτρα του κράτους οι συμπαθόντες μεταβάλλονται σε αγωνιστές με στόχους ίδιους με των κρατουμένων ανταρτών της RAF. Βέβαια είναι αυτόνομο ότι το αντιιμπεριαλιστικό κίνημα δεν περιορίζεται σε παράνομη δράση αλλά μπορεί να εξελισσεται σε διάφορους χώρους με αυτόνομες μορφές.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμα και οι συζητήσεις περί του καθεστώτος κράτησης των ανταρτών ποινικοποιούνται, σύμφωνα με το άρθρο 129 § α του Π.Κ. που τιμωρεί την υποστήριξη των «τρομοκρατών».

Arndt Müller: Ο Ένοπλος αγώνας που ξεκίνησε

ή RAF πριν από 14 χρόνια συνεχίζεται και θα λήξει όταν θα συντριβούν τα ιμπεριαλιστικά κράτη της Δυτικής Ευρώπης. Έτσι άλλωστε έννοείται και η απελευθέρωση. Όχι βέβαια αυτή ενός εθνικού χώρου.

Αυτή τη στιγμή όλο και περισσότεροι αναζητούν πρακτικές λύσεις γύρω απ' αυτό το πρόβλημα σ' όλη τη Δ. Ευρώπη.

Για να μπορέσει το κράτος εκτός απ' τις καταδίκες να πετύχει και τον άφανισμό των πολιτικών του αντιπάλων, κατάργησε κλασικές συνταγματικές και νομικές εγγυήσεις, αναμορφώνοντας σχετικά το ποινικό δίκαιο (λ.χ. κατάργηση κανόνων της αποδεικτικής διαδικασίας, αποκλεισμός συνηγόρων, απομάκρυνση των κατηγορουμένων απ' το άκροατήριο, παράκλυση της επικοινωνίας κατηγορούμενου-συνηγόρου, απαγόρευση πολλαπλής υπεράσπισης).

Ακόμα και η θεωρούμενη κατά τα άλλα ως βασανιστήριο απομόνωση κρίθηκε από το Άνωτατο δικαστήριο άπολύτως νόμιμη, επειδή οι κρατούμενοι δεν εγκαταλείπουν τον αγώνα τους ούτε μέσα στη φυλακή.

Νά θυμήσω ότι τα προηγούμενα συνέβησαν με την υποστήριξη, έμμεση ή άμεση και της SPD αλλά και των Πράσινων. Συγκεκριμένα κατά τη συζήτηση στο Όμοσπονδιακό Κοινοβούλιο, η πρόταση της C.D.U. να επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του κράτους η διατροφή των απεργών πείνας υπερψηφίστηκε και απ' τα άλλα 2 κόμματα. Η σιωπή δε των Πράσινων σε αυθαιρεσίες όπως η παρεμπόδιση των συνηγόρων με πρόσχημα τη συνοδοιπορία με τους κατηγορούμενους ή στις καταδίκες δικηγόρων που αναλαμβάνουν την υπεράσπιση των ανταρτών, τείνει να αποδείξει τη συμπλευσή τους με το κράτος. Σε ένα τέτοιο κλίμα ή μεγάλη πλειοψηφία των δικηγόρων αλλά και οι Σύλλογοί τους υπέκυψαν πλήρως στην κρατική γραμμή, επικροτώντας τα διάφορα μέτρα. Μπορούμε να διακρίνουμε ιδιαίτερα μετά το 1977 ένα «έσωτερικό πραξικόπημα» απ' την πλευρά της Όμοσπονδιακής Κυβέρνησης, η οποία παρακάμπτοντας το Κοινοβούλιο και τις τοπικές κυβερνήσεις, ανέλαβε εν λευκώ τη διεξαγωγή του «πολέμου» έναντι της «τρομοκρατίας».

Έτσι, πέρα απ' την απόκρυψη των πολιτικών κινήτρων των ανταρτών, επιχειρήθηκε και ο διαχωρισμός τους σε «ιθύνοντες» και «έκτελεστές» ώστε αφενός η οργάνωση να παρουσιαστεί σαν μη αυτόνομη, έθελοντική και συλλογική, αφετέρου να διαφοροποιούνται οι εύθυνες, άρα και οι ποινές.

Marianne: Είναι αυταπόδεικτο ότι για τους Ευρωπαίους άριστους μόνο η ενίσχυση της συνεργασίας τους, ή διεύρυνση της πληροφόρησης και η ανταλλαγή εμπειριών αποτελούν προϋποθέσεις για κοινή αντιμετώπιση της ιμπεριαλιστικής στρατηγικής. Γι' αυτό άλλωστε είμαστε και μεις εδώ στην Ελλάδα.

Arndt Müller: Η μεταβολή της Ο.Δ.Γ. σε άπροσχημάτιστο αστυνομικό-κράτος μετά το «Φθινόπωρο του 1977» υποχρέωσε μία μερίδα άριστων να συνομολήσουν ειρήνη μαζί του. Έγκατελείφθη έτσι η διάθεση αντίστασης που προηγήθηκε την περίοδο 68-70 από τους διανοούμενους και φάνηκε πλέον η έπιθυμία τους για επανένταξη στο κοινωνικό status. Σχετικά με το αίτημα της άμνηστευσης των πολιτικών κρατουμένων, αυτό θα χαρακτηρίζονταν τουλάχιστον σαν παράδοξο, όταν η κύρια επίδιωξη του Κράτους είναι ακριβώς συντριβή κάθε αντίστασης στα σχέδιά του.

Τό άρνητικό γεγονός της ιδεολογικής κατάστασης της εργατικής τάξης και του πολιτικού της αποπροσανατολισμού, δεν μπορεί να αποτε-

λεί εμπόδιο για τις πρωτοπορίες που αντιμάχονται βίαια τον ιμπεριαλισμό. Και δεν σημαίνει πώς παραγνωρίζεται η αξία και ο ιστορικός ρόλος του προλεταριάτου σαν πολιτικού υποκειμένου. Η σύνθεση δε του αντιιμπεριαλιστικού κινήματος σήμερα είναι συγγενής προς το προλεταριάτο, δεν στρέφεται έναντι του, αλλά διεκδικεί μία νέα ζωή, αυτοεξουσιαζόμενη.

Η μάχη για το 35ωρο όπως και άλλες κοινωνικές συγκρούσεις εμπειρέχουν κινδύνους ενσωμάτωσης. Στην Ο.Δ.Γ. συνήθως, τέτοια κινήματα μέσα απ' τις οξύνσεις υποχωρούν υποτασσόμενα σε μεταρρυθμιστικές λογικές. Από χρόνια τα συνδικάτα είναι προσεδεμένα στον ρεφορμισμό της SPD, έναρμονίζονται με τις ανάγκες της καπιταλιστικής παραγωγής, δεν αντιτίθενται στο ιμπεριαλιστικό κράτος και έχουν κατεξοχήν αντικομμουνιστικό χαρακτήρα.

Marianne: Η ήγεςία των Πράσινων στην προσπάθειά της να συνδιαλλαγεί με το Κράτος, να προσδεθεί στον Κοινοβουλευτισμό και να αποφύγει τις επικίνδυνες ρήξεις με το σύστημα, φτάνει στο σημείο να διαφοροποιείται απ' τη βάση, όταν αυτή συμμετέχει σε δυναμικές κινητοποιήσεις.

Γνώμη μου είναι ότι οι διαφαινόμενες ριζοσπαστικές τάσεις της βάσης των Πράσινων δεν μπορούν να βρουν έδαφος μέσα σ' αυτό το χώρο.

Παράλληλα στους κόλπους του ειρηνιστικού κινήματος γίνεται κατανοητό πώς τα όρια μιάς άπλης διαμαρτυρίας έχουν εξαντληθεί. Η έναντιωση στους πυραύλους και τα πολεμικά εργοστάσια αποδείχθηκε αναποτελεσματική ώστε ν' αναζητούνται πιά πλέον ριζοσπαστικές μορφές παρέμβασης.

Arndt Müller: Η μεταστροφή του Κόμματος των Πράσινων από τις άμιγώς αντιαμερικανικές θέσεις στη διμέτωπη καταγγελία, δηλαδή και κατά της Σοβιετικής Ένωσης, καταδείχνει πώς, αφενός εγκαταλείπει τον κύριο αντίπαλο, αφετέρου πριμοδοτεί την αντικομμουνιστική προπαγάνδα στη Γερμανία.

Βέβαια δεν έννοώ πώς δεν πρέπει να άσκειται κριτική στον ύπαρκτο σοσιαλισμό. Αλλά στην Ο.Δ.Γ. κατά παράδοση νομιμοποιείται ο όποιος «άκραιος» λόγος, φτάνει να υποτάσσεται στην κυρίαρχη αντικομμουνιστική ιδέα.

Για το κίνημα ή έννοια της «παραδειγματικής ενέργειας» έγκειται στην έπίθεση κατά του Κράτους — έχθρου, σε στρατηγικά σημεία, στην καταστροφή ιμπεριαλιστικών κέντρων, στη δημοσιοποίηση της ύπαρξής τους και του ρόλου τους με σκοπό τη δημιουργία ευνόικων όρων για την αντίσταση. Έν όλιγοις χωρίς να έχουν «διδακτικό χαρακτήρα» είναι οι άμσες και ήχηρές άπαντήσεις στην ώριμανση της κρατικής πολιτικής.

Έτσι κι άλλιώς μιά άριστερή πολιτική σήμερα στην Ευρώπη δεν μπορεί να συλλειτουργεί με τους άστικούς θεσμούς (καπιταλιστικούς).

Πρώτα απ' όλα έπιβάλλεται η προσωπική αντίσταση στο σύστημα και φυσικά οι συλλογικές μορφές πολιτικής δράσης που θα τό ύπονομεύουν.

Η αυτόνομη οργάνωση τέτοιων συλλογικών μορφών είναι σήμερα στην Ο.Δ.Γ. γεγονός. Αλλά και τό κράτος δεν άνέχεται την παρουσία στοιχείων άμφισβήτησής του. Τό καθεστώς BERUFSVERBOT είναι τό καλύτερο παράδειγμα.

Marianne: Πολιτική δράση σημαίνει ρήξη με τό ιμπεριαλιστικό σύστημα και τούς κανόνες της νομιμότητάς του, άρνηση του άτόμου να ξεπουληθεί σ' αυτό.

ΙΤΑΛΙΑ:

Τά χρόνια τῆς ὀργῆς

Μιά ἀπολογία — προσωπική μαρτυρία
γιά τίς Ἐρυθρές Ταξιαρχίες

Περιμένοντας τόν κ. Godot

«Τί παράξενη δίκη. Μιά δίκη "Μπεκετιανή". Σέ ἀναμονή ἐνός κ. Godot τοῦ ὁποίου ἡ ἀφιξη προαναγγελεῖσα γιά τή σημερινή ἀκρόαση, παραπέμπεται δίχως ἄλλο γιά τήν ἐπόμενη. Ποιὸς ξέρει, ἴσως αὐτός ὁ θεματοφύλακας ὄλων τῶν μυστηρίων πού βαραίνουν στήν ὑπόθεση δέν θά ἔλθει ποτέ. Γιατί δέν ὑπάρχει. Ἡ γιατί στέκεται ὀλοφάνερα στή μέση τοῦ πλήθους, ἀλλά κανεῖς δέν καταφέρνει νά τόν ξετρυνώσει» (La Repubblica 5.1.85).

Τό λυμένο αἶνιγμα τῆς ἀπαγωγῆς καί τῆς δολοφονίας τοῦ Ἄλντο Μόρο δέν βρίσκεται στά συρτάρια τῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἡ «συνωμοσία» ἐνάντια στόν «ιστορικό συμβιβασμό», ὑποκινούμενη ἀπό τόν ἐξωτερικό παράγοντα σέ στενή συνεργασία μέ τίς παρακρατικές μυστικές ὑπηρεσίες εἶναι μιά τόσο ἀπλοϊκή ἀλήθεια πού δέν μπορεῖ νά ἀποδείξει τίποτα. Ἡ χρηστική τῆς ἀξία δέν εἶναι πιά σημαντική ἀπό τή διαβεβαίωση ὅτι οἱ Ἴνωμένες Πολιτείες εἶναι μιά χώρα ἱμπεριαλιστική ἢ ὅτι τὸ ἰταλικό κράτος εἶναι ἀκόμα ἓνα κράτος ἀστικό. Ἡ δίκη τῆς Ἀντριάννα Φαράντα εἶναι σημαντική πέρα ἀπό τὰ ἄλλα ἀκριβῶς καί γι' αὐτό: μιά «διαχωρισμένη»* Ἐρυθροταξιαρχίτισσα, καταδικασμένη πρωτοβάθμια σέ ἰσόβια, καταθέτει ἡρεμα τή δικιά τῆς ἀποψη γιά τὰ «χρόνια τῆς ὀργῆς»: γιά τήν αἱματηρή κυφορία τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα, γιά τή δικιά τῆς ἀτομική ἱστορία μέσα στή μεγάλη ἱστορία μιᾶς γενιάς πού πίστευε σέ μιά δαιμονιακή προτεραιότητα τοῦ «δημόσιου» πάνω στό «ιδιωτικό», σέ μιά μεταφυσική τοῦ «ὄλα εἶναι πολιτική», ἀκόμα καί οἱ ληστείες, οἱ δολοφονίες, τὸ μακελειό. Ἡ ἀπαγωγή τοῦ Μόρο δέν ἦλθε λοιπόν ἀπό τόν οὐρανό. Εἶναι ἡ τελευταία πράξη, τὸ πῆδημα στό κενό, μιᾶς ἰδιόρρυθμης πολιτικῆς συσσώρευσης, πού εἶχε βαθιές ρίζες στήν κρίση τῆς ἰταλικῆς κοινωνίας καί τοῦ πολιτικοῦ τῆς συστήματος καί κυρίως σ' αὐτό, πού ἄλλοτε ἠχοῦσε αἰρετικά καί τώρα εἶναι κοινός τόπος, δηλαδή τήν Κρίση τῆς Ἀριστερᾶς. Ἡ κατάθεση τῆς Φαράντα εἶναι ἓνα χρήσιμο πολιτικό ντοκουμέντο. Ὅχι ἀσφαλῶς γιά τούς Δικαστές, γιά τούς ὁποίους ὄλα αὐτά δέν πρόκειται νά ἔχουν ἰδιαιτερὴ σημασία. Ἡ νομικὴ κουλτούρα τῆς «ἀνάγκης» ἔφτασε νά ποινικοποιεῖ ἀκόμα καί πολιτικές ἀπόψεις, δηλαδή προθέσεις καί φρονήματα. Στὴ δίκη τῆς

Φαράντα ὑπάρχουν ἐπιπλέον τετελεσμένα γεγονότα, δηλαδή πτώματα. Ἐδῶ, ἡ πολιτικὴ ἀντινά παράγει ταξικούς μετασχηματισμούς παράγει ἐμπορεύματα τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου, δηλαδή ἐγκλήματα (: τὸ ἐγκλημα, λέει κάπου ὁ Μάρξ, εἶναι τὸ ἐμπόρευμα τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου).

Μέ ἄλλα λόγια, ἂν στήν πρώτη περίπτωση εἶναι ἡ «ἐξαιρέση» πού κυριαρχεῖ στόν «κανόνα» μέσα ἀπὸ μιά ποινικὴ φόρμα ἀνορθολογική, στὴ δεύτερη, εἶναι ὁ «κανόνας» πού κυριαρχεῖ στήν «ἐξαιρέση», μέσα ἀπὸ μιά ὀρθολογικὴ καί νομιμοποιημένη πιά τελεολογία. Ἐδῶ εἶναι ὁ «νόμος βασιλεύς» — καί ἡ Φαράντα φαίνεται νά τὸ γνωρίζει πολὺ καλά καί γι' αὐτὸ δέ ζητάει καμιά ἐπείκεια. Οἱ δικηγόροι τῆς σκεπτικῆς καί ἀπορροφημένοι στήν ὀγκώδη δικογραφία θά προσπαθήσουν νά πείσουν ἀπλῶς τούς δικαστές ὅτι ἡ ἴδια δέν σκότωσε, δέν συμμετεῖχε ἐνεργά στό μακελειό, ὅτι δηλαδή εἶναι ἀθῶα γιά ὀρισμένες ἀπὸ τίς κατηγορίες πού τῆς ἀποδίδονται. Ἡ πολιτικὴ θά χαθεῖ κάπου ἀνάμεσα στά δικόγραφα, τίς ἀποδείξεις καί τούς μάρτυρες — κι ὄλο αὐτὸ εἶναι θεμιτό καί ἀναγκαῖο. Ἀξίζει ὅμως τὸν κόπο νά διαβάσουμε τήν πρώτη κατάθεση τῆς Φαράντα, τήν πολιτικὴ τῆς κατὰ κάποιον τρόπο διακήρυξη, πού δέ ζητᾶ τὴ συγγνώμη ἀλλὰ τὴν κατανόηση. Τὸ μυστικὸ τῆς «τρομοκρατίας» ἀποκαλύπτεται στό βάθος τοῦ ἰδιόρρυθμου αὐτοῦ προοίμιου, πίσω ἀπὸ τὸ προσκῆνιο τῆς δίκης, δηλαδή μέσα στό πλήθος τῆς γενιάς τοῦ μετὰ - τὸ '68 πού ἐπέλεξε τήν πολιτικὴ τῆς εὐθανασίας στό «Ἀντάρτικο τῆς Πόλης».

Διότι ἀνάμεσα στό '68 καί τὸ '76 δέν ἀρχίζει μόνο τὸ τέλος τοῦ κράτους κοινωνικῶν παροχῶν, δέν ξεδιπλώνεται μόνο ἡ πρώτη φάση μιᾶς οικονομικῆς κρίσης μέ στρατηγικά πιά χαρακτηριστικά, ἀλλὰ κορυφώνεται καί ἡ κρίση στρατηγικῆς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τοῦ ΚΚΙ. Κρίση ὅχι μόνο τοῦ μοντέλου τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας ἀλλὰ καί κρίση τῶν μοντέλων οἰκοδόμησης μιᾶς ἄλλης κοινωνίας. Τότε εἶναι πού ὀριμάζει ἡ ἰδέα τοῦ ἐνοπλοῦ κόμματος καί οἱ πάσης φύσεως λιτανεῖες στήν πολιτικὴ βία εἴτε μέ χαρακτηριστικά τελεολογικοστρατηγικά (Ἐρυθρές Ταξιαρχίες) εἴτε μέ χαρακτηριστικά αἰσθητικο-ὀργανωτικά (Ὄργανωμένη Αὐτονομία). Στὸ ἔδαφος αὐτῆς τῆς πολλαπλῆς κρίσης πού ἀπὸ τὴ μιά παράγει νέες ἀνταγωνιστικὲς δυνάμεις τοῦ ὀριμου καπιταλι-

σμού, δίπλα στην κύρια αντίθεση, και από την άλλη, τις αναποδογυρίζει στο αντίθετό τους, εξαιτίας της έλλειψης εναλλακτικών προτάσεων, ή μορφή «Ένοπλο κόμμα» είναι απλώς ή πιο παθολογική «άλλοκοτία», που όμως έρχεται πάντοτε από τα 'Αριστερά. Σωστά λοιπόν συμπεραίνει σκεπτικός ό δημοσιογράφος της Unità, μετά την κατάθεση της Φαράντα: «'Αρα, δέν ήταν οί μυστικές ύπηρεσίες...» (L' Unità 5.1.85).

Πολλούς αιώνες πριν...

Δυό εικόνες. 'Η πρώτη είναι πρωτοσέλιδη σ' όλο τόν ιταλικό τύπο και είναι ή Φαράντα μέ τόν Μορούτσι στό «κλουβί». Τό «κλουβί» είναι τό σύγχρονο ιταλικό άγος, έγκατεστημένο μόνοιμα, από τήν εποχή που άρχισαν οί μεγάλες Δίκες, στά 'Ιταλικά Δικαστήρια. Οί κατηγορούμενοι βγαίνουν άπ' αυτά τά «κλουβιά» μόνο στην άπολογία τους: τόν άλλο καιρό παρακολουθούν τή δίκη άπό «μέσα», σά νά είναι κάποιο περιεργό έξω-άνθρώπινο είδος, σά νά είναι μιά άγρια άνωμαλία που όλοι φοβούνται άκόμα τή γονιμότητά της. 'Η δεύτερη εικόνα είναι στη μνήμη μιάς 'Ιταλίδας δημοσιογράφου και είναι ή Φαράντα δεκαοχτώ χρονών. Αύτη ή δεύτερη εικόνα είναι μιά μαρτυρία προσωπική, γυναικεία, ιδιωτική. Καταφέρει όμως νά στέκεται λιγότερο άγοραία άπό τίς προθέσεις της, σά μιά δημόσια εικόνα τής κριτικής και τής αυτοκριτικής του εργατικού κινήματος και τής Ευρωπαϊκής 'Αριστεράς, μιά πολιτική εικόνα για εκείνο τό '68, που ή 'Αριστερά δέν κατάφερε ούτε νά προβλέψει, ούτε νά οργανώσει, ούτε νά καταλάβει, ούτε νά προλάβει. Καί είναι ή 'Αντριάνα Φαράντα «... μελαγχρινή και όμορφη, "ragazza bene" καθισμένη σ' ένα τραπέζι στην πανεπιστημιακή λέσχη, ντυμένη στα μαύρα για ένα οικογενειακό πένθος, μέ δυό κεράσια για σκουλαρίκια στ' αυτιά, πολλούς αιώνες πριν, στα 1968...» (La Repubblica 5.1.85).

Μπάμπης 'Ανθόπουλος

* Υπάρχουν τρεις κατηγορίες φυλακισμένων 'Ερυθροταξιαρχιών. Οί «μετανιωμένοι» (προϊόν του περιφημου νόμου που μειώνει τήν άρχική ποινή μέχρι 80% σε όσους αποκάλυπτον όνόματα συνεργατών τους — έδώ είναι τό Ποινικό Δίκαιο του μεγάλου 'Αδελφού), οί «διαχωρισμένοι» (όλοι όσοι διαφωνούν μέ τήν προηγούμενη πρακτική τους, δίχως όμως ν' αποκάλυπτον όνόματα) και οί «άνενδοτοι» (οί όποιο σιωπούν, όταν δέν άπειλούν τούς «μετανιωμένους» και δέν οίκτιρον τούς «διαχωρισμένους»).

«'Εγώ, ή 'Αντριάνα Φαράντα, έρυθροταξιαρχίπσσα...»

«Μπήκα στις 'Ερυθρές Ταξιαρχίες άνάμεσα στό Σεπτέμβρη και τόν 'Οκτώβρη του 1976. Όμως μόνο όταν ώρίμασε ή πεποίθηση ότι ήταν άναγκαίο, σάν ιδεολογικό καθήκον, νά ξεκινήσουμε μιά επαναστατική διαδικασία, στα πλαίσια τής όποίας ό Ένοπλος άγώνας θά ήταν ένα άπαραίτητο μέσο, διαλύθηκαν οί άρχικές μου άμφιβολίες και άποφάσισα νά ένταχθώ ολοκληρωτικά στην όργάνωση. Μέ τή στρατηγική άπόφαση του 1975 οί 'Ερυθρές Ταξιαρχίες θέτουν τίς βάσεις για νά καταφέρουν τή στρατηγική επίθεση στην καρδιά του Κράτους. Καί μιά τέτοια έπιλογή σημαίνει άναπόφευκτα μιά ενεργητική και σταθερή παρουσία στη Ρώμη. Γιατί εκεί είναι τά κόμματα, εκεί όρα ή κυβέρνηση, εκεί εργάζονται οί ύπουργοί. 'Ο καθοριστικός μοχλός του άργου άλλα σταθερού μετασχηματισμού τής κοινωνίας έντοπίζεται στην Χριστιανοδημοκρατία, ένα κόμμα που άλλαξε άκόμα και στό έσωτερικό του. 'Η καπιταλιστική άναδιάρθρωση θά έπρεπε νά κτυπηθεί στην καρδιά της, δηλαδή μέ τήν επίθεση ενάντια στό κόμμα αυτό...»

«...Στις 'Ερυθρές Ταξιαρχίες ήδη από τό 1975 μιλούσαμε για μιά πράξη μακροπρόθεσμη, για μιά άπαγωγή που θά άνέτρεπε τό οργανωτικό πλαίσιο στό σύνολό του. Τήν 'Ανοιξη του '77 έτοιμάζονται τρεις γενικές έρευνες πάνω σε τρεις πολιτικούς άνδρες, που κατά τή γνώμη μας αντιπροσώπευαν εκείνη τή διαδικασία του μετασχηματισμού που θά θέλαμε νά κτυπήσουμε: ό Μόρο, ό Φανφάνι, ό 'Αντρέοτι...»

«...Τό φθινόπωρο του '77 έρευνούμε πιο προσεκτικά τήν περίπτωση Μόρο. 'Ο Μόρο επαναξιολογείται πολιτικά. Οί 'Ερυθρές Ταξιαρχίες τόν θεωρούν σάν τόν πιο σπουδαίο εκπρόσωπο. Είναι ό πολιτικός που κινεί αύτη τή φάση. Είναι ό μελλοντικός Πρόεδρος τής Δημοκρατίας. Είναι ό άρχη-

γός μιάς Χριστιανοδημοκρατίας που άλλαζει...»
«...Οί έρευνες πάνω στο Μόρο γίνονται πιο σοβαρές. Μελετούμε τίς κινήσεις του. Κάτω από τό σπιτί του, κοντά στην εκκλησία τής Santa Chiara. Τό πρώτο σχέδιο άπαγωγής δέν προβλέπει δολοφονίες. Όμως τό σχέδιο εγκαταλείπεται. 'Η περιοχή είναι περιφρουρημένη πολύ καλά, ή έπιχείρηση είναι πολύ επικίνδυνη. 'Η δεύτερη έπιλογή είναι εκεί όπου έγινε, στην όδό Φάνι. Σε αντίθεση μέ τήν πρώτη αύτό τό σχέδιο προυποθέτει τή δολοφονία τής φρουράς. Είναι μιά ύπόθεση που μέ συντάραξε. Πρόκειται νά σκοτώσουμε πέντε ανθρώπους για νά συλλάβουμε ένα... Όμως παρ' όλα αυτά, ή άπόφαση θά εκτελεστεί άφου έτσι είχε άποφασίσει τό Κεντρικό Γραφείο. 'Εγώ δε συμμετείχα ενεργητικά στην άπαγωγή, αν και βέβαια αύτό δε μέ άπαλλάσσει από τίς εϋθύνες μου...»

«Στην "ανάκριση" του Μόρο οί 'Ερυθρές Ταξιαρχίες δέν περιμεναν νά βρουν τήν έπιβεβαίωση των σκανδάλων, άποκαλύψεις σφαγών, τή στρατηγική τής «έντασης» και άλλα τέτοια. 'Η «ανάκριση» άφορούσε έρωτήσεις πάνω στο μηχανισμό τής έξουσίας, τίς πολυεθνικές διασυνδέσεις και δομές τής Χριστιανοδημοκρατίας, τή διαδικασία λήψης των πολιτικών άποφάσεων... 'Η καταδίκη του Μόρο σε θάνατο δέν ήταν κατ' άρχήν μιά άπόφαση δεσμευτική. Οί 'Ερυθρές Ταξιαρχίες ήθελαν μιά σαφή πολιτική άναγνώρισή τους από τήν πλευρά τής Χριστιανοδημοκρατίας: ήθελαν, σε ανταλλαγή μέ τήν άπελευθέρωση του Μόρο, τήν τυπική άναγνώριση από τό Κράτος, τής ύπαρξης του 'Ανταρτικού τής Πόλης στην 'Ιταλία...»

«Δέ συγχωρώ τόν εαυτό μου, είναι ένα προνόμιο που δέν μπορώ νά τό έχω. Δέν θά άποκαλύψω όμως όνόματα, είναι μιά έπιλογή ήθικη».

Η Φαράντα μέ τόν Μορούτσι στο «κλουβί»

Έκτρώσεων συνέχεια

Κάθε άλλο παρά άνορθόδοξη — όπως χαρακτηρίστηκε — ή πρωτοβουλία του εισαγγελέα να ασκήσει ποινική δίωξη κατά των γυναικών που είχαν υπογράψει πέρσι κείμενο της *Αυτόνομης Κίνησης Γυναικών*, δηλώνοντας ότι έχουν ύποπτοι και οι ίδιες έκτρωση.

Ο εισαγγελέας δεν άσκησε παρά τό δικαίωμά του να κυνηγήσει τούς παραβάτες του νόμου. Γιατί ο νόμος που ποινικοποιεί τις έκτρώσεις όχι μόνο ισχύει, αλλά και εκφράζει διαχρονικά τούς νομοθέτες, λειτουργεί άποτρεπτικά και άπονεργοποιείται κατά τό δοκοϋν. Ένας παγωμένος νόμος είναι ο καταλληλότερος για να μὴν αφήνει διεξόδους σέ άντικυβερνητικά έπιχειρήματα, να εξασφαλίζει τή συνενοχή του πολιτικού κόσμου για ένα θέμα που δέ θέλει κανείς να θίγει, να κρατάει τά προσήματα του έλληνοχριστιανικού ήθους και να διαχειρίζεται τις γυναίκες σύμφωνα μέ τις πολιτικές συγκυρίες.

Παρέκκλιση λοιπόν ή ένέργεια του εισαγγελέα και ή παρέκκλιση έπρεπε να στιγματιστεί και να ένσωματωθεί στά πλαίσια που όρίζει ή ισχύουσα συναίνεση. "Άμεση και άποστοματική ή άπάντηση τής κυβέρνησης: «Μὴν άνησυχείτε κορίτσια, σάς έχουμε έντάξει στό πενταετές». "Όλοι δείχνουν να έχουν έπίγνωση του τρομεροϋ προβλήματος και να είναι διατεθειμένοι να έγγυηθοϋν τήν έπίλυσή του. Πόσο μάλλον που και ή άντιπολίτευση κρίνει ότι οί καιροί δέν είναι κατάλληλοι για έθνικο-οικογενειακές σταυροφορίες.

Βέβαια τό νομοσχέδιο για τις έκτρώσεις άποσύρθηκε κακήν κακώς πρὶν από λίγο καιρό. Καί φυσικά εκείνο που έπιθυμοϋν όλοι από τά βάθη τής ψυχής τους είναι ή έπιστροφή στην όμαλότητα που διαταράχθηκε — πρὸς στιγμήν (:) — από τήν πρωτοβουλία ενός εισαγγελέα.

Γιατί ο παγωμένος νόμος έξυπηρετούσε επί χρόνια τούς πάντες και δέν ένοχλοϋσε άπολύτως κανένα.

Κανέναν έκτός από τις γυναίκες. Ξέρουμε πολύ καλά ότι ή άποποινικοποίηση των έκτρώσεων δέ θα έλυνε τό πρόβλημα. Θα άποτελοϋσε όμως μιά πρώτη άναγνώρισή του και μιά στοιχειώδη παραδοχή του δικαίωματος των γυναικών να επέλεγον άν, πώς και πότε θα άκολουθήσουν τόν «φυσικό προορισμό» τους.

Αυτόνομες γυναικείες όμάδες κινητοποιήθηκαν από τήν πρώτη στιγμή που άσκήθηκε δίωξη έναντίον γυναικών για έκτρώσεις και σκοπεϋουν να άγωνιστοϋν για τήν κατάργηση του σχετικού νόμου. "Ο πολιτικός κόσμος θα ήθελε πολύ να ξαναθαφτεί γρήγορα τό τόσο ένοχλητικό θέμα. "Η κυβέρνηση έπαγγέλλεται ρυθμίσεις, δεσμεύεται για τό μέλλον και μεταθέτει τό πρόβλημα σέ μιά έπόμενη τετραετία. "Όσο για τις μεγάλες γυναικείες όργανώσεις, θα κατορθώσουν άραγε να άποφύγουν τό σκόπελο μέ μιά άπλή άνακοίνωση;

M.K. — A.Ψ.

Πόσο μακριά άπ' τό στρατόνα;

■ Στις 10-12 Δεκέμβρη έγινε στην 'Αθήνα άπ' τήν ΚΕΑΔΕΑ (τό ειρηνιστικό του ΠΑΣΟΚ) ή 2η Διεθνής Συνδιάσκεψη Εϋρωπαϊκών και 'Αμερικανικών κινήσεων ειρήνης. Στο τέλος τής δλης παράτας και στο περιθώριο τής δημοσιότητας, προσκεκλημένοι εκπρόσωποι 11 Εϋρωπαϊκών κινήσεων και 2 'Αμερικανικών, έπέδωσαν έπιστολή πρὸς τόν Α. Παπανόρεου. Ζητοϋσαν άπ' τόν πρωθυπουργό να παρέμβει στο ζήτημα των άντιρρησιών συνείδησης, σημειώνοντας επί πλέον, ότι ή 'Ελλάδα είναι μιά άπ' τις ελάχιστες χώρες στην Εϋρώπη που δέν άποδέχεται τούς λόγους συνείδησης ως αίτια άρνησης τής στρατιωτικής θητείας. Φυσικά πουθενά στον έπίσημο Τύπο δέν δημοσιεύτηκε αύτή ή πληροφορία, πα-

ρά τό ότι τό συμβάν κοινοποιήθηκε άρκούντως και έγκαιρως. 'Απ' τούς δικούς μας προσυπέγραψαν τή διαμαρτυρία οί κύριοι Τριανταφυλλίδης και Περιστεράκης τής ΑΚΕ και συγχαρητήρια γιαυτό.

■ 'Ανεξαρτήτως τής τύχης που έπεφυλάχθη στην έπιστολή, τόν Φλεβάρη κυκλοφορεί τό περιοδικό «ΑΡΝΟΥΜΑΙ» στη Θεσσαλονίκη, έκδοση άντιμιλιταριστική για τά ζητήματα άρνησης τής θητείας για λόγους συνείδησης.

■ Καί έπ' εύκαιρία τής κριτικής στην ύποχρεωτική στράτευση και τό δικαίωμα τής άντίρρησης σ' αύτήν, να πούμε κάτι συγγενές. 'Απ' τά τηλεοπτικά δίκτυα κάποια μέρα του Γενάρη, προεβλήθη μέ άυστηρότητα και διά στόματος «ύπεϋθυνου-παράγοντα» του 'Υπουργείου Συγκοινωνιών, ή κρατική πολιτική για τούς τελούντες σέ άναβολή ή τούς άπαλλασσομένους για λόγους «Ψυχικής υγείας» πολίτες άπ' τόν στρατό. Σ' αυτές τις κατηγορίες λοιπόν, τό κράτος άπεφάσισε να στερήσει τις 'Άδειες όδήγησης ή να άπαγορεύσει τήν άπόκτησή τους.

Δέ θα γράψουμε πόσο άυθάρτετο, ούτε πόσο άντισυνταγματικό είναι αυτό, μονάχα θα διερωτηθοϋμε τι άλλο θα σκεφτοϋν οί άρμόδιες ύπηρεσίες παραγωγής τρομού δι' άντικινητρων για να άναζητήσουν τό φαινόμενο των «τρελοχάρτων». 'Αλλωστε καμιά εφημερίδα δέν σχολίασε αύτή τήν ιστορία, ίσως γιατί είναι τόσο χοντροειδή.

'Η στρατιωτική ίατρική λοιπόν άναγορεύεται, μέ τήν κρατική ένθάρρυνση φυσικά, σέ καθοριστικό κριτή τής «τύχης» του άρρενος πολίτη (για τις γυναίκες άναζητοϋνται άλλες προδιαγραφές). 'Εκκρεμεί μιά άπάντηση άπ' τήν πλευρά των έγκύρων παραγόντων τής «άλλαγής». 'Επί παραδείγματι, τί λέει ή κ. Περράκη για όλους αυτούς τούς πολίτες και τήν «έπιστροφή τους στην υγεία κοινωνία»; 'Ο Καιάδας κατά πληροφορίες μας, έχει παρέλθει ως λύση ή μήπως όχι;

■ "Όπως διαβάσαμε στην εφημερίδα «Χανιά» (Γενάρης '85), τήν παραμονή των Χριστουγέννων ο ναύτης Μανώλης Κολιδάς άπεπειράθη να αυτοκτονήσει στον Ν/Κ τής Σούδας. Τήν ίδια βραδιά στά Γιάννενα ένας άλλος άτοποροβολήθηκε στη σκοπιά, ή θητεία και ή ζωή του τελείωσαν.

Αύτή ή τραγική ιστορία των άυτοκτονιών φαίνεται να ταρακούνησε ακόμα και τήν άρτηριοσκληρωτική στρατιωτική ψυχιατρική. Είδικά οί συσχετισμοί στο ναυτικό άνετράπησαν έντελώς. Μέ έπικεφαλής τόν Ψυχίατρο-Πλωτάρχη Πολυχρονιάδη όμάδα γιατρών έκανε έντυπωσιακή παρέμβαση στο συνέδριο των γιατρών 'Ενόπλων Δυνάμεων.

Μεταξύ άλλων ειπώθηκε:

—'Η δυσπροσαρμοσσία στο στρατό δέν είναι ασθένεια.

—Νά άναγνωριστεί τό δικαίωμα τής έναλλακτικής θητείας.

—Νά δίδονται άφθονες άναβολές κατά τή διάρκεια τής θητείας σέ φαντάρους μέ τρέχοντα προβλήματα.

Αυτό είναι έκπληξη. "Ο,τι δυσκολεύεται να ύποστηρίξει ή άριστερά, άνανεωτική ή μη και άντι-ψυχιατρικές όμάδες, τό άνέλαβαν «άπ' τά μέσα» λίγοι στρατιωτικοί γιατροί. Οί στήλες μας είναι άνοιχτές...

Δ.Τ.

Διάβολος στά κεραμίδια

«Μακάρι να ήταν όλοι άγγελοι. Όμως δεν υπάρχει στρατός που να μην παρουσιάζει όρισμένα παραπτώματα...»

Μ' αυτό το πνεύμα άπάντησε, στους επτά πρώην αξιωματικούς επρωτωντες βουλευτές της Ν.Δ., ο στρατηγός Δροσογιάννης, στις 18/1 «για τις προκλήσεις εξτρεμιστών στο στράτευμα». Ένας φαντάρος παραπέμπεται στις 4 Φεβρουαρίου, μετά από τη διεξαγωγή Ε.Δ.Ε. με την κατηγορία της «Ανυπακοής σε καιρό γενικής Έπιστράτευσης». Πρόκειται για τον Ξεφέδρο Λοχία Κώστα Γαλανόπουλο, που στις 17 Νοεμβρίου 1984 διαμαρτυρήθηκε με θεαματικό τρόπο στη μονάδα του (ΚΕΥΠ Λαμίας) γιατί η διοίκηση άρνήθηκε να δεχτεί αίτημά του, δηλαδή να τηρηθεί ενός λεπτού σιγή-τιμή στο «Πολυτεχνείο». Ανεβαίνοντας στα κεραμίδια για μερικές ώρες ο Κ. Γαλανόπουλος «άνασταίωσε» το στρατόπεδο, κάτι που ήδη είχε «πετύχει» με τό να βγει στην αναφορά και την προηγούμενη βδομάδα. Θά θυμάστε τη δημοσιότητα που δόθηκε απ' τις εφημερίδες. Χάριν αυτής, τό κόστος ήταν σχετικά «μικρό»: 10 μέρες φυλακή. Ή τωρινή του κλήση σε άπολογία με τέτοια βαριά κατηγορία άποτελεί έκπληξη.

Φαίνεται πώς ή ενέργεια του Γαλανόπουλου ενεγράφη στις «προκλήσεις των εξτρεμιστών» και βάσει αυτού ή στρατιωτική δικαιοσύνη κινείται για την «πάταξιν» του.

Ήν ό κ. Δροσογιάννης θέλει τούς «άγγέλους» του σάν τά φυτά, έμεις άποφασίσαμε να είμαστε με τούς «διαβόλους», εκτός συναινετικού κλίματος. Στις 4 Φλεβάρη ό Κ. Γαλανόπουλος πρέπει να άπολυθεί, συμπληρώνει άκριβώς τότε τούς 22 μήνες «του». Φτάνει ή ταλαιπωρία κύριοι στρατοκράτες, φυλακές - άπειλές - μεταθέσεις - στερήσεις, άρκετά παίζατε...

Δ.Τ.

Κάτω τά ιδιαίτερα

«Οι ελάχιστοι καθηγητές του δημοσίου που κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα θά άπολύονται», έπε ό Ήπουργός Παιδείας στό τέλος των διακοπών των Χριστουγέννων.

Τό ύπουργείο Παιδείας, άνήμπορο να άντιμετωπίσει τό θέμα, άρκεΐται σε διοικητικές ρυθμίσεις: έξαπολύει τόν κατασταλατικό του μηχανισμό. Γιατί βέβαια δεν μπορεί ν' άρνηθεί την ίδια την πολιτική του και τά άποτελέσματά της: βαθμοί, έντατικοποίηση, έξετάσεις κλπ. Συγχρόνως τό ANTI (τεύχος 109) ήθικολογεί. Ή ήθική «άπ' τ' άριστερά» επιστρατεύεται για να ύπνεθυμίσει στους εκπαιδευτικούς τόν πραγματικό τους ρόλο,

τό ρόλο των λειτουργών, να δώσει ιδεολογικά επιχειρήματα. Ή καταστολή άπό μόνη της δεν φτάνει. Τά «ιδιαιτερα» έμποδίζουν τούς εκπαιδευτικούς να άρθούν στό ύψος των περιστάσεων. Τό ήθος και τή διαπαιδαγώγησή τους ν' αναλάβει τό συνδικάτο τους, προτείνει τό ANTI.

Έτσι, για άλλη μιά φορά άποκρύπτεται ή πραγματικότητα, κι όσοι άσχολήθηκαν με τό θέμα δεν τόλμησαν να τή θίξουν. Ό άνώνυμος άρθογράφος του ANTI, που μάς καλεί να άποτάξουμε την ύπαλληλική μας ιδιότητα και να συγκρουστούμε, δεν τολμά βέβαια αυτός να συγκρουστεί. Ούτε με τά καθ' όλα νομιμοποιημένα φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης, ούτε για τόν θεσμό των Πανελληνίων έξετάσεων να πάρει θέση. Με τά πρώτα θίγονται τόσο προσωπικά συμφέροντα, όσο και κρατικά, άφου λειτουργούν με άδεια του Ήπουργείου. Με τίς δεύτερες θίγονται κατ' έξοχήν ζητήματα κυβερνητικής πολιτικής. Γιατί ή κατάργηση των εισαγωγικών έξετάσεων και ή άντικατάστασή τους με τίς Πανελλαδικές ή Πανελλήνιες, ήταν φανερό ότι κυρίως τά «ιδιαιτερα» θά ώφελοΐσαν. Ή μετατροπή των Λυκείων σε προπαρασκευαστικά κέντρα προς ΑΕΙ και ΤΕΙ, με τούς βαθμούς που στις δύο τελευταίες τάξεις συμμετέχουν στην έπιλογή των μαθητών, με την πληθώρα της ύλης, αλλά και με τά ίδια τά θέματα των έξετάσεων, εκτός άπό τ' άλλα μόνο εκεί όδηγούσε.

Μήπως θά 'πρεπε λοιπόν να επανεξεταστούν ζητήματα που άφορούν τή λειτουργία των σχολείων; Ή φράση του ύποψηφίου τότε και πρωθυπουργού τώρα περί κατάργησης των έξετάσεων είναι άλήθεια πολύ μακριά.

Μ.Π.

« Ή ΟΤΟΕ παλεύει και θά νικήσει...»

Τό δεδομένο της περσινής «ρεαλιστικής» συλλογικής σύμβασης των Τραπεζών, σε συνδυασμό με τό ότι οι πρωταγωνιστές στην ΟΤΟΕ παραμένουν οι ίδιοι, δεν μπορεί παρά να δημιουργεί έρωτηματικά και έπιφυλάξεις σχετικά με την έκβαση των κινητοποιήσεων, παρόλη τή φειτηή προωθημένη αίτηματολογία για 35ωρο και αύξήσεις.

Οι περσινοί συσχετισμοί, άμεση συνέπεια του μορατόριουμ ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ, άπέδωσαν τή γνωστή σύμβαση στα πλαίσια της «κυβερνητικής είσοδηματικής πολιτικής». Σήμερα ή τροποποίηση του σκηνικού στην κεντρική πολιτική σκηνή διαμορφώνει έξελίξεις και στην ΟΤΟΕ. Ή «σκληρύωση» της στάσης του ΚΚΕ και ή προώθηση της συναινετικής διαδικασίας μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Δεξιάς δίνουν τό μέτρο των ήδη διαφαινόμενων τροποποιήσεων στους συσχετισμούς. Οι δυνάμεις που σήμερα μιλάνε «σκληρότερη» γλώσσα στην ΟΤΟΕ, είτε γιατί άσκούν πιέσεις για κεντρικά πολιτικά άντικρύσματα (ΚΚΕ κυρίως) είτε γιατί εύνοούνται άπό τούς έσωτερικούς συσχετισμούς (άνεξάρτητοι συνδικαλιστές), δεν έχουν άποδείξει σε κάθε περίπτωση ότι μπορούν να ύπερβούν ούσιαστικά τό πλαίσιο μιάς γραφειοκρατικής άντιπολίτευσης στό ΠΑΣΟΚ.

Τό αίτημα του 35ωρου δεν σηματο-

δοτεί ούτε ένα ξεπέρασμα του «κλαίσιου της άλλαγής», ούτε μιά μαζική άριστερή στροφή της βάσης. Άντίθετα φαίνεται να είναι κυρίως προϊόν συγκυριακών συμπράξεων και «άριστου προπαγανδισμού» σε επίπεδο κορυφής, που ή ύπαρξή τους στό μέλλον θά έξαρτηθεί άπό τίς έπιλογές των κομματικών τους φορέων με βάση τις πολιτικές έξελίξεις.

Ή διατύπωση — και ή συνειδητοποίηση — άπό όσο τό δυνατό μεγαλύτερο μέρος των εργαζόμενων στις Τράπεζες — των παραπάνω δεδομένων ένσχυει, πιστεύουμε, ούσιαστικά τό μέτωπο των εργαζόμενων στα πλαίσια της σύγκρουσης γύρω άπό τό ζήτημα «ΣΣΕ '85», καθιστώντας περισσότερο «έπώδυνη» — και άρα δυσχερέστερη — την επανάληψη του περσινού «σενάριου άναδιπλώσης».

...τούς νόμους του κράτους θά τούς τηρήσει»

Τό σύνθημα αυτό κυριάρχησε στη συγκέντρωση-πορεία συμπάραστασης της ΟΤΟΕ στην άπεργία της Continental μέσα σ' ένα άσφυκτικό άστυνομικό κλοιό (500 άστυνομικοί τουλάχιστον). Τό άκούσαμε κι αυτό λοιπόν... Να βάζουν συνδικαλιστικές οργανώσεις κεντρικό τους σύνθημα την τήρηση των νόμων, τή στιγμή που αυτή άκριβώς ή νομοθεσία είναι που δίνει προνόμια στις ξένες Τράπεζες, καλύπτει τίς μαζικές άπολύσεις (29 στην Continental) και κηρύσσει παράνομες τίς άπεργίες (3239).

Ένώ λοιπόν κλιμακώνεται ή σκληρύωση των ξένων Τραπεζών, ενώ ό κ. Γιανόπουλος βγάξει τό «άχι» του με τόν Πουλαρίκα, άρνούμενος παράλληλα να συναντήσει τούς άπεργούς, ενώ τά άστυνομικά μέτρα και ή κυβερνητική τοποθέτηση όριοθετούν άρκετά εύκρινως τά μέτωπα, ή ΟΤΟΕ ζητάει κυβερνητική παρέμβαση ύπερ των νόμων... Ή μήν είναι τόσο «εύαίσθητη» ή ΟΤΟΕ στην τήρηση των νόμων (ξεχνάει τό άρθρο 4 ή τόν 3239;) και άφου βρίσκεται σε άπεργιακές κινητοποιήσεις για την ΣΣΕ άς κατευθύνει τή δράση της και στην κατάργηση (στην πράξη τουλάχιστον) μερικών άπό αυτούς.

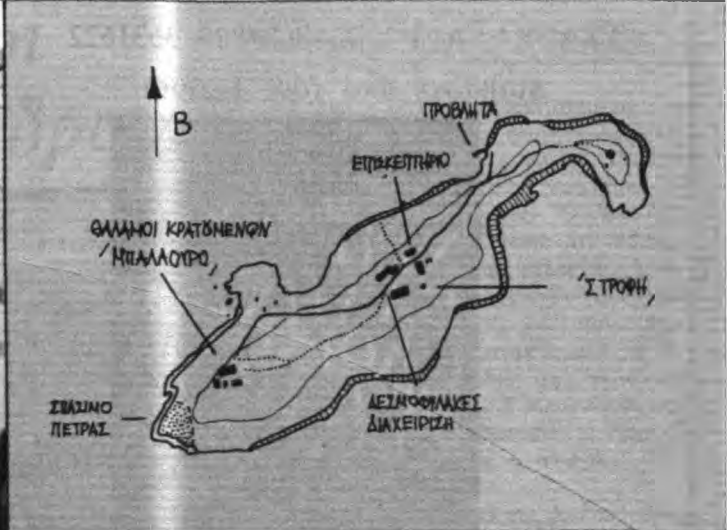
Όλγα Χαρίτου

Ψυττάλεια:

Τέλος

Οί φυλακές του Ναυτικού στο μικρό νησί καταργούνται

ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΟ νησάκι δίπλα στη Σαλαμίνα, γνωστό απ' τη ναυμαχία και τον Ξέρξη ή κολαστήριο κρατουμένων του Πολεμικού Ναυτικού;

Κυρίως το δεύτερο. Για έναν και πλέον αιώνα ή Ψυττάλεια υπήρξε μιά απ' τις εξοντωτικότερες φυλακές στην Ελλάδα. Σήμερα, συγκεκριμένα απ' τον περασμένο Σεπτέμβρη, αυτές οι φυλακές καταργήθηκαν. Το Υπουργείο Δημοσίων Έργων μελετά στο μικρό νησί το Κέντρο βιολογικού καθαρισμού των λυμάτων της πρωτεύουσας. Κονδύλια της ΕΟΚ θά «αναπλάσουν» το νησί. Φυλακή ή εργοστάσιο, ή Ψυττάλεια έτσι κι αλλιώς θά παραμείνει μιά ιδιαίτερα απεχθής ιστορία.

Έπί Μεταξά «φιλοξένησε» χιλιάδες πολιτικούς κρατούμενους, στη Γερμανική κατοχή ανασυγκροτήθηκε, ανοικοδομήθηκε. Τότε απέκτησε και τη «ΣΤΡΟΦΗ», τον Τάφο-άπομονωτήριο 1.50x2.00 μ. χωρίς φως, με ποντίκια. Τον πρώτο καιρό της δικτατορίας μέχρι 2.500 κρατούμενοι διανυκτέρευαν στο ύπαιθρο πριν σταλούν σέ μακρινότερους τόπους.

Στά λιγότερο «έκρυθμα» διαστήματα κυκλοφόρησαν ιδέες για την άλλη αξιοποίηση, επί παραδείγματι ή ένωση του νησιού με την Σαλαμίνα ή τό Κερατσίνι και άλλοτε απ' τον ΕΟΤ (1967) σχεδιαζόταν ή τουριστική της αναβάθμιση.

Τά τελευταία χρόνια στην Ψυττάλεια, κατά μέσο όρο κρατούνταν περί τά 50 άτομα, φυσικά ανανεούμενα. Οί συνθήκες ήταν τραγικές, τό νησάκι από χρόνια είχε καταληφθεί από ποντίκια και σκουπίδια.

Έκατοντάδες κρατουμένων υπέφεραν από δερματικές και λοιμώδεις ασθένειες. Οί στερήσεις (έπισκεπτηρίου — φαγητού — άπομόνωσης — «στροφή» κ.λ.π.) συνδυασμένες με ξυλοδαρμούς απ' τους δεσμοφύλακες—ναύτες ολοκλήρωναν την καθημερινή τραγωδία. Και όλα αυτά, δι' άσήμαντον άφορμήν.

Οί μισοί του «πληρώματος» των Ναυτικών φυλακών ΑΡΗΣ, σέ καιρούς όμαλότητας ήσαν λιποτάκτες. Δηλαδή ναύτες τούς όποιους τό Ναυτοδικείο έκρινε ενόχους μετά την «άδικαιολόγητη» άπουσία απ' την ύπηρεσία τους, πέραν του 48ώρου. Οί υπόλοιποι λίγο κλεφτρόνια, λίγο χασικλήδες, λίγο καυγατζήδες ή κάποιοι μόνιμοι άξιωματικοί που διεκδικούσαν την άποστράτευσή τους «έγκληματώντας».

Η άλλαγή στο καθεστώς των φυλακών προέκυψε με περίεργο τρόπο. Απ' τον Δεκέμβριο του '82 με την άπόφαση Δροσογιάννη: «περί ύποχρεωτικής θαλάσσιας ύπηρεσίας των κληρωτών του Π.Ν.» ή θητεία στη φρουρά της Ψυττάλειας, θεωρούμενη ως «θαλάσσια ύπηρεσία» κατελήφθη από διαφορετικούς ναύτες. Τότε άκριβώς, ή «ποιότητα» άλλαξε, μορφωμένοι κληρωτοί με «μέσον» άντικατέστησαν τούς προηγούμενους δεσμοφύλακες, κατά τεκμήριον λίγο χειρότερους απ' τούς κρατούμενους. Η «στροφή» έκτοτε δέν χρησιμοποιήθηκε ως σωφρονιστικό μέσο. Ο τελευταίος τιμωρημένος κλείστηκε επί 15μερο τό 1981. Τό ξύλο και οι ποινές στους κρατούμενους σταμάτησαν.

Οί κρατούμενοι ναύτες ζούσαν σέ ένα θάλαμο. Όταν δέν ήταν κλειδωμένοι: άγγαρείες στά μαγειρεία και δουλειά στον περιφραγμένο «χώρο τους».

Έπισκεπτήριο μόνο από συγγενείς Α' βαθμού και κατόπιν αίτήσεως στό Ναυτοδικείο. Μιά ώρα όλη κι όλη πίσω απ' τό σύρμα, νά μήν άγγίζονται με τούς έξω.

Οί υπόδικοι τό πρώτο 20ήμερο της κράτησης τούς δέν είχαν δικαίωμα έπισκεπτηρίου. Χριστούγεννα και Πάσχα, έλεύθερο έπισκεπτήριο ή παρέα, ή φιλενάδα (άν ύπήρχε), ψευτογιορτή, σουβλιστά και βαθμοφόροι.

Φόβος και τρόμος για τούς ναύτες ή φυλακή στην Ψυττάλεια. Και τά παραδείγματα άθών πάμπολλα. Άδικήματα που για την ύπολοι-

πη κοινωμία συγχωρούνται, στό Π.Ν. για παραδειγματισμό ύπερ-τιμωρούνται.

Κάνε τή δουλειά χωρίς διαμαρτυρίες, ύπόμεινε τή θητεία σου όπως και νά ναι. Αυτή τήν ιδέα πρόβαλε τό νησάκι. Ίδεολογική — και φυσική— τρομοκρατία.

Μέχρι τή μεταπολίτευση και πέτρα έσπαγαν οί κρατούμενοι. Υπάρχουν ακόμα.

Πριν μερικούς μήνες τό νησί ύποδέχθηκε έναν κατ' έξοχήν πολιτικό κρατούμενο (ύπήρχαν κι άλλοι για λόγους συνείδησης και άντιστρατιωτικές συμπεριφορές). Έπρόκειτο για ναύτη-υπόδικο, κατηγορούμενο για άναγραφή του άναρχικού συνθήματος «12μηνη θητεία».

Σήμερα ή Ψυττάλεια πέθανε και πολύ καλά έκανε. Αυτή ή σκοτεινή τραγωδία θά καλυφθεί απ' τις έγκαταστάσεις έπεξεργασίας των λυμάτων μας;

Είναι δυνατό νά ξεχαστεί τό «διαβολο-νησί», νά ξεχαστούν οί έξεγέρσεις των κρατουμένων, νά άποσιωπούνται οί πνιγμένοι-όραπέτες στά στενά με τήν Κυνοσούρα;

Τώρα οί ναύτες φυλακίζονται στις Στρατιωτικές Φυλακές Αύλωνας, όλόκληρη ή μηχανή του «σωφρονισμού» μετεφέρθη. Όμως τά κελιά της Αύλωνας, όντως καθαρά και φρεσκοβαμμένα θά παραμένουν άσφυκτικά και καταστροφικά για τήν άπείθαρχη νεολαία. Διότι οί 1.000 λιποταξίες που έκκρεμούν από χρόνια στό Π.Ν., οί καθημερινές άταξίες, οί μικροσυγκρούσεις με τούς άνώτερους δέν άντιμετωπίζονται με Αύλωνες.

Μέχρι νά γκρεμιστούν οί Ψυττάλειες, μέχρι ή τιμωρία νά καταργηθεί ως ή «ύψιστη άρχή» της Στρατιωτικής Πειθαρχίας, νά στραφούμε προς τή βαρβαρότητα της στρατιωτικής δικαιοσύνης και κυρίως του «σωφρονιστικού της συστήματος». Και πέραν των συμπερασμάτων νά κάνουμε πιό πρακτικά βήματα.

Δημήτρης Τρίμης

«Συναδέλφωση»: τό τελευταίο Πάσχα της Ψυττάλειας

Η είσοδος για τή «Στροφή»

Η κυρία είσοδος: προβλήτα για τήν άκατο

Οι άνθρωποι του Προέδρου

Η ΑΓΓΕΛΑ τό κατάλαβε άμέσως μόλις μπήκε στό Γραφείο. 'Ο Πρόεδρος είχε κέφια. «Τί έχουμε σήμερα...» είπε άνάλαφρα και κάθησε στην πολυθρόνα του. «Έχω από χθές δύο αίτήσεις για άκρόαση...» είπε ή 'Αγγέλα: «Μία του Κύρκου και μία του Μπριλλάκη...». «Μά καλά δέν είναι στό ίδιο κόμμα...; τί μέ θέλουν και οι δύο...» ρώτησε άπορημένος ό 'Αντρέας και συλλογίστηκε: «'Αχ... αυτά τά παιδιά... μιά ζωή μαλώνουν... δέν έχουν καταλάβει ακόμα ότι ή 'Αλλαγή ήλθε και σ' αυτόν τόν χιλιοβασανισμένο τόπο... ή 'Αλλαγή πού ένώνει και δέν χωρίζει τούς ανθρώπους...» «Τελικά τί νά κάνω;» τόν διέκωψε ή 'Αγγέλα. «Γιά πάρε τηλεφώνο τόν Κώστα...». «Τέτοια ώρα κύριε Πρόεδρε δέν είναι κανένας στό 'Υφυπουργείο Νέας Γενιάς...» «Καλά... καλά... Πάρτον σπίτι του...»

«Τή βαρβαρότητα της Τεχνολογίας και τόν κίνδυνο πού περικλύει για τήν υποδούλωση του ανθρώπινου γένους, πού μόνο ό σοσιαλισμός μπορεί νά άποτρέψει», σκέφθηκε ό Κώστας Λαλιώτης καθώς τό απότομο κουδούνισμα του τηλεφώνου διέκωψε τήν άνάλαφρη πρωινή έπικοινωνία του με τό ύποσυνειδητό του. 'Η φωνή του Προέδρου του τόν ζύπνησε για τά καλά. «Τί λές Κώστα...» είπε 'Αντρέας. «Νά δεχθείτε τόν Μπριλλάκη μόνο κύριε Πρόεδρε... Μεταξύ ενός δεξιού κομμουνιστή με όπαδούς και ενός άριστερού κομμουνιστή μοναχικού... προτιμότερος είναι ό δεύτερος... 'Η πείρα στό 'Υφυπουργείο...» 'Από κει και μετά ό 'Αντρέας σταμάτησε νά άκούει... «Πολύ έξυπνο παιδί ό Κώστας!!» σκέφτηκε με θαυμασμό.

ΜΕΡΙΚΕΣ φορές, παρ' ό,τι χειραφετημένος και φεμινιστής, ό 'Αρατζαφέρης ένιωθε ζηλότυπα... «Δέν μπορώ νά καταλάβω γιατί δέν θέλεις νά έρθεις τήν Παρασκευή μαζί μου στό θέατρο...» 'Η Λάουρα χαμογέλασε είρωνικά και άναψε τσιγάρο... Σέ κάτι τέτοια δαιμονιζόταν... «Θά βγώ με μιά φίλη μου...» άπάντησε άδιάφορα. «Και πού θά πάτε...;» συνέχισε εκείνος. «Δέν έχουμε ακόμα κανονίσει...»

'Ο 'Αρατζαφέρης άναψε τήν πίπα του και βολεύθηκε στην πολυθρόνα. Σέ κάτι τέτοιες περιπτώσεις με δυσκολία συγκρατούσε τόν έαυτό του. Προσπάθησε νά σκεφθεί ήρεμα. Καταλάβαινε ότι ήταν άνώφελη κάθε συζήτηση... αλλά δέν κατάφερε νά συγκρατηθεί. «Τήν ξέρω έγώ τή φίλη σου...;» τή ρώτησε. «'Οχι!...» άπάντησε αινιγματικά ή Λάουρα. 'Ο 'Αρατζαφέρης έξυσε για μιά άκόμη φορά τό κεφάλι του με άμηχανία. Αυτή ή έλλειψη τρυφερότητας... αυτή ή ώμότητα στις ανθρώπινες σχέσεις... τόν πλήγωνε βαθύτατα...

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ έμεινε σιωπηλός για πολύ ώρα καθώς άκουγε τόν 'Αντώνη νά του μιλάει... 'Όταν τελείωσε σηκώθηκε σκεπτικός. Ξαφνικά γύρισε και του είπε. «Είσατε εύχαριστημένοι με 4-5 βουλευτές;» Τά άνήσυχά

μάτια του 'Αντώνη άστραψαν. «Πρέπει όμως νά βοηθήσετε τήν 'Αλλαγή... Και αυτός... αυτός... πώς τόν λένε... Μπα... Μπε...» «Μπανιά! Κύριε Πρόεδρε...» «Ναι... αυτός... φαίνεται ότι δέν σκέφτεται όπως έσύ και ό Λεωνίδας... θέλει νά κάνει άντιπολίτευση...»

«'Αχ!... αυτή ή γενιά των Λαμπράκηδων!!» άναστéναξε ό 'Αντώνης και συνέχισε με παράπονο: «Ξέρετε πόσο μάς έχει στοιχίσει;... Ούτε ένας δέν βγήκε σωστός 'Ανθρωπος... οι μισοί έγιναν Χριστιανοί και οι άλλοι μισοί νεοδογματικοί...» «'Εδώ και ό Χαρίλαος... έγινε σοβαρός και σόφρων...» παρατήρησε ό 'Αντρέας. «Μήν στενοχωριέστε κύριε Πρόεδρε... αυτό τό θέμα... θά τό ταχτοποιήσουμε έμεις!!...» είπε άποφασιστικά ό 'Αντώνης.

ΗΤΑΝ περασμένες δέκα. Στη φωτισμένη από τίς βιτρίνες των μαγαζιών όδό Σκουφά, εύκολα μπορούσε νά διακρίνει κανείς τόν κοντό διοπτροφόρο τύπο με τό μαύρο μονιγκόμερο και τό χορευτικό βάδισμα. Τό λεπτό μουστάκι του τόνιζε τό είρωνικό του ύφος. Πέρασε τή Σκουφά και μπήκε στην Πλατεία Κολωνακίου. 'Ανηφό-

ρησε προς τή Γλυκόβρυση. Τήν πέρασε, έστριψε άριστερά, περπάτησε καμιά τριανταριά μέτρα και μπήκε δεξιά στό μικρό δρομάκι. Σταμάτησε στην είσοδο της μεγάλης πολυτελούς άσπρης πολυκατοικίας. Τό κουδούνι πού πάτησε έγγραφη: 'Αγγελος Διαμαντόπουλος...

'Εκείνο τό βράδυ, στό Κολωνάκι, έγινε μετά από πολλά χρόνια ή πρώτη συνάντηση των τριών πιό σατανικών ανθρώπων της 'Ανανέωσης. 'Όταν ό 'Αντώνης μπήκε στό διαμέρισμα του πέμπτου όρόφου δέν ξαφνιάστηκε καθώς είδε τόν τρίτο της παράξενης παρέας... Τόν Λεωνίδα... Τόν Λεωνίδα Τζεφρώνη!!

«Μέ τέσσερους βουλευτές μπαίνουμε στην Κυβέρνηση... γινόμαστε ό ρυθμιστικός παράγων των πολιτικών εξέλιξεων... Γι' αυτό σάς κάλεσα σύντροφοι... 'Ό,τι μάς χώρισε στό παρελθόν πρέπει νά τό ξεχάσουμε...» είσηγήθηκε ό 'Αγγελος. «Πρέπει νά ξεκαθαρίσουμε τό κόμμα γρήγορα, πριν τίς εκλογές...» είπε ό 'Αντώνης. «'Αφήστε τό θέμα σε μένα!!» τούς διέκωψε άπότομα ό Λεωνίδας, ένώ τά μάτια του έπαιρναν εκείνο τό γνώριμο, άδίσταχτο παγερό ύφος του θανά-

του... «'Οχι!! δέν χρειάζονται σκοτωμοί... και αίματα... υπάρχουν και άλλοι τρόποι... μήν ξεχνάτε... είμαστε Εύρωκομμουνιστές!!» πετάχτηκε άνήσυχος ό 'Αγγελος. 'Ο Λεωνίδας όμως έπέμενε: «'Εμαθα ότι ό Μπανιάς είναι παράνομο στέλεχος της Β' Πανελλαδικής!!» «'Αίσχος!! δέν ντρέπεται νά φραξιονίζει σε... τέτοια ηλικία...» φώναξε άγανακτισμένος ό 'Αντώνης. «'Εδώ δέν μου γλύτωσαν τόσοι και τόσοι... ό Μπανιάς θά μου γλυτώσει...» μουρμούρισε ό Τζεφρώνης χαμογελώντας περιεργα...

ΣΤΟ ΥΠΟΓΕΙΟ της Σαλαμάνδρας δίπλα στό τζάκι καθόταν ή Λάουρα. 'Η όλόσωμη δερμάτινη φόρμα της δέν μπορούσε νά τιθασεύσει τά άναβλύζοντα ύπέροχα στήθη της. Τά μεγάλα πράσινα μάτια της ήταν καρφωμένα προκλητικά στό συνοδό της. Στο γοητευτικό πρόσωπο με τά βαθιά μπλέ μάτια δέν θά δυσκολευόταν κανείς νά άναγνωρίσει τόν ακατανίκητο έλκυστικό Γραμματέα του ΚΚΕ έσωτ. Γιάννη Μπανιά. Ποτέ ή Λάουρα δέν θυμάται τόν έαυτό της τόσο... συνεπαρμένο και ύγρό από τήν εποχή της Β' Πανελλαδικής... Και τό τραγικότερο, με τόν άνθρωπο πού τήν είχε κάποτε διαγράψει...

'Ηταν περασμένες δώδεκα, όταν βγήκαν στό στενάκι της Μαντζάρου. Μέσα στην έξαψη της στιγμής δέν αντίληφθηκαν τίς τρεις σιλουέτες πού τούς άκολούθησαν διακριτικά... Σταμάτησαν στη Σκουφά στό 52. Τό φωτάκι του άσανσέρ άναψε στον 5ο όροφο. Οι τρεις τύποι από πίσω τους άνέβηκαν από τή σκάλα. «'Εδώ θά είναι ή γιάφκα!...» ψιθύρισε ό Λεωνίδας καθώς πλησίασαν στην πόρτα του διαμερίσματος πατώντας στις μύτες των ποδιών τους. «Σστ... σιγά... σστ». 'Ο 'Αγγελος έσπησε αυτί. «Δέν άκούω τίποτα...» είπε. Μετά πλησίασε ό 'Αντώνης. Τό αυτί του έπιασε στην άρχή ένα «'Αχ!...» παρατεταμένο και μετά ένα «'Αγγελέ μου...» «Σστ... θά είναι και ό 'Ελεφάντης!...» ψιθύρισε. Σέ λίγο όμως οι λάγνοι άναστεναγμοί της Λάουρας άκούγονταν σ' όλο τόν πέμπτο όροφο... «Φαίνεται μάς πήραν είδηση... και τό κάνουν για κόλλο!...» μουρμούρισε ό Λεωνίδας. «Πάμε νά φύγουμε...» είπε ό 'Αντώνης και συμπλήρωσε ό 'Αγγελος άπειλητικά: «Θά τά πούμε στην Κεντρική 'Επιτροπή!!»

ΕΚΕΙΝΟ τό βράδυ για τή Λάουρα ήταν ύπέροχο. Τό μόνο πού δέν είχε καταλάβει, αλλά δέν ρώτησε από τάκτ, ήταν αυτή ή περιεργη συνήθεια του Γιάννη Μπανιά, ακόμα και στις προσωπικές του έξόδους, νά συνοδεύεται από στελέχη του κόμματος!! 'Αν δέν ήταν Γραμματέας, τό μυαλό της θά πήγαινε άλλου...

Παν. Παν.

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Ζητείται δικηγόρος που να έχει δρεξή να ασχοληθεί με μήνυση κατά έννομο-τάρχη για κατάθεση ψευτικών στοιχείων σε δικογραφία. Τα στοιχεία απόδειξης είναι όλα μαζεμένα. Λεφτά δεν υπάρχουν για πληρωμή του δικηγόρου παρά όσα μπορέσουμε να πάρουμε (αν πάρουμε) από την αγωγή μισά-μισά. Πληρ. 9015873

Δημήτρης

ΙΣΩΣ ΚΑΙ ΣΙΝΕΜΑ

Η Θεσσαλονίκη είναι η όμορφότερη πόλη.
Τό κρύο δεν άντεχεται μόνο από ένα άτομο.
Είμαι είκοσιενός, και φοιτητής — άς πούμε, θά μπορούσα να γράψω και ποίημα. Δεν τολμώ.
Θά 'θελα όμως.
Ζηλεύεις, ρε πούστη, να βλέπεις τόσα ζευγαράκια γύρω σου...
Κι εσύ να 'σαι μόνος.
Δέν τό παίζω... SOS κορίτσια και τέτοια.
Ξέρω άλλωστε πώς δέν πολυνοιάζεστε. Ξέρω... Τό 'χω ξαναπάθει...
Πάντως ίσως εσύ που διαβάζεις τώρα — έτσι από περιέργεια — έρθεις ένα μεσημεράκι για καφέ, και ποιός ξέρει;
Ίσως πάμε και σινεμά τό βραδάκι.
'Αλήθεια σ' άρεσε τό «Γέντλ»;
Μάκης Καραγιάννης
Χειμάρρας 8 (Χαριλάου)
546 43 Θεσ/νίκη

Η ΤΑΠΑ ΚΑΙ Η ΤΡΥΠΑ

Κάνε όλο σου τό σώμα μία τάπα και βούλωσε τό κενό γέμισε τ' αυτιά σου με τούς κτύπους τής καρδιάς σου
με τό κελαρυστό σου αίμα άγγιξε τό δέρμα σου
τά κύτταρά σου ανανεώνονται συνέχεια
έχεις μέσα σου μία άστειρευτη πηγή που αναβλύζει γάργαρα νερό
άστο να κυλίσει
να γίνει ποτάμι
εσύ είσαι τό ποτάμι
δέξου τά φύλλα τών δέντρων που καθαρεφρίζονται μέσα σου
δέξου τ' άστρα του ούρανού
φύλαξε τό φώς του ήλιου
εσύ είσαι ή πηγή
εσύ είσαι τό ποτάμι.
'Απ' τή Δώρα
με συν-πάθεια για τίς μπάλες του γκόλφ που όλο λέν να μπουδ στην τρύπα κι όλο κοντοστέκονται στο χείλος.
Θεσ/νίκη

ΔΕΝ ΧΑΘΗΚΕ Η ΑΓΑΠΗ

Στόν Διονύση Τσετσέλη
Είσαι ένας άπαισιόδοξος.
ΟΧΙ! δέν χάθηκε τίποτα άπ' αυτά που λές.
Κι άν στο χώρο μας — όπως λές — έπικρατεί ή κατανάλωση σου θυμίζω όλα αυτά τά περιδικά και τίς κασέτες που αγοράζεις κατά δεκάδες καθώς και τά χιλιάρικα που παίρνεις καθημερινά από τόν μαμαπά.
ΟΧΙ! τά φρικιά και ή αγάπη δέν χάθηκαν στις καφετέριες. Έκει χάνονται μόνο αυτοί που δέν είχαν ποτέ έλπίδα να ζήσουν.
ΟΧΙ! αυτοί που αγαπούν δέν χάθηκαν. Μένουν και αγαπούν πάντα.
'Αφού τρελαινεσαι τόσο στο στρατό γιατί δέν μου στέλνεις ένα γράμμα που τό περιμένω με άγωνία; Ξέρεις δέν είμαι τόσο μικρή, όσο νομίζεις και μπορώ να καταλάβω πολλά πράγματα.
Η ΑΔΕΛΦΟΥΛΑ ΣΟΥ
(Κατερίνα Τσετσέλη)

ΜΠΑΓΛΑΜΑΣ

*Αν υπάρχει κάποιος που μπορεί να με διδάξει μαγικό άς μου τηλεφωνήσει στο 8060677.

Νίκη

ΖΩΗ ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΟ

Francois πάψε να τό παίζεις αδιάφορος, ζήσε αυτό που έχεις ή πάμε γι' άλλα, γιατί ή ζωή περνάει και χάνεται.
'Αλλωστε δέν ξέρεις πώς οι γυναίκες χρειάζονται τ' όνειρο;
ΓΛΥΚΕΙΑ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ

ΕΡΕΤΟΥ ΕΡΩΤΑΣ

Κωπηλατούσες μόνοις
ναρκισσευόμενοι
στά γαλανά νερά
'Όμως Βασίλη
τό έρημονήσι που
συνάντησες δέν τό 'χεις
έξερευνησει ακόμη

Νίκος

ΕΡΩΤΙΚΟ

'Όταν συναντηθούμε Έρωφίλη
να μήν κρατάς άρώματα
μόνο τά χρώματα
που χάθηκαν για πάντα
Υ.Γ.: Χωρίς άφιέρωση.
Βαγγέλης Πολίτης
Κασσανόρου 139
54634
Θεσσαλονίκη

Σ' ΑΓΑΠΩ

Roselyne, μικρούλη, ματάκια, γλυκούλη, princesse du Beck, ξλυνάκι, Bergcka-ki, petite puce, Roselynaki
Σ' ΑΓΑΠΩ ει BON ANNIVERSAIRE
'Αντώνης

ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ

Γιά σένα Β.Ρ.
Δέν θά 'θελα να χαθούμε.
Τήν αγαπάω τήν Αθήνα.
'Όμως τώρα συνειδητοποιώ ότι με πνίγει.
Μου άφαιρεί κάθε πιθανότητα να σέ συναντήσω τυχαία στο δρόμο.
Αυτός ό χειμώνας μου φαίνεται άτελειωτος.
Πρέπει να συνεχίσω μόνη μου να παλεύω με γενικές αντικειμενικές και άπρόσωπα ρήματα.
'Ο 'Ιούνης είναι πολύ μακριά και τό κουράγιο μου αρχίζει να εξαντλείται.
Πρέπει όμως να συνεχισω.
Πρέπει, πρέπει, πρέπει...
Κλέβω ώρες άπ' τόν ύπνο μου και διαβάζω τόν 'Οδυσσεά του Τζόυς για να βρισκομαι μέσα στο κλίμα σου.
Γιατί τά κατάφερες έτσι;
Είμαι πάντα σε μία πόρτα τής Βαλτετσίου και
έξακολουθώ να πιστεύω σε σένα.
Σ.Τ.

ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Στόν χαμένο Ιστιοπλόο
Μιά είναι ή λύση: Να ζήσουμε μαζί.
Γι' αυτό κάνω έπίσημη πρόταση γνωστοποιώντας την σ' όλους.
Δέχομαι μόνο θετική άπάντηση. 'Αλλιώς ζέχασέ με.
Τά ρός γυαλάκια

ΖΕΣΤΑΣΙΑ

Ψάχνοντας τή ζεστασιά τής έμβρυακής ηλικίας.
Κατοικώ στην αγάπη του έαυτού μου.
Μένω διεξοδικά άβοήθητη.

Έλένη
Αθήνα

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

*Από τήν ΕΡΕΥΝΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ οργανώνονται για δεύτερο χρόνο σεμινάρια θεατρικής έκφρασης και προβληματικής, σε τρεις κύκλους: ό α' κύκλος περιλαμβάνει ένα «εργαστήρι θεατρικής έκφρασης» που βασίζεται στην ενεργοποίηση ενός δυναμικού πεδίου στην έκφραση του σώματος, τής μάσκας του προσώπου και τής φωνής.
'Ο β' κύκλος με θέμα «θεατρική έρευνα και πράξη» αναπτύσσει τήν προβληματική του χώρου στο σύγχρονο θέατρο και τούς μηχανισμούς του θεάματος. 'Ο γ' κύκλος με θέμα «όργάνωση σκηνοκώχρου» αναλύει τίς σχέσεις αρχιτεκτονικής και θεάτρου, σκηνογραφίας και πλαστικής αντίληψης του θεατρικού ύλικου.

Στόχος τών Α Β Γ Κύκλων είναι ή άνίχνευση του δραματικού ύλικου στο σύγχρονο θέατρο, ή δραστηριοποίηση τών δημιουργικών στοιχείων που άπελευθερώνει και ή διεύρυνση του πεδίου τής θεατρικής έμπειρίας.
Τά σεμινάρια διευθύνουν:
α' κύκλος οι Κατερίνα Παπαϊακώβου, Alain Daré
β' κύκλος ό Jean-Pierre Brodier
γ' κύκλος οι Jean Herrmann, Victor Coucoshe
Δηλώσεις συμμετοχής μέχρι τέλος Φεβρουαρίου και πληροφορίες στα τηλ.: 36.35.698 - 88.15.721.

ΑΥΤΟΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

Χάσαμε τό στοιχείμα
Όυτε μεγαλώσαμε όπως λέγαμε
ούτε κάν παλέψαμε
στις επάλξεις του σοσιαλισμού —
Μείνουμε για πάντα παιδιά
Περιμένοντας
Μιάν αγάπη
Προσμένοντας τήν πριγκίπισσα
από τήν άλλη πλευρά του φεγγαριού
Κόβοντας τίς φλέβες μας
— φέτες από κόκκινο όρίζοντα —
'Όταν βλέπουμε τίς νύχτες
τήν αλήθεια
Και κάθε πρωί κλαίγοντας
μπαίναμε στο μάνιο
για αυτοσυτήρηση.
'Ανάμεσα από οδοντόκρεμες
και ούρλιαχτά φόβου
ΤΖΩΝΝΥ

ΤΣΙΜΠΙΕΣ

Γλυκό μου πλαπλουτάκι, μου λείπεις πολύ. Γιατί να είσαι τόσο μακριά μου και να μην μπορώ να πεταχτώ για καμιά ώριτσα να σε τσιμπολογήσω λιγάκι;
Σ' έχω πεθυμήσει τόσο πολύ...
Σε φιλώ στη μυτούλα και στα μαγουλάκια.
Σ' αγαπάω και... νιώθω πολύ μόνη
'Αριάνα

ΖΗΤΩ ΝΕΟΥΣ

21 χρόνων άγόρι, ζώντας μάλλον σε «έτερεχρονισμό» ζητά έτσι άπλά και φιλελεύθερα νέους μόνο, για να τόν κάνουν να έρωτευθεί, πάνκ, και άριστεύοντες, δίνοντας του έρωτικά φιλιά...
'Ετσι άπλά, και χωρίς σχόλια για τούς άριστερούς φίλους μου «Συντρόφους ρομαντικούς».
Τ.Θ. 80699-18510
Πειραιάς

ΜΗ ΜΕ ΞΥΠΝΗΣΕΙΣ

Νυστάζω. 'Ακούω «Τροβαδούρους» και σκέφτομαι ότι μ' άρρέει να σ' άκούω να παίζεις κιθάρα. Ένα σκυλάκι κρατάει άγκαλιά μία γατούλα, φιλιούνται ώρα πολύ κάτι λένε για Σικόκο, κάνουν έρωτα, λίγο άργότερα πεινούν, μένουν από τσιγάρα. Μή με ξυπνήσεις σε παρακαλώ είναι όμορφα εδώ, πολύ όμορφα.
«Μπαμπούνι»

ΘΗΡΙΑ ΤΗΣ ΖΟΥΓΚΛΑΣ

ΑΦΑΝΤΑΣΤΟΥ ΚΑΛΟΥΣ ΑΙΔΟΥΡΟ-ΕΙΔΕΣ (ΚΑΙ ΧΑΡΗΣ) ΑΝΑΖΗΤΑ (ΜΑΤΑΙΩΣ ΑΡΑΓΕ) ΙΚΑΝΗΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΩΝ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΘΗΡΙΟ-ΔΑΜΑΣΤΡΙΑΝ, ΟΠΩΣ ΕΞΑΣΚΗΘΩ-ΣΙ, ΚΑΙ ΕΓΚΥΜΝΑΣΘΩΣΙ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΛΥΒΙ ΤΟΥ, ΣΕ ΚΕΝΤΡΙΚΗΝ ΤΟ-ΠΟΘΕΣΙΑΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑ-ΓΚΗΣ ΖΟΥΓΚΛΑΣ ΔΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΓΡΑΨΑΤΕ: ΔΙΑ ΖΑΚΑΡΥ ΤΩ 80407 ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ (ΑΛΗ ΖΟΥΓΚΛΑ ΚΑΙ ΤΟΥΤΗ)... ΓΚΚΡΡΡΡΡΝΙΑΑΟΥΟΥ

ΟΤΑΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΙΣΘΗΜΑ...

Τελικά, μωρό μου, έκανε λάθος ό φίλος, που σου σερβίριζε τά ούζάκια σου, στη Σαντορίνη. 'Όταν υπάρχει αίσθημα, όλα σου φαίνονται ΠΑΡΑΞΕΝΑ, κι όχι όμορφα.
Που να ξέρει αυτός από τηλεφωνα, που ούτε κτυπάνε ούτε άπαντούν, από γράμματα που δέν έρχονται, από κλάματα άναμονής, από ξενύχτια τύπου TIM BUCKLEY, από ήχους μοτοσυκλέτας (που δέν είναι ή δικιά μου) κι από έκτονώσεις μεταξύ ECO-BALDWIN; Σ' αγαπάω (και για πάντα)
234172
(για να μή ξεχνιόμαστε)

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΚΟΝΤΑ

Στή Μαρία και τήν 'Ανθούλα
Μέρες έντασης, διαλείμματα έντασης.
Βλέμμα που θέλει να ρωτήσει
που φοβάται να ζητήσει.
Σώμα που δέν ακολουθεί
αυτά που τό μυαλό ύφαινει.
'Ανάμεσα μας ό φόβος,
ή άμφιβολία, ή έλλειψη σιγουριάς και πείρας.
Τό τέλος κοντά,
ή μορφή του αδιόρατη.
Οί όμορφες άστραπές έρχονται και χάνονται.
'Αλλά οι δύο μορφές
οί αγαπημένες
μένουν εκεί...
'Η μία γλυκιά, σίγουρη, έρωτική,
μου χαράζει μέχρι και τώρα τό δρόμο μου
ή άλλη άνήσυχη, άλαφιασμένη, άπιστη
μετράει τίς έμπειρίες μου
που μία ζωή είναι λειψές.
Γ.

ΑΣΤΕΡΙΑ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Στόν Χρίστο Κ.
'Αστροφεγγιά ή άγκαλιά δέν σε χωράει.
Χάνεσαι σε ύψη άμέτρητα και βάθη άπύθμενα.
'Αλλάξε πορεία. 'Αστέρια κι αστεριές υπάρχουν και στη Γή.
Μόρφω Σ.
Υ.Γ.: Πότε θα όρίσουμε ήμερομηνία για 'Ακαπούλκο και Καλκούκ;

ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΗΝ ΕΙΝΑΙ Η ΚΡΙΣΤΙΝ ΤΟΥ ΚΑΡΕΝΤΕΟ ΔΙΑΒΕΤΙ ΟΜΩΣ ΚΑΤΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΕΡΤΑΣΗ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

προσφερόται σε τμή προσιτή και σε μικρομεσαίους
Πληροφορίες κλήση τηλ. 8223888

ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

Είμαι 19 χρονών και νιώθω πολύ μόνος.
 "Αν θές να είσαι αυτή που θα μου
 χαρίσει λίγη συντροφιά — έστω και
 μέσω του ταχυδρομείου — γράψε μου.
Μαραγκέλλης Ραφαήλ
 Σούτσου 10
 Λάρισα

ΠΑΛΙ ΑΠΟΨΕ

Και πάλι άποψε
 κλεισμένη ύπαρξη σε τέσσερεις τοί-
 χους
 ψυχή και σώμα, δύο κι ένα μαζί
 μ' μόνη συντροφιά τό κόκκινο φώς
 και τό σκοτάδι

Σκέψεις, φωνές, κενό και πάλι σκέ-
 ψεις...

Σκιές θλιμμένες στήνουν χορό
 με σκεπασμένο πρόσωπο.
 Νεύματα, προκλητικές κινήσεις, κραυ-
 γές
 με νόημα που δέ καταλαβαίνω
ΜΕ ΚΑΛΟΥΝ

Φθάνω εκεί που στεναγμοί και θρήνοι,
 καυτές ανάσες και σπασμένα όνειρα
 μ' άγγιζουν.

Κι ύστερα...

"Ένα χτύπημα μές στο σκοτάδι, ένα
 τρίζιμο,
 μιά λάμψη... και πάλι πίσω.
 Φόβος;
 Δέν ξέρω νά σου πώ.
 Μά τό σκοτάδι δέν υπάρχει πιά.
 'Υπάρχει τό χρώμα τής ψυχής μου, τής
 ψυχής σου.

Άλέξης Μωντίνος

**ΜΠΑΝΚΑΜΙΡΑ
 ΛΕΠΟΝΤΕΙΣ**

Δράμα
 'Έντελάρχα
 Χιουλεντινάρχα
 'Αποκρακαζολαβεντάρχα

'Υπε
 'Υπίτη
 Δριμαρίτη
 'Αντιθερωλιχίτη

Ζούζου
 Καλτούζου
 Μπαναχτούζου
 Συντιχαλομαρεντούζου

"Ω να!!!!

Φανοί Θυέλλης

ΕΠΑΦΗ ΖΗΤΩ

Στόν πατέρα μου
 Μπαμπά σε αγαπώ πολύ
 είσαι ένας ήρωας!!
 'Εγώ δέν μπόρεσα λυπάμαι
 ήσουν ένας καπετάνιος (του ΕΛΑΣ)
 έγώ στό στρατό δέν άντεξα
 όταν παρέλασες με την τριλογία σου
 έγώ ήμουν κουκουλωμένος και έπινα
 χαπάκια
 Μπαμπά φοβάμαι
 έσυ όμως δέν φοβήθηκες
 μπαμπά σε αγαπώ πολύ
 θέλω νά σου πώ κάτι
 μπορεί νά τρελαθώ, νά πεθάνω,
 νά μου κόψουν ένα χέρι ή πόδι,
 αλλά δέν θά σε προδώσω
 θά σταθώ με τό κεφάλι ψηλά
 μπαμπά σ' αγαπώ πολύ...

Θά ήθελα νά έρθω σε έπαφή με νέους και
 νέες πολιτικοποιημένους. Λέγομαι Μανό-
 λης (8839678)

ΜΙΚΡΟΥ ΜΗΚΟΥΣ

Χειμώνιασε...
 και λέμε νά φτιάξουμε μιά ταινία μι-
 κρού μήκους αν μαζευτεί κάποια ανά-
 λογη παρέα. Μπορούμε τουλάχιστον νά
 βρούμε θέμα συζήτησης για τον υπό-
 λοιπο χειμώνα. Όποιος ενδιαφέρεται
 άς γράψει τή γνώμη του στη διεύθυνση:
 (για Μ. Κάγια) Κρήνης 17Β Νίκαια —
 Πειραιάς.

**ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΡΙΝ
 ΤΗ ΘΥΕΛΛΑ**

"Όσο περνούν σάν χειμαρροί
 τά φώτα τών αυτοκινήτων
 και όσο τό άρωμα του χτές
 γιορτάζει τό τώρα,
 δανείζομαι κηλίδες για κάποια
 "Ανάλωση

Σιωπή είναι ό ήχος από τό
 μηδέν στό ένα και αντίστροφα.

Μπροστά στην εύτυχία δέν σκέπτεσαι
 ποτέ πίσω
 σκέπτεσαι μόνο τις εύτυχισμένες
 στιγμές που δημιουργείς!!!

'Η βροχή μου γέμισε τά ρουθούνια
 τά δέντρα μαράζωσαν
 τά πουλιά βουτηγμένα στό χάος έφυ-
 γαν
 και μένουν οι εικόνες σάν διδαγμα,
 σάν "Ανάμνηση, σάν "Όριο!

Σπύρος Ρώσικας
 12134 — Περιστέρι — 5724328

ΣΧΟΛΙΚΟ

"...του μυαλού μου οι σκέψεις μακριά
 έκσφενδονίζονται πριν νά πεθάνω"
MAIRILYN MONROE

(Στην 'Ελένη)
 'Εμεις είμασταν τά θύματα
 στην ασφάλτο
 στους σινεμάδες βλέποντας καράτε
 και τσόντες.
 Τι μάς άπόμεινε;
 'Η βροχή του Φθινόπωρου
 τό πάρτυ
 τά ποτά
 τά αντίντας παπούτσια
 Είχαμε αγαπήσει αλλά...
 Δέν μάς αγαπήσαν
 Ρίχνοντας μιά άποστειρωμένη
 μολότφφ στό διάβασμα τό σχολικό.
 'Εμεις τά στάχια, τά 'καψε ο ήλιος
 άκούγοντας άλλοι PUNK κι άλλοι
 Θεωδωράκη.
 Κοιτούσαμε άπ' τούς ρετιρέδες
 τις άπάντι κονσέρβες
 στό τέλος «καταθέσαμε κι έμεις
 τά όνειρά μας στην 'Αγροτική».

Νίκος Ψαθός
 18 ετών

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

Υ.Γ.: Για νά θυμόμαστε — ζανθό μου
 κουκλάκι — τις βόλτες με τό νοτιά... και
 τό άναρχικό όνειρό μας.

ΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

"Από τόν PROSPERO με άγάπη...
 V.R. - G.A.

Τό φαρμακείο διανυκτερεύει

Αυτή ή πόλη πάσχει από πρόωρη ανάπτυξη. Δέν πρόφτασαν νά
 κλείσουν 150 χρόνια άπ' όταν άνακηρύχτηκε πρωτεύουσα και
 έγινε κιάλας(!), τό έξάμβλωμα που όλοι γνωρίζουμε. Τώρα, για
 τις αιτίες του προβλήματος πολλά λέγονται. 'Εγώ πάντως
 πιστεύω ακράδαντα πως την ευθύνη την φέρουν άκέραιη τά
 λαδερά φαγητά, οι παπάρες στη σαλάτα και οι μύρες που
 άσφυκτιούν στό ψυγείο τά μεσημέρια του καλοκαιριού.

Γιατί τότε τό ένα, τότε τό άλλο, τότε όλα μαζί, είδε κι άποείδε
 ή πόλη, παράτησε τις άνόητες συζητήσεις για τή σιλουέτα της
 και βρέθηκε νά φουσκώνει και νά κατακυριεύει τά πάντα. Κι από
 δίπλα, πράγμα άνεξήγητο γιατί κανένα ντοκτορά από όσα έχω
 ύπόψη μου δέν άσχολήθηκε με τό φαινόμενο, άρχισαν νά
 πληθθαίνουν τά περιπτώρα και τά φαρμακεία.

Γνωστά πράγματα, έτσι δέν είναι; Κάθε γωνία και περιπτερο,
 κάθε τετράγωνο και φαρμακείο. Τέσσερις γωνίες τό τετράγωνο,
 τέσσερα τά περιπτερα. Πέντε τετράγωνα ή γειτονιά, πέντε τά
 φαρμακεία. Εύτυχώς δηλαδή. 'Ετσι όλες οι βασικές μας άνάγκες
 ικανοποιούνται άμέσως. Γιατί έκτός από έφημερίδες, τσιγάρα και
 κάθε λογής χαπάκια, άντε κι από κάποιο μπουκάλι ούίσκου τί
 άλλο μπορεί νά χρειάζεται ένας άνθρωπος;

"Αν διατηρείς πρωτόγονες ικανότητες, όπως ή μνήμη άς πούμε,
 βλέπεις τί γίνεται γύρω σου και σου τή δίνει. 'Αγριεύεις. Κι άντε
 μετά νά άπολαύσεις εκείνα τά λαδερά που λέγαμε προηγούμενα.
 Σ' αυτές τις περιπτώσεις τά τσιγάρα δέν κάνουνε τίποτα. Βουτās
 λοιπόν τό μπουκαλάκι με τά Ταβόρ κι είσαι όκέυ.

"Όταν πάλι ξεχνάς, είναι σάν νά μήν ύπάρχεις. Και τό άλκοόλ
 επιτρέπει άπλά νά παρακολουθήσεις τό βούλιαγμα. 'Η τεχνολο-
 γία βέβαια, μάς δίνει λύσεις. Πιάνεις την Κόντακ, στήνεις την
 οικογένεια άπέναντι και τό σιγμοτύπο είναι έτοιμο για τή θέση
 του στό άλμπουμ. 'Ελα όμως που αυτά τά πράγματα άπαιτούν και
 χαμόγελο; Σέ τέτοιες συνθήκες λοιπόν ένα Δογματίλ είναι ό,τι
 πρέπει.

Μέ άλλα λόγια, αν ή μισή μας καρδιά βρίσκεται γιατρέ μου
 εδώ πέρα και παρακολουθεί την τηλεόραση καπνίζοντας, ή άλλη
 μισή στην 'Ελβετία βρίσκεται. Χαζεύει τά εργαστήρια της
 ROCHE ή της CIBA περιμένοντας τό νέο χαπάκι που θά
 ρυθμίζει, επιτέλους, τά πάντα.

Παρά την πρόοδο όμως, προβλήματα εξακολουθούν νά ύπάρ-
 χουν. Οι φαρμακοποιοί φερ' είπειν άνοίγουν τά μαγαζιά τους
 όρισμένες ώρες του είκοσιτετραώρου, ταιλιπωρώντας μας. Κι
 έτσι μένει, μόνο, ή στήλη τών φαρμακείων στις έφημερίδες για
 νά δίνει κατευθύνσεις στην άυπνία μας.

Σπουδαία στήλη! Δέν είναι τυχαίο ότι όλοι οι καθώς πρέπει
 άρθρογράφοι από μιά τέτοια στήλη ξεκίνησαν. Γιατί αν δέν
 γνωρίζεις καλά όλο αυτό τό κύκλωμα τών φαρμάκων, με τί
 κόστσια νά πλασάρεις μιά οποιαδήποτε λύση;

Στό μέλλον βέβαια τέτοιες καταστάσεις θά έκλείψουν. Τά
 χάπια θά πουλιούνται στα περιπτερα μαζί με τις προκηρύξεις τών
 κομμάτων. 'Ως τότε όμως, άς παρακολουθούμε τις σχετικές
 καταχωρήσεις έλπίζοντας πως, σε ώρα άνάγκης, όλο και κάποιο
 φαρμακείο θά διανυκτερεύει στη γειτονιά μας.

Βαγγέλης Δεληπέτρος

‘Η’ επιστροφή

Οί ένδο-Πατρινές
συγκρούσεις κορυφώνονται

των Άθανάτων

ΤΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ της Πάτρας, γνωστό στο πανελλήνιο, προετοιμάζεται και φέτος να δώσει νέες ιδέες, νέο χιούμορ, νέα διασκέδαση στους Πατρινούς και στους επισκέπτες του. Θεσμός που η παράδοσή του κρατάει πάνω από 100 χρόνια αφού πέρασε πολλές περιόδους έχει πάρει τη σημερινή του μορφή τα τελευταία 10 χρόνια. Τώρα η οργάνωσή του και η δημιουργία του έχει περάσει στα χέρια των ίδιων των Πατρινών. Γιατί το κορύφωμα των καρναβαλικών εκδηλώσεων, ή μεγάλη παρέλαση του Καρναβάλου, που γίνεται την τελευταία Κυριακή της Άποκριας δεν είναι τίποτα άλλο από την παρέλαση των γκρούπ (μεταμφιεσμένα αυτοκίνητα και τα «πλήρωμάτα» τους) που συμμετέχουν στο παιχνίδι «τό κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού».

Τό κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού, πού φέτος συμπληρώνει 20 χρόνια ζωής, δημιουργήθηκε τότε για να τονώσει το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των ίδιων των κατοίκων της Πάτρας στις καρναβαλικές εκδηλώσεις. Τότε τα πάντα, άρματα, μπάντες, μασκαράτες, σοκολατοπόλεμοτά οργάνωνε ο δήμος και μεγάλες εταιρείες και βιομηχανίες που ήθελαν να διαφημίσουν τα προϊόντα τους.

Τό κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού μέχρι και τό τέλος της δικτατορίας γινόταν την προτελευταία Κυριακή της άποκριας. Την τελευταία Κυριακή οί εκδηλώσεις τελείωναν με την παρέλαση του Καρναβάλου και των άρμάτων που κατασκεύαζε ο δήμος και οί εταιρείες.

‘Η’ επιτυχία του κυνηγιού είναι τόσο μεγάλη πού ενώ στο πρώτο παιχνίδι (τό 1965) συμμετείχαν 12 αυτοκίνητα με 40 άτομα πλήρωμα, στο περσινό παιχνίδι τά αυτοκίνητα, πού μετατρέπονται πλέον σε όλόκληρα άρματα, ξεπέρασαν τά 100 με «πλήρωμα» 4.500 άτομα.

Τό κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού αντικατέστησε έτσι όποια άλλη μορφή καρναβαλιού. Οί ομάδες του είναι αυτές πού δημιουργούν και έχουν δώσει νέα ζωή και ώθηση στο καρναβάλι της Πάτρας. Πολλοί μιλάνε για λαϊκή συμμετοχή στά πολιτιστικά ζητήματα, εκεί όμως δεν υπάρχει άπλά συμμετοχή, αλλά λαϊκή καρναβαλική πρωτοβουλία. Γιατί δεν είναι μόνο οί 4.500 πού μασκαρεύτηκαν πέρσι. Χιλιάδες άλλοι βρίσκονται στά «μετόπισθεν». Τώρα πλέον ο δήμος άπλά συμμετέχει με τό τυπικό της οργάνωσης των εκδηλώσεων και τό άρμα του Καρναβάλου και της βασιλίσσας.

Φαίνεται όμως ότι αυτό πού είναι ολοφάνερο σε όλους, και κυρίως στις ίδιες τις ομάδες πού χρόνια τώρα οργανώνουν και δίνουν τό δικό τους χρώμα και τόνο με τις άμφίσεις και τό χιούμορ τους στο Πατρινό καρναβάλι, ο δήμος και ή καρναβαλική επιτροπή πού αυτός διορίζει

δέν έχουν καταλάβει τίποτα. ‘Η’ μάλλον έχουν καταλάβει πολύ καλά, αλλά φοβούνται για τους ιδιαίτερους ιδεολογικούς τους λόγους, να δεχτούν την αυθόρμητη πρωτοβουλία του ίδιου του λαού ή έστω κάποιου τμήματός του. ‘Ετσι παραμένουν τυπικά οί οργανωτές, δηλαδή ή έξουσία, θεωρώντας όλους τους άλλους άπλά συμμετέχοντες χωρίς κανένα δικαίωμα λόγου, άποψης ή και πρότασης. Και μοιραίο είναι, καθώς αποτελούν μία στενή, συγκεντρωτική επιτροπή να κάνουν άπό λάθη μέχρι παραλείψεις και να δημιουργούν προβλήματα και αντιθέσεις σ’ ένα χώρο πού κανένα πολιτικό όφελος δεν μπορεί να έχουν. Τό αντίθετο μάλιστα.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ρήγμα στην καρναβαλική «όμοψυχία» φάνηκε πέρσι όταν ένα γκρούπ άρνήθηκε την άρμοδιότητα άπονομής των βραβείων στην επιτροπή. Την ώρα πού ο ‘Αλκης Στέας, ο γνωστός κονφερασιέ, ανακοίνωνε τ’ αποτελέσματα του παιχνιδιού τό γκρούπ, «ό χορός των άθανάτων» άρχισε τις άποδοκιμασίες και με δική του μικροφωνική έγκατάσταση έβγαλε την έξης ανακοίνωση:

«Θεωρούμε ότι ή επιτροπή έορταστικών εκδηλώσεων με τον τρόπο πού χειρίζεται τό παιχνίδι του Κρυμμένου θησαυρού και γενικότερα των καρναβαλικών εκδηλώσεων έχει άποτύχει, γι’ αυτό δεν της άναγνωρίζουμε τό δικαίωμα να κρίνει και άρνούμαστε τό βραβείο».

‘Αμέσως μετά ακολουθούμενοι και άπό λίγα άλλα γκρούπ και πολύ κόσμο άπεχώρησαν άπό την πλατεία Γεωργίου όπου γινόταν ή άπονομή. ‘Ο δήμαρχος κ. ‘Αννινος πήρε τό μικρόφωνο άπό τόν Στέα και άρχισε να φωνάζει τό έξης άμίμητο:

«Καλώ την άστυνομία και τόν εισαγγελέα να συλλάβει και να φυλακίσει τό άίσχος πού κινείται πάνω σε μία μπουλντόζα. Σταματήστε τους για να μή χυθεί αίμα και θρηνησούμε θύματα. Αυτοί είναι εκτός καρναβάλου. Είναι τό άίσχος της Πάτρας».

‘Ηταν ή άρχή μιας δημόσιας σύγκρουσης πού έπωαζόταν άπό τή στιγμή πού οί «δημιουργοί»-συμμέτοχοι πλήθαιναν χωρίς παράλληλα να μπορούν έστω και κάποια κριτική να κάνουν στο κέντρο λήψης των άποφάσεων. ‘Επί δύο μήνες μετά τό καρναβάλι πληθώρα επιστολών κατέκλυσε τόν τοπικό τύπο. Και άπ’ ό,τι φαίνεται ή περσινή ομάδα «ό χορός των άθανάτων» πού πήρε την πρωτοβουλία της καταγγελίας, φέτος μαζί με άλλες ομάδες έτοιμάζεται για να παρουσιάσουν μία άλλη αντίληψη για τό Πατρινό Καρναβάλι.

Γ. Πατρινός

Σημειώσεις για τó Καρναβάλι τής Πάτρας καί άλλα...

— Η Έπιτροπή τών Έορταστικών εκδηλώσεων διορίζεται από τόν Δήμο καί υπάγεται στό Πνευματικό Κέντρο.

— Ο Δήμος έφτιαξε τó Πνευματικό Κέντρο. Στά θέματα Καρναβάλου ó Δήμος υπάγεται σ' αυτό (ελέγχεται από τó ΚΚΕ).

— «Τó Καρναβάλι είναι άστικό κατάλοιπο» (θέση του Πνευματικού Κέντρου).

— «Τó Καρναβάλι στά χέρια μας» (Προσπάθεια τής έπιτροπής πού υπάγεται στό Πνευματικό Κέντρο).

☆

Ο κ. Βλαχάκης (ύποστηρικτής τής έπιτροπής) γράφει στην έφημερίδα Πελοπόννησο:

«Πάντως ó Δήμος θά ήθελε νά περιοριστεί τó λεγόμενο «Ευρωπαϊκό στυλ» στό Καρναβάλι τής Πάτρας καί νά κυριαρχήσουν ή κίνηση καί τó κωμικό στοιχείο...» Καί πιο κάτω: «Τó πείραμα μπορεί νά πετύχει, όποτε ή πόλη μας θά μεταβληθεί σέ μιά καινούργια Νίκαια ή ένα Ευρωπαϊκό Ρίο».

☆

Άνακοίνωση τής έπιτροπής Καρναβάλου: «Ο Δήμος τής Πάτρας θέλει νά κάνει Άπολλώνιο καί όχι Διονυσιακό Καρναβάλι γιά νά προστατέψει τά νιάτα τής Πάτρας από τήν κρεπάλη καί τήν έμπορευματοποίηση».

Ο Δήμος ανακοινώνει: «Τó άρμα τού καρναβάλου πού κατασκευάζεται έχει τó πρόσωπο τού Διόνυσου καί άμφιση Λουδοβίκου σέ θρόνο».

☆

...«Σ' αυτά τά 20 χρόνια τó Καρναβάλι πέρασε στά χέρια τών Πατριών καί δέν έννοούμε βέβαια στά χέρια κάποιου έλιτιστικού κομμάτου ή όρισμένων ιδιωτικών κύκλων πού πολύ θά τó θέλαν γιά προβολή καί συμφέρον. Τó Πατρινό Καρναβάλι τó κρατούν τά νιάτα τής Πάτρας καί αυτό τó γεγονός ή Δημοτική άρχή καί ή έπιτροπή θά εξακολουθούν νά τó διαφυλάσσουν μέ πάθος γιατί αυτή είναι ή μεγάλη προσφορά τής Δημοτικής Άρχής καί τής Έπιτροπής: ΤΟ ΠΑΤΡΙΝΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΝΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ» (Π. Καθρέπτας, μέλος τής έπιτροπής σέ άρθρο του «Τó Καρναβάλι δέν έχει ανάγκη από μαίτρ»).

Καί έπειδή βρίσκεται στά χέρια τής νεολαίας ή τιμή τού θεωρείου στό Δημοτικό θέατρο γιά τούς χορούς βρίσκεται στό χαμηλό επίπεδο τών 45.000!!! δρχ.

☆

Τίς εκκλήσεις τού Δήμου στην άστυνομία καί τόν εισαγγελέα καί τó άρθρο τού κ. Καθρέπτα τήν άλλη μέρα πού μιλούσε γιά «άνώνυμους» καί «μαίτρ» άκολουθήσαν έπιστολές διαμαρτυρίας από πολλά γκρούπ, καί από άλλους Πατρινοί. Πολλοί στά γράμματά τους κατέθεσαν καί προτάσεις γιά τή βελτίωση τού Καρναβαλιού καί τή δημιουργία καινούργιας έπιτροπής. Σέ όλα αυτά ó Δήμαρχος άπάντησε:

«Άγαπητοί μου ΕΛΑΧΙΣΤΟΙ (52) από τούς τέσσερες χιλιάδες νιάτα τής Πάτρας, δέν σκεφτήκατε ποτέ - οί ελάχιστοι, οί μερικές δεκάδες - μήπως παίξετε παιχνίδι πολιτικό;

Χωρίς νά τó θέλετε βέβαια.

Ξέρετε πώς οί περιβόητοι, όλίγοι πάλι, από τó πλήρωμα 52, έχουν δηλώσει φορηγό κι έφεραν τή μπουλντόζα τού Άρίστου;

Ξέρετε ότι ή μπουλντόζα τού Άρίστου, ήταν ή μόνη πού κατέβηκε τó βράδυ στην Πλατεία Γεωργίου, καί ... εξοπλισμένη μέ μεγάφωνα προσπάθησε νά σπάσει τó Καρναβάλι τής Πάτρας; Ή μόνη!!!

Άν διαλύσετε τó Καρναβάλι ποιός θά τó φτιάσει; Ο Άρίστος μέ τίς μπουλντόζες; Καί τά άνεμίζοντα σεντόνια;!...

Σκεφτήκατε ποτέ πώς κάνετε «διάλογο»; ΕΚ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ, μέ μπουλντόζες, φωνασκίες, μεγάφωνα, σπάσιμο, βρίσιμο, μιάς δουλιάζ καί ... ξεφάντωμα;

Χάλασμα τής γιορτής! Τής όποιας γιορτής!

Σείς, οί πατεράδες κι οί μανάδες τών ... άθινα-

των επί μπουλντόζας όχουμένων συμφωνείτε μέ τόν Άρίστο; Μέ τίς μπουλντόζες σάν ... λόγο στό... διάλογο;

Αυτά προσωρινά

Τέσσερες χιλιάδες νέοι καί νέες, εκατόν πενήντα χιλιάδες πατρινοί, καί διακόσιες χιλιάδες φιλοξενούμενοι έφτιασαν τó πατρινό Καρναβάλι, τó μοναδικό στόν κόσμο! Τó χωρίς ... ζύλινη ψυχή!

Σέ πείσμα τού Άρίστου καί τών ... έσωτερικών διαθέσεων... τής Ιδεολογίας τής μπουλντόζας».

☆

Καί ó «χορός τών Άθανάτων» καί πολλοί άλλοι άπαντούν:

«...Καί καλά αυτοί τής Έπιτροπής... Είναι φοβισμένοι καί ξέρομε όλοι γιατί.

Άλλά σείς κε Δήμαρχε;

Γιατί διαστρέφετε τήν άλήθεια;

Πρώτος άπ' όλους ξέρετε ότι επί χρόνια επιδιώκουμε «έκ τών προτέρων» διάλογο καί μάς άνοιξε. (Ύπάρχουν στοιχεία).

Ξέρετε ότι δέν είμαστε ελάχιστοι 52, γιατί πάτε νά μειώσετε κάτι πού δέν μπορεί νά μειωθεί;

Ξέρετε πολύ καλά ότι οί Καρναβαλιστές τής Πάτρας δέν είναι παιδιά. Γιατί θέλετε νά φοβήσετε τούς «πατεράδες καί τίς μανάδες», μέ μισόλογα γιά πολιτικά παιχνίδια; Αυτά είναι χουντικά καμώματα καί τή χούντα πρέπει νά τήν θυμόμαστε, αλλά όχι γιά νά τήν μιμούμαστε.

Ξέρετε πολύ καλά ότι οί χιλιάδες πού άποδοκίμασαν έφέτος μαζί μας τήν Έπιτροπή, δέν έχουν πολιτικά κίνητρα. Ποιός σάς παίρνει στό λαιμό του; Τόση γοητεία άσκουν πάνω σας αυτοί οί πραγματικά λίγοι τής Έπιτροπής, οί πραγματικά καί άναμφισβήτητα άποτυχημένοι, σ' αυτή τήν άποστολή, ώστε νά παίρνετε τó μέρος τους καί νά τά βάξετε μέ τó πλήθος τών Πατριών πού κάνουν τó Καρναβάλι; Πιστεύετε πραγματικά ότι ή Έπιτροπή ΣΑΣ μπορεί νά κάνει χωρίς έμάς Καρναβάλι, μοναδικό στόν κόσμο;»

☆

Γιά νά ξαναπαντήσει ó Δήμαρχος:

Μικρή άγγελία άθανάτη!

«Ζητείται εύφυής Άρίστος, μεταξύ τού πληρώματος τών ... άθανάτων σεντονιών καί άνεμίζοντων πανιών, πού πληρώθηκαν, δέν τó πιστεύουμε βέβαια, δύο εκατομμύρια δραχμές (ή όχι);

Ζητείται γιά νά, μέ έλαστικές άρτηρίες αυτός, - όλοι οί τριαντήρες τής έπιτροπής είναι... άρτηριοσκληρωτικοί - βρει, πώς μπορεί νά κατασκευαστεί μιά αίθουσα κόστους είκοσι εκατομμυρίων δρχ. (20.000.000) γιά 3-4.000 άτομα, μέ ... κουμπιά πού πέρασαν άπ' τίς στολές τών άθανάτων κι έμειναν στόν μεζαχτά τού κατασκευαστή.

Έπαθλο: μιά μπουλντόζα.

Γιά νά ξαναφωνάξει καί νά ξαναουγκανίσει - ή μπουλντόζα - τού χρόνου μέ σκοπό νά «σπάσει» τó καρναβάλι.

Αίτια: Έσωτερική παρόρμηση...»

ΘΕΟΔ. Κ. ΑΝΝΙΝΟΣ
Δήμαρχος Πάτρας

(άπαραίτητες διευκρινίσεις: ó Άρίστος είναι ένα μέλος τού ΚΚΕ έσωτ. καί έχει μπουλντόζα πού ήταν καί τó άρμα τών «άθανάτων» χωρίς βέβαια τó ΚΚΕ έσ. νά έχει καμία σχέση).

Τó Καρναβάλι δέν είναι κωμικό.
Τó Καρναβάλι είναι σαρκαστικό.
Τó Καρναβάλι είναι τέχνη.
Τó Καρναβάλι είναι τρόπος ζωής.

Γι' αυτό καί έμείς
θά ξαναπαίμε στην Πάτρα.

ΕΙΠΕΣ ΤΟ 'ΝΑ ΕΙΠΕΣ Τ'ΑΛΛΟ...

Όλυμπιακοί αγώνες, (ή, η τραγωδία του να είσαι κομπάρσος)

1896, στο καλλιμάρμαρο. Κουστούμια εποχής. Ψηλά καπέλλα, σημαϊούδες, ένθουσιασμός. Βέβαια, μπόλικο κρύο, όρθοστασία, ταλαιπωρία. Ταλαιπωρία που αντίσταθμίζεται ίσως από το καλό μεροκάματο. (Διότι στις ελληνικές φέρ' είπεν παραγωγός ό ήθοποιός συνήθως και ταλαιπωρείται και δέν πληρώνεται αξιοπρεπώς). Για ποιούς όμως καλό; Για τό συνεργείο; Βέβαια ναι. (Διότι και στις ελληνικές παραγωγές τό μεροκάματο του τεχνικού είναι γκαραντί. Και καλώς είναι). Για τους ήθοποιούς; Έλληνες και ξένους; Άρκετά ίκανοποιητικό! (Διότι στις ελληνικές παραγωγές, ποτέ δέν υπάρχουν λεφτά για τους ήθοποιούς, πόσο μάλλον για τους τεχνικούς). Και στό στάδιο, οί κομπάρσοι; Πώς γίνεται ή δουλειά; Έπειδή ή παραγωγή ή συγκεκριμένη ήθελε επί καθημερινής βάσεως γύρω στους πεντακόσιους κομπάρσους και βέβαια είναι μάλλον δύσκολο σ' αυτές τίς περιπτώσεις ή παραγωγή νά συνεννοηθεί μέ πεντακόσιους ανθρώπους έναν-έναν, βρίσκει έξι-έφτά άτομα, όχτώ, πού ό καθένας είναι υπεύθυνος για πνήντα, έξηντα, όγδόντα κομπάρσους. Τι κάνει άς πούμε τώρα ό υπεύθυνος. Συμφανεί μέ την παραγωγή π.χ. 1.500—2.000 δρχ. τό άτομο την ήμέρα και ό ίδιος 4-5 χιλιάδες, σύν βέβαια ένα γεύμα την ήμέρα και καφέ για όλους. Τώρα. Συνήθως ό υπεύθυνος κρατάει κι ένα ποσοστό άπ' τό μεροκάματο του κάθε κομπάρσου, αναλόγως μικρότερο ή μεγαλύτερο κι έτσι, άντρες, γυναίκες και παιδιά, νέοι, μεσόκοποι και γέροι άνθρωποι, μπορεί νά είναι για πεντακόσια φράγκα, σημένον δώδεκα, δεκάξι ώρες, μπορεί και παραπάνω, μέσ' τόν ήλιο πού τους χτυπάει στό κεφάλι, άκόμα και τό χειμώνα, τή βροχή, όποιες έν πάση περιπτώσει συνήθες έπικρατούν. (Μπορεί τό χειμώνα νά τους έχουμε μέ καλοκαιρινά ρούχα, ή τό κατακαλόκαιρο μέ χειμωνιάτικα). Κι όλα αυτά μέ καμιά ασφάλιση. Άλλάζουμε σκηνή.

Μεσημεριανό διάλειμμα στό στάδιο: Οί βασιλεις, οί πρίγκηπες, οί ξένοι έπίσημοι, ή οικογένεια Λουη, οί αξιωματικοί, οί «παράγοντες» οί άθλητές (όσοι είναι «ήθοποιοί»), άνεβαίνουν μέσ' από τή στοά του σταδίου, στό πίσω μέρος, όπου, τεράστια σκηνή τύπου «Περσέπολις», μέ τραπέζια μ' ό,τι φανταστεί ό λαιμαργός νους σου, (κάθε μέρα γαρίδες, άβοκάδοι, διαόλοι, τριβόλοι, ένα τραπέζι 1.50x2μ. μόνο σάλσες, χλιδή δηλαδή). Και μέσα στή στοά πίσω άπ' το κιγκλίδωμα, εκατοντάδες άνθρωποι νά στριμώνονται για ένα χάμπουργκερ ή κάτι τέτοιο, κάτω από συνήθες Dickens! Δουλεμπόριο, κανονικό! Η δέ πάντα πού παίζει τους εθνικούς ύμνους, είναι ή πάντα του Λιμενικού, μεταχείριση χειρότερη κι άπ' τους κομπάρσους. Πρώτον άπό φράγκα, ούτε μιά! Διότι βεβαίως, ή διαταγή άπό τό άρχηγείο, στέλνει τήν μάντα υπηρεσία στό στάδιο. Και βέβαια δέν ύπάρχει γραφειοκρατικός τρόπος να δικαιολογηθεί κά-

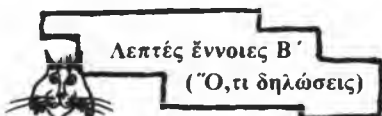
ποια πληρωμή, έφόσον πρόκειται για κανονική στρατιωτική ύπηρεσία. Ούτε καν νά τρώνε μέ τους ήθοποιούς δέν επιτρέπεται. Ζήτω ή Έλλάς! Πάμε γι' άλλα.

Έν τέλει έχω καταλήξει στό συμπέρασμα, πώς τό μοναδικό φάρμακο για τή φαλάκρα, είναι νά τήν πάρεις άπό τή θετική πλευρά. Τι έννοώ... Άντι νά σκέφτεσαι «πώ-πώ πάει τά χάνω τά μαλάκια μου και πώς θ' αντιμετωπίσω φαλακρός τίς γόμενες!» σκέψου έποικοδομητικά. Έβγαλες εικοσιπέντε-τριάντα χρόνια μέ μαλλιά... Και τώρα σου όίνεται μιά πρώτης τάξεως εύκαιρία ν' αλλάξεις πρόσωπο, ν' αλλάξεις κεφάλι. Όσο νά ναι, έξηντα τόσα χρόνια (έκει περίπου είναι ό μέσος όρος πού ζούμε) μέ τό ίδιο κεφάλι, μπορεί νά είναι πολύ βαρετό. Υπερήφανος λοιπόν για τή φαλάκρα σου, μπορείς νά πλησιάσεις τή γυναίκα τών όνείρων σου και νά τή ρωτήσεις μέ κάπως βραχνή φωνή και μέ σημασία: «Πώς σου φαίνεται ή καινούργια μου καράφλα;» Όχι μόνο αυτό, αλλά ό φαλακρός έχει και επί πλέον τήν εύκολία, όταν και όποτε θέλει νά κυκλοφορήσει και μέ μαλλιά, φορώντας τήν περρούκα ή τό περρουκίνι τής άρεσκείας του. Κι άσ' τους άλλους νά τραβιούνται μέ τά μαλλιά τους! Για νά μήν πούμε τό τι σχέδια μπορείς νά φτιάξεις στό καινούργιο και γυαλιστερό σου κεφάλι!

Μέ ρωτάει ή Άντα μέ τήν όποια κουβεντιάζουμε και βγάζουμε αυτή τή σελίδα, «πώς θές νά σε λένε, ήθοποιό ή μουσικό;» Προτιμάω νά μέ λένε Μήτσο.

Έπειδή λοιπόν ως γνωστόν και χιλιεπιωμένον, στην Έλλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις, δηλώσα κι εγώ για νά είμαι σίγουρος, άπό μικρός, μουσικός, ήθοποιός άκόμη και λογοτέχνης, για καλό και για κακό. Τυπικά βέβαια, δέν είμαι τίποτα! Άλλά έπειδή πρέπει κανεις νά είναι κάτι... νοί-λα!

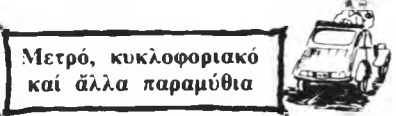
Άπό τήν πρακτική μου πείρα (ώπα!) λοιπόν έχω καταλάβει πώς οί ήθοποιοί χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: Τους έξυπνους και τους βλάκες (είρησθω έν παρόδω πώς μπορεί κάλλιστα νά είναι κανένας έξυπνος μέν, αλλά κακός ήθοποιός, βλάκας δέ αλλά καλός ήθοποιός). Καλώς έχόντων τών πραγμάτων, μ' έναν έξυπνο ήθοποιό, (σημειώνω πώς μιλάμε μόνο για κινηματογράφο και τηλεόραση όπου ό σκηνοθέτης μπορεί νά έλέγχει πλήρως τήν κατάσταση) ό σκηνοθέτης δέν έχει πολλά προβλή-

ματα. Φτάνει νά του πει πώς θά ξεκινήσει άπό δω και θά πάει μέχρι εκεί και θά πει τά λόγια του μέ τόν τάδε τρόπο. Τά πράγματα είναι άπλά. Μέ τό βλάκα ήθοποιό, τά πράγματα περιπλέκονται. Έπειδή συνήθως οί βλάκες νομίζουν πώς είναι έξυπνοι και πώς κατανοούν τό συναίσθημα του ρόλου τους εις βάθος, πρώτα-πρώτα δυσκολεύεται ό σκηνοθέτης νά τόν κάνει ν' αποβάλλει τή βαθιά ριζωμένη, λανθασμένη άποψη του. Αυτό άπό μόνο του είναι άρκετό για νά όδηγήσει στην άπελπισία τόν ευσυνείδητο σκηνοθέτη.

Ό καλύτερος λοιπόν τρόπος νά παίξει καλά ό βλάς ήθοποιός είναι νά τόν έχει έν άγνοία του, ό σκηνοθέτης, στην ψυχολογική κατάσταση πού τόν θέλει. Τόν θέλει φερ' είπεν ήρεμο, γαλήνιο; Μόλις έρθει τό πρώι στό γύρισμα, του λέει «κάτσε, πιές τόν καφέ σου, άπό δω ό Τάκης, ό,τι θέλεις, ό,τι χρειάζεσαι θά του τό λές κι όταν έρθει ή ώρα εγώ είμ' έδω μή σε νοιάζει τίποτα». Τόν θέλει ένκνευρισμένο, σπληνάτο; Θά του έχει άπό δίπλα κάποιον νά του τά φιλοζαλίζει συνεχώς, όποτε κι ό πιο βλάκας νά ναι τήν ώρα πού θά πάει τά πλάνα του, θά είναι έτοιμος νά εκραγει. Κι έτσι ό σκηνοθέτης θά κάνει τή δουλειά του και ό βλάς θά παίξει τό ρόλο του καλά, χωρίς νά τό πάρει κι ό ίδιος χαμπάρι!

Όλα σχεδόν τά είδη τών ζώων, μπροστά στον κίνδυνο νά εκφυλιστούν, προτιμάνε νά πεθάνουν. Μέ τό ζώον άνθρωπος συμβαίνει τό αντίθετο. Για μία «άξιοπρέπεια» ζούμε κύριε πρόεδρε!

Άπό μικρός θυμάμαι ν' άκούω για τό μετρό. Πρέπει νά γίνει τό μετρό, άντε νά φκιάζουμε κι εμείς μετρό, κάθε τόσο σχέδια, μελέτες, έπιτροπές κλπ., κλπ. ών ούκ έστιν άριθμός. Κι άφου άκούω και διαβάζω τριάντα τόσα χρόνια γι' αυτό τό μετρό, ζαφνικά σκέφτομαι: «Και ή αρχαιολογική ύπηρεσία;» Πώς λογαριάζουμε χωρίς τόν ξενοδόχο; Διότι όπως όλοι φαντάζομαι θά ξέρουμε, όπου σκάψεις κάτω άπ' αυτή τήν άθλια πόλη, όλο και κάποιον άρχαίο, νόμισμα, λυχνάρι, βαζάκι, αγαλματάκι θά σκάσει μύτη. Όποτε αυτομάτως κάθε έργασία σταμάταει. Και τό μέν γιοφύρι τής Άρτας είχε μόνο μερικές δεκάδες μέτρα μήκος, έδω έχουμε νά κάνουμε μέ χιλιομέτρα! Άσε πού έδω και πολλά χρόνια οί ξένοι, πού τήν έχουμε πάρει γραμμή κάθε τόσο μάς τά παίρνουν, για διάφορες μελέτες πού τους παραγγέλνουμε. Ένδιαμέσως βέβαια και κάποιον δικό μας, όλο και κάτι θά βγάζουνε για τόν κόπο τους. Μέ λίγα λόγια, αυτό τό μετρό, πριν άρχίσει, τό χουμε ήδη πληρώσει χρυσό. Άστο νά πάει στό διάλο ντέ!

Τό άλλο τώρα... Τό κυκλοφοριακό και τά τροχαία... Για μιά χώρα πού αντιμετωπίζει δημογραφικό πρόβλη-

μα και πού ό πληθυσμός της γερνάει μέ τό γρηγορότερο ρυθμό στην Εύρώπη, τό νά εμφανίζει στις όδικές μάχες τών εορτών και τίς άψιμαχίες τών Σαββατοκυριακών, τριάντα, σαράντα, πενήντα νεκρούς κι εκατοντάδες βαριά τραυματισμένους, έν' ένα φαινόμενο πού πρέπει νά μäs βάξει τουλάχιστο σε σκέψεις. Cut. Άλλάζουμε πλάνο. Κατεβαίνουμε μέ τ' άμαξί άπό τά Σίδερν πρός Άθήνα, επί τής Κηφισίας. Στο δεξί μέρος του δρόμου τεράστια πολυτελής ταμπέλα, «Δοκιμαστικά διαγραμμίσεις επί μήκος... χλμ.» κ.λ.π. Η Κηφισίας βέβαια συνεχίζει άπολύτως κανονική, όπως τήν ξέρουμε. Σε τί χρησιμεύει δηλαδή αυτή ή ακριβοπληρωμένη έπίσημη ταμπέλα; Cut. Άλλο πλάνο, ή μάλλον καταιγισμός πλάνων, σε δρόμους μικρούς και μεγάλους, σ' όλο τό μήκος και τό πλάτος τής έπικράτειας. Και κυρίως σ' όλο τό βάθος! Τρομακτικές παγίδες περιμένουνε τους μελλοθάνατους, πού βέβαια στην περίπτωση είμαστε όλοι μας. Χαράδρες, γκρεμοί, πηγάδια, τάφροι, ζύλα, γκονάρια, παραμονεύουνε πίσω άπό κάθε στροφή, ή μεγαλοπρεπώς μέσ' τή μέση μιάς εύθείας, όπου για μερικά χιλιόμετρα ό δρόμος ήταν (έπιτήδες άραγε;) άψογοι. Φεύγεις χωρίς νά τό καταλάβεις, χωρίς κίχ. Μήπως πρόκειται για κάποια πλάγια αλλά άποτελεσματική μέθοδο εύθανασίας; Η μήπως τύφλα νά χουνε οί λαβύρινθοι του Ρας-μαν; Ένα έρώτημα πού κατά πάσαν πιθανότητα θά μείνει άναπάντητο. Χιλιάδες χιλιόμετρα δρόμοι μέ παραπειστική σηματοδότηση, μέ παραπειστική χάραξη, μέ παραπειστικό όδόστρωμα, μέ παραπειστικές «διαγραμμίσεις», μέ παραπειστικά όχήματα και παραπειστικούς οδηγούς πού οί περισσότεροι κατέχουν «προεκλογικό» δίπλωμα, όπως λένε στην Κρήτη; Άπό πού ν' άρχίσεις και πού νά τελειώσεις. Έδω χρειάζεται κοινός νους. Δηλαδή: μπορούμε ν' άρχίσουμε άπό τό νά βρούμε τόν τρόπο, νά μήν τελειώσουμε στό ΚΑΤ ή κι άκόμα πάρα πέρα.

(ή συνέχεια όμως στό έπόμενο). Έν τώ μεταξύ, ύγιαινετε Μήτσος

Υ.Γ. Η Κόκο είναι μιά γορλίτσα δώδεκα χρονών και εκατόν είκοσι κιλών. Συνεννοείται μέ τή γλώσσα τών κωφαλάων. Ξέρε γύρω στά χίλια σύμβολα, πού αντιπροσωπεύουνε λέξεις ή έννοιες, άπό τά όποια τά πεντακόσια περίπου τά χρησιμοποιεί καθημερινά και τά ύπόλοιπα όταν χρειάζεται, ανάλογα μέ τήν περίπτωση. Τής Κόκο τής άρέσουμε τά παραμύθια. Έν' άπό τ' άγαπημένα της, είναι κι ό «Παπουτσωμένος γάτος». Μιά μέρα λοιπόν, κάνοντας μέ τό δείκτη και τό μεσαίο δάχτυλό της σά νά τράβαγε τά μουστάκια της, πού είναι τό νόημα για τή λέξη «γάτα», έξέφρασε τήν έπιθυμία νά υιοθετήσει ένα γατάκι. Τής δόσανε λοιπόν τρία νά διαλέξει. Η Κόκο διάλεξε ένα άρσενικό χωρίς ουρά. Του έδωσε τ' όνομα «Όλο μπαλλάκι». Σημειώνουμε πώς οί γορλές είναι άποκλειστικά χορτοφάγοι και πώς διακρίνονται ιδιαίτερα για τά στοργικά και τρυφερά τους αισθήματα και συμπεριφορά πρός τά μικρά όντα.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ
ΙΣΑΥΡΩΝ 10 — ΔΑΦΝΟΜΗΛΗ
114 71 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3630781—3643635—3643695
κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα.
Τεύχος 23, 1η Φεβρουαρίου 1985,
Δρχ. 130

Ίδιοκτησία:
«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Διαφήμιση:
Τ. Υγέρμαχος.
Φωτοσύνθεση:
«Γ. Λεοντακιανάκος και Υιοί» Ο.Ε.
Δουκίσσης Πλακεντίας 31
Φωτολитоγραφική αναπαραγωγή:
Α. Μαστραντώνης
Βουκουρεστίου 15
Έκτακωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-53

Έκδοτής:
Γ. Πιτουρόπουλος
Διεύθυνση:
Κ. Βουρνάς
Π. Παναγιώτου
Δ. Ψαρράς
Παλιτική:
Χ. Βερναρδάκης
Π. Γεωργίου
Α. Λαζαρίδου
Τ. Μαστραντώνης
Γ. Μηλιάς
Διεύθυνση:
Α. Αρζιμάνογλου
Μ. Δεληπέτρος
Δ. Δεληολάνης
Τ. Κυριανίδης
Κ. Πίττας
Κοινωνία:
Ε. Αρανίτσης
Β. Δεληπέτρος
Α. Θεοδωρίδου
Γ. Κάλλας
Α. Καστάνας
Γ. Καραζάνος
Δ. Κούρτοβικ
Γ. Μαυρής
Α. Μαυρομάτη
Χ. Μαχαίρας
Μ. Παπαδάκη
Δ. Τρίμης
Μ. Τσιριμωνάκης
Τ. Υγέρμαχος
Τ. Χριστοδουλοπούλου
Α. Ψαρράς
Πολιτισμός:
Θ. Γιάτσιος
Χ. Δασκαλόπουλος
Μ. Θεοδωρίδης
Ε. Καλαφάτη
Τ. Καραϊσκάκη
Α. Κελέκης
Γ. Μακρής
Γ. Μαργαρίτης
Ν. Μαυροδής
Μ. Μειμάρης
Β. Ντάκουρη
Δ. Οικονομάκης
Σ. Παπασπύρου
Α. Παρβίτης
Δ. Πουλικάκος
Α. Τύρος
Β. Χατζηβασιλείου
Σ. Χρυσουλάκη
Άθλητικά:
Κ. Βερνίκος
Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Α. Αηδώνης
Α. Θεοδωρίδου
Μ. Καλογεράκου
Σ. Παντελάκης
Στίχοι:
Β. Έλευθερίου
Π. Ζερβός
Γ. Κουροόδης
Σ. Παντελάκης
Γ. Χατζάκος
Κίμικ:
Αρσός
Γελοιογραφία:
Γ. Ίωάννου
Φωτογραφία:
Κ. Έλευθεράκης

Συνδρομές:
Έσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 1.500
Εξωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 2.000
Αμερική: 12 τεύχη δρχ. 2.600
Δημ. Όργ.: 12 τεύχη δρχ. 5.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ — ΕΠΙΤΑΓΕΣ
Γιάννης Πιτουρόπουλος
Ίσαύρων 10 — Δαφνομήλη
114 71 ΑΘΗΝΑ

**Διαμαρτυρία
ἀπ' τῆ Θεσσαλονίκης**

Οι ὑπογράφωντες, κρῶν πολιτικοί κρατούμενοι καὶ ἀντιστασιακοὶ κατὰ τὴν περίοδο τῆς χουντικῆς δικτατορίας, πού ἔχουμε κυριολεκτικὰ δοκιμάσει «στό πετσί μας» τό φασισμό, διακηρύσσουμε τὴν ΠΛΗΡΗ καὶ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΜΑΣ:

Στὴ διοργάνωση τῆς ἀνευ προηγούμενου φασιστικῆς «φιέστας» στὴν Ἀθήνα, πού διοργάνωσαν οἱ ντόπιοι χουντοφασιστές μετὰ νεοφασιστικὰ κόμματα τῆς ΕΟΚ, ὕστερα ἀπὸ ἀδεία τῆς κυβέρνησης τοῦ ΠΑΣΟΚ, παρόλο πού προηγούμενα ὁ Γάλλος φασίστας καὶ ρατσιστὴς Λεπέν εἶχε χαρακτηριστεῖ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση «ἀνεπιθύμητο πρόσωπο» στὴν Ἑλλάδα. Μάλιστα, παρὰ τὴ δήλωση τοῦ κυβερνητικοῦ ἐκπροσώπου ὅτι ὁ Λεπέν θὰ ἀπελυόνταν ἀν ἐπενέβαινε στὰ ἑλληνικὰ πολιτικὰ πράγματα, δὲν ἀπελάθηκε ὅταν, σὲ δημόσια ὁμιλία του στό Σπύριγγκ, ἀπευθυνόμενος στοὺς νοσταλγούς τῆς ἀπριλιανῆς δικτατορίας, ζήτησε τὴν ἀποφυλάκιση τῶν (χουντικῶν) «πολιτικῶν κρατουμένων».

Στὴν ἐξαπόλυση ἀστυνομικῆς τρομοκρατίας στό κέντρο τῆς Ἀθήνας στίς 5 Δεκεμβρίου 1984, τὴν ἐπαύριο τῆς ἐπίθεσης τῶν ἀριστεριστῶν ἐναντίον τῆς φασιστικῆς σύναξης στό ξενοδοχεῖο «Κάραβελ».

Καλοῦμε τοὺς συναγωνιστές μας ἀντιστασιακοὺς, τὰ κόμματα, τίς πολιτικές, συνδικαλιστικῆς καὶ κοινωνικῆς ὁργανώσεις καὶ ὁλόκληρο τὸν ἑλληνικὸ λαό, σὲ ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν κρατουμένων καὶ τὴν πῶση τῆς ἐναντίον τους ποινικῆς δίωξης, τὴν ἀρση τῆς ἀστυνομοκρατίας, καὶ τὴν διάλυση τῶν δῆθεν δημοκρατικῶν ΜΑΤ καὶ ΜΕΑ.

Ἀμπάκης Κώστας, τυπογράφος-λιθογράφος
Ἀναστασόπουλος Τάσος, γιατρός
Βανός Ἀνδριανός, ἀρχιτέκτων
Γεωργιάδης Ἐλλη, ἀρχιτέκτων
Γεωργιάδης Σούλα, σχεδιάστρια
Γρίβας Κλεάνθης, νευρολόγος-ψυχία-

τρος, συγγραφέας
Δαρβέρης Τάσος, φυσικός-συγγραφέας
Δημητριάδης Μαρία, ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος
Καϊσιδῆς Πάνος, δημοσιογράφος-συγγραφέας
Καραμπετιάν Δάφνη, ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος
Κατσαρός Στέργιος, οἰκοδόμος
Λιάκος Ἀντώνης, λέκτορας Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης
Μπάμπας Γιῶργος, ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος
Σακέττας Σπύρος, δικηγόρος
Στεφανίδης Μαρία, ἰδιωτικὴ ὑπάλληλος
Τσαουσιδῆς Κλέαρχος, δημοσιογράφος
Τσάρας Ἄγις, ἀρχιτέκτων

Τὸ πνεῦμα τῆς ἐκκλήσης αὐτῆς ὑποστηρίζουν ἐπίσης οἱ:

Μακρῆς Παντελής, λέκτορας Ἱατρικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης
Τριαφίδης Ντίνος, καθηγητὴς Ἱατρικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης

Ἀνάκληση διαταγῆς

Ἡ ἐπιτροπὴ στρατιωτῶν ΚΕΜΧ Ναυπλίου καταγγέλλει τὴν πρόσφατη διαταγὴ τοῦ Γ.Ε.Σ. νὰ τραγουδοῦν οἱ στρατιῶτες ὅποτε καὶ ὅπου κινουῦνται μαζικὰ (εἴτε ἀπὸ τὰ κτίρια τῶν λόγων πρὸς τὰ ἐστιατόρια, εἴτε πρὸς τοὺς χώρους ἐκπαίδευσης) τὰ γνωστὰ ἐθνικιστικὰ καὶ ἐπεκτατικὰ ἐμβατήρια πού γαλουχῆθηκαν ἐπὶ δεξιάς — ἀπὸ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο καὶ μετὰ — καὶ πού τώρα βλέπουμε νὰ ξαναβαγίνουν στὴν ἐπιφάνεια.

Γιὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους ἀπαίτοῦμε τὴν ἀμεση ἀνάκληση τῆς διαταγῆς.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ
Κ.Ε.Μ.Χ.
ΝΑΥΠΛΙΟ

Ἀποχή ἀπ' τίς ἐκλογές

Ἀγαπητὴ Σχολιαστὴ
Νομίζω ὅτι ἡ στιγμή αὐτὴ τῆς κατάθεσης τοῦ νέου ἐκλογικοῦ νόμου εἶναι κρίσιμη γιὰ τὴν Ἀριστερά. Δὲ θὰ στα-

θῶ στό γιατί ὁ νέος νόμος δὲν εἶναι ἀπλὴ ἀναλογικὴ ἀλλὰ μορφή πῶ ἐνισχυμένης ἀπὸ τὸν προηγούμενο (μειώνεται ἡ ἀπαραίτητη διαφορά πού τό Α' κόμμα θὰ πρέπει νὰ ἔχει ἀπὸ τό Β' ὥστε νὰ κάνει αὐτοδύναμη κυβέρνηση, χάρη στὴν πρικοδοτήση τῆς Γ' κατανομῆς). Δὲν θὰ σταθῶ στὴν ἀνατριχιαστικὴ, ὀργουελικὴ παρουσίασή του ἀπὸ τὴν κυβέρνηση σάν τό ἀκριβῶς ἀντίθετο ἀπὸ ὅ,τι εἶναι, οὔτε στὴ δουλικὴ κάλυψή τῆς ἀπὸ τὸν κυβερνητικὸ τύπο μετὰ γελοῖα ἐπιχειρήματα.

Ὅλα αὐτὰ σφραγίζουν πιά μετὰ ἀναμφισβήτητο τρόπο αὐτό πού φαινόταν ἀπὸ καιρό: Συμπαιγνία ΠΑΣΟΚ — Ν.Δ. — Καραμανλῆ, ἐδραίωση διὰ νόμου δικομματικοῦ συστήματος, ἀποκλεισμός τῆς ὁποιας ἀριστερῆς προοπτικῆς, ὁ ἀδιέξοδος δρόμος τῆς συνεχῆς ὑποχώρησης τοῦ ΠΑΣΟΚ πρὸς τὰ δεξιά.

Τὸ πρόβλημα ὁμως εἶναι ἄλλοῦ: Πῶς ἀπαντᾶ ἡ Ἀριστερά στὴν πρόκληση; Γιὰ μένα πρέπει νὰ ἀπαντήσῃ: ΑΠΟΧΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ἀν αὐτές δὲν γίνονται μετὰ ἀπλὴ ἀναλογικὴ. Μετὰ ἀπὸ κοινὸ πρικοδοτήση καὶ τῶν 2ΚΚ, πού θὰ μπορούσαν νὰ πείσουν κι ἄλλα μικρὰ κόμματα τῆς Ἀριστερᾶς (ἢ καὶ τοῦ κέντρου). Καὶ τοῦτο γιατί μόνο ἡ ἀπλὴ ἀναλογικὴ θὰ μπορούσε νὰ ἐκφράσει μιὰ Ἀριστερὴ δυναμικὴ: Ἀσκήση πίεσης στό ΠΑΣΟΚ ἀπὸ ἀριστερά καὶ πιθανὴ διάσπαση καὶ τῆς Ν.Δ., πού τώρα πῆρε τεχνητὴ τωνατικὴ ἔνεση, ἐνῶ βρίσκεται σὲ κρίση.

Καὶ βέβαια μετὰ ἀπλῆς κινητοποιήσεως δὲν ἀνατρέπεται μιὰ τέτοια συναίνεση ἐπιβεβλημένη ἀπὸ τὰ πάνω. Μόνο ἡ ἀποχὴ θὰ ἀσκούσε φοβερὴ πίεση στό ΠΑΣΟΚ: Φανταστεῖτε ἐκλογές μετὰ δύο μόνο κόμματα. Κι αὐτὸ δὲν θὰ σήμαινε ἀντικοινοβουλευτισμὸ οὔτε ἀντιπασοκισμὸ.

Ἄν ἀντίθετα ἡ Ἀριστερά πᾶει στίς ἐκλογές, νομιμοποιεῖ τὴν ἀντισυνταγματικὴ ἀνισότητα τῶν ψήφων τῶν πολιτῶν, τὸν διαχωρισμὸ τους σὲ α' καὶ β' κατηγορίας, τὸν οὐσιαστικὸ ἀποκλεισμὸ τῆς ἀπὸ τό Κοινοβούλιο, τὴν ἀδικη περιθωριοποίησή τῆς. Ἄλλὰ μήπως θὰ πᾶει ζητώντας τίς ψήφους τῶν ἀριστερῶν γιὰ διαμαρτυρία στό ΠΑΣΟΚ καὶ διόρθωση τῆς κορείας του; Μὰ ἀν

εισακούγονταν θά εβγαине ή Δεξιά, άν και μειοψηφία, μέ τούς δικούς της (της 'Αριστεράς) ψήφους.

Θά νομιμοποιούσαν αυτό τό παράλογο. Καί βέβαια αυτό θά τούς προσάψει τό ΠΑΣΟΚ προεκλογικά και θά 'χει δικίο!

Αποχή λοιπόν. "Ας δουλέψουμε πυρετωδώς όσοι πιστεύουμε σ' αυτό νά πείσουμε τά δυό ΚΚΕ νά πάρουν μία τέτοια κοινή στάση. Ίδιως τά περιοδικά της 'Αριστεράς θά μπορούσαν νά συνεισφέρουν.

Νίκος Καλαμπόκης
Αθήνα

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Η Μαύρη Μουσική είναι ο 90χρονος Γκας Κάνον ξαπλωμένος στην κουניστή πολυθρόνα, ο «Γκιτάρ Σόρτυ», που χορεύει στον ήχο της κιθάρας του γειτονά του, ο Ντιουκ Έλλιγκατον στις πολύωρες πρόβες για την τηλεόραση, ο Β Β Κινγκ, πηγαίνοντας να δώσει συναυλίες!

Η Μαύρη Μουσική είναι η τρυφερότητα με την οποία παίζει κάποιος μουσική στα παιδιά του, η αξιοπρέπεια με την οποία μνεί τον Κύριον ένα εκκλησίασμα, το συγκεντρωμένο πλήθος γύρω από ένα πλανώδιο συγκρότημα τζαζ στο Χάρλεμ, ο κόσμος που χορεύει σε μια κηδεία στη Νέα Ορλεάνη.

Η Βαλερί Γουίλμερ αποθανατίζει σπάνιες στιγμές που ακόμα πιο σπάνια δίνονται με τόσο οικείο συναίσθημα. Φωτογραφίζει τον Λιούις Αρμστρονγκ, τον Μάιλς Νταιήβις, τον Θελόνιους Μονκ και τον Κάλμαν Χώκινς, αλλά δεν ξεχνά τον «ανώνυμο» που παλεύει ν' ακουστεί η μουσική του πάνω απ' το θόρυβο της Νέας Υόρκης. Φωτογραφίζει τον καθαρό δρόμο ενός προάστιου του Σικάγου, κοντά στο σπίτι του Ότις Ρας, αλλά και τη βρώμικη πραγματικότητα του στενοσόκακου της μεγαλούπολης.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΑΡΑΚΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ:
ΔΗΜ. Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

Καταστολή κι αναστολή

Τά γεγονότα πρίν και μετά την έπισκεψη Λεπέν, όσο και οι Ιδεολογικοπολιτικές στάσεις που εκλύθηκαν απ' αυτά, αποδεικνύονται πολλαπλά χρήσιμα (-μες). Βοηθάνε την έρμηνευτική προσέγγιση κάποιων φαινομένων που, σε συνθήκες «όμαλότητας», υπολανθάνουν, άγνοούνται ή «στεγανοποιούνται». Βασικά, αποκωδικοποιούν και φωτίζουν.

α) Τήν ύπαρξη της έξωκοινοβουλευτικής άριστεράς, διαρκή σε ό,τι άφορά τήν πολιτική όντολογία και λειτουργικότητα που ή ίδια έπιλέγει για τόν έαυτό της (έπιμέρους αυτόνομα κινήματα για τό στρατό, τή γυναίκα ή τό περιβάλλον, περιοδικά, «περιθωριακή» κουλτούρα κλπ.) και διακεκομμένη στο πεδίο των «έπισημων» ή «κεντρικών» πολιτικών διαδικασιών (έκλογές και κόμματα, τύπος και «κοινή γνώμη»). Ο όρος «έξωκοινοβουλευτική άριστερά» είναι περιγραφικός-περιεκτικός, όριζει άρνητικά τά μορφώματα του «χώρου», αφαιρώντας απ' τό συνολικό διάνυσμα των πολιτικών οργανώσεων τά «μεγάλα» κοινοβουλευτικά κόμματα και δέν ύπονοεί καθόλου κάποια σύγκλιση ή «δυνάμει» όμοσπονδποίηση των πολυποικίλων σχημάτων του «άριστεριστικού» και του «άναρχοαυτόνομου» χώρου. Οι δυό τελευταίοι όροι εκφράζουν μία πρώτη ταξινόμηση-διχοτόμηση: Ο πρώτος σηματοδοτεί οργανώσεις δομημένες στη βάση του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού, «άριστερές αντιπολιτεύσεις» του ΚΚΕ (και κάθε μία δλων των άλλων άριστεριστικών δυνάμεων), μέ αναφορές στον κλασικό μαρξισμό και τίς εκδοχές του έπιστημονικού σοσιαλισμού (τριτοδιεθνιστές, μαρξικοί, τροτσκιστές κλπ.). Ο χώρος των άριστερών «συσπειρώσεων» των άναρχικών κλπ εκφράζει τήν κρίση της «όργανωμένης πάλης» (νεολαίες ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, Έσωτερικού και άριστεριστών), διεκδικεί τήν προβληματική της αυτοδιαχείρισης κι έξειδικεύεται στον πολιτισμό, τά «μερικά» κινήματα και τήν άντι-όργανωτική, άντι-άυταρχική συλλογικότητα. Είναι έρώτημα πός άπάντηση, λοιπόν, ή άντιφατική διαδικασία που όμογενοποίησε τά βασικά αυτά ρεύματα (προσωρινά και χαλαρά, τό πιθανότερο) στη βάση μιας προσωποπαγούς άντιφασιστικής στάσης που άγνόησε τίς πάγιες συντεταγμένες της «έννομης τάξης». Η δικιά μου έρμηνευτική «ύπόθεση εργασίας» ξεκινά από τήν άπλότητα, τό κατανοητό, τό αυτόνομο και τήν «έλκτική» ίσχύ του αίτηματος «κάτω ό φασισμός — έξω ό Χ φασίστας», καθώς μάλιστα ή προ-

βληματική των ποικίλων ρατσισμών και φασισμών (λευκοί και μαύροι, ντόπιοι και μετανάστες, φαντάροι και πολίτες), βασικά «εισαγόμενα», είναι γνώριμη κι άγαπητή στά ένδότερα της άντιαυταρχικής άριστεράς. Ωστόσο ή έπιλογή παράνομων μορφών πάλης δέν είναι καθόλου αυτόνομη ούτε για τούς άριστεριστές-λενινιστές ούτε για τόν αυτόνομο και άναρχικό χώρο. Πρόσκαίροι συσχετισμοί, παρορμήσεις και γενικές συνθήκες καθόρισαν τήν έπιλογή αυτή και προκάλεσαν τήν — έρμηνευτικά χρησιμότερη — άπάντηση του κράτους. Γενικά πολιτικά σκεπτικά δέν άναμετρήθηκαν διόλου στις σχετικές ζυμώσεις. Έίτε δέν ύπάρχουν, είτε άφορίζονται ως διαλυτικά (μόνη ψύχωση στις «έπιτροπές για τό στρατό», ένω στα «πεισιδικά ή πολυχρωμα είναι έντυπωσιακή και άναγκαστικά νομιμοποιημένη»). Ο έμπειρικός, πρακτικός κι ένοχοποιητικός στόχος «Λεπέν» ήταν βολικός και προτιμητέος. Άπουσιάζει ή θεωρία και ή πολιτική. Και τό κενό της διακοσμεί ό Καραμπελιάς μέ τίς θλιβερές κοινοτυπίες του για τό ΠΑΣΟΚ — «θίαιο ποικιλιών» που έπιδίδεται σε άσύνταχτους «ζογκλερισμούς» και μάς διασκεδάει μέ τίς «πεντάλφες» τόν Καντάφι κλπ., ένω ζούμε σε «κοινωνία μικρομεσαίων» είμαστε όλοι «μικροαστοί νοικοκυραίοι» άπουσιάζει ή «ποιότητα» και ή σοβαρότητα απ' τήν οικονομία, τήν πολιτική και τόν πολιτισμό κλπ. Αταξική ήθικολογία και δαιμονολογία, κοινή στη δεξιά (τά έλαττώματα της φυλής, ή ιστορική μοίρα, τό ένιαίο και όμοούσιο «έθνος») και τήν άριστερά («υπότέλεια», άντιπαραγωγική διάρθρωση, «ήθικός ξεπεσμός» μέ πρωταίτιο τήν όλιγαρχία, κρίση-παρσιτισμός, επαγγελματική πολυπραγμοσύνη κλπ.) Άν διαβάσει Έβερτ-Κοντογιαννόπουλο και Μωροπούλου-Φραγκουδάκη σίγουρα κάπου θ' άναγνωρίσει ό κ. Καραμπελιάς τόν έαυτό του...

β) Φωτίστηκε ακόμα μέ τά γνωστά γεγονότα όχι τόσο ή «δεξιά ροπή» του ΠΑΣΟΚ όσο ή ειδική συνοχή και λειτουργικότητα κατασταλτικών και ιδεολογικών βαθμίδων του άστικού κράτους είτε στη στενή του έννοια (κυβέρνηση, άστυνομία, δικαστήρια) είτε στην ευρύτερη (Τύπος, παιδευτικές-άνασταλτικές λειτουργίες) και ό τρόπος που διαπλέκονται κι έναλλάσσονται σε συνθήκες άστικής δημοκρατίας και σε συγκυρία έκνομης δραστηριότητας. Πολιτικά (θεσμοί, ιδιοκτησία, στεγανοποιημένη φιλοξενία ξένου παράγοντα μέ ΕΟΚικές δεσμεύσεις, άσυλο και άτομικές έλευθερίες γνώμης, συνέρχεσθαι, προσωπικής ασφάλειας) και ιδεολογικά (δημοκρατικά όμαλότατα, τήρηση της τάξης, έστω και βίαια, πολλαπλοί αποκλεισμοί των μη κοινοβουλευτικών πο-

λιτικών εκφράσεων, ιδεολογική νομιμοποίηση της παράνομης κι άντιδημοκρατικής πρακτικής των είσβολών σε γραφεία περιοδικών κι οργανώσεων, άθμελιώτες νομικά συλλήψεις ή κατοποιήσεις) πιστοποιήθηκαν πλέον ύπολανθάνουσες συγκλίσεις δλων των κομμάτων, δλων των έντύπων και δλων των «παράγοντων της δημόσιας ζωής» όχι μόνο στις γνωστές κι από άλλοθι θεμελιακές παραδοχές (άτομική ιδιοκτησία, κοινοβουλευτισμός, ιδεολογικό άμάλγαμα ιδεαλισμού - θετικισμού - λειτουργισμού - έθνικισμού - μικροαστισμού) αλλά και σε κάποιες έπιλογές που σχετικοποιούν ή άναιρούν ακόμα και τήν άστικοδημοκρατική-φιλελεύθερη ύποδομή δλων αυτών των κέντρων ίσχύος (άρνηση της αθαίρετης καταστολής, έγγυήσεις, «κράτους δικαίου», δικαίωμα έμπρακτης έκφρασης του διαφορετικού, πανεπιστημιακό άσυλο κι έλευθερία έντυπης έκφρασης κλπ.) Έδώ άνοίγει ένας πιο μακρύς προβληματισμός που θα τόν σχηματοποιούσα κάπως έτσι: «Άριστερά και καπιταλιστικές παραγωγικές σχέσεις — Άριστερά και άντιπροσωπευτική δημοκρατία — Άριστερά και κυρίαρχη ιδεολογία». Γι' αυτό έδώ κλείνει τό γράμμα μου. Μέ κάμποσα έρωτηματικά και κάμποσες άπαντήσεις.

Χρήστος Τυροβούζης
Δ. Χαρίση 4, Άνω Τούμπα
Θεσ/νίκη

Μετά τή νίκη στή «μάχη τῶν Χριστουγέννων»
ή πό κρίσιμη φάση τῆς ἀπεργίας

ΟΤΑΝ ΑΚΟΥΣ στην τηλεόραση ανακοινώσεις για έπιστροφή άνθρακωρύχων στή δουλειά τους είναι φυσικό νά διαμορφώσεις μιά έκτιμηση για τήν ἀπεργία, τό λιγότερο ἀπαισιόδοξη, ειδικά ἄν σκεφτεῖ κανείς ὅτι ἡ ἀπεργία ἔχει μπεῖ στον δέκατο μήνα καί τά χρήματα τοῦ συνδικάτου (NUM) ἔχουν δεσμευθεῖ μέ δικαστική ἀπόφαση. Φτάνοντας στή Βρετανία, αὐτό πού λογικά περιμένεις εἶναι ἕνα κλίμα κούρασης καί πιθανά ἀπογοήτευσης, μιά ἀπεργία πού φθίνει μέρα μέ τή μέρα.

Ὅμως, ἡ ἐπαφή μέ τήν πραγματικότητα διαψεύδει ἀκόμα καί τόν πῖο προκατειλημμένο παρατηρητή. Δέν χρειάζεται περισσότερο ἀπό ἕνα ταξίδι στό Νοτινγαμσάιρ, τήν μόνη περιοχὴ ὅπου οἱ ἀπεργοὶ εἶναι *μειοψηφία*, γιά νά διαπιστωθεῖ ὅτι ἀκόμα καί ἐκεῖ αὐτοὶ πού ντρέπονται νά πᾶνε στίς pubs, αὐτοὶ πού σκύβουν τό κεφάλι μπροστά στον κάθε ἕνα πού φορᾷ κονκάρδα ὑποστήριξης στους άνθρακωρύχους, αὐτοὶ πού θά περάσουν χειρότερα Χριστούγεννα ἀπό κάθε ἄλλη χρονιά, εἶναι οἱ πλειοψηφούντες ἀπεργοσπάστες.

Κανείς δέν ἀρνεῖται ὅτι ἡ ἀπεργία βρίσκεται σέ μιά φάση ἀμυντική. Αὐτό δέν ὀφείλεται στήν προπαγάνδα γιά μιά τάση ἐπιστροφῆς στή δουλειά. Οἱ ἀριθμοὶ πού ἀκούγονται γιά αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπεργοσπαστῶν εἶναι ἀπλά ψεύτικοι. Ἡ ἐφημερίδα τοῦ συνδικάτου — The Miner (11/12/84) — ἀποδείκνυε μέ ἀπλή ἀντιπαράθεση στοιχείων ἀπό τόν καθημερινό τύπο τά κόλπα πού ἐπινοοῦν οἱ ἐγκέφαλοι τῆς δημοσιογραφίας γιά νά διαστρεβλώσουν τήν πραγματικότητα. Στήν οὐσία αὐτοὶ πού γύρισαν στή δουλειά εἶναι ἐλάχιστοι, χωρίς νά πάρουμε ὑπόψη τό γεγονός ὅτι πολλοὶ ἀπ' αὐτούς ξανακατέβηκαν σέ ἀπεργία μὴ ἀντέχοντας νά διασχίσουν τήν ἀπεργιακὴ φρουρά. (Στό ὄρυχειο Silverwood στό Yorkshire μπροστά στά μάτια μας ἕνας ὄψιμος «ἀπεργοσπάστης» διέσχισε τήν ἀπεργιακὴ φρουρά, ἔφτασε στήν πύλη τοῦ εργοστασίου καί ἀμέσως ἔκανε μεταβολή καί ἐνάθηκε μέ τούς ἀπεργούς ζητώντας κλαίγοντας συγγνώμη).

Μέ ἐξαίρεση τό Νοτινγαμσάιρ (ὑπάρχει ἡ ἐξήγηση σέ προηγούμενο *Σχολιαστή*), σέ ὅλη τήν ὑπόλοιπη Βρετανία οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἀπεργῶν εἶναι συντριπτικά μεγαλύτεροι ἀπό τῶν ἀπεργοσπαστῶν. Στό Γυορκσάιρ (τό κέντρο τῆς ἀπεργίας) ἀπεργεῖ τό 98%. Στήν Οὐαλία τό 87%, στή Σκωτία τό 84%, στό Ντερμπυσάιρ τό 78%, στό Κέντ τό 99%, στό Λανκασάιρ τό 60%, στό Νιούκαστλ τό 85%. Στό δεύτερο σέ μέγεθος ὄρυχειο τῆς Βρετανίας πού ἐπισκεφθήκαμε, τό Γκράιμθορπ, ὑπάρχει ἕνας ἀπεργοσπάστης σέ σύνολο 1.800 εργατῶν. Στό Σίλβεργουντ 45 ἀπεργοσπάστες σέ σύνολο 1.300. Στό Γουάθ, 15 σέ σύνολο 800. Καί τό σημαντικότερο: οἱ ἀπεργιακές φρουρές δέν ἔχουν πάψει νά συσπειρώνουν ἕνα μεγάλο μέρος τῶν ἀπεργῶν. Στό ὄρυχειο Σίλβεργουντ π.χ. ἀπό τούς 1.200 ἀπεργούς, βρίσκονται *καθημερινά* γιά δέκα μῆνες περίπου 300 ἀπεργοὶ στήν πύλη τοῦ ὄρυχειοῦ.

Μέ λίγα λόγια, ἡ κατάσταση στή βάση τοῦ συνδικάτου εἶναι κάθε ἄλλο παρά ἀπογοητευτική. Βέβαια, ἡ μεγάλη διάρκεια τῆς ἀπεργίας καί ἡ ἀπίστευτη καταστολή, ἔχει δημιουργήσει κάποια κούραση πού ἐκδηλώνεται μέ διαφορετικούς τρόπους, ἀνάλογα μέ τό ἐπίπεδο τῆς ἀπεργιακῆς κινητοποίησης σέ κάθε περιοχὴ. Γιά παράδειγμα στό Ἐντουίνστονγκ στό Νοτινγαμσάιρ, ἕνας ἀπεργός μᾶς διηγήθηκε κλαίγοντας ὅτι τόν ἄφησε ἡ γυναίκα του λόγω τῆς ἀπεργίας. Ἀντίθετα, στή Σκωτία πού ἡ ἀπεργία εἶναι δυνατότερη τά προβλήματα εἶναι διαφορετικά. Ἐκεῖ, ἀρχίζουν νά παίρνουν «ἀνησυχητικές» διαστάσεις οἱ περιπτώσεις «ἀτομικῆς τρομοκρατίας» ἀπό πλευρᾶς ἀπεργῶν. Πολλοὶ ἀπεργοσπάστες ἀπομονώνονται τά βράδια καί

Στή Βρετανία
τῶν **ΑΠΟΣΤΟΛΙ**
άνθρακωρύχων

ξυλοκοποῦνται, ἐνῶ τίς μέρες πού βρισκόμασταν ἐκεῖ ἕνας ἀνθρακωρύχος τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος καί δυό τοῦ Socialist Workers Party φυλακίστηκαν γιά ἕνα μήνα ἐπειδὴ μέθυσαν καί πέταγαν τοῦβλα στό ἀστυνομικό τμήμα τῆς περιοχῆς. Βέβαια, μερικά γεγονότα αὐτοῦ τοῦ τύπου γίνονται τό κεντρικό θέμα στίς ἐφημερίδες πού ἀπό τήν ἄλλη πλευρᾶ ἀποσιωποῦν τόν πραγματικό ἀριθμὸ τῶν νεκρῶν ἀνθρακωρύχων πού ἔφτασε τούς ὀκτώ! (Οἱ τρεῖς ἀπ' αὐτούς βρίσκονται σέ κατάσταση φυτοῦ γιά δυό μῆνες τώρα).

Ὅμως, μιά ἀπεργία δέν κρατᾶ τόσο πολὺ, ἀπλά καί μόνο ἐπειδὴ οἱ ἀπεργοὶ ἔχουν διάθεση νά τήν συνεχίσουν. Βέβαια, τό γεγονός αὐτό σέ συνδυασμὸ μέ τήν ἀντίστοιχη στάση τῆς ἡγεσίας τῆς NUM (ἢ μᾶλλον τοῦ Ἄρθουρ Σκάργκιλ, γιὰ τὴν ὑπόλοιπη ἡγεσία δέν φαίνεται νά ἐνθουσιάζεται ἀπό τίς διαστάσεις πού ἔχει πάρει ἡ ἀπεργία), εἶναι ὁ βασικός παράγοντας στήν ἐξέλιξη τῆς κινητοποίησης.

Ἔτσι κι ἄλλιῶς, ἀπ' ὅ,τι ἔλεγαν οἱ περισσότεροι ἀπεργοὶ, ἄν ἡ ἡγεσία τοῦ συνδικάτου προχωροῦσε σέ συμφωνία ὑποχωρώντας, πολ-

λόι απ' αυτούς θα συνέχιζαν την απεργία. («Δέν θά μείνει πέτρα πάνω σέ πέτρα στο Νότιο Γουορκσάιρ», έλεγε ό γραμματέας του συνδικάτου στο όρυχειό Γουάθ). Μέ τέτοια πίεση από τη βάση, είναι μάλλον δύσκολο νά επιχειρηθεί ξεπούλημα τής απεργίας, τουλάχιστον άμεσα.

Όμως, αυτό πού κρατά τήν απεργία ζωντανή δέν είναι μόνο ή άγωνιστική διάθεση. Υπάρχουν δύο άλλοι συντελεστές πού δημιουργούν αυτό τό κλίμα μαχητικότητας κι αισιοδοξίας. Ό πρώτος είναι ή άλληλεγγύη από τίς Έπιτροπές Συμπαραστάσης και ό δεύτερος οι οργανωμένες κοινότητες πού έχουν δημιουργήσει οι άνθρακωρύχοι.

Οι Έπιτροπές Συμπαραστάσης είναι οργανωμένες κατά χώρους δουλειάς ή γεωγραφικά. Η κάθε μία απ' αυτές «άδελφοποιείται» μ' ένα όρυχειό, άναλαμβάνει δηλαδή τήν προμήθεια των απεργών μέ ό,τι χρειάζεται για τή συνέχιση τής απεργίας. Αυτό μπορεί νά είναι από κόρν-φλέικς μέχρι λεφτά για βενζίνη για τή μεταφορά των απεργών στις άπεργιακές φρουρές. Έπειδή τά χρήματα δίνονται άπευθείας στους απεργούς και όχι στην ήγεσία του συνδικάτου (πού έτσι κι άλλιώς δέν έχει πιά τή διαχείριση των οικονομικών της πόρων), ή έπαφή των άνθρακωρύχων μ' αυτούς πού συμπαραστέκονται είναι άμεση. Υπάρχουν άνθρακωρύχοι πού συμμετέχουν στις συνεδριάσεις των Έπιτροπών, ενώ οι «συμπαραστάτες» οργανώνουν τακτικές «έκδομές» μέ πούλμαν στά όρυχεια. Για παράδειγμα έμεις πήγαμε μέ τήν Έπιτροπή Συμπαραστάσης Δημοσιογράφων Λονδίνου (Fleet Street) στό Θόρσμπυ (Νότινγχαμ), μέ τήν Έπιτροπή Κοινωνικών Λειτουργιών του Σέφφλντ στό Γκράιμθορπ (Μάρνσλεϊ) και τήν Έπιτροπή του Χάκνεϊ (Λονδίνο) σέ μία συμβολική άπεργιακή φρουρά, σ' ένα σταθμό παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στό Τίλμπουρ (έκβολές του Τάμεση). Μέ αυτές τίς συχνές έπαφές πευχαίνεται τό άμεσο δέσιμο τής άπεργίας μέ τό κίνημα συμπαραστάσης στις συνοικίες και τους χώρους δουλειάς. Μαζεύοντας λεφτά μαζί μέ τίς Έπιτροπές δέν άργεί κανείς νά καταλάβει τόν βαθμό πού έχει έπηρέασει τή βρετανική κοινωνία ή άπεργία. Βρέθηκε σ' ένα σουπερ μάρκετ στην εργατική συνοικία του Χάκνεϊ στό Λονδίνο. Όταν έφτασε ή στιγμή νά πληρώσω, ή ταμίας έλδε τήν κονκάρδα ύποστηρίξης των άνθρακωρύχων πού φορούσα, μου έιπε νά περιμένω, έφερε δύο τσάντες γεμάτες τρόφιμα και μου τίς έδωσε λέγοντας «Victory to the miners». Στις λαϊκές άγορές έδιναν λεφτά από πάνκς μέχρι ήλικιωμένοι Ινδοί. Ός και στις μικρές Κυπριακές βιοτεχνίες του Βόρειου Λονδίνου, οι Έλληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι εργατές (τριες) πού είναι οι περισσότεροι άσυνδικάλιστοι, έδιναν από μία ως πέντε λίρες ό καθένας. Και νά σκεφτεί κανείς ότι όλα αυτά γίνονται όταν οι ήγεσίες των περισσότερων συνδικάτων και τής TUC (άντίστοιχο τής ΓΣΕΕ) βλέπουν τους άνθρακωρύχους σάν μίasma και δέν έχουν κουνήσει ούτε τό δαχτυλάκι τους για ούσιαστική συμπαραστάση.

Τό δεύτερο σημαντικό στοιχείο είναι ή όργάνωση τής καθημερινής ζωής των ίδιων των άνθρακωρύχων. Ειδικότερα, μετά τήν άφαίρεση του ταμείου του συνδικάτου μέ δικαστική άπόφαση έγινε φανερό ότι ή συλλογική όργάνωση στις κοινότητες ήταν άπαραίτητη προϋπόθεση για τήν έπιβίωση των απεργών και των οικογενειών τους.

Έτσι, φτιάχτηκαν «κοινές κουζίνες», όπου τά τρόφιμα μοιράζονται περίπου ανάλογα μέ τίς άνάγκες κάθε απεργού. Οι οικογένειες των απεργών μαζεύονται σέ κοινούς χώρους, πού μπορεί νά είναι από μία πάμπ πού ό ιδιοκτήτης της είναι φιλικός στην άπεργία μέχρι αίθουσες πού τους έχει παραχωρήσει ή Τοπική Αυτοδιοί-

κηση. Όργανώνουν γιορτές, παιδικούς σταθμούς και, ειδικότερα όπου ή άπεργία μειοψηφεί, προσπαθούν νά διατηρούν μία συνεχή έπαφή ό ένας μέ τόν άλλο, έτσι ώστε νά μήν νιώθουν άπομονωμένοι. Η όργάνωση αυτών των «κοινοτήτων» έχει περάσει κύρια απ' τίς γυναίκες των άνθρακωρύχων. Άλλά, όπως φαίνεται εύκολα, μία τέτοια δραστηριοποίηση έχει μεταβάλλει και τήν ίδια τή συνείδηση αυτών των γυναικών. Άρχικά, ή συμμετοχή τους στις άπεργιακές φρουρές και μετά ή προσπάθεια για κοινή όργάνωση του ζωτικού τους χώρου τίς έχει φέρει για πρώτη φορά έξω απ' τίς κουζίνες τους και κοντά τήν μία στην άλλη. Έχουν όργανώσει δικές τους ομάδες, λέσχες κλπ. όπου μαζεύονται και διασκεδάζουν, πίνουν μύρα και συζητούν για τήν άπεργία. Τό ενδιαφέρον τους για τήν πολιτική έχει αύξηθεί έκπληκτικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι σέ μία τέτοια μάζωξη 300 γυναικών στό όρυχειό Γκράιμθορπ πού έπισκεφθήκαμε, πουλήθηκαν μέσα σέ λίγα λεπτά 80 Militant (έφημερίδα άριστερής πτέρυγας Έργατικού Κόμματος), 28 Socialist Worker (έφημερίδα SWP) και 17 Morning Star (έφημερίδα Κομμουνιστικού Κόμματος).

Σέ μία συνέντευξη πού πήραμε (και πού ακολουθεί) ένα από τά βασικά έρωτήματα πού άπασχολούσαν αυτές τίς γυναίκες ήταν «πώς θά γυρίσουμε στις κουζίνες μας όταν τελειώσει ή άπεργία;» Και οι ίδιες άπαντούσαν μόνες τους, ότι αυτό θά εξαρτιόταν από τήν έκβαση τής ίδιας τής άπεργίας.

Τό ποιά θά είναι, όμως, αυτή ή έκβαση είναι κάτι πού δέν τό ξέρει κανείς. Η «μάχη των Χριστουγέννων» κρίθηκε σάν νίκη των άνθρακωρύχων, ακόμα και από τίς Συντηρητικές έφημερίδες. Όμως, οι πρώτοι μήνες του '85 θά είναι οι πλέον κρίσιμοι για τήν άπεργία. Σύμφωνα μέ τό New Scientist (άριστο έπιστημονικό περιοδικό), για πρώτη φορά απ' τήν άρχή τής άπεργίας ύπάρχει πρόβλημα στά άποθέματα κάρβουνου στους ένεργειακούς σταθμούς.

Αυτό σημαίνει ότι ή κυβέρνηση ή θά αύξησει τίς εισαγωγές από Ν. Άφρική και Πολωνία (μέ τό αντίστοιχο πολιτικό και οικονομικό κόστος) ή θά προσπαθήσει νά πάρει κάρβουνο από τό στόκ των όρυχειών. Και τότε θά φανεί ξανά μετά τήν «άνακωχή» των Χριστουγέννων, σέ ποιά σημείο βρίσκεται ή δυναμική τής άπεργίας. Στο προσκήνιο θά έμφανιστούν όλα τά στοιχεία πού χαρακτήριζαν τήν άπεργία μέχρι τόν Αύγουστο. Οι άπεργιακές φρουρές και οι συγκρούσεις σέ όρυχεια, ή περιφρούρηση των ένεργειακών σταθμών, ή άναγκαιότητα τής συμπαραστάσης από τους εργαζόμενους στις μεταφορές της τή χαλυβουργία και τους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος. Και όλα αυτά είναι κάτι πού ούτε οι ίδιοι οι άπεργοί δέν μπορούν νά προβλέψουν για τήν εξέλιξη τους.

Τήν τελευταία μέρα πριν φύγουμε από τή Βρετανία βρεθήκαμε σέ μία συγκέντρωση συμπαραστάσης στό Κάμπντεν Τάουν του Λονδίνου. Ό κεντρικός όμιλητής τέλειωσε τό λόγο του κάπως έτσι:

«Όλοι, όπου και νά γυρίσει κανείς, φωνάζουν «Οι άνθρακωρύχοι θά νικήσουν!» Αυτό είναι ύπέροχο, όμως άς ξέρουμε καλά όπι τά πράγματα δέν είναι άκριβώς έτσι. Οι άνθρακωρύχοι δέν θά νικήσουν άν έμεις δέν μετατρέψουμε σέ δράση αυτό πού όλοι νιώθουμε: Ότι οι άνθρακωρύχοι παλεύουν για όλους μας και όπι άν ήττηθούν, ή ήττα τους θά είναι ή άρχή για τό χτύπημα όλου του εργατικού κινήματος. Γι' αυτό πρέπει νά μετατρέψουμε τίς κονσέρβες πού μαζεύουμε για τή διατροφή τους σέ άπεργιακή κινητοποίηση συμπαραστάσης. Και τότε θά ναι σίγουρο ότι δέν θά νικήσουν μόνο οι άνθρακωρύχοι. Θά 'χουμε νικήσει όλοι μας».

Κώστας Πίτας

Η καθημερινή ζωή των απεργών

Συζήτηση μέ τίς γυναίκες των άνθρακωρύχων στό όρυχειό Γκράιμθορπ

Μαζί μέ μέλη τής Έπιτροπής Συμπαραστάσης Κοινωνικών Λειτουργιών του Σέφφλντ, πήγαμε στό όρυχειό Γκράιμθορπ πού είναι τό δεύτερο σέ μέγεθος στη Βρετανία (1.900 εργατές). Βρεθήκαμε σ' ένα πάρτυ πού είχαν οργανώσει μεταξύ τους οι γυναίκες τής περιοχής. Η κατάσταση πού επικρατούσε είναι καλύτερο νά φανεί απ' τή συζήτηση πού ακολουθεί.

Σχολιαστής: Κατ' άρχήν θά ήθελα νά ρωτήσω άν καλύπτονται οι άνάγκες σας από τά χρήματα πού φέρνουν οι Έπιτροπές συμπαραστάσης.

Λούσυ: Για τά Χριστούγεννα χρειαζόμαστε τουλάχιστον 3.000 λίρες. Προς τό παρόν έχουν μαζευτεί 2.000 λίρες. Τά πράγματα δέν είναι τόσο κακά στη δική μου οικογένεια, αλλά υπάρχουν σπίτια πού ζούν μόνο μέ 30 λίρες τή βδομάδα όλόκληρη οικογένεια. Άκόμα είναι πρόβλημα ότι δέν υπάρχουν παιγνίδια για τά παιδιά. Προσωπικά πιστεύω όπι αυτό πού χρειάζεται για τά Χριστούγεννα είναι κυρίως παιγνίδια.

Σ.: Πώς είναι όργανωμένη ή δική σας κοινότητα;

Τζένη: Ξεκινήσαμε άρχικά, όργανώνοντας «κοινά νοικοκυριά» ή «κοινές κουζίνες». Έπειδή όλοι δέν είχαμε τους ίδιους πόρους άποφασίσαμε νά μοιραζόμαστε τά τρόφιμα, νά μαγειρεύουμε και ακόμα και νά τρώμε μαζί. Άντιμετωπίσαμε άρχικά ένα μεγάλο πρόβλημα. Δέν υπήρχαν κατάλληλοι χώροι για τέτοια πράγματα.

Μωρήν: Τήν Θάτσερ τήν βολεύει νά μήν έρχεται ό κόσμος σ' έπαφή μεταξύ του. Καλύτερα ό καθένας στό σπιτάκι του...

Λούσυ: Εύτυχώς έδώ μας βοήθησε ό Δήμος και μερικοί ιδιοκτήτες πάμπ πού είναι φιλικόι προς τήν άπεργία. Όμως, απ' ό,τι ξέρω άλλου, ειδικά στό Νότινγχαμ και στό Ντερμπυσάιρ έχουν προβλήματα. Μέχρι άποθήκες χρησιμοποιούν για «κοινές κουζίνες». Ό Δήμος δέν τους δίνει αίθουσα. Ός και τό Έργατικό Κόμμα άρνεϊται

νά βοηθήσει στο Βόρειο Ντερμπυσάιρ, απ' ό,τι μάς έλεγε μία γυναίκα από την περιοχή που είχε έλθει νά δει πώς έχουμε οργανωθεί.

Μωρήν: Στην αρχή ξεκινήσαμε τις «κοινές κουζίνες» αλλά για νά μοιράζονται έξιτου τά τρόφιμα. Όμως, τώρα έχουν αλλάξει πολλά πράγματα. Για παράδειγμα, φυλάμε τά παιδιά όλες μας, ή κάθε μία μέ τή σειρά της. Άκόμα, οργανώνουμε πάρτυ και έχουμε μία δική μας πάμπ που μαζεύομαστε αρκετές κάθε βράδυ.

Καρολάιν: Παίζουμε μπίνγκο, πίνουμε τήν μπύρα μας, τραγουδάμε (φτιάσαμε κι ένα μουσικό συγκρότημα), συζητάμε τί θα κάνουμε τήν επόμενη μέρα. Άκόμα, καθορίζουμε ποιές από μάς θά αναλάβουν νά πάνε στις διάφορες επιτροπές συμπαράστασης για νά προπαγανδίσουν τήν άπεργία. Ή Λούσυ για παράδειγμα, είχε πάει μέ έξοδα τής NUM στη Γαλλία για νά φέρει τά λεφτά που μάζευαν τά συνδικάτα εκεί για τήν άπεργία μας.

Σ.: Ποιά ήταν ή αντίδραση τών άνδρών από αυτές τις πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Τζέννη: Κοίταζε, οι πρωτοβουλίες δέν άρχισαν μέ τις «κοινές κουζίνες». Άπό τήν αρχή σχεδόν

τής άπεργίας πολλές από μάς βρέθηκαν στις άπεργιακές φρουρές. Μαζί μέ τους άνδρες βρίζαμε τους άπεργοσπάστες, μαζί φάγαμε ξύλο από τήν άστυνομία, μαζί πεινάσαμε όταν πήραν τά λεφτά τής NUM. Είναι λογικό νομίζω, έ; Έτσι, όταν άρχισαμε νά έχουμε και τις δικές μας συγκεντρώσεις, κανένας δέν παραξενεύτηκε. Μερικοί άνδρες έχουν, βέβαια, κάποιο πρόβλημα, αλλά... τί νά γίνει;

Μωρήν: Τό πρόβλημα είναι και μέ τά παιδιά. Βλέπουν περισσότερο τους πατέρες τους, παρά τις μητέρες τους τόν τελευταίο μήνα. Βέβαια, αυτά που έρχονται στους «παιδικούς σταθμούς» μάς δέν νιώθουν έτσι. Μέ τά άλλα, όμως, υπάρχει πρόβλημα.

Λούσυ: Είναι και τό γεγονός ότι άνακατευτήκαμε μέ τήν πολιτική, πολλές για πρώτη φορά. Ό αδελφός μου που είναι στό Έργατικό Κόμμα ταραχτήκε όταν μέ είδε νά διαβάσω Socialist Worker (έφημερίδα έπαναστ. άριστεράς). «Άλλο ή άπεργία και άλλο... αυτά» έλεγε. Όμως, συνήθισε στην ιδέα όταν μέ άκουσε νά μιλάω για τήν κατάσταση τής άπεργίας σέ μία Έπιτροπή Συμπαράστασης. Τώρα προσπαθεί νά με πείσει νά γίνω ενεργό μέλος του Έργατικού Κόμματος.

Καρολάιν: Σκεψου, ότι μιλήσαμε σέ άκροατήριο, έμεις που δέν συζητούσαμε παρά μόνο μέ τή γειτόνισσα και τόν μπακαλη. Τήν πρώτη φορά φοβόμουν ότι θά πώ βλακείες. Ίσως είπα βλακείες, βέβαια, αλλά όλοι με χειροκρότησαν (γελούν). Τώρα μιλάω μέ πολλή άνεση και είμαι σίγουρη γι' αυτά που λέω.

Σ.: Τι σκέφτεστε νά κάνετε αν τελειώσει ή άπεργία;

Λούσυ: Καλή έρώτηση. Ξέρεις τι λένε οι περισσότερες γυναίκες: «Πώς θά ξαναγυρισουμε στις κουζίνες μας μετά τό τέλος τής άπεργίας;» Είναι σίγουρα πρόβλημα. Όμως έγώ δέν μπορώ νά ζήσω πιά φτιάχνοντας μόνο κεικ μέ βατόμουρα.

Μωρήν: Νά φτιάχνεις κεικ μέ σταφίδες. Είναι πιο νόστιμα (γελούν).

Λούσυ: Μερικές θέλουν νά συνεχίσουν τις «λέσχες» που έχουμε φτιάξει. Σίγουρα είναι μία καλή ιδέα. Θα μπορούμε νά βρισκόμαστε πάλι όλες μαζί. Άλλες, θέλουν νά μπούν στο Έργατικό Κόμμα. Γενικά πολλές από μάς, κι έγω, θέλουν νά ασχοληθούν μέ τήν πολιτική. Ό,τι και νά γίνει, θά είναι πολλές οι γυναίκες που ή ζωή τους θά έχει αλλάξει μ' αυτή τήν άπεργία. Δέκα μήνες δέν είναι και λίγοι, έ;

Καρολάιν, βρήκαμε απ' τήν γειτ. Τελετώνοικον.

Οί προοπτικές τής άπεργίας

Συζήτηση μέ τόν γραμματέα του συνδικάτου στό άνθρακωρυχείο Σίλβεργουντ

Σχολιαστής: Πρόσεξα ότι στην άπεργιακή φρουρά βρίσκονται πάνω από 200 άπεργοί. Αυτό συμβαίνει καθημερινά ή σήμερα πρόκειται για κάποια ειδική μέρα;

Άλαν: Προφανώς συμβαίνει καθημερινά! Τά παιδιά στό Σίλβεργουντ είναι πολύ εντάξει. Για νά πώ τήν αλήθεια δέν ξέρω τί συμβαίνει στ' άλλα όρυχεία, αλλά εδώ στό Νότιο Γυόρσκάιρ τό ποσοστό συμμετοχής στις άπεργιακές φρουρές είναι πολύ μεγάλο. Για νά καταλάβεις κάναμε και... έξαγωγή άπεργιακών φρουρών στό Νότινγκαμ, που έχει πολλά καθάρματα (σ.σ. έννοεί άπεργοσπάστες), αλλά ή τοπική ήγεσία εκεί μάς ζήτησε νά σταματήσουμε επειδή τά γουρούνια (σ.σ. έννοεί τήν άστυνομία) έβρισκαν άφορμή για νά επιτίθενται. Στο όρυχείο μας υπάρχουν μόνο 45 άπεργοσπάστες σέ σύνολο 1.200 εργατών και οι περισσότεροι απ' αυτούς άνήκουν στους έλεγκτές και δέν δουλεύουν στις στοές.

Σ.: Πώς βλέπεις τις προοπτικές τής άπεργίας και στό όρυχείο σας και γενικότερα;

Α.: Άκουσε τί θά σου πώ και ύπογράμμισέ το. Έμεις εδώ δέν μπαίνουμε μέσα, αν δέν πει ή Θάτσερ ότι δέν θά κλείσει κανένα όρυχείο. Τό δικό μας δέν είναι στόν κατάλογο για κλείσιμο. Τό θεωρούν μάλιστα και από τά πιο παραγωγικά. Όμως, ξέρουμε ότι θέλουν νά κάνουν λίγες

άπολύσεις. Τό σύνθημά μας πάντα ήταν: Ένας έξω, όλοι έξω! Μήν κοιτάς που δέν κουνιόμαστε τόσα χρόνια. Είναι νά μην άρχίσουν νά κουνιούνται οι άνθρακωρύχοι. Όταν άρχίσουν, κουνιέται μαζί τους όλο τό νησί. Τώρα, για νά μιλήσουμε σοβαρά. Όπως θά ξέρεις μάς έχουν πάρει τά λεφτά από τό συνδικάτο. Στην αρχή φοβηθήκαμε. Είναι και δλη αυτή ή προπαγάνδα για τους άπεργοσπάστες και όπως και νά τό κάνουμε υπάρχει και λίγη κόυραση. Όμως, μέ τά λεφτά που μάς δίνουν οι έπιτροπές συμπαράστασης πέτος θά φάμε δυό γαλοπούλες αντί για μία τά Χριστούγεννα. Τή μάχη τών Χριστουγέννων τήν κερδίσαμε. Τώρα άρχίζουν τά δύσκολα. Τόν Γενάρη θά προσπαθήσουν νά πάρουν κάρβουνο απ' τά όρυχεία. Άν εισαι εδώ, έλα νά δεις πώς θά άναποδογυρίζουμε τά φορτηγά. Άν και έλπίζω οι όδηγοί νά μην προσπεράσουν τις άπεργιακές φρουρές. Φταιει όμως ή TGWU (συνδικάτο μεταφορών) που ένώ είπαν στό συνέδριο τής TUC (άντίστοιχο τής ΓΣΕΕ) ότι θά μάς ύποστηρίξουν δέν κάνουν τίποτα. Πάντως, τό κάρβουνο που έχουν τελειώνει, αν και απ' ό,τι άκουσα τώρα τό άνακατεύουν μέ πετρέλαιο. Θά χαλάσουν τά μηχανήματά τους οι ήλίθιοι. Κι όμως μπορούν νά τολμήσουν τά πάντα άρκει νά σπάσουν τήν άπεργία. Θά σπάσουν τά μούτρα τους. Μιά στιγμή, περίμενε...

(Περνούν μέσα σέ άστυνομικά αυτοκίνητα οι λιγοστοί άπεργοσπάστες. Οί άπεργοί σπρώχνουν

τόν άστυνομικό κλοιό φωνάζοντας «Fuck off, you bloody scabbing bastards! - Άι γαμηθείτε κωλο-άπεργοσπαστικά καθάρματα!» Ό Άλλαν έρχεται πάλι).

Σ.: Κι ό άνθρακας που φέρνουν από τήν Πολωνία;

Α.: Ά, τό ξέρεις κι αυτό. Φέρνουν άνθρακα αλλά λίγο. Τό ίδιο καθάρμα σαν τή Θάτσερ θά 'ναι κι αυτός ό τύπος μέ τά μαύρα γυαλιά (σ.σ. έννοεί τόν Γιαρουζέλσκι). Όμως, οι Πολωνοί άνθρακωρύχοι έστειλαν ένα γράμμα συμπαράστασης στόν Σκάργκιλ. Όχι τά έπίσημα συνδικάτα. Οί παράνομες οργανώσεις τής Άλληλεγγύης. Άλλά, είναι δύσκολο νά έμποδίσουν τις έξαγωγές άνθρακα, επειδή έχουν δικτατορία. Τό ίδιο γίνεται και μέ τήν Ν. Άφρική που κι αυτή στέλνει άνθρακα στη Θάτσερ.

Σ.: Υπάρχουν στό Σίλβεργουντ κοινές κουζίνες και γενικά όργάνωση τής ζωής σας μέ τόν ίδιο τρόπο, όπως σέ πολλά άλλα όρυχεία;

Α.: Υπάρχουν, αλλά εδώ ύπολειπούν, επειδή οι περισσότεροι από μάς δέν ζούν στό χωριό, αλλά κοντά στό Σέφηντ. Καλύτερα νά πās στό Ντονκάστερ ή στό Γκράιμθορπ κοντά στό Μπάρνσλεϋ. Έκει τά πράγματα είναι καλύτερα απ' αυτή τή σκοπιά.

Ο αριστεράς, του Σχολιαστή αναφέρεται στον, άνδρα.

Συντάκτης

Τά τμήμα φωτοία του

Τά μαθηματικά σαν σχολική γνώση

Τό πιά κάτω κείμενο αποτέλεσε εισήγηση γιά τό συνέδριο τής Μαθηματικής Έταιρείας μέ θέμα τά 'Αναλυτικά προγράμματα τών Μαθηματικών στή Μέση Έκπαίδευση, πού έγινε τόν προηγούμενο μήνα στήν 'Αθήνα. 'Η εισήγηση αὐτή προσπαθεῖ νά δεῖ τά αναλυτικά προγράμματα σάν μιά μόνο διάσταση τοῦ σχολικοῦ προγράμματος πού ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά στοιχεῖα τοῦ σχολικοῦ μηχανισμοῦ. Νά διαφοροποιηθεῖ δηλαδή ἀπό τήν ἀντίληψη πού ἔχει ἐπικρατήσει νά τά ἐξετάζει ἀυτόνομα καί ξεχωριστά ἀπό τοὺς ὅρους «ὠρολόγιο πρόγραμμα» πού κατανέμει τόν διδακτικό χρόνο, «ὁδηγίες διδασκαλίας» πού καθορίζουν τίς διδακτικές πρακτικές δραστηριότητες καί «ἀξιολόγηση-ἐξετάσεις» πού επικυρώνουν τό διδακτικό ἀποτέλεσμα.

ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ τῆς θεώρησης πού βλέπει τήν ἐκπαίδευση, τόσο σάν διαδικασία παραγωγῆς εἰδικευμένων ἀτόμων γιά τήν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τοῦ κοινωνικοῦ καταμερισμοῦ ἐργασίας, ὅσο καί σάν μηχανισμό ἀναπαραγωγῆς καί διέυρυνσης τῆς κυρίαρχης ἰδεολογίας, ἡ εἰσήγηση αὐτή ἀντιμετωπίζει τό ἀναλυτικό πρόγραμμα σάν φορέα καί μέσο πού στοχεύει στήν πρόωθηση τῶν δύο αὐτῶν λειτουργιῶν τῆς ἐκπαίδευσης, μέσα ἀπ' τό σύνθετο σῶμα τῶν σχολικῶν γνώσεων πού τό συγκροτεῖ καί τίς διδακτικές πρακτικές πού ὑποβάλλει. "Ὅλα τά μαθήματα τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος, ἀναπτύσσουν στοὺς ἐκπαιδευόμενους κάποιες δεξιότητες ἀπαραίτητες γιά ν' ἀνταποκριθοῦν στίς ἀπαιτήσεις τοῦ ὑπάρχοντος κοινωνικοῦ καταμερισμοῦ ἐργασίας καί ταυτόχρονα νομιμοποιοῦν καί συγκαλύπτουν αὐτόν τόν καταμερισμό, μέ ἐπιβολή ἀντίστοιχης ἰδεολογίας. Καί τά μαθηματικά σάν σχολική γνώση, ὅσο κι ἄν φαντάζον οὐδέτερα, πέρα ἀπό δεξιότητες, συμβάλλουν στήν ἐπιβολή ἰδεολογίας, προβάλλοντας μιά ὀρισμένη θεώρηση τῆς πραγματικότητας μέσα ἀπ' τή μελέτη γενικευμένων σχέσεων καί δομῶν. 'Εξ αἰτίας τῆς ἰδιαιτερότητάς τους σάν ἐπιστήμη, νά μὴν ἀναφέρονται ἄμεσα στά στοιχεῖα τῆς πραγματικότητας, ἀλλά νά τα μελετοῦν σ' ἕνα ἐπίπεδο ἀφαίρεσης, πού περιλαμβάνει τίς σχέσεις καί τίς πράξεις πάνω σ' αὐτά, συγκαλύπτουν τήν ἰδεολογική τους

λειτουργία σάν σχολική γνώση. Ταυτόχρονα ἡ ἰδιαιτερότητα αὐτῆς αἰτιολογεῖ καί τή βασική θέση αὐτῆς τῆς εἰσήγησης, πού μπορεῖ ἐπιγραμματικά νά διατυπωθεῖ ὡς ἑξῆς:

Σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τά μαθηματικά σάν σχολική γνώση, ἡ δομὴ τοῦ περιεχομένου τους καί τά στοιχεῖα πού τό συγκροτοῦν ἀλληλοκαθορίζονται, μέ κυριαρχικό τή δομὴ, τόν τρόπο δηλαδή ὀργάνωσης τοῦ περιεχομένου, πού ἀφ' ἑνός ὑποβάλλει ἐπιλογές περιεχομένου, ἀφ' ἑτέρου λειτουργεῖ σάν ὁ βασικός ἰδεολογικός συντελεστής τοῦ μαθήματος. Τό πρόβλημα δηλαδή δέν εἶναι ἕνας θεματολογικός κατάλογος μαθηματικῶν γνώσεων, ἀλλά ἡ ἰδιαιτέρη δόμησή του κι αὐτό τό στοιχεῖο εἶναι πού διαφοροποιεῖ τά ἀναλυτικά προγράμματα μαθηματικῶν. "Ενας περιορισμός τῆς εἰσήγησης αὐτῆς, εἶναι ἡ διερεύνηση τοῦ τρόπου ὀργάνωσης τοῦ περιεχομένου ἑνός ἀναλυτικοῦ προγράμματος μαθηματικῶν καί μόνο, ἔτσι πού νά ἀναδειχθεῖ ὁ καθοριστικός τόν χαρακτήρας.

Μποροῦμε νά κατατάξουμε σχηματικά καί γιά λόγους ἀνάλυσης τοὺς κυριότερους τρόπους ὀργάνωσης τοῦ περιεχομένου ἑνός ἀναλυτικοῦ προγράμματος μαθηματικῶν σέ τέσσερους βασικούς τύπους, διακρινόμενους γιά τήν διαφορετική δόμηση τῆς σχολικῆς γνώσης πού καθένας προκρίνει, ἀλλά καί γιά τή διαφορετικὴ ἀντίληψη γιά τήν ἐκπαίδευση πού καθένας ὑπονοεῖ. Μέ μιά ἀπαραίτητη καί σημαντικὴ διευκρίνηση. Κανένας τύπος δέν ἐμφανίζεται ἀμιγῆς καί σέ καθαρὴ μορφή σέ κανένα ἀναλυτικό πρόγραμμα. Σέ κάθε πρόγραμμα μαθηματικῶν κυριαρχεῖ ἡ μιά ἢ ἡ ἄλλη μορφή, ἀλλά ἐνυπάρχουν ὅλες σέ μιά ἐνότητα ἀντιφατικῆ, πού εἶναι ἀποτέλεσμα συγκυρίας κατὰ τή στιγμή τῆς διαμόρφωσής τους.

'Ὁ πρῶτος τύπος ὀργάνωσης, πού θά μπορούσε νά ὀνομασθεῖ ἀκαδημαϊκός-φορμαλιστικός, δομεῖ τό περιεχόμενο τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος σάν ἐπιτομή τῆς καθιερωμένης ἐπιστήμης καί στά πρότυπά της. 'Ὁ τύπος αὐτός κυριαρχεῖ στά ἀναλυτικά προγράμματα μαθηματικῶν ἀπό τήν δεκαετία τοῦ '60 μέχρι σήμερα καί εἶναι προϊόν τῆς θετικιστικῆς ἀντίληψης γιά τήν ἐπιστήμη, πού προβάλλει ἡ σύγχρονη ἀστική ἰδεολογία. "Ενας δευτερός τύπος προβάλλει τή δόμηση τοῦ περιεχομένου γύρω ἀπό καθορισμένους στόχους, πού διατυπώνονται μέ ὅρους ἀλλαγῆς συμπεριφορᾶς. 'Επικαλεῖται σάν πρωταρχικὴ τήν κοινωνικὴ χρησιμότητα τῆς γνώσης, ὀρίζοντας τή χρησιμότητα σάν ἀνάπτυξη ἱκανοτήτων κοινωνικῆς συμμόρφωσης. Συμπίπτει μέ τά αἰτήματα τοῦ ἀστικοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς μεταδικτατορικῆς περιόδου καί προβάλλεται συστηματικά σήμερα στίς προτάσεις ἀλλαγῆς τῶν ἀναλυτικῶν προγραμμάτων.

"Ενας τρίτος τύπος, πού θά μπορούσε νά ὀνομασθεῖ παιδοκεντρικός, προβάλλεται σάν ἀντίθεση στοὺς δύο προηγούμενους καί προτείνει τή δόμηση τοῦ περιεχομένου τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος στή βάση δραστηριοτήτων, πού ἀνταποκρίνονται στίς ἀνάγκες καί τά ἐνδιαφέροντα τοῦ παιδιοῦ, στό ὅποιο ἀναγνωρίζεται μιά ἰδιαιτέρη φύση. 'Η ἀποψη αὐτῆ πρωτοεμφανίζεται στά χρόνια τοῦ μεσοπολέμου μέ τοὺς διάφορους τύπους τῶν σχολειῶν ἐργασίας, πού προβάλλονται ἀπό φιλελεύθερους παιδαγωγούς κι ἔχει μετεξελιχθεῖ σήμερα προβάλλοντας σέ διάφορες παραλλαγῆς τό «ἐλεύθερο» σχολεῖο. Οἱ τρεῖς αὐτοὶ τύποι δόμησης τοῦ περιεχομένου ἑνός ἀναλυτικοῦ προγράμματος ἀποτελοῦν παιδαγωγικὲς ἐκφράσεις τοῦ ἰδεαλιστικοῦ φιλοσοφικοῦ λόγου καί ἀντιθετικῆς θεωρήσεως μέσα στά πλαίσια τῆς κυρίαρχης ἰδεολογίας.

"Ἄς δοῦμε συνοπτικά τίς ὑπονοούμενες γνωσιολογικὲς θέσεις καί παιδαγωγικὲς ἀντιλήψεις κάθε μιᾶς ἀπ' τίς θεωρήσεις πού περιγράφηκαν προηγούμενα. Κοινὴ φιλοσοφικὴ ἀφετηρία καί τῶν τριῶν ἀπόψεων ἀποτελεῖ ἡ βασικὴ ἰδεαλιστικὴ θέση, ὅτι τά μαθηματικά ἀποτελοῦν σάν ἐπιστημονικὴ πρακτικὴ σταδιακὴ ἀνάδειξη καί μελέτη μιᾶς πιστῆς συμβολικῆς ἀναπαράστασης τῆς πραγματικότητας. Προϋποθέτουν δηλαδή τήν πραγματικότητα ἤδη θεωρητικὰ ὀργανωμένη, ὅποτε τὰ μαθηματικά δέν κάνουν τίποτα ἄλλο ἀπ' τό νά κατασκευάζουν καί νά ἐπεξεργάζονται συστήματα συμβολισμῶν ἐπιδεκτικὰ μιᾶς τέτοιας ἀναπαράστασης. Τό ἀποτέλεσμα στά ὄρια του εἶναι σαφέστατο. 'Ὁ κόσμος εἶναι κατανητός γιατί εἶναι ἤδη θεωρητικός, μ' ἄλλα λόγια θεϊκός ἢ κάτι ἀνάλογο.

Τό ἀναλυτικό πρόγραμμα μαθηματικῶν τοῦ Γυμνασίου τῆς χούντας γιά παράδειγμα, δέν κάνει καμιά προσπάθεια συγκάλυψης αὐτῆς τῆς ἰδεολογίας καί ὀρίζει σάν κύριο σκοπὸ τῆς διδασκαλίας τῶν μαθηματικῶν τήν «διέγερσιν καί συνειδητοποίησιν τοῦ Α PRIORI γεωμετρικοῦ ἐφοδίου τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος μέ βάσιν τά ἐκ τῆς ἐμπειρίας προβαλλόμενα... κλπ.» Π.Δ. 723/69. Κάτι ἀνάλογο διατυπώνεται καί στά προλεγόμενα τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος μαθηματικῶν γιά τό Γυμνάσιο, πού προτείνει σήμερα ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ, «'Η "Άλγεβρα... ὀδηγεῖ σέ μιά ἐκλεπτυστὴν τοῦ πνεύματος, ἔτσι ὥστε ὁ μαθητὴς νά γίνει ἱκανός νά ἀνακαλύπτει στά διάφορα φαινόμενα φυσικά, κοινωνικά κλπ. τό μαθηματικὸ στοιχεῖο πού περιέχουν...» ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, "Εκδόση Μ.Ε., (1984).

'Επομένως γιά τίς θεωρήσεις αὐτῆς ἡ γνώση εἶναι διαδικασία καί ἀποτέλεσμα ἀνακάλυψης καί ἀναπαράστασης τῆς πραγματικότητας καί πρόβλεψη νέων ἀνακαλύψεων. Τά μαθηματικά σάν ἐπιστήμη συνθλίβονται πρὸς ὄφελος ἑνός

'Η ὀργάνωση τοῦ περιεχομένου ἑνός ἀναλυτικοῦ

καθρέφτη της ουσίας. Το αποτέλεσμα είναι, ότι τελικά οι θεωρήσεις αυτές είτε δέν αντιμετωπίζουν τά μαθηματικά σάν έπιστήμη, μέ την έννοια ότι παρέχουν μιά θεωρητική γνώση της πραγματικότητας, αλλά σάν εργαλείο γιά τίς άλλες έπιστήμες πού διαμεσολαβούν ανάμεσα στά μαθηματικά και τήν πραγματικότητα, είτε θεωρούν τά μαθηματικά έπιστήμη πού παρέχει θεωρητική γνώση μιάς συμβολικής πραγματικότητας από ιδεατά αντικείμενα, πού καθρεφτίζουν μιά υλική πραγματικότητα ήδη θεωρητική. Από δώ προκύπτει και ό ανιστορικός χαρακτήρας πού αποδίδουν στά μαθηματικά και ή φορμαλιστική μορφή τους, πού ανάγει τά μαθηματικά σ' ένα μόνο επίπεδο αποδεικτικής διαδικασίας ή ή εργαλειακή μορφή τους, πού τυποποιεί τά μαθηματικά σ' ένα σύνολο τεχνικών μεθόδων και έννοιολογικό εργαλείο άλλων έπιστημών. Μ' αυτό τό κοινό φιλοσοφικό υπόβαθρο γιά τά μαθηματικά σάν έπιστημονική πρακτική, οι θεωρήσεις πού προαναφέραμε, διαφοροποιούνται ως πρός τίς παιδαγωγικές αντίληψεις τους ανάλογα μέ τό βάρος πού αποδίδουν στην ιδεολογική λειτουργία της σχολικής γνώσης και τίς μεθόδους έγχάραξής της. Κι αυτή ή διαφοροποίηση προκύπτει και υλοποιείται μέ μιά διαφορετική δόμηση του περιεχομένου των μαθηματικών σάν σχολικού μαθήματος. Έτσι ή άκαδημαϊκή-φορμαλιστική θεώρηση, πού δομεί τό περιεχόμενο άξιωματικά-λογικά στά πρότυπα μιάς έπιστήμης στατικής και αυθυπόστατης, όρίζει τή μάθηση σάν διαδικασία μετάδοσης γνώσεων και ανάπτυξης τυποποιημένης σκέψης. Η δομή του μαθήματος καθορίζει τό περιεχόμενό του, ώστε νά συμβάλλει στην πληρότητά της και ή διδακτική μεθοδολογία υποβάλλεται άποκλειστικά άπ' αυτή. Τό παιδί αντιμετωπίζεται σάν παθητικό υποκείμενο μάθησης. Τό μόνο πού ένδιαφέρει είναι ή μνήμη γιά τήν άποθήκευση γνώσεων μέ τή μορφή όρισμών, θεωρημάτων ή άποδείξεων και ή λογική γιά τήν έξάσκηση της και τόν έγκλωβισμό της σέ τυποποιημένες νοητικές πράξεις.

Τά συνακόλουθα είναι γνωστά και λογικά συνεπαγόμενα. Ο δάσκαλος και τό έπισημο βιβλίο οι μοναδικοί και αυθεντικοί χειριστές της γνώσης, ή άσκησιολογία και οι έξετάσεις τά ιδανικά πεδία επικύρωσης και έλέγχου της, τό θρανίο και ή έδρα τό φυσικό πλαίσιο ανάπτυξης της.

Η θεώρηση τώρα, πού προβάλλει ένα τύπο όργάνωσης του περιεχομένου ενός αναλυτικού προγράμματος μαθηματικών μέ βάση διδακτικούς στόχους ανάπτυξης ίκανοτήτων, αντιμετωπίζει τή μάθηση σάν διαδικασία διαμόρφωσης συμπεριφοράς, πού προκύπτει από αντίστοιχη διαμόρφωση της νοητικής συγκρότησης. Στοχεύει στην ανάπτυξη ίκανοτήτων ενεργητικής άπόκρισης σέ έρεθίσματα, σύμφωνα μέ προδιαγραμμένους στόχους. Τό αναλυτικό πρόγραμμα έπόμενα, παίρνει τή μορφή ενός ιεραρχημένου, άπ' τό άπλό στό σύνθετο, καταλόγου έρεθισμάτων και άποκρίσεων. Δέν άποτελεί, παρά μιά κλιμάκωση έμπειριών, πού στοχεύουν και ύπηρετούν τήν υλοποίηση των στόχων και διατάσσονται μέ τέτοιο τρόπο, ώστε κάθε έμπειρία άποτελεί ένδυνάμωση και διεύρυνση της προηγούμενης. Βασισμένη στις ψυχολογικές θεωρίες της συμπεριφοράς, αντιμετωπίζει ή θεώρηση αυτή τό παιδί, σάν ένα προϊόν υπό κατασκευή γιά τήν κάλυψη των αναγκών του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας και τή διαδικασία της μάθησης σάν άσκηση παβλοφικού τύπου. Ακρότατη συνέπεια αυτής της λογικής, οι διδακτικές μηχανές σέ διάφορες παραλλαγές μέχρι τά κομπιούτερς, πού ή εισαγωγή τους στά

σχολεία προβάλλεται σάν πρόοδος. Τά μαθηματικά σάν σχολική γνώση, παίρνουν τελικά τή μορφή εργαλείου έκτέλεσης πράξεων και ύπολογισμών.

Ένας ιδιόμορφος συγκερασμός των δύο προηγούμενων θεωρήσεων γιά τήν όργάνωση του αναλυτικού προγράμματος των μαθηματικών, είναι γιά παράδειγμα τό πρόγραμμα του Γυμνασίου πού θεσμοθετήθηκε στά πλαίσια της μεταρρύθμισης του 1964 και δομείται σ' ένα πρώτο επίπεδο γύρω από πράξεις και σ' ένα δεύτερο επίπεδο άξιωματικά-φορμαλιστικά.

Διακηρύσσει άλλωστε στα προλεγόμενά του ότι σκοπός της διδασκαλίας των μαθηματικών στο Γυμνάσιο είναι «νά διδάξη και νά άσκήση τούς μαθητάς εις τήν μέθοδον του μαθηματικού λογισμού και της μαθηματικής σκέψεως» και μόνο.

Η παιδοκεντρική θεώρηση δόμησης του αναλυτικού προγράμματος τώρα, έρχεται νά καταγγείλει τίς δύο προηγούμενες, άρνούμενη τόν τεχνοκρατισμό πού εισαγουν στην εκπαίδευση, χωρίς ώστόσο νά αντιπαρτιθεται ριζικά και νά ξεπερνά όριστικά τό ιδεολογικό τους πλαίσιο. Διευρύνει τά όρια του δεχόμενη, ότι τά μαθηματικά σάν έπιστημονική πρακτική άποτελούν πέρα άπ' τήν σταδιακή ανάπτυξη και τή μελέτη μιάς συμβολικής αναπαράστασης της πραγματικότητας και θεωρητικό πρόσθεμα, αλλά ή πραγματικότητα μιάς άποκαλείπει τή δυναμική της νά έντάσσεται στο πρόσθεμα αυτό. Μ' αυτή τή φιλοσοφική άφετηρία αυτοπεριορίζεται και έγκλωβίζεται στην άποθέωση του άτομου και των ψυχονοητικών του αναγκών και ίκανοτήτων, αντιμετωπίζοντας τήν εκπαίδευση σάν διαδικασία κάλυψης των αναγκών και ανάπτυξης των ίκανοτήτων. Γιά τή θεώρηση αυτή ή γνώση είναι προϊόν έμπειριών και ή μαθηματική σκέψη φυσική συνέπεια της όραστηριότητας του άτομου μέσα στο περιβάλλον και της προσαρμογής του σ' αυτό. Αφού έπικεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι τό άτομο, τό αναλυτικό πρόγραμμα δομείται γύρω από κέντρα ένδιαφέροντος του άτομου αντίστοιχα της ηλικίας του (όραστηριότητες, κατασκευές, παιχνίδια κλπ.). Τό παιδί γιά τή θεώρηση αυτή έχει τή δική του ιδιαίτερη φύση και τό δικό του άποκλειστικό τρόπο μάθησης. Κατακτάει τίς μαθηματικές έννοιες μέσα από σχεδιασμένες γι' αυτό τό σκοπό όραστηριότητες και πράξεις. Τό σχολείο έχει ένα έντελώς έλεύθερο χαρακτήρα κι ό δάσκαλος λειτουργεί σάν συντονιστής και όργανωτής όραστηριοτήτων. Η θεώρηση αυτή ξεκινώντας άπ' τόν έμπειρισμό του Ντιούι καταλήγει στά άνοιχτά σχολεία τύπου Νήλ και στά αντί-σχολεία του Ίλιτς, Χολτ και λοιπών, άφομοιώνοντας παράλληλα γνωστικές και ψυχολογικές θεωρίες πολλές φορές έτερόκλητες και αντιφατικές.

Λειτουργώντας τελικά νομιμοποιητικά γιά τήν κυριαρχή άστική ιδεολογία, ανάγει τό πρόβλημα της εκπαίδευσης σέ άτομικό ζήτημα και άποκριβεί τήν κοινωνική λειτουργία του σχολείου.

Αν τό ζητούμενο όμως, είναι μιά διδασκαλία των μαθηματικών πού δέν θά στοχεύει άπλά στη δημιουργία νοητικών προϋποθέσεων γιά τήν κατανόηση, αλλά και τήν έρμηνεία και τήν άλλαγή της πραγματικότητας, θά πρέπει ό προβληματισμός μας νά κινηθεί σέ έντελώς διαφορετικά ιδεολογικά πλαίσια. Έξω άπ' τίς θεωρήσεις πού περιγράψαμε προηγούμενα και νά προσεγγίσει τό πρόβλημα του αναλυτικού προγράμματος των μαθηματικών μέ μιά έντελώς διαφορετική όπτική.

Δημήτρης Χασάπης

προγράμματος μαθηματικών και οι ύπονοούμενες αντίληψεις

ΧΛΕΜΠΟΥΡΑ ΤΙ ΗΡΘΑΜΕ
ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΣΤΗ ΠΟΛΗ; ΕΔΩ
ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΤΑ ΘΕΑ-
ΜΑΤΑ, ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΕΡΘΕΙ
ΝΑ ΔΕΙ ΜΙΑ ΑΡΚΟΥΔΑ
ΠΟΥ ΧΟΡΕΥΕΙ;

ΔΕΝ ΕΧΕΙΣ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ
ΤΙΠΟΤΑ ΑΠ' ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΜΑΣ ΒΑΓΓΕΛΗ!
ΑΥΤΟ ΛΟΙΠΟΝ ΠΙΣΤΕΥΕΙΣ ΠΟΣ ΕΙΣΑΙ;
ΑΛΛΟΣ ΜΙΑ ΑΡΚΟΥΔΑ ΠΟΥ
ΧΟΡΕΥΕΙ;

ΓΙΑΤΙ
ΤΙ ΕΙΜΑΙ;..

ΕΙΣΑΙ ΚΑΤΙ ΠΟΛΥ ΠΕΡΙΣ-
ΣΩΤΕΡΟ ΑΠ' ΑΥΤΟ! ΕΙΣΑΙ Η
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
ΣΤΟ ΘΕΑΜΑ! ΕΙΣΑΙ Η ΑΠΑ-
ΛΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑ-
ΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΤΕΧΝΗ!..

... ΕΙΣΑΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ
ΓΥΝΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΗΓΑΙΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ
ΕΚΦΡΑΣΗ!.. ΝΑ ΤΙ ΕΙΣΑΙ ΒΑΓΓΕΛΗ!..

ΠΟΣΟ ΛΙΓΟ ΞΕΡΟΥΜΕ
ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΑΣ!..

Αρκάς

ΒΑΓΓΕΛΗ, ΤΙ ΘΑ ΕΛΕΓΕΣ
ΝΑ ΜΕΙΝΕΙΣ ΜΟΝΙΜΑ ΣΤΗ
ΠΟΛΗ; ΣΟΥ ΒΡΗΚΑ ΜΙΑ ΠΟΛΥ
ΚΑΛΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΕΔΩ...

ΤΙ ΔΟΥΛΕΙΑ;

... ΑΝΕΤΗ ΚΑΙ ΞΕΚΟΥ-
ΡΑΣΤΗ! ΘΑ ΚΑΘΕΣΑΙ ΟΛΗ
ΜΕΡΑ ΣΤΗ ΒΙΤΡΙΝΑ ΕΝΟΣ
ΜΑΓΑΖΙΟΥ!.. ΜΟΝΟ ΠΟΥ
ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙΣ ΜΙΑ
ΕΥΤΥΠΟΣΙΑΚΗ ΣΤΑΣΗ,
ΛΙΓΟ ΑΓΡΙΑ, ΣΑΝ ΝΑ ΕΙΣΑΙ
ΕΤΟΙΜΟΣ ΝΑ ΟΡΜΗΞΕΙΣ!..

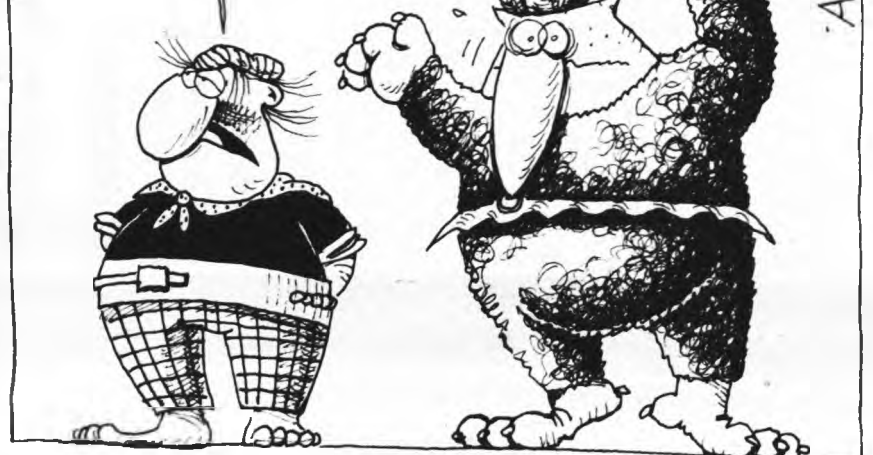
ΠΟΣ;
ΚΑΠΟΣ ΕΤΣΙ;..

ΕΤΣΙ ΑΚΡΙΒΟΣ!
ΘΑ ΕΧΕΙΣ ΜΕΓΑΛΗ
ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

ΝΑΙ, ΑΜΑ ΑΜΑ ΚΑΘΟ-
ΜΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΩΡΕΣ ΕΤΣΙ!
ΘΑ ΠΙΑΣΤΩ!..

ΜΗ ΣΕ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙ ΑΥΤΟ.
ΘΑ ΣΕ ΒΑΛΣΑΜΟΣΙΟΥΝ!

Αρκάς

ΟΣΤΕ ΓΙΑΥΤΟ Μ'ΕΦΕΡΕΣ
ΣΤΗ ΠΟΛΗ; ΓΙΑ ΝΑ ΜΕ ΠΟΥ-
ΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΒΑΛΣΑΜΟΜΑ;
ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΜΟΥΜΙΛΑΣ ΓΙΑ
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΕΣ ΚΑΙ
ΠΡΑΣΙΝΑ ΑΛΟΓΑ!

ΚΑΙ ΟΜΩΣ ΕΚΕΙ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ
ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ! ΘΑ ΣΕ ΠΟΥΛΗΣΩ
ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΜΕ ΚΑΛΥΠΤΕΙΣ ΠΙΑ
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΑ.
ΤΙ ΘΑ ΠΕΙ
ΤΩΡΑ ΑΥΤΟΣ;

ΘΑ ΠΕΙ ΟΤΙ ΕΧΩ ΠΕΡΑΣΕΙ
ΣΕ ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΦΑΣΗ ΣΑΝ
ΚΑΛΙΤΕΧΝΗΣ. ΟΙ ΑΙΣΘΗ-
ΤΙΚΕΣ ΜΟΥ ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ
ΕΙΝΑΙ ΤΩΡΑ ΠΟΛΥ ΠΡΟΧΩ-
ΡΗΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΕΣΥ ΔΕΝ
ΜΠΟΡΕΙΣ Ν'ΑΝΤΑΠΕΞΕΛΘΕΙΣ

ΚΑΤΑΛΑΒΕ ΤΟ ΒΑΓΓΕΛΗ
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΓΙΝΕΙ
ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΜΕ ΜΙΑ
ΑΡΚΟΥΔΑ!
ΩΡΑΙΑ, ΚΑΙ
ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΕΙΣ;

ΘΑ ΠΑΡΩ
ΜΙΑ ΜΑΪΜΟΥ!

Αρκία

ΛΟΓΙΚΕΦΟΥ ΧΛΕΜΠΟΥΡΑ!
ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΣΚΕΠΤΕΣΑΙ
ΝΑ ΒΑΛΣΑΜΩΣΕΙΣ ΕΜΕΝΑ ΚΑΙ ΝΑ
ΠΑΡΕΙΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΜΟΥ
ΜΙΑ ΜΑΪΜΟΥΣ!;

... ΤΙ ΝΑ ΤΙ ΚΑΝΕΙΣ ΤΗ ΜΑΪΜΟΥ,
ΜΙΑ ΣΤΑΛΙΑ ΠΡΑΓΜΑ; ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΟ
ΖΩΟ! ΕΧΩ ΕΝΑ ΜΕΓΕΘΟΣ, ΜΙΑ ΠΑ-
ΡΟΥΣΙΑ ΤΕΛΟΣ ΠΑΝΤΩΝ! ΚΑΝΕ
ΕΝΤΥΠΩΣΗ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟ!

ΜΑ ΑΚΡΙΒΟΣ ΤΟ
ΜΕΓΕΘΟΣ ΣΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΟΥ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑ!
ΕΙΣΑΙ ΠΟΛΥ ΜΕΓΑΛΟΣ,
ΠΟΛΥ ΒΑΡΥΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥ
ΔΥΣΚΙΝΗΤΟΣ!..

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΙΝΗΤΟΣ;
ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΜΙΑ ΜΑΪΜΟΥ
ΠΑΡΑΠΑΥΩ ΑΠΟ ΜΕΝΑ;

ΙΣΟΣ ΤΕΛΙΚΑ ΤΟ
ΒΑΛΣΑΜΟΜΑ ΝΑ ΜΗΝ
ΕΙΝΑΙ ΤΟΣΟ ΑΣΧΗΜΗ
ΙΔΕΑ...

Αρκία

Pila raganica

ἡ follis;

ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ

θεοποιούν τους «βιόλα», τόν Σώκρατες και τόν Πασσαρέλα. Πρόκειται φυσικά για τή Φλωρεντία τήν ἐποχή τῶν Μεδίκων. Ἐκεῖ τό ποδόσφαιρο παιζόταν τίς ἡμέρες τῶν μεγάλων τελετῶν καί ἦταν τόσο διαδεδομένο ὥστε νά μετέχουν πληθεῖοι ἀλλά καί διασημότητες. Ὀνομαστοί παίκτες ἦταν οἱ μετέπειτα πάπες Κλήμης ὁ Γ', Λέων ὁ Ι' καί ὁ Οὐρβανός ὁ Ζ'. Δύο ἦταν οἱ ὁμάδες στό φλωρεντινό ποδόσφαιρο: οἱ «πράσινοι» τῆς ἀριστερῆς ὄχθης τοῦ Ἄρνου καί οἱ «λευκοί» τῆς δεξιᾶς ὄχθης. Γήπεδο ἦταν ἡ πλατεία τῆς Σάντα Κρότσε, ἐνῶ οἱ νικητές ἐπαιρναν συνήθως τά λάβαρα τῶν ἠττημένων, τά ὁποῖα ὁ ἀρχηγός σύμφωνα μέ τά ἱπποτικά ἔθιμα τῆς ἐποχῆς μπορούσε νά χαρίσει σέ μιά ὀμορφη γυναίκα.

Στήν Ἑλλάδα τό ποδόσφαιρο πρωτοεμφανίσθηκε στό τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα. Στή Θεσσαλονίκη ξένοι ἔμποροι ἴδρυσαν τήν Οὐνιόν Σπορτίβ. Σιγά-σιγά, βασικά οἱ πρόσφυγες ἀπό τή Μικρά Ἀσία ἄρχισαν νά ἰδρύουν ὁμάδες, κρατώντας ἔτσι τοὺς κοινούς σύνδεσμούς ἀπό τή μητέρα πατρίδα.

Μέ τήν ἐμφάνισή του στη χώρα μας τό ποδόσφαιρο παρασύρει κάθε τάξης ἄνθρωπο στίς γραμμές του, μέ πολύ μεγαλύτερη ἀναλογία ὅμως γιά τά φτωχότερα λαϊκά στρώματα. Καί πάλι οἱ περισσότεροι σύλλογοι ἐξέφραζαν ἀντιθέσεις. Ὁ Ἀπόλλωνας ἦταν ἡ ὁμάδα τῶν πλουσίων προσφύγων τῆς Σμύρνης, σ' ἀντίθεση μέ τόν Πανιώνιο, γύρω ἀπό τόν ὁποῖο συσπειρώθηκε ἡ μικρότερη καί μεσαία τάξη τῆς Σμύρνης.

Ἡ μεταξική δικτατορία καί τά πρώτα χρόνια μετά τήν ἀποχώρηση τῶν Γερμανῶν ἀπό τήν Ἑλλάδα, ἦταν οἱ ἀφορμές γιά τή δημιουργία ποδοσφαιρικῶν ὁμάδων μέ ἰδιόρρυθμες σχέσεις μέ τήν ἑλληνική ἀριστερά. Ἡ Προοδευτική, ὁ Ἴκαρος, ὁ Ἀστέρας, ὁ Κεραυνός, ἡ Σπίθα φτιάχθηκαν σάν χώροι συνάντησης ἀνθρώπων μέ τό μεράκι μέν τῆς μάλας ἀλλά καί τό φόβο τῆς καταδίωξης ἀπό τοὺς δικτάτορες γιά τά καθαρά ἐκφρασμένα «ἀριστερά» τους φρονήματα.

Σέ ἀντίθεση, οἱ μεγάλοι σύλλογοι, Ὀλυμπιακός, Παναθηναϊκός, διοικητικά πάντα, ἀποτελοῦσαν τήν ἴδια περίοδο καθαρούς χώρους ἐκφρασης κάθε συντηρητικῆς ἄποψης, ἀντικομμουνιστικῆς προπαγάνδας, γεγονός τοῦ ὁποῖου οἱ ἐπιδράσεις φαίνονται καί σήμερα σ' ὅσους ἀπό τοὺς παλαιμαχοὺς ποδοσφαιριστές ἐκείνης τῆς ἐποχῆς βρισκονται στη ζωῆ.

Σήμερα, μέ τήν ἐπαγγελματοποίηση τοῦ ποδοσφαίρου, δέν μπορεῖ κανεὶς νά μιλήσει μέ βεβαιότητα γιά τόν κοινωνικό περίγυρο συγκεκριμένων ὁμάδων γιατί κάπου τά ὅρια συμπίπτουν ἀπελπιστικά. Ὡστόσο δέν μπορεῖ νά γίνει σύγκριση τοῦ γηρασμένου κοινῶ τοῦ

Ἡρακλῆ στη Θεσσαλονίκη μέ τό νεανικό λούμπεν πολλές φορές στοιχεῖο τοῦ ΠΑΟΚ. Αὐτό ὅμως πού φαίνεται καθαρά στίς μέρες μας, ὅσον ἀφορᾶ τήν ἐκφραση τοῦ κόσμου στό γήπεδο, εἶναι ἡ τρομερά διαφορετική ἀντιμετώπιση καταστάσεων, ὁπαδῶν συλλόγων τῆς πρωτεύουσας, μέ ἐπαρχιακές ὁμάδες. Ὁ διαχωρισμός Βορείων καί Νοτίων, Ἑλλήνων, Τούρκων καί Βουλγάρων παρά τίς κρατικές διακηρύξεις γίνεται ἀποδεκτός καί υἱοθετεῖται ἀπό τή σιωπηλή πλειοψηφία τῶν ὁπαδῶν, καθώς κάπου ἐκτονῶνται κόμπλεξ, καθημερινή ἐργασιακή καί ἴσως οἰκογενειακή καταπίεση, ἀλλά καί οἱ ἀντιθέσεις Βορρά-Νότου, γεγονός ἰδιαίτερα φανερό στη γειτονική Ἴταλία.

Στίς μέρες μας τό ἀθλημα ἔχει μεταβληθεῖ σιωπηρά σέ ἀντικείμενο ὠμῆς καπηλείας. Παράγοντες, ἀθλητές, κυβέρνηση καί Τύπος ἔχουν μετατρέψει τό σπόρ, σέ σώου μπίζνες, μέσο ἐπιβολῆς τῆς κρατοῦσης ἰδεολογίας, καί χῶρο ἐκτόνωσης κάποιων πίσεων πού μέ ἄλλους ὁρους θά ἐκδηλώνονταν στά ἐργοστάσια, τά πανεπιστήμια καί σ' ἄλλους μαζικούς χώρους.

Ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ ποδοσφαίρου εἶναι ἡ ἴδια σέ κάθε πολιτικό σύστημα, μέ ἰδιαίτερη ἔμφαση στίς δικτατορίες. Σέ Βορρά-Νότο-Ἀνατολή καί Δύση ὁ ἄρτος καί τά θεάματα πρέπει σύμφωνα μέ τοὺς κρατοῦντες νά βρίσκονται σέ κάποια μαγική ἰσορροπία. Κι ὅταν στόν ἄρτο σημειώνεται ὑφέση, αὐξάνεται σάν ἀντίβαρο τό θέαμα. Τά κέρδη γιά τό κράτος τεράστια. Τά ἔσοδα τοῦ ΠΡΟΠΟ συνεχῶς αὐξάνονται μέ ἄγνωστες μερικές φορές διόδους διοχέτευσης. Πρόσφατα στήν Κραϊόβα τό ἐπίσημο Ρουμανικό κράτος πούλαγε εἰσιτήρια σέ δολάρια. Οἱ ἐπιχορηγήσεις στίς ΠΑΕ, μικρές σχετικά, ἀνοίγουν τό δρόμο στοὺς ὀρκωτοὺς λογιστές, ἐλέγχοντας ἔτσι τά πάντα.

Ἡ κοινωνική προβολή εἶναι τό συγκλίνον σημεῖο γιά τόν Τύπο, τοὺς διοικητικούς παράγοντες καί τοὺς ποδοσφαιριστές: Νταϊφᾶς, Βαρδινουγιάννης, Μπάρλος, Γουλανδρῆς, Καρέλλας θά ἦταν γνωστοί στίς οἰκογένειές τους καί σέ 300 ναυτικούς ὁ καθένας ἂν δέ μετατρέπονταν σέ αἰμοδοτές τοῦ ποδοσφαίρου. Γιά τοὺς μικρότερους παράγοντες ἡ ἐξουσία τοῦ εἰσιτηρίου στά ντέρμπι εἶναι ὁ τρόπος γνωριμίας κι ἐξάρτησης μέ ἄτομα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῆς ἐπαρχίας ἢ τῆς πρωτεύουσας.

Οἱ ποδοσφαιριστές ἐπιδιώκοντας τήν προβολή, καί κατά συνέπεια τήν αὐξηση τοῦ κασσε, γίνονται ὄργανα καί πληροφοριοδότες τῶν δημοσιογράφων. Παράλληλα πύρινα ἄρθρα διώχνουν καί φέρνουν παίκτες, προπονητές, παράγοντες, μετατρέποντας τόν ἐκδότη κάθε ἐφημερίδας σέ μεγαλοπαράγοντα. Ἡ συνδικαλιστική ὄντοτητα κάθε ἀθλητῆ βρίσκεται στά στάδια τοῦ ἀνυπαρκτοῦ, καθώς κάθε αἴτημα καί ὑπόψια ἀπεργιακῶν κινητοποιήσεων καταπνίγεται στά διλήμματα τῶν ἐκάστοτε προέδρων, οἱ ὁποῖοι φιμῶνουν ἀκόμη καί τήν ἐλευθερή ἐκφραση κάθε ὑπαλλήλου τῆς ΠΑΕ χωρίς ἀντίδραση.

Ὁ ἐπαγγελματισμός — ἀντίθεση τοῦ ρομαντισμοῦ σκοτῶνει τό θέαμα, διώχνοντας τόν κόσμο ἀπό τά γήπεδα, πού καθημερινά μετατρέπονται σέ χῶρο ἀθλητικῶν βιαιοτήτων. Ὅμως ὅσο οἱ πόλεις στενεύουν, καί οἱ ὄροφοι τῶν πολυκατοικιῶν πολλαπλασιάζονται, ὁ ἔρωτας χάνεται μπροστά στά φλιπεράκια, τόσο ἡ Ἑλλάδα θ' ἀναστενάξει στά γήπεδα...

Υ.Γ.: Εὐχαριστοῦμε τόν ἐπιμελητῆ τῆς ΠΑΕ-ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ κ. Μιχάλη Φωτίου γιά τή συμβολή του καί τά στοιχεῖα πού μᾶς διέθεσε.

Κ. Βερνίκος

ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ. Ἐνα ἀναμφισβήτητα ὑπαρκτό κοινωνικό φαινόμενο, σ' ὅλα τά μῆκη καί τά πλάτη τῆς ὑψηλῆς. Σήμερα βέβαια δέν διατηρεῖ οὔτε ἓνα ἀπό τά στοιχεῖα ἐρασιτεχνισμοῦ τῶν πρώτων ἡμερῶν του δέν παύει ὅμως νά συγκινεῖ στόν ἴδιο βαθμό τά πλήθη σήμερα, ὅπως τήν ἐποχή τοῦ 1100, ὅταν ὁ Ἑρρίκος Β' τῆς Ἀγγλίας ἐφθασε στό σημεῖο ν' ἀπαγορεύσει τό ποδόσφαιρο «λόγω τοῦ ὑπερβολικοῦ ἐνθουσιασμοῦ» πού ἐδειχναν οἱ ὑπήκοοι του.

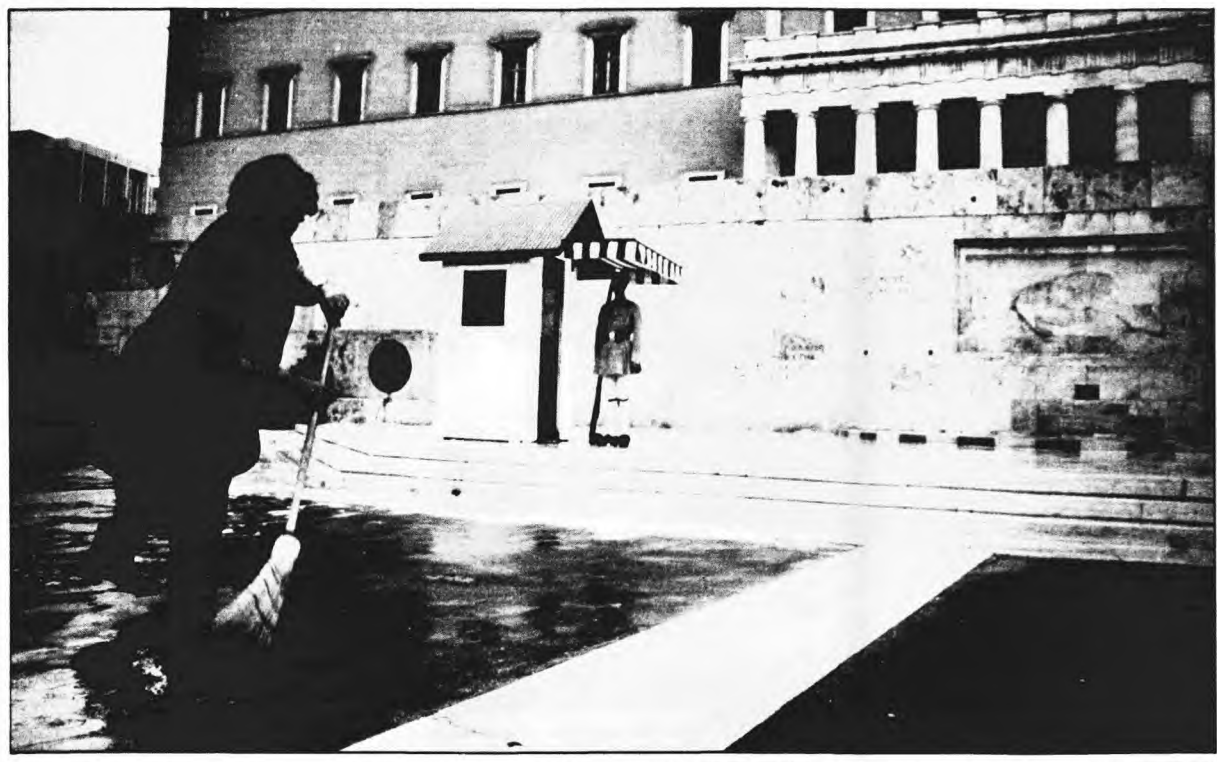
Δέν εἶναι δυνατόν νά ὑποστηριχθεῖ μέ σιγουριά, ὅτι τό ποδόσφαιρο προήλθε ἀπό κάποιο ἀπό τά παιχνίδια πού χρησιμοποιοῦσαν μπάλα κατά τήν ἀρχαιότητα. Εἶναι γνωστό ὅτι τόν 10ο αἰῶνα π.χ. παιζόταν στήν Ἰαπωνία ἓνα εἶδος ποδοσφαίρου, ἐνῶ τίς ἴδιες στιγμές ἀνθούσε στήν Κίνα τό τσου-κού (παιχνίδι μέ δερμάτινη μπάλα πού παιζόταν μέ τό πόδι). Ἡ μπάλα ἦταν συνήθως γεμισμένη μέ γυναικεῖα μαλλιά καί σκοπός ἦταν νά μπεῖ σ' ἓνα τέρμα ἀπό καλάμια ὕψους 3 μέτρων, πίσω ἀπό τό ὁποῖο ὑπῆρχε ἓνα μεταξένιο δίκτυ. Ἀργότερα τό σπόρ αὐτό, ἐντάχθηκε ὑποχρεωτικά στή στρατιωτική ἐκπαίδευση ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ἄπυ Ἀνατολῆς. Ἀναφέρονται καί διεθνεῖς ἀγῶνες, ἀνάμεσα στοὺς Κινέζους καί τοὺς Ἰάπωνες.

Ἡ ἀνταγωνιστική καθαρά φύση τοῦ ποδοσφαίρου γίνεται φανερή ἀπό τήν προϊστορία ἀκόμη τοῦ ἀθλήματος.

Πάντα ἔδινε τή δυνατότητα στοὺς ἀντίθετους πολιτικά, ἰδεολογικά ἀλλά καί οικονομικά νά μονομαχῆσουν, εὐγενικά ὑποτίθεται, ἀλλά τσακίζοντας πόδια καί χέρια μερικές φορές.

Στήν ἀρχαία Ρώμη οἱ στρατιῶτες κυρίως ἐπαιζαν μιά μορφή ποδοσφαίρου, ὀνόματι *Rapstum*. Ἀναφέρονται δέ καί οἱ τύποι τῆς μπάλας πού χρησιμοποιοῦσαν οἱ Ρωμαῖοι: ἡ *pila raganica*, μπάλα τῶν χωρικῶν, ἦταν φτιαγμένη ἀπό δέρμα καί γεμισμένη μέ πούπουλα, ἐνῶ ἡ *follis*, μπάλα τῶν πλουσίων, ἦταν φτιαγμένη ἀπό δέρμα, ἀλλά γεμισμένη μέ μιά φούσκα ἀπό ἀέρα. Στά μεσαιωνικά χρόνια τό ποδόσφαιρο, ἦταν ἡ κατ' ἐξοχή ἐκφραση ἀνταγωνισμοῦ ἀνάμεσα σέ χωριά, ἀλλά ἡ ὀλοκλήρωση τῆς φύσης αὐτῆς τοῦ ποδοσφαίρου, φαίνεται καθαρά στήν Ἴταλία. Στή Ραβέννα, γύρω στό 1250, τό Συμβούλιο τῆς Πόλης ἀπειλοῦσε μέ αὐστηρές ποινές ὅσους συνέχιζαν νά παιζοῦν στήν κεντρική πλατεία τῆς πόλης.

Ὅμως τή μεγαλύτερη διάδοσή του τό σπόρ βρῆκε στήν πόλη ὅπου σήμερα νεαροὶ τифόζι

Φωτογραφία του Μανόλη Μπαμπούση απ' την έκθεση των χρωματιστών «καρτ-ποστάλ» του στο Φωτογραφικό Κέντρο 'Αθηνών. Ένας εύρηγώνιος φακός πολύ-πολύ πρωί, πριν τὰ περισσότερία και τούς επισήμους.

Δές και μέ τό παληκάρι

Οι τηλεοπτικές «'Αντιστροφές» για τὰ «έξι μεγάλα απαρέμφατα της ζωής», που για χάρη των λιγότερο γραμματιζόμενων έγιναν ουσιαστικά, έχουν σαν ζωογόνο άστέρα τους τόν υπέρλαμπρο κύριο Βέλτσο: Μέ τὰ προσόντα του καπαρώνει δύο έκπομπές με τὰ πιό δυνατά του ατού, τό βλέμμα και τή γοητεία.

Στό «Βλέμμα» ή TV «δέν είναι τό μέσο αλλά ή αιτία που βλέπομαστε αυτή τή στιγμή». Αυτό πράγματι ισχύει, πιστεύουμε, για τούς περισσότερους τηλεθεατές: τηλεόραση θέλανε, όχι αναγκαστικά Βέλτσο.

«Είμαι ένας ειδωλοποιός, που ωστόσο αποκαλύπτει τὰ τεχνάσματά του», σέ αντίθεση με τὰ τεχνάσματα της έξουσίας των mass media. Κι έχει βαλθεί, χρόνια τώρα, νά τή χτυπάει, από τὰ μέσα: Ραδιόφωνο, ΤΑ ΝΕΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, άνοιχτά ή κλειστά πανεπιστήμια και τώρα τηλεοπτικώς, πάντα με τόν ίδιο άκάματο ζήλο. «Όχι βέβαια πως φτιάχνει τίποτε είδωλα: Ένας μικρός μυθοποιός είναι: καλύτερα, μυστικιστής. Και τὰ όπτικά τεχνάσματα που αποκαλύπτει με τὰ βίντεο κλπ. επιδεικνύονται από καιρό σ' όλη τή χώρα, σέ κάθε βιτρίνα ήλεκτραγοράς.

Θέλησε «ποιητικό λόγο» στην έκπομπή. Τόν έντυπωσιασμό της άνάγνωσης ενός άποσπάσματος του Σοφοκλή χωρίς μετάφραση. 'Η γλώσσα ως ήχος. 'Ετερόφωτος, όταν έβγαίνει από τό κάδρο για νά διδάξει, μπορούσε νά δείξει στό βίντεο τουλάχιστον τό σωστό είδωλο. 'Ο Φουκώ (πού τὰ χει πεί ήδη στις «'Ακόλουθες» του Βελάσκεθ - Σύγχρ. Κιν/φος 17/18) έμεινε στή βιβλιογραφία. 'Ηθελε και «ύπαινεκτικό λόγο», έπειδή

ζούμε την εποχή του τέλους του βιβλίου (ΓΥΝΑΙΚΑ, 9.1.). 'Η συμβολή του στον άναλφαβητισμό, Ripe is dead, όπως λιγότερο ύπαινεκτικά λένε οι Ghostbusters.

«Βλέπω = έπιθυμώ», ό ταυτολόγος πυρήνας της βραδιάς, όφείλει νά άντιστραφεί σέ έπιθυμώ = προβάλλομαι στην όθόνη, «άφου τόπος έπιθυμίας είναι τό βλέμμα», από την άλλη όμως πάντα, τό δικό μας δηλαδή.

Οι περαστικές τόν χάζευαν περιέργα, έτσι πού, πραγματικός, μιλαγε στην κάμερα της άστυνομίας, ψηλά σ' έναν στύλο της Πανεπιστημίου. Τό βράδυ όμως, σπίτι μας, ψεύτικος μέσα απ' την όθόνη, και πολλαπλά ψεύτικος μέσα από τὰ μόνιτορ του κέντρου επατήρησης (εύγενής έποπτική παραχώρηση του κατασταλτικού στον ιδεολογικό μηχανισμό), εκεί πιά έντυπωσίαζε.

'Εν πάση περιπτώσει, άν και ό ναρκισσισμός άπαιτούσε σέ όλες τις εποχές κάποιες άντικειμενικές προϋποθέσεις, ό κ. Βέλτσος δέν θά κάνει, ούτε μετά αυτές τις έκπομπές νά είναι ένας γραφικός τύπος της 'Αθήνας μας.

Στή δεύτερη έκπομπή, ό Β., θά πρέπει νά συμβούλευσε τή χρησιμοποίηση του άγαπητικού φιλοσόφου Γιανναρά, πού σαν εύσυνείδητος έπαγγελματίας συνηγάγε κι έδω, από την άγάπη τήν συμπαντική της δύναμη, τόν Θεό.

Προτείνουμε κοινό σεμινάριο για τό θέμα μεταξύ των δύο άνδρών, στην Πάντειο όμως.

Γ.Κ.

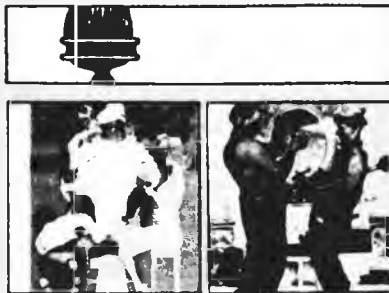

Τής είπαν...

Τής κυρίας Μπιούμη στον ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ και έγραψε κι αυτή για τήν πρωτόγονη φυλή των ... Aborigines. Όμως οι Aborigines δέν είναι καθόλου χτεσινοί: ζούν στην Αυστραλία κάπου 30.000 χρόνια τώρα.

Κι άν οι φρέσκοι άποικοι (μόλις 200 έτών) τούς ξεκλήρισαν μέχρις έλαχίστου, αυτό καθόλου δέν θίγει τή γνησιότητά τους. Είναι και παραμένουν original.

Γ.Κ.

Πολύ ώραίες άφίσεις ...άλλων εποχών

'Αξιέπαινη όπωσδήποτε ή πρωτοβουλία του 'Υπουργείου Πολιτισμού και της 'Εθνικής Πινακοθήκης νά άναγνωρίσει τήν ελληνική άφίσα σαν καλλιτεχνική έκφραση και νά τήν άντιμεταπίσει με τήν τιμή που τής πρέπει. Κι όχι μόνο τόν Ν. Γύζη και τις προπολεμικές διαφημίσεις σιγαρέτων, αλλά και τόν ΕΛΑΣ και τις κινηματογραφικές γιγαντοαφίσεις που θυμίζουν μιάν άλλη εποχή....

'Ωραία όλα αυτά, αλλά γιατί μόνο στό παρελθόν; 'Η ελληνική άφίσα εξακολουθεί νά ζει παρά τό διωγμο που εξακολουθεί νά ύφίσταται και με τό νόμο του ΠΑΣΟΚ. Και παρά τή λάσπη που «ύπεύθυνοι φορείς» της έκτοξεύουν κάθε τόσο θεωρώντας την... ρύπανση.

'Αλλά άς πάμε στην πανάκριβη έκδοση που συνοδεύει τήν έκθεση, συγκεκριμένα στό 10ο και τελευταίο κεφάλαιο της «Πολιτικές 'Αφίσεις». 'Εδώ τὰ όπωσδήποτε αισθητικά μέχρι στιγμής κριτήρια έπιλογής μετατρέπονται άφηνες σέ «άντικειμενικά». Κατά περίεργο τρόπο ή έκταση

των άφισων των κομμάτων αρχίζει να προσεγγίζει τα έκλογικά τους ποσοστά. Έξαφανίζεται έτσι ολοκληρωτικά ο έξωκοινοβουλευτικός άριστερός χώρος λές και τίποτα δέν έχει προσφέρει στη ... μάχη τής άφισας. Άπουσιάζουν έξαιρετικές άφισες τής πρώτης μεταπολιτευτικής περιόδου του ΚΚΕ έσωτερικού. Καί όπωσδήποτε περισσεύουν οί Παπανδρέου, οί Ράλληδες και τά τυποποιημένα προεκλογικά προϊόντα πού ένα-δυσό θ' άρκοϋσαν γιά νά καταλάβει κανείς πού όδηγεί τήν άφισα τό πολιτικό μάρκετιν. Άλλά και οί άκρως άντιαισθητικές άπαγορεύσεις τής καλλιτεχνικής αλλά και τής πολιτικής έκφρασης.

K.B.

Lady Day

«Υπήρχαν κι άλλα πράματα πού μου λειψαν όταν άρχισα τά σφυγγαρίσματα επί μονίμου βάσεως. Μ' άρρεσε νά πηγαίνω στά φτηνά μεγάλα μαγαζιά τής Βαλτιμόρης και ν' αγοράζω χότ ντόγκς. Δέ σερβίρανε ποτέ Νέγρους έκείπέρα. Έμένα όμως μου πουλάγανε χότ ντόγκ γιατί ήμωνα παιδάκι και μου φαίνεται ότι τό κάνανε από έμπορικό πνεύμα, όταν δέν υπήρχε κανείς νά βλέπει τριγύρω. Άν όμως μέ πιάνανε νά τρώω τό χότ ντόγκ πρίν βγώ στό δρόμο, χαλάγανε τόν κόσμο ότι τούς βρώμικα τόν τόπο.

Κάτι άλλο πού μ' άρρεσε ήταν τά άσπρα μεταξωτά σοσόνια και βέβαια τά μαύρα λουστρίνια. Ποτέ όμως δέν είχα λεφτά νά τά πάρω...»
 Άπόσπασμα άπ' τήν αυτοβιογραφία τής Μπίλλυ Χόλιντεϋ «Η ΚΥΡΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΕΙ ΤΑ ΜΠΛΟΥΖ» έκδ. ΑΓΡΑ 1984.

Η ζωή, τά προβλήματα οί έλπίδες του μαύρου καλλιτέχνη στήν Άμερική στίς σκοτεινές έκείνες δεκαετίες έχουν γραφτεί, έχουν τραγουδηθεί και όλοι μέσα τους δημιούργησαν εικόνες. Άλλοτε μέ πολύ μελό τόνο κι άλλοτε μέ έκδηλη ανάγκη χρήσης μιας γλώσσας πού φόρτιζε άκόμα και άνοστες περιγραφές, σπάνια όμως τόσο πολύ πειστικά όσο σ' αυτό τό βιβλίο. Μέ λόγο πολύ καθαρό και περιγραφές σέ προσωπικό τόνο, άρκετά άυστηρές, ή Μπίλλυ Χόλιντεϊταιη διηγείται τή ζωή της και πληροφορεί ταυτόχρονα τόν άναγνώστη γιά όλα αυτά, τό Βορρά και τό Νότο, τούς μαύρους, τήν τζάζ, τά μπλούζ, τήν πρέζα, τίς φυλακές, τά μαγαζιά τής Νέας Ύόρκης.

Άνάμεσα σέ εκατοντάδες βιβλία τής συνταγής underground - άμερικάνα - άθυρόστομα - μελό πού εκδίδονται τελευταία στήν Ελλάδα ξεχωρίζει μέ πολύ μοναδικό τρόπο αυτή ή αυτοβιογραφία χωρίς νά πλασάρει τίποτα και χωρίς ταυτόχρονα νά κινδυνεύει όποιαδήποτε «άπλοϊκότητα».
 ...«Μιά άλλη φορά, στήν 52η Όδό, τέλειωσα τό πρόγραμμα μέ τό «Strange Fruit» και πήγα κατευθείαν, όπως συνήθως, στήν τουαλέτα. Πάντα τό κάνω. Όταν τραγουδάω, μέ έπηρεάζει τόσο πού μου ρχεται έμετός. Μέ άδειάζει όλόκληρη».

A.Θ.

ΕΣΣΔ:

Θέλει νά φουμάρει
 Ένα τσιγαράκι
 μά δέν τό αφήνουν,
 είναι Μοσχοβάκι (Λαϊκό)

Λίγες μόνο μέρες άπ' τήν τηλεοπτική συνέντευξη του Καστοριάδη και τό επακόλουθο σχετικό ξεσπάθωμα του Ριζοσπάστη ενάντια στίς άντικομμουνιστικές του άπόψεις, μία είδηση έρχεται νά καταρρίψει τίς συκοφαντίες κατά του σοβιετικού κράτους και νά ξεσκεπάσει τούς άπανταχού άντιδραστικούς: Τό μεσημέρι τής 8ης Ίανουαρίου, στό φύλλο τής «Έσπερινής Μόσχας», οί σοβιετικοί πολίτες διάβασαν μέ άνακούφιση ότι στό έξής θά άπαγορεύεται τό κάπνισμα στήν Κόκκινη πλατεία, τόν Άγνωστο στρατώη και τό πάρκο Άλεξαντρόφσκι (Έλευθεροτυπία 8.1.85).

Πολύ σωστά: διότι ή στενότης του χώρου είναι τέτοια (στήν Κόκκινη πλατεία ιδίως), πού μπορεί νά καεί κανένα σακκάκι. Άσε πού οί χώροι αυτοί είναι ιεροί. Είδες νά καπνίζει κανένας στήν έκκλησία; Κατά τήν προσωπική μου μάλιστα άποψη, δέν άρκει μόνο ή άπαγόρευση του καπνίσματος σέ τέτοιους χώρους. Πρέπει νά δοθεί ή δέουσα προσοχή και στήν έμφάνιση. Όποιος κόβει βόλτες τριγύρω άκατάλληλα ένδεδυμένος, νά συλλαμβάνεται αυτομάτως γιά προσβολή τής Σοσιαλιστικής Ήθικής Δομημένου Περιβάλλοντος. Διότι, τί τό πέρασες κύριε; Άστικο πάρκο ή καπιταλιστική πλατεία;

Άκης Άηδόνης

Και σύ λαέ βασανισμένε

Σήριαλ ή Δυναστεία και περισσότερο άκόμα σήριαλ ή συζήτηση γιά τή Δυναστεία. Κάπου έδώ ή συζήτηση θά πρεπε ίσως νά σταματήσει

άλλά ή τελευταία συνέντευξη-όμιλία του συγγραφέα Κ. Ταχτσή στό «ΕΝΑ» γιά τή Δυναστεία προκαλεί κάποιες παρατηρήσεις όχι γιά τό σήριαλ αλλά γιά τόν συγγραφέα. Λέει λοιπόν ο Κ. Τ.:

«Είναι ή πρώτη φορά πού άποτολήθηκε νά παρουσιαστεί σέ σήριαλ ένας όμοφυλόφιλος, πού δέν είναι μάλιστα τρελή, ο γιός του Κάρριγκτον, ο Στήβεν, πού είχε μία άξιοπρεπή και ρομαντική σχέση μ'έναν άντρα και πού τώρα παρ' όλα τά όσα πέρασε - τά δυστυχήματα στίς πετρελαιοπηγές και τά λοιπά - και παντρεμένος μέ μία γυναίκα, τήν Κλώντια, δέν παύει κατά βάθος νά είναι όμοφυλόφιλος...».

Πράγματι, είναι ή πρώτη φορά πού έμφανίστηκε όμοφυλόφιλος σέ άμερικάνικο σήριαλ και τό όπi μέχρι στιγμής τό γεννητικό του όργανο είναι στή θέση του άνάγεται σέ θαύμα.

Διότι άπό κεί πού είχε διάφορες «άναξιοπρεπείς» σχέσεις μέ άγοράκια τής ηλικίας του παντρεύτηκε μία «πουτάνα», κόντεψε νά σκοτωθεί δουλεύοντας σάν εργάτης διότι ως γιός Κάρριγκτον δέν γινόταν νά ναι ψιλοαδελφή, άπόκτησε μετά τό δυστύχημα τήν άξιοπρεπή (δηλαδή;) σχέση, παντρεύτηκε μία «τρελή» και τελικά άποκαταστάθηκε άφού έγινε φανερό πλέον σέ όλους ότι στό μέλλον ο τελευταίος πού θά εκδήλωνε ξανά όμοφυλοφιλικές τάσεις στό σήριαλ θά ήταν ο ίδιος ο Στήβεν. Κι έτσι ή Δυναστεία έξακολουθεί νά ζει τό μεγαλείο του άντι-σεξουαλικού δημιουργήματος. Ο κ. Ταχτσής όμως:

Όσο γιά τήν «έγχρωμη» πού παρουσιάζεται πρόσφατα στό σήριαλ και πού είναι σχεδόν τόσο λαμπρή όσο και ή Άλέξις δέν έχει μωριστεί ο κ. Ταχτσής ότι τό «μαύρο» πουλάει προσφάτως στήν Άμερική (Μάικλ Τζάκσον και Σία) και ότι γενικώς μέσα στούς «άράπηδες» μερικοί φέρνουν πολύ δολάριο είναι πολύ τής μόδας. Φυσικά μόνο μερικοί και γιά πολύ πολύ συγκεκριμένους λόγους, και άφού κάνουν και τίς πλαστικές τους στή μύτη και όπου άλλου χρειαστεί. Αυτά όμως είναι γνωστά και θά τρελαθούμε έντελώς όλοι στό τέλος μ' αυτά πού λένε αυτοί πού τά λένε σ' αυτούς πού τά λένε κι εκεί πού τά γράφουν.

A.Θ.

Ο τυφλοπόντικας άπ' τά FM στό Αυτόφωρο

Τήν Τετάρτη 9/1/85, άνδρες τής Άστυνομίας, περιπολικά, μοτοσυκλετιστές και άνδρες του Ύπουργείου Συγκοινωνιών εισέβαλαν στό άντρο μιας φοιτήτριας, πού άκουγε ραδιόφωνο...

Αυτή ή θεαματική ύπό τόν κ. Γεωργακάκη έπιτυχία τής νέας - ενιαίας - άστυνομίας μας, γέμισε έλπίδες τόν άθηναϊκό λαό, ότι στό μέλλον θά μπορεί άφοβα νά άκούει στό ραδιόφωνο... μονάχα ό,τι θέλει ή άσφάλεια.

Πρόκειται γιά τήν άπίστευτη ιστορία 4 φοιτητών πού όδηγήθηκαν στό αυτόφωρο γιά παράνομη κατοχή και λειτουργία ραδιοφωνικού σταθμού... μέ πειστήρια ένα κασετόφωνο και ένα ραδιοενισχυτή!

Αυτά όλα, γιατί ή άσφάλεια έχει σοβαρές διαφωνίες μέ τό περιεχόμενο των πειρατικών έκπομπών του «Τυφλοπόντικα» στούς 98,7 ΜΗΖ.

Πράγματι, έκείνη τήν Τετάρτη, άκούγοντας τόν Καζαμία του '85 του ραδιοσταθμού, «πολλοί» θά πειράχτηκαν. Στή χιουμοριστική του διάδρομη, ο «τυφλοπόντικας», προέβλεπε τό νέον έτος, χλευάζοντας άναϊδώς σύμβολα, θεσμούς και ιερά πρόσωπα: τό Ύφ. Νέας Γενιάς, ως τούς κυρίους Καραμανλή, Δροσογιάννη, Φίλια, Φιλιππόπουλο κλπ.

Ο «τυφλοπόντικας» έπρεπε νά σιγήσει και έφ' όσον δέν άνακαλύπτον τόν ίδιο, οί διώκτες του, κατηγορούν τούς άκροατές.

Αυτά όλα είναι ύπερβολικά κατά μια άποψη, αλλά ή ύπόθεση τής έλεύθερης χρήσης των έρτζιανών πού άρκετά κόμματα και όμάδες κατά καιρούς πρόβαλαν, άποδεικνύεται ότι παραμένει κλειστό ζήτημα στήν Ελλάδα. Καιρός λοιπόν νά ύποστηρίξουμε εύθως όλους τούς Τυφλοπόντικες και τούς εύχόμαστε συχνότερες έκπομπές, ώστε και νά τούς άκούμε και τίς ύπηρεσίες και τά ραδιογωνιόμετρα νά ταλαιπωρούν.

Δ.Τ.

“Ως πότε θά «καθαρίζει» ο Πλάτωνας

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ βαθιά συγκινημένοι πού τή νύχτα τής 21 Ιουνίου θά ανακηρυχτούμε «πολιτιστική πρωτεύουσα τής Εύρώπης». “Οπως επίσης και ή κ. Υπουργός πού θά υποδεχτεί, αστράφτοντας μέσα στη βραδινή τουαλέτα της, τούς υψηλούς προσκεκλημένους. Κι ακόμη περισσότερο οί μάντζερ πού ετοιμάζονται για χρυσές δουλειές.

Στά πλαίσια τής προετοιμασίας υπάρχει οργανισμός δουλειάς. Δεκάδες επιτροπές και υποεπιτροπές έχουν σχηματισθεί για νά επιλέξουν τις τελικές συμμετοχές από τις τόσες προτάσεις πού έχουν γίνει, μέ «τρανταχτά» ονόματα, όπως διαβάζουμε στόν ημερήσιο τύπο.

Συγκινητική είναι ακόμη και ή επιμονή τής κ. Υπουργού, σύμφωνα μέ πληροφορίες, στην αναλογία 70-30% στις ελληνικές καλλιτεχνικές συμμετοχές σέ σχέση μέ τις ξένες.

Έδω ή ιδιυλλιακή εικόνα εξαφανίζεται και έρχονται οί άπορίες και τά πρώτα ειρωνικά χαμόγελα.

Τό μουσικό αδιέξοδο...

Πάλι μπροστά μας τά γνωστά προβλήματα στη μουσική (και γενικότερα στην τέχνη) πού επανέρχονται μ' ένκνευριστική επιμονή, και, τό χειρότερο, δέν φαίνεται καμιά προοπτική για τή λύση τους.

Ξανά λοιπόν νά υπενθυμίσουμε τά τόσα γνωστά πράγματα:

—ότι ή μουσική παιδεία στη χώρα πάει άπ' τό κακό στό χειρότερο, κι όπi τό τραγελαφικό περσινό νομοσχέδιο για τά Ύδεια επιτείνει τήν κατάσταση διάλυσης.

—όπi ή Κ.Ο.Α. δέν δέχεται νά παίξει στό «Παλλάς» γιατί τό θεωρεί άκατάλληλο και διαπληκτίζεται κάθε μέρα μέ τήν κ. Μερκούρη.

—ότι δέν υπάρχει και τίποτα καλύτερο από τό Παλλάς, ενώ τό κτίριο τών «φίλων τής μουσικής» παραμένει επί χρόνια γιατί, κι άς χάλασε και τό ...πάρκο.

—ότι σάν συνέπεια τής άμάθειας, αλλά και τής λαϊκιστικής πολιτικής και αύτης τής κυβέρνησης, τίποτα αξιόλογο, πού νά μή χαιδεύει τ' αυτιά του κοινού, δέν μπορεί νά σταθεί στην Ελλάδα. Κι έχουμε γεμίσει βέβαια από συναυλίες μέ μπουζούκια πανελλαδικά. Ένώ όσοι είναι «διαφορετικοί» είτε χάνονται είτε φεύγουν για έξω. Και δέν είναι μόνο ή Μπάλτσα! Κι οί τζαζιστες παίζουν λαϊκά ή ελαφρά, ενώ οί Σώκρατες έχουν γίνει τό γκρούπ τής ...Φαρντούρη!

Δέν ξέρω αν για όλα αυτά φταιει μόνο τό Υπουργείο. Πάντως μέ τέτοια κατάσταση πολύ δύσκολα μπορούμε νά έχουμε μία σοβαρή παρουσία (δέν συζητάω βέβαια τό 70-30!). Δέν μπορώ ακόμη νά καταλάβω αν χρειάζεται κάτι τέτοιο, ή μήπως θά ήταν καλύτερα νά σοβαρευτούμε και νά οργανώσουμε στοιχειωδώς και μακροπρόθεσμα τις καλλιτεχνικές δυνάμεις του τόπου. “Οπως και τήν ... Έθνική ομάδα εξέταλου!

Κι αν βρεθούμε σέ δύσκολη θέση μπορούμε, όπως πάντα, νά επκαλεστούμε τούς αρχαίους ήμών προγόνους! Έκει... σκίζουμε!

...Κι ό σωτήρας μας

Αυτό τό ξέρει πολύ καλά ό Ίάνης Ξενάκης: «...“Οχι μόνο ή πολιτιστική Εύρώπη πηγάει από τήν ελληνική σκέψη, αλλά στην Ελλάδα γεννήθηκε ή ιδέα πού απλώνεται σ' όλόκληρο τόν πλανήτη μέ τή διεκδίκηση τής ελευθερίας... Γι αυτό ή Άθήνα ανακηρύσσεται σέ πολιτιστική πρωτεύουσα τής Εύρώπης», δηλώνει.

«Γεγονός πού υπαγορεύει μία εκδήλωση σέ πραγματικά ιστορική κλίμακα!» συνεχίζει και εξαπολύει πολυσυζητημένη πρόταση-τέρας:

33 ελικόπτερα, 150 αερόστατα, άντιεραπορικοί προβολείς σ' όλη τήν Άττική, δεκάδες χιλιάδες περιστέρια, κανόνια στό ρόλο τών κρουστών, ό στόλος, 4 λόχοι πυρσοφόρων, δαδοφόροι άπ' όλες τις χώρες και φυλές, λείζερ, όμοιομα τής Άθηνάς κατερχόμενο έξ ουρανού, άρχηγοί κρατών, συσκότιση και άλλα πολλά!

Δέν ξέρω τι θ' άπογίνει ή πρόταση. Έμένα πάντως ό έντυπωσιασμός μέ τόν όγκο και τήν ποσότητα, πάντα μέ άπωθούσε και μέ τρώμαζε, θυμίζοντάς μου τούς Μεγάλους Άδελφούς, τούς μεγάλους συντονιστές. Κι οί διαστάσεις είναι τόσο μεγάλες πού δέν έχω καν τό δικαίωμα νά μήν τό δώ.

Κάτι όμως μου λέει όπi πιθανότατα τό σχέδιο θά πραγματοποιηθεί. Γιατί ίσως είναι ή μοναδική ευκαιρία νά έντυπωσιάσουμε τούς υψηλούς συνδαιτημόνες μας. Στο κάτω κάτω ό Ξενάκης είναι δικός μας, Έλληνας και είναι μέλος τής γαλλικής άκαδημίας. Γιατί νά μήν τόν έκμεταλλευτούμε. Ίσως νά κρύψουμε και τά προβλήματα από τά αδιάκριτα μάτια.

Ή κ. Μερκούρη ίσως συγκινηθεί άπ' τήν ιδέα του Ξενάκη. Τι σημασία έχει αν εγώ πιστεύω όπi αυτό πού χρειαζόμαστε περισσότερο είναι ένα πιάνο στη γωνιά!... Καί τόν πιανίστα!

Δημήτρης Οικονομάκης

“Όνομα Κάρμεν» του Γκοντάρ: όσο υπάρχει πιάνο, ό έρωτας έπιζεί.

ΠΡΟΣΦΑΤΑ, σ' ένα γκάλοπ τών χωρών τής ΕΟΚ, ανάμεσα σέ μαθήτριες ήλικίας 14-17 χρονών, τό αποτέλεσμα ήταν συντριπτικό: οί 9 στις 10 πού ρωτήθηκαν πώς θά ήθελαν νά τις λένε, αν δέν τις έλεγαν όπως τις λένε, άπάντησαν μ' ένα στόμα: Κάρμεν. Τό ποσοστό θά ήταν, ίσως, πιο έντυπωσιακό αν δέχονταν ν' άπαντήσουν και οί ισπανίδες ενώ οί ελληνίδες, εκείνη τήν Κυριακή, είχαν πάρει μέρος στό ειδικό πρόγραμμα του ύφυπουργείου Νέας Γενιάς και Άθλητισμού «τρέχω στά δάση, γυρεύοντας λύκους». “Ωστόσο, ή μυριστομη κραυγή χαροποίησε τόν Μπιζέ, πού γέλασε στόν τάφο του μέ σημασία, καθώς, σύμφωνα μέ τούς βιογράφους του, είχε προβλέψει στό τελευταίο του όνειρο: Τό 1983 θά είναι ή χρονιά μου. Πράγμα πού έγινε, άλλωστε. Μετά τήν Πόλα Νέγκρι, τή βουβή ταινία του Έρνστ Λιούμιτς, μερικές ακόμα μεταφορές και μία μακρά περίοδο λησμονιάς, ό μύθος πού γεννήθηκε χάρη στη μουσική και μέσα άπ' αύτην, στοιχειώσε θαρρείς ζητώντας έκδίκηση για λογαριασμό τής όπρας.

Άρένα, τράπεζα και χοροδιδασκαλείο. Τρία σκηνικά για τήν αναπόφευκτη έκβαση. Τρία πρόσωπα για τή διαφορετική έκδοχή, στά μέτρα του βλέμματος του καθενός μας.

Στό φίλμ-όπερα του Φραντσέσκο Ρόζι, ό αισθησιασμός τής Τζούλια Μιχένες-Τζόνσον βγάξει στους δρόμους τό δραματικό υλικό του πρωτότυπου, προρίζοντάς το ταυτόχρονα για τις μουσειακές ανάγκες τής τηλεόρασης. Έτσι ζωντανεμένα, τά περισσότερα έργα του μουσικού,

Ή Αίσουρα ντέλ Σόλ στην χορογραφική «Κάρμεν» του Κάρλος Σάντορα

EΙΚΟΝΕΣ

‘Ο θόρυβος
δέν φέρνει χρήμα

Πώς να υποδεχτείς με φρεσκάδα τό '85, όταν σε καταδιώκει τό '84; Ψάχνοντας μιάν πρόχειρη άπάντηση για τήν άποτυχία και του «Θηλυκού θηριοτροφείου» του, ο Ν. Ζερβός, επέστρεψε σε μιάν πολυχρησιμοποιημένη. Φταίνε, είπε σε ραδιοφωνική έκπομπή, οι κριτικοί που χρηματίζονται. Έτσι, γενικά, αναπόδεικτα και χωρίς αντίλογο. Κι όταν τό Δ.Σ. τής Πανελλήνιας Ένωσης Κριτικών Κιν/φου τον άγνόησε, για να μηνύσει τούς υπεύθυνους τής ΕΡΤ, τούτη ή στοιχειώδης άμυνα άπέναντι σε άσθήρικτες συκοφαντίες, θεωρήθηκε «φασιστική επέμβαση ήμμαθών» και «άπειλή τής έλευθερίας» από τον Κ. Φέρρη, που με ... τηλεφωνήματα στίς εφημερίδες, έσπευδε σε υποστήριξη του επαγγελματία θορυβοποιού και φίλου του, παραιτούμενος μάλιστα από τή θέση του στο Δ.Σ. τής Έταιρίας Έλλήνων Σκηνοθετών, προς όφελος του προηγούμενου και πρώτου έπιλαχόντος στίς τελευταίες άρχαιρείς. Η σύντομη ιστορούλα και χιούμορ περιέχει και συμπάθεια προκαλεί και δικαστικό δράμα μπορεί να γυριστεί.

Όμως, σ' όλα τα άστεία υπάρχουν όρια. Κάποιοι «ήρωες», όταν δέν βλέπονται, προσπαθούν τουλάχιστο ν' άκούγονται. Θ' άξιζε, ίσως, μόνο να τούς άγνοεί κανείς. Και να εύχεται να καλύτερέσουν τή δουλειά τους, σε συνεργασία ή κατά μόνας, προς όφελος του έλληνικού κιν/φου ή, έστω, προσωπικό. Δύσκολο. Γιατί οι σκηνοθέτες που δέν ζηλεύουν καμιά ταινία, που δέν βλέπουν καν σινεμά, που δέν θέλουν τίποτε περισσότερο να μάθουν, ατζάνονται επικίνδυνα, σύμφωνα με όσα προκύπτουν από δημοσίευμα τής 31.12.84 στο «ΝΕΑ».

Όσο για τήν έπιχειρούμενη προσέγγιση σκηνοθετών-κριτικών, φαίνεται πώς μερικοί τήν αντιμετώπιζουν σαν άπειλή. Και αισθάνονται υποχρεωμένοι να τήν υπονομεύσουν. Ποιόν, τώρα, ένδιαφέρει ή θεματολογία και ή αισθητική του έθνικού μας κινηματογράφου; Δεί δη χρημάτων... Κι όταν αυτά μοιάζουν λιγοστά, δέ μένει παρά τό βρυκολάκισμα του παρελθόντος, οι τεχνητές αντιδικίες και οι εύτελεις επιθέσεις.

A.T.

Γερμανικό πορνό

Στήν Καβάλα, ήταν κάτι φαντάροι που όταν δέν είχαν ύπρησία, έβλεπαν πορνό. Και μιά φίλη, που δέν έβλεπε γερμανικό κινηματογράφο που τής άρρεσει, γιατί «αυτά τά κουλτουριάρικα» στήν έπαρξία δέν δουλεύουν. Κάποτε, ένας αθλοσάργης σκέφτηκε να τούς ίκανοποιήσει όλους. Και μαζί. Έτσι, στο «TITANIA», ο μακαρίτης Φασμπίντερ ανέλαβε τή μάχη τής συμφιλίωσης. «Αόλα» και «Γυναίκα του σταθμάρχη». Βοηθός του, ο Βάν Άκερν με τή «Γυναίκα καίγεται». Βέβαια, ή Μπάρμπαρα Σούκοβα, ή Έλίζαμπετ Τρίσεναρ και ή Γκούντρον Λάντγκερμπε δέν σταδιοδρόμησαν σαν πορνιστάρ. Ήταν γραφτό να μην τά καταφέρουν ούτε αυτή τή φορά. Γιατί τό ένστικτο και λίγο οι πληροφορίες απομάκρυναν τούς τακτικούς θεατές. Ένώ στή θέση τους έμειναν, για λίγες εβδομάδες, άλλοι μετρημένοι στα δάχτυλα, σαν αυτά που είχαν τήν αίσθηση πώς τούς καταδιώκουν, στήν είσοδο και έξοδο τους από τό μειωμένης φήμης σινεμά. Όπως θα 'λεγε κι ο πληθωρικός Φασμπίντερ: ή άγάπη είναι πιο κρύα κι από τό θάνατο.

A.T.

Μέ λένε

ντέλ Σόλ «χωνεύει» τό άθρωποφάγο πάθος που όδηγει στο θάνατο, όπως γίνεται με τίσ ιστορίες που τρέφουν τίσ άνάγκες του σύγχρονου θεάματος.

Έλξη κι άπάθηση, έρμηνείες και φυσική άκτινοβολία, δραματουργικές έμπλοκές και διάσπαση του κινηματογραφικού σώματος τής άφήγησης. Είναι άμφίβολο αν ο Μπιζέ θα άποτολμούσε σήμερα να εξηγήσει τήν αυτοεκπληρούμενη προφητεία, άκόμα και για ένα εκατομμύριο ντουμπλεζόνια.

Μπορεί ή μελαχρινή άφή του γυμνού και ή έξαψη τής Μεσογείου να συνεγείρουν τον πιο άψυ έρωτισμό, όμως τό αίσθημα τής έλευθερίας και του άνυπότακτου θ' άντλεί επίσης από τήν ζανθή όπτασία των ουράνιων φαντασμάτων. Μιά τέταρτη «Κάρμεν», του Πήτερ Μπρούκ, για να είναι, λέει, λαϊκή, όπως πρέπει να συμβαίνει με τήν άληθινή τέχνη, χρησιμοποιεί τρία ζευγάρια νέων χορευτών για ν' άποδώσουν, διαδοχικά, εκείνο των δύο κεντρικών χαρακτήρων. Για τήν ώρα, δέν έχει άποτραπεί τό ένδεχόμενο να έμφανιστεί και τό μακρύ ζειμπέκικο για τήν Κάρμεν.

Άς έλπίσουμε, έστω, πώς αυτή κι ο έραστής της, πριν ο τελευταίος τή σκοτώσει, δέν θα πάρουν μέρος σε τηλεοπτικό πρόγραμμα, σαν άνι που ντυμένοι μπασκετμπωλίστες θα διαφημίζουν άθλητικά είδη και τίσ χαρές των εύγενέστερων σπόρ, όπως ο τρόμος και ή μαζική ψυχανάλυση.

Άνδρέας Τύρος

Κάρμεν (;)

άλλοτε λαϊκού, θεάτρου, θα μπορούσαν να υπάρχουν κι όταν οι τελευταίοι ναοί λατρείας του θα είχαν μετατραπεί σε σουπερμάρκετ ή βίντεο-κλάμπ.

Άντίθετα, τό φωτεινό πρόσωπο τής Μαρούσκα Ντέμερς σβήνει στήν τελευταία ληστεία, δανείζοντας τή γοητεία του στήν άπλα του άκεανού, στα γκρίζα κύματα τής άκρογιαλιάς και τήν πυκνότητα των κουαρτέτων του Μπετόβεν. Στο «Όνομα: Κάρμεν», τό περιγραμμά του μύθου ύπάρχει μόνο για να θυμίζει πώς πρόκειται για τον τελευταίο με ήρωες δυό έραστές, στο σταυροδρόμι μιάς έποχής που ή άγάπη για τό σινεμά, τελειώνοντας, προαναγγέλλει τήν άπουσία τής έπικοινωνίας, των αισθημάτων ή τής όμορφιάς και τήν άρχή τής δικτατορίας τής γλώσσας, τής ηλεκτρονικής εικόνας και τής καθημερινής βίας. Ό ίδιος ο Ζάν-Λύκ Γκοντάρ πηγαινοέρχεται άνάμεσα στο χθές και τό αύριο, άντλώντας άθωότητα άπ' τό πρώτο, διαπιστώνοντας τή μορφή του δεύτερου, αλλά και προσπαθώντας να σκηνοθετήσει τήν διασπασμένη άρμονία τους, κάθε στιγμή, ύστερικά, σαν τήν ύπαρξιακή άγωνία, με τή δημιουργία τής ώριμότητάς του.

Διατρέχοντας, στους ρυθμούς του φλαμέγκο, τήν άπόσταση από τήν άπλή άναπαράσταση ως τήν εισβολή των βασικών συστατικών του μύθου στή σχέση των πρωταγωνιστών της, ή «Κάρμεν» του Κάρλος Σάουρα παραμένει έρωτική, μία, κύρια, χορογραφική. Άνάμεσα στή ζωή και τήν τέχνη, τό λυγερό κορμί τής Λάουρα

Garage Band: Ένα γκρούπ μουσικής του οποίου ο ένθουσιασμός ξεπερνάει τις τεχνικές του ικανότητας. (Από τον όρο που χρησιμοποιείται για να δείξει το μέρος όπου συσσωρεύονται αυτοκίνητα, ένα δημοφιλέ μέρος για πρόβες νέων, έρασιτεχνικών συγκροτημάτων).

(Από το «Rockspeak» του Tom Hibbert 1983 Omnibus Press)

Η μάχη των γκαράζ

ΠΑΡ' ΟΛΟ ΠΟΥ Σ' ΟΛΗ την ιστορία και την εξέλιξη του ρόκ, η ιδέα του «γκαράζ» γκρούπ δεν έπαψε ποτέ να υφίσταται και να λειτουργεί, εν τούτοις μόνο δυο φορές η ίδια αυτή ιδέα απέκτησε τη μαζικότητα που της άξιζε και αποτέλεσε κάποια αρχή αλλά και κάποιο τέλος για μία σειρά σημαντικών ανακατατάξεων. Το «γκαράζ» είναι και ήταν πάντα συνδεδεμένο με την Αμερική αλλά και τις δυο φορές υπεύθυνη για τη γιγάντωσή του ήταν η Βρετανία. Η πρώτη φορά (1964) ονομάστηκε βρετανική εισβολή και δημιούργησε την περίφημη τριετία 1965-68, όπου εκατοντάδες χιλιάδες σχολιαρόπαιδα κλείστηκαν στα γκαράζ και πάνω σε ακατέργαστα «riff's» άρχισαν να τραγουδάνε για τις γκόμενες που έκαναν κέφι, για τους αυστηρούς μπαμπάδες που τους έκοβαν το ρεύμα, για νυχτερινές, εφηβικές εξορμήσεις με τα τεράστια ανοιχτά αυτοκίνητα και άλλα τέτοια διασκεδαστικά. Μέχρι που οι περισσότεροι από αυτούς μεγάλωσαν αρκετά ή ανακάλυψαν τα παραισθησιογόνα. Όποτε η μουσική τους έγινε περισσότερο άργη, έγκεφαλική, σύνθετη και άρχισαν πλέον να τραγουδάνε για βελούδινες παραισθήσεις, ατέλειωτα ταξίδια και έγκεφαλικά κομφούζια. Κάπου στα τέλη της δεκαετίας του 60, το γκαράζ-πάνκ, η ψυχεδέλεια, το σέρφ-πάνκ, το ροκάμπιλλυ ήταν μουσικές και απόψεις που άρχισαν σιγά-σιγά να ξεφτιζούν.

Και έρχομαστε στη δεύτερη φορά. Και πάλι το βρετανικό πάνκ (1976-77) προκάλεσε αναστάτωση στην Αμερική. Και οδήγησε πολλούς στο πάνκ των σίτζιτις. (Μή σάς μπερδεύει η λέξη πάνκ, γιατί αλήτες ήταν αυτοί που είχαν τα γκαράζ γκρούπς, άσχετα αν ο όρος απέκτησε αργότερα και άλλες σημασίες!) Και άρχισαν να κυκλοφορούν σιγά-σιγά συλλογές άλμπουμς με σπάνιες ηχογραφήσεις των γκαράζιέρηδων του 1966-68. Τι πιο εύκολο λοιπόν για τους πολύ νέους μουσικούς, ν' άρχίζουν το όνειρο του ρόκ εντ ρόλλ στάρ, παίζοντας διασκευές απ' αυτά τα δυνατά, εύκολα και συναρπαστικά κομμάτια. Από κει και πέρα, ήταν θέμα χρόνου πλέον το να σταματήσει η να περιορίσει κανείς τις διασκευές και να αρχίσει να εμφανίζει τη δική του προσωπικότητα μέσα από τις δικές του συνθέσεις.

Αυτή τη στιγμή βέβαια, τα περισσότερα από τα νέα Αμερικάνικα συγκροτήματα που κινούνται σ' αυτούς τους συγκεκριμένους μουσικούς χώρους, παλεύουν κυριολεκτικά για την εδραίωση της ταυτότητάς τους. Οι εξαιρέσεις που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο τεύχος, τα γκρούπ της κορυφής, ίσως θα μπορούσαν να παρομοιαστούν με τα αντίστοιχα γκρούπς της Δυτικής Ακτής της δεκαετίας του 60 που έγιναν παγκόσμια γνωστά (Byrds, Grateful Dead, Jefferson Airplane, Love, Doors κλπ.). Ο-

μως από κει και πέρα, η καλύτερα από κει και κάτω τι γίνεται;

Τό 1981, κυκλοφόρησε η πρώτη «Μάχη των γκαράζ». Τό άλμπουμ «Battle of the Garages» από την Vox Records με τό όποιο ξεκινούσε μία νέα εποχή στη σύγχρονη Αμερικάνικη μουσική.

Η συλλογή αυτή φιλοξενούσε δεκαέξι όνόματα, άλλα κάπως γνωστά (για την Αμερική βέβαια ή καλύτερα για κάποια περιοχή της) άλλα έντελως άγνωστα. Τα μισά σχεδόν από αυτά — όσα εξακολούθησαν να επιβιώνουν — με τό τέλος του 1984 άκούγονται έντελως διαφορετικά απ' ό,τι στη συλλογή. Αυτό ήταν φυσικό, μία και στο Battle of the Garages ύπήρχαν άπλως διασκευές από στάνταρτζ των σίτζιτις («Pushin' too hard», «Are you gonna be there», «Going all the way», «I dig your mind» κλπ.). Συγκροτήματα σαν τους Embarrassment, Plasticland, Unclaimed, Chesterfield Kings προχώρησαν στην κυκλοφορία σίνγκλς και άλμπουμς.

Η ιδέα της κυκλοφορίας συλλογών με γκρούπς αποκλειστικά άφοσιωμένα στο γκαράζ πάνκ και την ψυχεδέλεια μιας άλλης εποχής, άρχισε να βρίσκει πρόσφορο έδαφος και σε λίγο καιρό είχαμε τό φαινόμενο της ταυτόχρονης παρουσίας, στην ανεξάρτητη δισκογραφική αγορά της Αμερικής, συλλογών-άλμπουμς με άγνωστα γκρούπς του 1967 από τη μία και με γκρούπ του 1983 από την άλλη. Μέσα σ' όλο αυτό τό μπερδεμα, η Vox αποφάσισε κάτω από τον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό τέτοιων γκρούπς, να κυκλοφορήσει τη δεύτερη Μάχη των γκαράζ, χωρίς ούτε ένα γκρούπ από τό Λός Άντζελες αυτή τη φορά. Ό λόγος ήταν, ότι θά ύπήρχε και τρίτο «Battle of the Garages» άφιερωμένο αποκλειστικά στο Λ.Α. και τους εκπροσώπους του γιατί είναι γνωστό πλέον, ότι εκεί βρίσκεται η πιο παραγωγική και ενδιαφέρουσα μορφή συνύπαρξης των σύγχρονων μουσικών τάσεων στην Αμερική (και άς φωνάζουν οι Νεοϋορκέζοι για τό αντίθετο!) Τέλος πάντων, τό «Battle of the Garages vol 2», κυκλοφορημένο τους πρώτους μήνες του 84, άπόδειξε ότι οι αρχικές προσδοκίες της πρώτης μάχης δεν παρέμειναν προσδοκίες. Έκτός από τό γεγονός, ότι τό επίπεδο του δίσκου είναι κλάσεις άνωτερο από τό αντίστοιχο του πρώτου, τό πιο ένθαρρυντικό στοιχείο είναι ότι τα κομμάτια συγκροτημάτων σαν τους Νεοϋορκέζους Fuzztones, Mad Violets και Vipers για παράδειγμα, δείχνουν ότι δεν έχουμε να κάνουμε πλέον με μία άπλή και γεμάτη ένθουσιασμό προσπάθεια αναβίωσης, αλλά με μία συνειδητή, ολοκληρωμένη και πιστευτή άποψη για τό πώς πρέπει να άκούγεται τό σύγχρονο ψυχεδελικό ρόκ. Τα τρία αυτά γκρούπς, όπως και οι Prime Movers από τη Βοστώνη, οι Miracle Workers

από τό Πόρτλαντ του Όρεγκον, οι Yard Trauma από τό Τουξον της Άριζόνα και βέβαια οι True West και οι Plasticland έχουν ήδη να παρουσιάσουν ένα πιο ολοκληρωμένο δείγμα της άξιας τους με τη μορφή EP's, μίνι LP's και άλμπουμς.

Μπορεί τό «Battle of the Garages vol. 2» να άποτελεί τον καλύτερο τρόπο γνωριμίας μ' αυτόν τον μουσικό χώρο, αλλά δεν θά πρέπει να άγνοήσει κανείς και άλλες συλλογές που κινούνται πάνω-κάτω στα ίδια, όπως τό «Warf Rat tales», τό «Rebel Kind», τό «Nobody gets on the guest list», τό «Train to Disaster» και μερικές άλλες.

Στους δίσκους αυτούς ο όρισμός του Tom Hibbert που αναφέρεται στην αρχή του κειμένου, χάνει κάπως τη σημασία του όσον άφορά λέξεις όπως έρασιτεχνισμός ή ένθουσιασμός αλλά ή αρχική ιδέα παραμένει, όπως φαίνεται ξεκάθαρα από τα πρώτα τουλάχιστον δισκογραφικά βήματα των γκρούπς αυτών. Όπως αναφέρεται και μέσα στο «Battle of the Garages vol. 2». Τα συγκροτήματα αυτά διαθέτουν ήδη έναν τοπικό άφοσιωμένο πυρήνα όπαδών και τό πνεύμα που βγαίνει μέσα από τις ηχογραφήσεις, είναι μουσική για τη σημερινή εποχή και όχι άπλά μία νοσταλγική αν και σεβαστή άποψη για τό παρελθόν, όπως φαινόταν στο «vol 1». Χώρια που τό γκαράζ-πάνκ, σαν ή πιο άπλουστευμένη αλλά και άπελευθερωμένη μορφή έκφρασης του σύγχρονου ρόκ εντ ρόλλ, χρησιμεύει σαν γέφυρα για να μεταπηδήσει κανείς σε φόρμες πιο άπαιτητικές, όπως τό καθαρόαιμο πάνκ, τό κάντρι πάνκ ή ή ψυχεδέλεια. Γι' αυτό σχεδόν όλα αυτά τα συγκροτήματα, δείχνουν μέσα από τα αυλάκια άκόμα και του πρώτου τους δίσκου, ποιά μελλοντική πορεία θά ακολουθήσουν με βάση ένα-δυό τραγούδια που διαφέρουν από τό συνολικό ύφος της μουσικής τους. Τό «γκαράζ» αν τό δει κάποιος καθαρά αισθητικά, χρησιμεύει μόνο σαν άπαρχή μιας μουσικής πορείας, σαν αίτια ύπαρξης ενός έκολλαπτόμενου μουσικού. Κανείς δεν πρόκειται να άρκεστεί στα δύο ή τρία άκόρντα που καθορίζουν τον άγνότερο και πιο καθαρόαιμο ροκεντρολλίστικο ρυθμό αλλά θά επιδιώξει να μάθει και κάποιο τέταρτο. Θά επιδιώξει να βρει περισσότερες φράσεις στα πλίκτρα, θά προσπαθήσει να βελτιώσει τη χροιά της φωνής του, να σοβαρέψει τους στίχους του. Από κει και πέρα ένα μέρος από τη μαγεία του γκαράζ-πάνκ θά έχει χαθεί. Και βέβαια θά εξακολουθούν να παραμένουν, οι ίδιες οι μάχες των γκαράζ που αναφέραμε παραπάνω, για να θυμίζουν στα ίδια αυτά τα συγκροτήματα από που ξεκίνησαν και που έφτασαν.

Χρήστος Δασκαλόπουλος

«Τά νέα γκρούπς δεν έχουν ανάγκη πλέον να παίζουν παλιά κλασικά τραγούδια. Σ' ένα χρόνο θά γράφουν τά δικά τους κλασικά κομμάτια».

Γκρέγκ Σάο

...ΟΙ ΚΑΚΟΙ

Η ΜΟΔΑ είναι βραχύβια. Αυτό ισχύει και για το χώρο της μουσικής, όπου η ρεμπετομανία, μάλλον διανύει τα τελευταία της βήματα. 'Η εποχή που όλοι μεταμορφώθηκαν σε κουτσαβάκηδες πέρασε. 'Έτσι ο κόσμος πού, μαζικά και

μετά μανίας, πλαισίωσε τα δεκάδες μπαρακία με τις κομπανίες και άραιώσει αισθητά, τόσο ώστε όρισμα να ν' αντιμετώπιζον προβλήματα επιβίωσης. Αυτό βέβαια δεν έχει να κάνει με την ποιότητα του ρεμπέτικου τραγουδιού, αλλά με τον τρόπο της ευκαιριακής και επιδερμικής προσέγγισής του. Κι ακόμη στο άναμφισβήτητο γεγονός ότι σαν είδος έχει σταματήσει να αναπαράγεται εδώ και πολλά χρόνια. 'Η πτώση και ο περιορισμός του σ' ένα κόσμο που έχει κάποια ουσιαστική σχέση μαζί του είναι φυσική κατάληξη.

'Αντίθετα συνωστισμός παρατηρείται στα μεγάλα, καινούργια μαγαζιά, όπου παίζουν οι, ρεμπετογενείς μόν, αλλά μετεξελιγμένες κομπανίες και τραγουδιστές. «Παιδιά της Πάτρας», «'Οπισθοδρομική», Κοντογιάνης, Γλυκερία κ.ά. Τώρα κυριαρχούν τα λαϊκά, μ' ένα μικρό πρόσκαιρο διαταγμό απέναντι στα σύγχρονα σουξέ, με συντριπτικό ποσοστό τα τσιφτετελοειδή. 'Ο χορός σε μαζική κλίμακα, όλοι μαζί στην πίστα, είναι ο κυρίαρχος σκοπός πιά. Μπροστά σ' αυτό πολύ μικρή σημασία έχει η ποιότητα και το ήθος του τραγουδιού.

'Επιστροφή λοιπόν στις ρίζες, στον πατροπαράδοτο τρόπο διασκέδασης του νεοέλληνα, που πάντα υπήρχε στα κέντρα της παραλίας και της εθνικής οδού. Αυτό που λέμε... «τά μουζούκια».

'Υπάρχουν βέβαια κι όρισμένες διαφορές στα νέα κέντρα από τα κλασικά μουζουκτσίδικα.

- α) Έχουν μεταφερθεί στο κέντρο της 'Αθήνας και στο Γαλάτσι, ει- ναι δηλαδή... πίο κοντά.
- β) Άπευθύνονται πιά, μετά την «ιδεολογική τους κάθαρση» και σ' όλους αυτούς τους κύκλους φοιτητών και «διανοουμένων» που πατητά και «διανοουμένων» που πα- λιώτερα τά σνόμπαραν.
- γ) και τό πίο σημαντικό γεγονός, είναι πολύ πίο φτηνά! Τώρα φτάνει κι ένα χιλιάρικο, ενώ στον Διονυσίου π.χ. δέ φεύγεις με κάτω από 3-4.

'Όλα λοιπόν στο βωμό της εύκο- λης και μαζικής διασκέδασης. Τι- ποτα τό περίεργο. Χορεύετε λοιπόν, γιατί χανόμαστε.

Κι αν έσεις δέν χορεύετε, ή ΛΥ- ΡΑ χορεύει. Κι ό Σαββόπουλος, πού έχει αποδείξει ότι πάντα είχε ικανότητες λαγωνικού, μυρίστηκε πολύ έγκαира τά σημεία τών και- ρών. Καί σάν ήγετικός πιά παράγο- ντας της ΛΥΡΑ (διευθυντής; μεγα- λομέτοχος; κάτι!) κατευθύνει τό ρεπερτόριο της δισκογραφικής έ- ταιρείας στην ίδια κατεύθυνση, προσπαθώντας μάλιστα ν' αναδει- ξει σάν σούπερ στάρ τό γνωστό άστέρι τών λαϊκοδημοτικών Μάκη Χριστοδουλόπουλο.

«Σάν έναν από τούς 5 ζώντες μεγαλύτερους δημοτικούς τραγου- διστές» τόν ονομάζει ό Διονύσης, και εισβάλλει στην αγορά μέ τό δίσκο «όλα αρχίζουν τώρα».

Βέβαια τίποτα δέν αρχίζει τώρα για τόν Χριστοδουλόπουλο, πού και φίρμα είναι και σουξεδιάρης είναι (Παντρεμένος κι οι δύο), μό- νο δημοτικός τραγουδιστής δέν εί- ναι. Αυτό πού ίσως αρχίζει είναι ή εισβολή του στα «σαλόνια», γιατί στην 'Ομόνοια ούτως ή άλλως ή- ταν βασιλιάς.

Αυτό μάλλον άφορά μόνον τόν Σαββόπουλο πού ίσως θέλει νά διευρύνει τή γνωστή παρέα πού τελευταία καταδυναστεύει τήν πνευματική μας ζωή (Σαββόπουλος - Βουγιουκλάκη - Λάσκαρη κ.ά.)

«'Ισως για μία καινούργια, έντο- νη έμπειρία. Καί τεράστια επαγ- γελματική έπιτυχία, γκράν-σουξέ!

Στήν ελληνική δισκογραφία πά- ντως εξακολουθεί νά υπάρχει πρό- βλημα δημιουργίας. 'Έτσι συμφω- να μέ μία στατιστική (ΜΟΥΣΙΚΗ άρ. 86) στις κυκλοφορίες του 1984, τό 55% της ελληνικής παραγωγής άποτελείται από επανεκδόσεις και επανεκτελέσεις κάθε είδους (97 δι- άφορα είδη από επανεκδόσεις και 16, τόν Μάρτη, έρχεται σάν έπαι- στέγασμα αυτής της προσπάθειας. 'Εκδότης, ποιός άλλος, ό Κ. Για- νουλόπουλος.

Από τόν ίδιο χώρο άξίζει ν' ά- ναφερθεί ή έκδοση του βιβλίου ΤΖΑΖ από τόν Μάρκο 'Αλεξίου και τόν Σπ. Ραυτόπουλο. 'Ο Μ. 'Αλεξίου είναι ένας από τούς καλύτερους Έλληνες πιανί- στες, γνωστός από τή συμμετοχή στους ΣΦΙΝΞ, και από τίσ μετέπει- τα έμφανίσεις του. 'Ο Σπ. Ραυτό- πουλος είναι διευθυντής και καθη- γητής θεωρητικών στην Αιολική Σχολή τού Πειραιά.

Τό βιβλίο είναι ένα σοβαρό έγ- χειρίδιο για τή μελέτη της τζάζ, πολύ αναλυτικό και καταπάνεται μέ μεγάλο πλάτος θεμάτων. 'Απει- θύνεται βέβαια μόνο σε μουσικούς.

Δημήτρης Οικονομάκης

...ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΛΟΙ

Μέσα σ' όλα αυτά υπάρχουν και οί «περίεργοι» πού προσπαθούν στέκομαι λοιπόν στην πολύ σο- βαρή δουλειά πού φτιάχτηκε από τούς Μ. Γρηγορίου, Ν. Κηπουργό, Γ. Κουρούπο και Δ. Μαραγκόπου- λο μετά από άνάθεση τού Υ.Ν.Γ.Α. και παρουσιάστηκε στό τέλος της

χρονιάς. 'Η ομάδα λοιπόν έτοιμασε μία πρόταση προγράμματος για τήν πρωτοβάθμια μουσική εκπαίδευση στα σχολεία. 'Επιτέλους απαλλάσ- σει τά παιδιά από τήν ξερή εκμά- θηση θεωρίας και σολφέζ, και προ- σπαθεί νά προωθήσει μία συνολι- κότερη και ουσιαστικότερη σχέση μέ τό μουσικό φαινόμενο. 'Έτσι χρησιμοποιούνται μουσικά παιγι- δια μέ ενεργητική συμμετοχή πα- γαγα, και διδάσκουν τά βασικά στοιχεία τών όργάνων και της μου- σικής. 'Η διδασκαλία πλαισιώνε- ται από μία σειρά ελληνικών τρα- γουδιών πού αντικατοπτρίζουν όλο τό φάσμα της μουσικής δημιουρ- γίας.

'Η δουλειά ολοκληρώνεται σε 3 βιβλία και έχει ήδη εφαρμοστεί πειραματικά σε 3 σχολεία μέ σημα- ντικά άποτελέσματα και έλπίζω σύ- ντομα νά περάσει στό επίσημο πρόγραμμα της κατώτερης εκπαί- δευσης.

Σημαντική είναι και ή είδηση της επανεκδόσης τού περιοδικού «Τζάζ» πού είχε σταματήσει πριν λίγα χρόνια στό Νο 15. 'Η ποιότη- τα τών άρθρων του, οί λιγοστοί τότε φίλοι της τζάζ και οί άκόμα πίο λιγοστοί συνεργάτες του έκα- ναν άδύνατη τή συνέχιση της έκ- δοσής του.

Τά πράγματα από τότε έχουν βελτιωθεί. 'Ηδη υπάρχει στή χώρα μας μία σοβαρή κίνηση γύρω από τήν τζάζ μ' άποκορύφωμα τό φεστι- βάλ PRAXIS πού κάθε χρόνο είναι και καλύτερο και μαζικότερο. 'Η έκδοση λοιπόν από τό τεύχος 16, τόν Μάρτη, έρχεται σάν έπι- στέγασμα αυτής της προσπάθειας.

Τά μπουζουκτσίδικα ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΠΕΘΑΪΝΟΥΝ

mass

MEDIA

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ των έρτζιανών κυμάτων, τα ελεύθερα ραδιόφωνα, οι πειρατές των FM... Κάθε τόσο ή επκαιρότητα φέρνει τό φακέλο «έλευθερία έκπομπής» στό επίκεντρο τής δημόσιας σκηνής κι από κεί στό παλκοσένικο τής πολιτικής. Κι αυτό διότι σίγουρα τό μονοπώλιο άναμετάδοσης ή ή άπόλυτη έλευθερία έκπομπής ή μία άλλη ένδιάμεση λύση είναι πολιτικές αποφάσεις. Μιά έξουσία μπορεί νά άντιμετωπίσει κρύα και χωρίς ύπολογισμούς ένα τόσο άμεσο και ζωντανό μέσο ενημέρωσης;

Άς θυμηθούμε πώς σ' αυτή έδώ τή χώρα ένα άυταρχικό καθεστώς, προστατευμένο από τάνκς σείστηκε συθέμελα από τίς έκπομπές ελεύθερου ραδιοσταθμού. Όσοι συμμετείχαν τότε και είναι σήμερα σε καιρίες θέσεις διπλοβαστάνε τό καπάκι του μονοπωλίου γιατί ξέρουν καλύτερα άπ' όλους τί τούς περιμένει άν τό σηκώσουν. Ίσως γι' αυτόν τό λόγο νά 'χουν και σάν μόνη λύση τήν καταστολή.

Οι Ήνωμένες Πολιτείες, ή Άγγλία, ή Ίταλία και Γαλλία γνώρισαν άντίστοιχες καταστάσεις. Σ' αυτό τό τεύχος, ό Frank ESKENAZI, δημοσιογράφος στη γαλλική εφημερίδα «LIBERATION», ειδικός γιά θέματα επικοινωνίας περιγράφει τή γέννηση και τήν εξέλιξη τής ελεύθερης ραδιοφωνίας στη χώρα. Μιά τελευταία παρατήρηση: οι ελεύθεροι ραδιοσταθμοί είναι γενικά μετρίου περιεχομένου πλην μερικων εξαίρέσεων αλλά σίγουρα οι δυνατότητες έκφρασης πολλαπλασιάστηκαν. Χρειάστηκαν πάντως 5 δλόκληρα χρόνια πάλης και έπιμονής, γιά νά αλλάξει ό νόμος γιά τή ραδιοφωνία: τίποτα τό επαναστατικό, άπλά μία άναστολή του κρατικού μονοπωλίου και προσωρινές άδειες έκπομπής.

A.Σ.

ΓΑΛΛΙΑ: 'Ο Frank ESKENAZI μιλά στον 'Αλέξανδρο Σουλιώτη

Τά πρώτα επχειρήματα ελεύθερης ραδιοφωνίας έμφανίστηκαν στη Γαλλία τό 1976. Στην άρχή λειτουργούσαν σε εμπιστευτικό κύκλωμα, και περισσότερο πειρατικά ήταν παρά ελεύθερα. Ή γέννησή τους όφείλεται σ' ένα φαινόμενο: τήν παρακμή του άριστερισμού, τό παιδί του Μάη του '68, άπ' τή μία, και τήν άνοδο του οικολογικού κινήματος, άπό τήν άλλη. Έπηρεασμένοι άπό τήν άγγλική και τήν Ιταλική έμπειρία, διανοούμενοι τής άκρας άριστεράς, προσχωρούν σε άνοιχτά τοπικά ραδιόφωνα πού οργανώνονται γύρω άπό τό κίνημα των Πράσινων.

Μέχρι τό '77 τά ελεύθερα ραδιόφωνα παραμένουν άγνωστα. Όσοπου τό Μάρτη του '77 ανάμεσα στους δύο γύρους των βουλευτικών εκλογών, ό ύποψήφιος Brice LALONDE, έμφανίζεται σε μία ζωντανή τηλεοπτική έκπομπή μ' ένα τρανζίστορ στό χέρι. Όταν οι δημοσιογράφοι του ζήτησαν μία εξήγηση άπάντησε: «Άκούω τόν ελεύθερο ραδιοσταθμό "RADIO VERTE"». Ή Γαλλία άνακαλύπτει ξαφνικά τήν ύπαρξη τέτοιων σταθμών. Ό τύπος και τά ραδιοτηλεοπτικά μέσα ενημέρωσης καλύπτουν καθημερινά τό γεγονός και έτσι τό κίνημα γιά τήν άπελευθέρωση των κυμάτων ξεκινάει.

Άπό τήν παρανομία στη νομιμότητα

Οι πρώτοι σταθμοί είναι ραδιοσταθμοί πάλης, όπως τό «radio FESSENH-EIM» στην Άλσατία, φορέας του κινήματος ενάντια στό χτίσιμο Πυρηνικού εργοστασίου ή τό «radio Lorraine Coe-

ur d' Acier» στη Λωρραίν, ραδιοσταθμός των συνδικάτων μεταλλουργών. Άλλά τό κίνημα θά πάρει άλλη τροπή όταν ομάδα δικηγόρων, πού ήταν ένταγμένοι στό κόμμα του Ζισκάρ, τότε Προέδρου τής Γαλλίας, στήνει στη Λυών τό «radio Fil Bleu». Ή ομάδα αυτή πέτυχε τήν άπαλλαγή της στά δικαστήρια, πράγμα πού έδραίνωνε νέα νομική κατάσταση.

Άπό τό '78 ως τό '81 ή έξουσία, βασισόμενη στό νέο νόμο περί ραδιοφωνίας πού ψηφίστηκε μετά τήν ύπόθεση τής Λυών, προσπαθεί νά ξεριζώσει τό κίνημα. Άπό τήν πλευρά του τό σοσιαλιστικό κόμμα παρ' όλες τίς μονοπωλιστικές του τάσεις νιώθει πώς ή ύπόθεση θα 'ναι πολιτικά προσοδοφόρα γιά όποιον ύποστηρίζει τήν άπελευθέρωση των κυμάτων. Στην πολιτική άρένα ό φακέλος ραδιοφωνία γίνεται επχειρήμα και ό Μιτεράν συμμετέχει σε παράνομη έκπομπή και βρίσκεται και ό ίδιος ύπόδικος γιά ραδιοπειρατεία.

Τό βράδυ τής 10ης Μάη 1981 τό βράδυ τής νίκης των σοσιαλιστών, οι γάλλοι χορεύουν στη Βαστίλη κι οι πειρατές στά κύματα. Πάνω άπό 1.000 ραδιοσταθμοί επέμπουν διακηρύσσοντας πώς άρχισε ή εποχή τής ελευθερίας. Φυσικά δύσκολα ή νέα έξουσία μπορούσε νά τούς διαψεύσει, άρχίζει όμως άμέσως νά οργανώνει τή νέα κατάσταση και νά βάζει φραγμούς.

Μιά προσωρινή έπιτροπή θά μοιράσει τά μήκη κύματος και θά ύποχρεώσει πολλά ραδιόφωνα νά συνεταιριστούν, μερικές φορές άλλοπρόσαλλα. Ή διαφήμιση παραμένει άπαγορευμένη. Παράδοξα, ή άπαγόρευση αυτή θά βοηθή-

σει εκείνους πού ό νόμος προσπαθούσε νά κρατήσει έξω άπό τά FM: τίς έμπορικές ομάδες, τό χρήμα.

Γιά μία θέση στά κύματα

Πολλά μικρά ραδιόφωνα, μή έχοντας τά μέσα νά συνεχίσουν θά πουλήσουν τίς φρεσκοπαρμένες άδειες έκπομπής και θά γίνουν άπλές βιτρίνες. Οι επαρχειακές δάλλα και οι εθνικές εφημερίδες μπαίνουν γρήγορα στό χορό, ό καθένας ξέρει πώς ή διαφήμιση τελικά θά επτραπεί και θέλει τό μερίδιό του. Πράγματι γρήγορα ακολουθεί και ή άδεια διαφήμισης. Σήμερα τά τρία πρώτα ραδιόφωνα κάθε πόλη ζούνε πολύ καλά.

Άλλά ό πόλεμος των έρτζιανών συνεχίζεται. Έτσι τόν περασμένο μήνα δόθηκε ή μάχη τής Ισχύος. Ή Άνώτατη Έπιτροπή γιά τά Ραδιοτηλεοπτικά μέσα ενημέρωσης άνέστειλε τίς άδειες έκπομπής 6 μεγάλων ραδιοσταθμών του Παρισιού. Τά ραδιόφωνα αυτά χρησιμοποιούν πομπούς πού ξεπερνούν τά 40 KW γιά νά καλύψουν όλο τό Παρίσι, μία Ισχύς πολύ μεγαλύτερη άπό τήν έπιτρεπτή. Στην άναμπουμπούλα μέσα άναστάθηκε και ή άδεια του άναρχικού ραδιοσταθμού «radio Libertaire» διότι δέν είχε μετακινηθεί στό μήκος κύματος πού του είχε δοθεί. Τήν επομένη των άναστολών 100.000 νεαροί και πιτσιρίκια διαδήλωσαν στους δρόμους του Παρισιού γιά τό ραδιόφωνό τους, τά περισσότερα γιά τό «radio NRJ», έναν άχρωμο σταθμό «musique and news». Ή εκδήλωση αυτή, άν χρειάζοταν κάποια άπόδειξη, δείχνει τή δύναμη των FM. Τελικά και σ' αυτή τήν περίπτωση

θά ύπάρξει σίγουρα συμβιβασμός.

Νά λοιπόν πού άπό τούς δημοφιλήτους μέχρις τούς βρετόνους και άπό τούς άναρχικούς μέχρι τούς έβραίους, παρνώντας άπό τούς «discosabeils» όλοι έχουν πιά τό ραδιοσταθμό τους. Τό πώς λειτουργούν και τό τί περιέχουν είναι άλλη ύπόθεση, οι δυνατότητες έκφρασης πάντως πολλαπλασιάστηκαν. Όσο γιά τήν ποιότητα, ή μάλλον τήν ήχητική κατάσταση θά βελτιωθεί όταν ό στρατός θά έγκαταλείψει τίς συχνότητες πού κατέχει άπό τά 104 ως τά 108 FM.

Και ή τηλεόραση;

Γιά τήν τηλεόραση ή εξέλιξη θά είναι κάπως διαφορετική. Ό φόβος και ό τρόμος είναι τό Ιταλικό παράδειγμα, τό Ιταλικό χάος. Τό πρώτο πρόβλημα γιά τή Γαλλία σ' αυτή τήν περίπτωση είναι ή κινηματογραφική της βιομηχανία. Είναι γνωστό ότι στην Ίταλία ή τηλεόραση τή σκότωσε. Τό δεύτερο πρόβλημα είναι τό καινούργιο τηλεοπτικό κανάλι «Canal Plus» πού λειτουργεί με συνδρομές. Ποιός θά συνδράμει όταν θά έχει τό ίδιο πράγμα δωρεάν; Άπ' ό,τι φαίνεται ή κυβέρνηση και ό πρόεδρος έχουν διαλέξει τήν τοπική λύση, κάθε πόλη θά έχει μία έπιτροπή, αυτή πού ήδη χειρίζεται τήν ύπόθεση τής ενσύρματης τηλεόρασης και πού θά διαθέτει τά 1, 2 ή 3 έρτζιανά κανάλια. Ή διάθεσή τους θά γίνει με σειρά προτεραιότητας στους δήμους και ύστερα σε άλλους ένδιαφερόμενους, σίγουρα κοινοπραξίες. Πάντως ό,τι έγινε γιά τά FM δέν θά επαναληφθεί.

‘Ο Μπρέχτ κι ό Καζαμίας τής ‘Αλλαγής

Μιά άφορμή:
ό κ. Μπουσμπουρέλης
ρίχνει τά ζάρια

‘Ανάμεσα στους πολλούς, συνηθισμένους και άνοστους πολιτικούς καζαμίες πού γράφονται για τόν καινούργιο χρόνο, ξεχώρισε ένας πρωτότυπος και λόγιος: ‘Ο έκδότης του Βήματος κ. Μπουσμπουρέλης κατέφυγε στην κινεζική φιλοσοφία για μιά ανανεωμένη φιλολογικά έκδοχή τής παραδοσιακής αυτής πρωτοχρονιάτικης μαγγανείας (ΤΟ ΒΗΜΑ, 1.1.85).

‘Ο Μπουσμπουρέλης, κολακεύοντας τόν έαυτό του (πού πιστεύει πώς ή κυριακάτικη «στήλη (του) έφευρε τήν ‘πολιτική φαντασία»), αλλά και τους κατά τεκμήριο καλλιεργημένους αναγνώστες του, κάνει για τίς χρονιάρικες μέρες μιά εξωτική παρέκβαση στην κομφουκιανή σκέψη για νά μπορέσει νά κοιτάξει στό πολιτικό μέλλον του ‘85.

Στους κομφουκιανούς, όχι για άλλο λόγο, αλλά επειδή ό ιρρασιοναλισμός τους έρχεται κομψός άρωγός... «οί άύστηροί συλλογισμοί μέ βάση τό αίτιο και τό αίτιατό, πολύ συχνά μοιάζουν ‘χλωμοί και σκονισμένοι’, μπροστά στά πρακτικά άποτελέσματα του τυχαίου».

Μέ βάση τό Βιβλίο των ‘Αλλαγών, «Ι-Τζίνγκ», πού ύποτίθεται πώς θά τό χρειαστούν έπειγόντως και οί ‘ιδιοί οί κινέζοι, τώρα πού δέν μπορούν νά λύσουν όλα τους τά προβλήματα μέ τόν μαρξισμό, ό κ. Μπ. ρίχνει τά ζάρια για νά δει τί μάς επιφυλάσσει πολιτικά ό νέος χρόνος. Τά άποτελέσματα, μετά τήν σχετική άνάλυση των ιδεογραμμάτων πού προκύπτουν: 1. ‘Ο «πατέρας μέ τή δημιουργική δύναμη» (Καραμανλής) θά επανεκλεγεί. 2. ‘Ο «πρωτότοκος γιος πού ξεσηκώνει άλλους» (Παπανδρέου) θά βγει κι αυτός ξανά, αυτοδύναμος, και μάλιστα «τήν άνοιξη (πού) θά τινάχτει ό κεραυνός, ή δύναμη τής άλλα-

γής και τής ζωής... Κι όλα θά φτάσουν πάλι στή φυσική τους κατάσταση τής άθωότητας» (κι όλα είν’ άληθινά, πού λέει κι ό δικός μας ανατολίτης). 3. Για τήν οικονομική κρίση «μή χρησιμοποιήσεις φάρμακο για μιά άρρώστια πού συνέβη χωρίς έσύ νά φταις. Θά περάσει μόνη της». Χάος παραλάβαμε. «Πρέπει ν’ αφήσουμε τήν —άνθρώπινη— φύση νά κάνει τόν κύκλο της. Νά χωνέψουν οί ‘Έλληνες πώς άν δέν αύξηθει ή παραγωγικότητα τίποτα δέ γίνεται». Πρέπει νά μεγαλώσει ή πίττα για νά μήν τσακωνόμαστε για τή μοιρασιά της.

Στή σχετική άυτονομία των ύπιπετών ιδεών του πολιτικού έπιπέδου φαίνεται λογική ή άποστροφή στην άναζήτηση τής αιτιότητας, όταν τόσοι πολλοί καθορισμοί και έξαρτήσεις φαντάζουν τυχαίοι και έξω άπ’ αύτην, ώστε τελικά ή «άρχη τής άπροσδιοριστίας του Χάιζενμπεργκ» νά ταιριάζει περισσότερο. Κι όμως, τά συμπεράσματα, παρά τό χαλαρό περιδιάβασμα σ’ έξωτικές αύλές, δέν φαίνονται και τόσο «τυχαία». ‘Υπάρχουν πολλοί τρόποι νά πεις αυτό πού θέλεις.

Μιά ευκαιρία
για τό Βιβλίο των ‘Αλλαγών

Οί ανατολικές φιλοσοφίες μπορούν νά έξωραίσουν τους καζαμίες και τίς πολιτικές καφετζούδες πού φαντάζουν πιά πεζοί και άνοστοι στά μάτια των προοδευτικών λογίων (σέ αντίθεση μέ τόν κ. Μητσotάκη και τήν καφετζού του — βλ. ΠΟΝΤΙΚΙ, 7.9.84)

Πέρα από τυχαίες ζαριές και σοφιστικές μεταφυσική, ‘στείρα’ ή ‘γόνιμη’, ή κινέζικη φιλοσοφία έχει προσφέρει σέ δυτικούς ευκαιρίες για δημιουργία κι έχει χρησιμεύσει σαν παρακίνηση για τή σκέψη.

Μέ τους κινέζους έχει άσχοληθεί και ό Μπέρτολτ Μπρέχτ, πού κοινό

Μπέρτολτ Μπρέχτ:

«Μέ—Τί, τό Βιβλίό τῶν Ἀλλαγῶν»

Γιά τό θάνατο

Ἄντρεας Κάλδης

Ὁ Μέ-Τί θαύμαζε τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο πέθανε ὁ φίλος μας ὁ Ἄν-Τσέ. Πεθαίνοντας καταπιάστηκε μέ τή λύση μερικῶν εὐκολῶν ἀσκήσεων ἀλγεβρας. Πάνω στή λύση τους τόν βρήκε ὁ θάνατος. «Εἶτε εἶχε ἤδη ὀλοκληρώσει τίς σκέψεις του γιά τό θάνατο, εἶτε ἀποφάσισε τουλάχιστον πῶς τό ζήτημα αὐτό δέν ἐπιδέχεται λύση», εἶπε ὁ Μέ-Τί· καί ὅταν τόν ρώτησα μήπως αὐτό δέν εἶναι ἕνας ρηχός τρόπος νά πεθαίνει, ἀπάντησε: «Ὅταν θέλεις νά περάσεις ἕνα ποτάμι πάντα ψάχνεις γιά τή ρηχοποταμί».

Ἡ γοητεία τοῦ δυσνόητου

Τό δυσνόητο ἐξασκεῖ μιά κάποια γοητεία. Σ' αὐτούς πού ἐργάζονται μέ τό κεφάλι ἀρέσει συχνά, ὅπως στούς ὄρειβάτες ἀρέσουν οἱ δύσβατες κορυφές, πού τους προσφέρουν τή δυνατότητα νά ἐπιδείξουν ἢ νά βελτιώσουν τήν τεχνική τους. Στίς κοινωνίες πού λειτουργοῦν κακά, αὐτοί πού ἐργάζονται μέ τό κεφάλι φαντάζουν χρησιμότεροι, ὅταν ὀρίζουν παράλογες ἀρχές σάν τίς ὀρθότερες.

Ἀκόμα καί ἡ ἀβατη κορυφή δέν εἶναι ἐντελῶς ἀβατη: λιγότερο ἢ περισσότερο πλησιάζεις τήν κορυφή. Ἔτσι εἶναι καί οἱ ἐντελῶς ἀκατάληπτες φράσεις μερικῶν φιλοσόφων: λιγότερο ἢ περισσότερο ἀπ' αὐτές εἶναι κάπως κατανοητό.

Αὐτός πού ἐργάζεται μέ τό κεφάλι γνωρίζει ἐξἄλλου ὅτι καθῶς διανοεῖται πρέπει νά λάβει ὑπόψη του ὅσο τό δυνατόν περισσότερο πράγματα. Πρέπει δηλαδή νά κατέχει τά πάντα καί μέ τή μεγαλύτερη λεπτομέρεια. Ἡ ἀσάφης αὐτή ἀποσκευή πού ἀπό τόν ἴδιο της τόν ὄγκο προκαλεῖ σύγχυση, προσδίδει ἐντούτοις στή σκέψη του μιά κάποια σταθερότητα.

Ὁ ἀνθρωπάκος, ὅμως, πού ἐπιχειρεῖ νά διανοηθεῖ γενικά, διαπιστώνει - ὄχι χωρίς ἱκανοποίηση - πῶς ἡ σκέψη δέν βοηθεῖ καί πολύ. Ἡ ἀταξία πού κυ-

ριαρχεῖ στό κεφάλι του εἶναι βέβαια ἡ ἴδια ἀταξία πού κυριαρχεῖ στόν κόσμο. Ἀκριβῶς ἀπό τή δική του σκοπιά ὁ κόσμος εἶναι ἀδύνατο νά μπεῖ σέ τάξη. Πῶς νά καταφέρει λοιπόν νά βάλει τή σκέψη του σέ τάξη;

Πῶς νά μεταχειρίζεσαι συστήματα

Οἱ φιλόσοφοι συνήθως θυμῶνουν πολύ ὅταν ἀποσπάσει κανεῖς τίς φράσεις τους ἀπό τά συμφραζόμενα. Ὁ Μέ-Τί τό συνιστοῦσε αὐτό. Ἐλεγε: Οἱ φράσεις συστημάτων κολλᾶνε ἢ μιά στήν ἄλλη σάν τά μέλη μιάς συμμορίας. Ἀπομονωμένα τά καταβάλλει κανεῖς εὐκολότερα. Πρέπει λοιπόν νά τά ξεχωρίζουμε τό ἕνα ἀπ' τό ἄλλο. Πρέπει νά τά ἀντιπαραθέτουμε στήν πραγματικότητα ξεμοναχιασμένα γιά νά ἀναγνωριστοῦν. Ὅλους μαζί τους ἔχουν δεῖ ἴσως μόνο σ' ἕνα ἐγκλημα, τόν καθένα ξεχωριστά ὅμως σέ περισσότερα. Ἐνα ἄλλο παράδειγμα: Ἡ φράση «ἡ βροχή πέφτει ἀπό κάτω πρὸς τά πάνω» ταυριάζει σέ πολλές φράσεις (λόγου χάρι στή φράση «ὁ καρπὸς προέρχεται ἀπό τό ἄθος»), ὄχι ὅμως στή βροχή.

Τί δέν ἄρεσε στόν Μέ-Τί

Στόν Μέ-Τί δέν ἄρεσε νά γιορτάζει τήν πρωτοχρονιά, νά ἀποχαιρετᾶ, νά δωρίζει γιά γενέθλια, νά βλέπει δυστυχημένους, νά κάνει μελλοντικά σχέδια, νά ἀπολαμβάνει ἐπιτυχίες, νά διαμαρτύρεται γιά ἥττες, νά ἀπολαμβάνει μικρές στιγμές, νά αὐτοσχεδιάζει λόγους, νά μιλάει χωρίς θέμα καί νά τοῦ ἐφιστοῦν τήν προσοχή σέ ὁμορφιές τῆς φύσης.

Ἐλεγε: Εἶναι ἤδη ἀρκετά δύσκολο νά συλλάβει κανεῖς τίς πραγματικές καμμές.

Γιά τήν ἀστυνομία

Ὁ Μέ-Τί ἔλεγε: Τό κράτος δέν ἔχει δικαίωμα νά κάνει ἕναν ἄνθρωπο ἐφ' ὅρου ζωῆς ἀστυφύλακα.

μέ τόν ἐκδότη τοῦ Βήματος δέν ἔχει ἄλλο τί, παρά τά δύο πρῶτα σύμφωνα στό ὄνομα. Ἡ ἐνασχόλησή του αὐτή, ἐκτός ἀπό θεατρικά ἔργα, ἔδωσε καί τόν «Μέ-Τί, τό Βιβλίό τῶν Ἀλλαγῶν», μιά συλλογή μικρῶν διδακτικῶν ἱστοριῶν, πάρεργο τῆς φιλολογικῆς του παραγωγῆς, ὅπως οἱ «Ἱστορίες τοῦ κυρίου Κόινερ».

Ὁ Μέ-Τί ἢ Μό-Ντί, ἰδρυτής τῆς σχολῆς πού ἐνδιέφερε περισσότερο τόν Μπρέχτ, ἔζησε τόν 5ο αἰ. π.Χ. καί ἐμβάθυνε ἰδιαίτερα στήν κοινωνική ἠθική. Γι' αὐτόν ἡ ἠθολογία εἶναι τμήμα τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς. Ἦταν ἀντίπαλος τοῦ ἀκαμπτου καί ἀναλλοίωτου ἠθικοῦ νόμου. Ἀνέπτυξε διαφωτιστικές κοινωνικές ιδέες καί ἔθιξε θέματα ὅπως ἡ προέλευση τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας, τῆς φτώχειας, τοῦ πολέμου, ἀρνούμενος τή 'μοίρα' καί μιλώντας γιά τίς εὐθύνες τῶν ἀρχόντων. Ἡ διδασκαλία του, μετά τόν σχεδόν ὀλοκληρωτικό παραγκωνισμό του ἀπό τοὺς κομφουκιανούς, ἀναδύθηκε καί πάλι τόν 19ο αἰ., ἔχοντας ὀρισμένα στοιχεῖα πού μοιάζουν σύγχρονα καί θυμίζουν δυτικά φιλοσοφικά ρεύματα.

Τά κείμενα τοῦ Μπρέχτ ἀφοροῦν καταρχήν τήν ἐνασχόλησή του μέ τό ἔργο τοῦ κινέζου φιλοσόφου, ἀλλά ἐπιχειροῦν καί μιά μαρξιστική ἀνάλυση τῆς πολιτικῆς τῆς ἐποχῆς του, σέ κινέζικο μανδύα.

Κατά εἰρωνική σύμπτωση, ὁ ἐκλεκτικιστής Μπρέχτ ἀποφάσισε (τό 1939) τόν τίτλο «Βιβλίό τῶν Ἀλλαγῶν», ἀπό τό Ἰ—Ιζίνγκ, ἕνα ἀπό τά βιβλία κανονικῆς διδασκαλίας τῶν κομφουκιανῶν. Παραφράζοντας τόν ἀρχικό τίτλο, φανταζόταν ἕνα «βιβλιαράκι μέ διδαχές συμπεριφορᾶς» βασισμένο στή διδασκαλία τοῦ κινέζου φιλοσόφου. Ἀργότερα, γοητευμένος ἀπό τήν εἰκονιστική τῶν ἰδεογραμμάτων, σκόπευε νά συμπληρώσει τό βιβλίό μέ ἕνα κεφάλαιο ὅπου θά πρότεινε μιά «κοινωνική γραφή» ἀπό κατασκευασμένα ἰδεογράμματα.

Ὁ Μπ. ἔγραφε γιά τό βιβλίό αὐτό ἀπό τό 1934. Βρισκόταν ἤδη σέ αὐτοεξορία στή Δανία, ἔχοντας ἐγκαταλείψει τή Γερμανία ἕνα χρόνο πρὶν τήν ἐπομένη τοῦ ἐμπρησμοῦ τοῦ Ράιχσταγκ. Συνέχισε νά συμπληρώνει κομμάτια σέ ὅλα τά μέρη ὅπου κατέφυγε: 1939 Σουηδία, Φινλανδία· 1941 μέσω Σοβ. Ἐνωσης στίς ΗΠΑ ὡς τό '47, ὅταν γύρισε στήν Εὐρώπη.

Παιχνιδιάρης ὁ Μπ., ἔβαλε στό βιβλίό αὐτό πρόσωπα ἱστορικά, διάφορες χῶρες, δημόσια πρόσωπα τῆς ἐποχῆς του, καθῶς καί τοῦ ἄμεσου περιβάλλοντός του, κινεζοποιώντας τα σέ βαθμὸ ἀγνώριστο. Φυσικά, χωρίς νά ἀποκαλύπτει παρά λίγα ἀπ' αὐτά.

Οἱ μπρεχτολόγοι, μέ τή βοήθεια καί τοῦ ἡμερολογίου ἐργασίας του, ἀποκρυπτογράφησαν πολλοὺς ἀπό τοὺς ἀναβαπτισμένους κινέζους, κι ἔτσι ἀναγνωρίζουμε τόν Χέγκελ, τούς κλασικούς, τή Ρόζα, τοὺς Στάλιν — Τρότσκι, τόν Χίτλερ κι ἀκόμα τοὺς λογοτέχνες Ἄνατολ Φράνς, Φόιχτβάνγκερ, Ἐμίλ Λούντβιχ. Τό τάκτ, ὅμως, τοῦ δυτικογερμανοῦ ἐκδότη καί προσωπικοῦ τοῦ φίλου ἐπέβαλε νά παραμεινοῦν κάποια ὀνόματα στήν ἀπω-ανατολική τους ἐκδοχή: Πρόκειται γιά προσωπικούς φίλους κι ἀντιπάλους καί γιά κάποιες ἀπ' τίς παλιές συζυγικές παρασπονδίες τοῦ μεγάλου μαίτρ: Τό '65, ὅταν κυκλοφόρησε μεταθανάτια τό «Βιβλίό τῶν Ἀλλαγῶν», ζοῦσε ἀκόμα στό Ἄνατολ. Βερολίνο ἡ Ἐλένε Βάιγκελ, ἡ «γεμάτη αὐταπάρνηση σύντροφός του».

Ὁ περίεργος καί προσεκτικός ἀναγνώστης μπορεῖ ἔτσι νά ἀποδυθεῖ στόν φιλολογικό — κουτσομπολιστικό ἀγῶνα τῆς ἀνακάλυψης τοῦ ποιός —εἶναι— ποιός, ἢ νά περιμένει τήν ἐπόμενη πλήρως ὑπομηματισμένη ἐκδοση τοῦ ἔργου τοῦ Μπρέχτ. Οἱ λοιποὶ ἄς ἀπολαύσουν ἀπλῶς τή διαιλεκτική του.

Γιώργος Κόκκινος

Μετά τό άνέβασμα δύο διαφορετικῶν παραστάσεων τῆς «Έντα Γκάμπλερ» τοῦ Ίψεν ἀπό τό θίασο τῆς Ἐπιθεώρησης Δραματικῆς Τέχνης Θεσσαλονίκης καί τό θίασο τῆς Τζένης Καρέζη, ἔχουμε τό άνέβασμα τοῦ «Βυσσινόκηπου» τοῦ Τσέχοφ ἀπό δύο ἐπίσης διαφορετικούς θιάσους.

Ἄρχικά, στίς 2 Φεβρουαρίου, τό ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ θά παρουσιάσει τή δική του ἐκδοχή γιά τό ἔργο τοῦ Ρώσου συγγραφέα, ἐνῶ περίπου ἓνα μήνα μετά τό ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ θά δώσει τή δική του παράσταση σέ σκηνοθεσία Γιώργου Μιχαηλίδη.

Θά παρουσιάσουμε ἀπό τίς σελίδες τοῦ «Σχολιαστή» καί τίς δύο αὐτές ἐκδοχές τοῦ Βυσσινόκηπου.

Ἄντον Παύλοβιτς Τσέχοφ

Ο ΒΥΣΣΙΝΟΚΗΠΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ἄντιγόνη Φιλιπποπούλου
ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Γιάννης Μαργαρίτης
ΣΚΗΝΙΚΑ—ΦΩΤΙΣΜΟΙ: Ρένος Βαρλάς
ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: Ρένος Βαρλάς — Τούλα Νικήτα
ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ: Κοραλία Σωτηριάδου
ΒΟΗΘΟΙ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗ: Σέργιος Γκάκας — Γιώργος Μακρῆς
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΧΟΡΟΥ: Νατάσσα Ζούκα

ΔΙΑΝΟΜΗ: Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος, Μαρία Κατσανδρῆ, Σταμάτης Κυπραῖος, Μιχάλης Κωστόπουλος, Λευκή Κολοβού, Γιώργος Μακρῆς, Ἄμαλία Ματούση, Πάνος Πανάγου, Ἡλίας Πετροπουλάς, Τάσος Ράτζος, Ντίνη Ρέντη, Γιάννης Σαπάκος, Μαριέτα Σγουρδαίου, Χρύσα Σηλιώτη, Σίμος Φιοράνης.

Ὁ Βυσσινόκηπος

★ ★ ★

τοῦ Θεάτρου τῆς Ἄνοιξης

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ «ΗΛΕΚΤΡΑ» καί ἐπιστρέφοντας στή δουλειά του πάνω σέ κλασικά θεατρικά κείμενα, τό ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ θά παρουσιάσει ἀπό τίς 2 Φεβρουαρίου στό θέατρο ΡΙΑΛΤΟ τόν «ΒΥΣΣΙΝΟΚΗΠΟ» τοῦ Ἄντον Π. Τσέχοφ.

Ὁ «ΒΥΣΣΙΝΟΚΗΠΟΣ» πού θεωρεῖται σάν ἓνα ἀπό τά ἀριστουργήματα τοῦ Παγκοσμίου ρεπερτορίου, μετά τόν «ΒΟ·Υ·ΤΣΕΚ» τοῦ Γκ. Μπύχνερ καί τήν «ΜΙΝΑ» τοῦ Γκ. Ε. Λέσσιγκ εἶναι τό τρίτο κλασικό ἔργο μέ τό ὁποῖο καταπιάνεται τό ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ. Γράφτηκε ἀπό τόν Τσέχοφ στά 1904, σέ μιά περίοδο τεράστιων οικονομικῶν καί κοινωνικῶν μεταβολῶν στή Ρωσία.

Κάνοντας τή δική του ἀνάγνωση στό ἔργο, τό Θ.Α. ἐπέλεξε σά γραμμὴ παράστασης μιά ὀπτική πού βασίζεται στή συνύπαρξη πολλῶν ἐπιπέδων, τά ὁποῖα προκύπτουν ἀπό τή δραματουργική ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου καί τήν παρέμβαση τῆς σύγχρονης ματιᾶς τοῦ θιάσου.

—ή νοσταλγία τῶν χαμένων συναισθημάτων
—ή νοσταλγία τῆς χαμένης παιδικότητας
—ή νοσταλγία τοῦ «χαμένου θεάτρου»
—τό κοινωνικό καί οικονομικό ὑπόστρωμα τοῦ ἔργου
—ὁ χρόνος

εἶναι τά βασικά στοιχεῖα πού χαρακτηρίζουν τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἀντιμετώπισε ὁ θίασος τόν «Βυσσινόκηπο».

Ἐνας κῆπος μέ βυσσινιές —ὁ ἀθεάτος πρωταγωνιστής τοῦ ἔργου— πού ἡ ἐπερχόμενη καταστροφή του ἀναδεικνύει ἓναν χῶρο ὅπου ἀνατέμνονται συναισθήματα, κώδικες συμπεριφορῶν καί ὁραματισμοί πού προέρχονται ἀπό ἀνθρώπους μέ διαφορετικές κοινωνικές προελεύσεις.

Ἡ παράσταση τοῦ Θ.Α. ἀνεβαίνει μετά ἀπό μιά τετράμηνη διαδικασία προβῶν πού πέρασε ἀπό πολλά στάδια. Ἄρχικά ἐπιχειρήθηκε ἡ προσέγγιση τῶν ρόλων ἀπό τούς ἡθοποιούς, μέσα ἀπό αὐτοσχεδιασμούς πάνω στούς θεματικούς ἄξονες κάθε σκηνῆς.

Σκοπός αὐτῶν τῶν αὐτοσχεδιασμῶν ἦταν ἡ διερεύνηση τῶν θεατρικῶν σχέσεων ἀνάμεσα στά πρόσωπα τοῦ ἔργου. Ἐπίσης ξεκίνησε μιά διαδικασία ἐξεύρεσης στοιχείων γιά τούς ρόλους καί τίς σχέσεις στοιχείων γιά τούς ρόλους καί τίς σχέσεις πού διαμορφώνει ὁ Τσέχοφ ἀνάμεσα στούς «ἥρωες» του, μέσα ἀπό ἀναγνώσεις τοῦ ἔργου — κάτι πού συνεχίστηκε μέχρι καί τόν τρίτο μήνα.

Ἀκόμα λειτούργησε —γιά πρώτη φορά στό θίασο— μιά ὁμάδα, ἀποτελούμενη ἀπό τό σκη-

νοθέτη, τούς δύο βοηθούς σκηνοθεσίας καί τή δραματουργό, πού ἐπεξεργάζονταν τό ἔργο καί ἀντιμετώπιζε τά προβλήματα πού προέκυπταν κατά τή διάρκεια τῶν προβῶν. Οἱ πρόβες καί ἡ δουλειά αὐτῆς τῆς ὁμάδας ἦταν σχεδόν ἀπόλυτα ἀλληλοεξαρτημένες.

Στή συνέχεια, καί μέ τό τέλος τῆς πρώτης περιόδου τῶν αὐτοσχεδιασμῶν, δημιουργήθηκε μιά πρώτη —πολύ ἀρχική— μορφή τῆς παράστασης, πού πάνω της κινήθηκε καί ἡ συνέχεια τῆς δουλειᾶς τῶν ἡθοποιῶν. Παράλληλα βρέθηκε καί ἡ σχέση τοῦ ἡθοποιῶν μέ τόν σκηνικό χῶρο.

Ἡ μετάφραση πού χρησιμοποιεῖται ἔγινε εἰδικά γιά τήν παράσταση τοῦ «Θεάτρου τῆς Ἄνοιξης».

Γιά τή μουσική κάλυψη ἐπλέχθηκαν θέματα ἀπό κλασικά ἔργα.

Τά κοστούμια τῶν ἡθοποιῶν εἶναι τῆς ἐποχῆς τῆς γραφῆς τοῦ ἔργου, ἐνῶ καί στή δημιουργία τοῦ σκηνικοῦ χῶρου κρατήθηκε ἡ ἐποχή, μέ τήν προσπάθεια ὁμως ἀνάδειξης ὄλων τῶν ἐπιπέδων τῆς σκηνοθετικῆς γραμμῆς.

Ἐκτός ἀπό τούς ἡθοποιούς στήν παράσταση θά συμμετέχει, ἀπό σκηνῆς, καί ἓνα μικρό παιδί — μουσικός (βιολοντσέλλο).

Γιώργος Μακρῆς

«Κάθε γλώσσα έχει τον ήχο της. 'Αλλά μόνον η ελληνική γλώσσα είναι τραγούδι, γιατί μόνον η ελληνική γλώσσα έχει συνείδηση του έαυτού της ως τραγουδιού. Τό αποτύπωμα αυτής της συνείδησης είναι οι τόνοι και τ'α πνεύματα τών 'Αλεξανδρινών».

Δ. Σαββόπουλος

N-ü-χτωσε ...

«Μπάλ ντεμασκέ»

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ για τή γλώσσα, πού όργάνωσε τό ΚΚΕ 'Εσωτερικού στίς 19 'Ιανουαρίου, πλησίαζε στό τέλος του και οί κ.κ. Σαββόπουλος και Ράμφος είχαν ήδη αφήσει έμβρόντητους όπαδούς και αντίπαλους μέ τίς εισηγήσεις τους, όταν ό καθηγητής Μανόλης 'Ανδρόνικος σηκώθηκε και, μέ δυσκολία κρύβοντας τήν αγανάκτησή του, είπε:

—Μά εδώ ξεθάβουμε πάλι τό γλωσσικό ζήτημα!

Πέτυχε διάνα. Πραγματικά, παρά τίς (κατά τή γνώμη μας άρκετά κουτοπόνηρες) προσπάθειες τών όργανωτών νά αντίδιαστείλουν τούς όρους «γλωσσικό πρόβλημα» και «γλωσσικό ζήτημα», παρά τήν άρχική φαινομενική συμφωνία όλων τών εισηγητών ότι σήμερα δέν έχουμε πιά νά κάνουμε μέ γλωσσικό ζήτημα αλλά μέ γλωσσικό πρόβλημα, ή έκδήλωση τής 19 'Ιανουαρίου αποκάλυψε τελικά μέ γραφική (ή καλύτερα διαγραμματική, άν πάροουμε ύπόψη μας τήν επίδειξη του κ. Σαββόπουλου) σαφήνεια ότι ή γλωσσολογία τών τελευταίων χρόνων δέν είναι παρά ή νεκρανάσταση τής παλιάς διαμάχης δημοτικής—καθαρεύουσας, ή αντίπαράθεση τών ίδιων ιδεολογιών, τών ίδιων άνώτερων στόχων, τών ίδιων αντίληψεων για τό έθνος, τήν παιδεία, τή σχέση τής 'Ελλάδας μέ τό παρελθόν της και μέ τόν ευρωπαϊκό χώρο. 'Από αυτή τήν άποψη, ή έκδήλωση του γηπέδου του Μίλωνα σημαδεύει πράγματι μία καμπή στον γλωσσολογικό που ξέσπασε μετά τήν καθιέρωση τής δημοτικής και του μονοτονικού: κατήγγειλε εκ τών πραγμάτων τίς μεταμφιέσεις και μετέτρεψε τό «μπάλ ντεμασκέ» σε «μπάλ ντεμασκέ».

Στό γήπεδο του Μίλωνα φάνηκε καθαρά, μέ σιλιπνότητα που για πολλούς θά πρέπει νά ήταν όδονηρή, πώς όταν ή γλωσσική διαμάχη φτάνει στό αποκορύφωμα τής συναισθηματικής της φόρτισης και τός έσχατες λογικές της συνέπειες, εκείνοι που μέ αγανάκτηση απορρίπτουν τόν χαρακτηρισμό τους ως νεογλωσσαμυντόρων δέν μπορούν νά κάνουν τίποτα άλλο από τό νά καταφύγουν στό ιδεολογικό όπλοστάσιο τών καθαρευουσιάνων του 1920. Τό «ανατολικό κόμμα» του Διονύση Σαββόπουλου άποδείχτηκε μία έξαγγελία πολύ πιο συγκεκριμένη από όσο θά περίμενε κανείς...

'Ο κ. Καλιόρης, σκάβοντας στα έρέβη του χρόνου για νά βρει τίς ρίζες τών αντίληψεών του περί αποπτώχευσης και άποφάνισμου τής ελληνικής γλώσσας, ήταν έπόμενο νά καταλήξει σ' ένα περιπαθές εγκώμιο τής καθαρεύουσας και νά υποστηρίξει τήν ύπεροχή της όχι μόνο στον τομέα του επιστημονικού λόγου, αλλά και τής λογοτεχνίας! 'Ο κ. Σαββόπουλος, στην έναγώνια πάλη του μέ τόν μαμπούλα του μονοτονικού, ήταν έπόμενο νά ύποστηρίξει ότι ή προσωδία, που μνημείωσαν οί τόνοι, τ'α πνεύματα και ή ιστορική όρθογραφία, έξακολουθεί νά ύπάρχει στή γλώσσα μας! 'Ο κ. Ράμφος, πιο «σφαιρικός» και «φιλοσοφικός» από όλους, βρήκε στό τέρμα τής σταυροφορίας του μία

ΑΓΝΟΙΑ, ψηφοθηρία, άφέλεια ή συντηρητισμός νέου τύπου; Τί είναι αυτό που ώθησε τό ΚΚΕ έσωτερικού νά έπιλέξει τό γλωσσικό και νά διοργανώσει μία σχετική συζήτηση έτσι όπως τή διοργάνωσε στό γήπεδο του Μίλωνα; Ζήτημα για τούς μέν, πρόβλημα για τούς δε, τό γλωσσικό ανασύρει από τή λήθη έπιχειρήματα ξεχασμένα, ανασταίνει νεκρούς, διαιρεί, όμαδοποιεί, παθιάζει. 'Η αίτια αυτού του πάθους θά μπορούσε νά προκαλέσει μία ενδιαφέρουσα συζήτηση. Κάποιοι όμως, και άνάμεσα σε αυτούς και τό ΚΚΕ έσωτερικού από ό,τι φάνηκε, μοιάζουν νά θεωρούν δεδομένη τήν αίτια, λογική τήν αναχρονιστική αντίπαράθεση και ζωντανή τή διαμάχη «δημοτικιστών» — «άρχαιστών». Λές και βγαίνει στην έπιφάνεια τό έθνικό άσυνείδητο, λές και ή ιστορική μνήμη είναι τόσο όξυμένη στό συγκεκριμένο θέμα, ένω έχει άμβλυνθεί σε τόσα και τόσα άλλα...

'Η όλη ιστορία κινείται λοιπόν στα πλαίσια του αυτόνοτου. Και τό ΚΚΕ έσωτ. δηλώνει άθώο: 'Η γλώσσα είναι ζήτημα έθνικό, όλες οί άπόψεις σεβαστές, οί γλωσσαμύνητες όντα γοητευτικά, άφησε όλους τούς γραμματικούς τύπους νά άνθισουν στίς άγκάλες τής ανανέωσης (ή μήπως ανανεώσεως;)

Πού βρίσκεται όμως αυτή ή άθωότητα; Μήπως στην έπιλογή του χώρου; Γήπεδο για όλους, αλλά καρέκλες για τούς καλεσμένους, κερκίδες και παγωνιά για τ'α πλήθη. Δικαίωμα λόγου για τούς μέν, δυνατότητα άναρθρων κραυγών και ποδοκροτημάτων για τούς δε. Μήπως στην έπιλογή τών εισηγητών; 'Εντυπωσιακή πλειοψηφία τών «καθαρευόντων», τών «κινδυνολόγων», τών «νεοορθοδόξων», έτσι ώστε κάθε διαφορετική άποψη νά προκαλεί ριγή αγανάκτησης προτού καλά-καλά διατυπωθεί.

Τό ΚΚΕ έσωτερικού νίπτει τās χείρας του. «Τί νά κάνουμε, αυτός είναι σήμερα ό συσχετισμός». 'Εξάλλου πώς μπορούν νά χαρακτηριστούν σκοταδιστικές άπόψεις που γεμίζουν στάδια και συνεπαίρνουν τ'α πλήθη; «Μέσα σε ένα άσφυκτικά γεμάτο Μίλωνα...» Τ'α ρεπορτάζ τής ΑΥΓΗΣ θά μπορούσαν νά διεκδικήσουν βραβείο άντικειμενι-

κότητας...

Καμία λοιπόν παρέμβαση έπιτόπου, καμία κριτική εκ τών ύστέρων. Τί κι άν τό κλίμα θύμιζε πραγματικά ποδοσφαιρική συνάντηση και κάποιοι εισηγητές ένιωσαν νά κινδυνεύει ή σωματική τους άκεραιότητα; Τί κι άν τ'α πλήθη δέν άκούγαν, μία και στην ουσία κανείς δέν τούς ζητούσε νά άκούσουν; Τί κι άν ό Ζουράρις έπαιξε για άλλη μία φορά τό ρόλο του αιώνιου εφήβου, ταυτίζοντας τήν άναίδεια μέ τήν ανατρεπτικότητα; Τί κι άν κάποιος φιλολογικός, συνεπαρμένος από τήν κλάκα τής κερκίδας, έπαιρνε μέ κάθε εύκαιρία τό λόγο θρηνώντας τήν κατάργηση τών αρχαίων και άραδιάζοντας τίς ύποτιθέμενες αντιστασιακές του δάφνες; Τί κι άν ό Σαββόπουλος, εκθέτοντας από μικροφώνου τήν άσχετοσύνη του κανάκευε τόν κόσμο και τήν άγνοιά του, άποσπώντας τ'α περισσότερα χειροκροτήματα; Τί κι άν τ'α νεύρα εκείνων που αντίστάθηκαν στό ρεύμα (Φόρης, 'Ανδρόνικος, Μαρωνίτης) πήγαν νά σπάσουν από τό ...ύψηλό επίπεδο του γόνιμου διαλόγου;

Ευθύνη λοιπόν του ΚΚΕ έσωτ. τό κλίμα που δημιουργήθηκε στό Μίλωνα. Κι άς μίλησε για «ζωντανή έπαφή» και «δημιουργική συζήτηση» ό εκ τών διοργανωτών τής ημερίδας Αιμ. Ζαχαρέας. Γιατί τ'α πράγματα είναι διάφανα εδώ και άρκετό καιρό. Οί Καλιόρης, Ράμφος, Μπαμπινιώτης, Ζουράρις και οί λοιποί είχαν πολλές εύκαιρίες νά εκφράσουν τίς τυποποιημένες πιά άπόψεις τους. Και είναι τουλάχιστον παράδοξο που τό 'Αντί έσπευσε νά κατηγορήσει εκ τών προτέρων (!) τό ΚΚΕ έσωτ. που τούς κάλεσε στην ημερίδα του μία και τό ίδιο έχει σπαταλήσει για χάρη τους δεκάδες σελίδες.

'Αλλά τό ΚΚΕ έσωτ. δέν είναι περιοδικό, όσο κι άν μερικές φορές θέλει νά μήν του τό θυμίζον. 'Έχει λοιπόν ευθύνη άν προβάλλει τήν περιεργη αυτή συμμαχία αρχαιστών, νεοορθοδόξων, δεξιών δημοσιογράφων, φροντιστών, μεταφραστών και ψευτοσημειολόγων που επαγγέλλονται τή σωτηρία τής γλώσσας βρίζοντας τόν Ψυχάρη και τόν Γληνό και βάλλοντας τό ΠΑΣΟΚ από θέσεις Μιστριώτη. 'Εκτός κι άν ή «συμφωνία» εκφράζει κάποια τάση του κόμματος και ή τάση αυτή ανέλαβε τή διοργάνωση τής συζήτησης για τή γλώσσα. Θά ήταν ύπερβολή νά θυμηθεί κανείς τήν... καλιορική γυναικεία σελίδα τής Αύγης που έπιμελήθηκε πέτσι ή 'Αννα Τζιβάκου — Ζαχαρέα; Χάρη στην επαγρύπνηση του Γ. Καλιόρη σώθηκαν οί γυναίκες από τόν καπιταλισμό και ή γλώσσα από τόν καταποντισμό. Μετά τό κίτς τήν ΕΛΕΝΗ του Γκαίητς και τ'α αρχαία περιμένουμε μέ άγωνία τό καινούριο «μέτωπο»...

'Αγγέλικα Ψαρρά

«Τό μονοτονικό θά άποδειχθεί ό μοχλός μιας 'έξελξεως' που θά όδηγήσει βαθμιαία στό λατινικό αλφάβητο. Και τότε θά έρθει μία βουλή 'Ελλήνων νά βάλει καμαρώνοντας τήν ταφόπετρα στην ελληνική γραφή και μία άλλη, πιο ρηξικέλευθη, νά βάλει τήν ταφόπετρα στην ελληνική γλώσσα. Εύχομαι νά έχω άποδημήσει εις Κύριον πριν τ'α μάτια μου δούν μία τέτοια 'πρόοδο' τής Πολιτείας».

Τ. Αιγινάδης

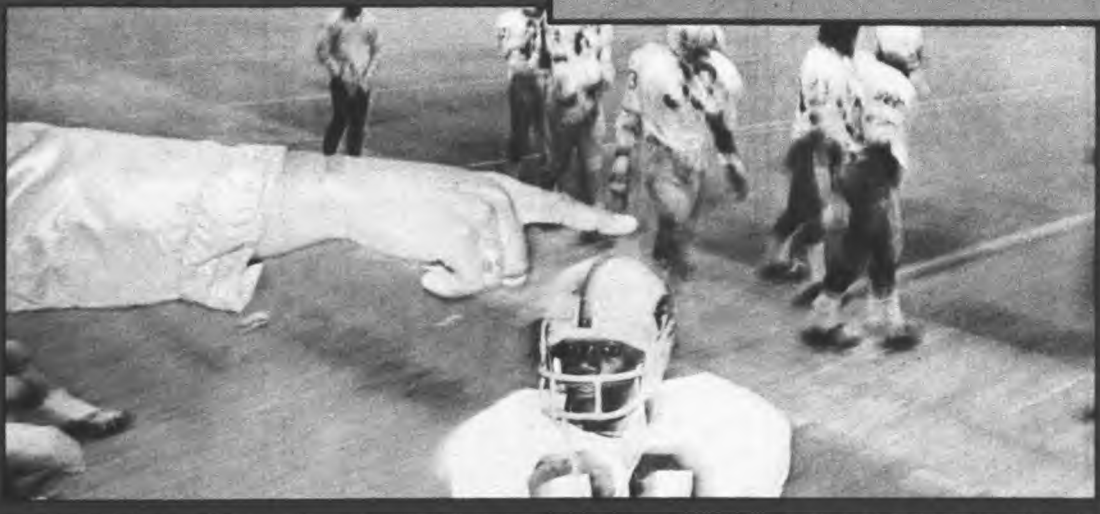
χωρίς φεγγάρι

«Καλός και άγιος ο Έλληνικός Γλωσσικός Όμιλος, αλλά είναι βέβαιο ότι τά γενέθλιά του τά γιόρτασε μέσα σ' αυτή τή χρονική περίοδο γιά τήν όποία μιλά (1976-84), κι όχι λ.χ. μέσα στην περίοδο τής δικτατορίας, όπου ή γλώσσα δεινοκαθούσε...»

Δ. Μαρωνίτης

γλωσσικός
του
Νάου

Ίερουσαλήμ όπου ο γραπτός λόγος, έκφραση σταθερών και αιώνιων αξιών, βασιλεύει πάνω στά λάγνα σκιρτήματα τής λαλιάς και, φυσικά, είναι ένδεδυμένος τήν πορφύρα τής καθαρεύουσας...

Τό Ήχητικό πείραμα πού παρουσίασε ό κ. Σαββόπουλος στό άκροατήριό του προκάλεσε θυμηδία, κατάπληξη, άγανάκτηση ή περιφρόνηση. Προσωπικά τό είδα μέ άρκετή συμπάθεια και κάποια μελαγχολία. Μου φάνηκε πώς διέκρινα σ' αυτό τά άπελπισμένα τινάγματα μιās συνείδησης πού νιώθει πόση γοητεία κρύβει ή προσπάθεια τών Γαλιλαίων και τών Φαραντέι νά ψηλαφήσουν σάν παιδιά τόν κόσμο τους, αλλά τήν ίδια στιγμή δέν μπορεί νά άπαλλαγεί από τά πνεύματα του παρελθόντος και από τά λειριά τών τόνων. Δυστυχώς, άγαπητέ Διονύση, ή συμπλαχία μέ τήν έπιστήμη γίνεται πάντα μέ τούς δικούς της δρους. Και, έδώ πού τά λέμε, δέν είναι και τόσο κακό αυτό...

Άλλά ή εκδήλωση πού έγινε στό γήπεδο του Μίλωνα ήταν και από μιá άλλη άποψη «μάλντεμασκέ»: ήταν ή πρώτη φορά πού φάνηκε τόσο καθαρά ότι ό θόρυβος πού προκάλεσε ή έπιστημοποίηση τής δημοτικής και του μονοτονικού δέν είναι μιá «έξεγερση τών πιό ευαίσθητων συνειδήσεων», όπως ήθελαν νά τόν παρουσιάζουν οι πρωτοστάτες του, αλλά μιá έξεγερση ποικίλων ιδεολογικών, ταξικών, επαγγελματικών και ψυχολογικών συμφερόντων. Καλά τά ειπε σ' αυτό τό σημείο ό καθηγητής Μαρωνίτης. Όμως άκόμα πιό ευγλωττη ήταν ή αντίδραση τής άλλης πλευράς: ή ύστερική έκρηξη του κατά τά άλλα τσαχπινικά σκωπτικού κ. Ζουράρι και ό καταφανής έκνευρισμός του κατά τά άλλα τόσο όλύμπιου καθηγητή Μπαμπινιώτη. Χαρακτηριστική και ή πικρόχολη παρατήρηση γνωστου έκθυμου φιλόλογου πού, έλεηνολογώντας τήν κυριαρχία τής εικόνας σέ βάρος του λόγου, ειπε: «Φαίνεται πώς πρέπει ν' αλλάξουμε έπάγγελμα...»

Τελικά ύπάρχει ή δέν ύπάρχει γλωσσικό πρόβλημα; Ύπάρχει, αλλά δέν είναι γλωσσικό. Όταν έμφανίζεται ως γλωσσικό, είναι ψευδοπρόβλημα. Ή μόνη ουσιαστική του διάσταση, ή μόνη βάση στην όποια μπορεί νά αντιμετωπισθει, είναι έξωγλωσσική. Ό καθηγητής Άνδρόνικος ήταν ό μόνος από τούς εισηγητές πού φάνηκε νά τό διακρίνει αυτό. Τελειώνοντας τήν εισήγησή του, ειπε: «Τό ουσιαστικό, κατά τή γνώμη μου, είναι ν' αγαπήσουν οι νέοι άνθρωποι τή γλώσσα τους, νά πιστέψουν πώς αξίζει νά τήν κατακτήσουν και νά θελήσουν νά μιλήσουν και νά συνομιλήσουν μ' αυτήν κι όχι μονάχα μέ τή συμβατική και συντηρητική κάποτε γλώσσα σχημάτων και ήχων. Άλλά γιά νά γίνει αυτό, θά χρειαστεί νά πιστέψουν ξανά στην ανθρώπινη φωνή. Και θά πιστέψουν μόνον όταν πειστούν ότι ή φωνή αυτή δέν τους άπατά. Γιατί φοβοθμαι πώς εκείνο πού κατάλαβαν οι νέοι είναι ότι στό βάθος όλης αυτής τής ιστορίας και ή γλώσσα στάθηκε τό όργανο πού φανάκισε τήν ιστορία και τόν άνθρωπο.»

Έτσι όμως ό Μανόλης Άνδρόνικος ξεπέρασε τά όρια τής γνωστικής και αυτογνωστικής άντοχής τών πρωταγωνιστών τής γλωσσικής διαμάχης. Και, φυσικά, κανένας δέν τόν άκολούθησε στον προβληματισμό του...

Δημοσθένης Κούρτοβικ

Ή μάχη τής κερκίδας

1985. Γήπεδο Μίλωνα. Θερμοκρασία χαμηλή. Τά πλήθη ούρλιάζουν στις κερκίδες. Έδώ! Όρθογραφία μέ τήν Μπέλλου. Ένότητα 1η: Ή διαφορά του ήχου (κι όμως, δέν έχω ήχο) τών η, υ, ι, οι, ει στην προφορικότητα. Κεφάλαιο α': Νύχτωσε χωρίς φεγγάρι». Και... νύχτωσε, παρόλες τίς διαφωνίες του Μουλακάκη πώς χωρίς τήν παρουσία του ποιητή σ' αυτή τήν ήμερίδα γιά τή γλώσσα «ή μιá νύχτα θά διαδεχόταν (ίσως και διεδέχετο) τήν άλλη νύχτα» και παρόλα τά σύγχρονα μέσα διδασκαλίας του ποιητή (παλμογράφοι, ντεσιμπέλ, διαγράμματα, κασετόφωνα) και τήν ύπάκουη συμμετοχή του άπουσιολόγου τής τάξης Στ. Ράμφου (κρατά τό άπουσιολόγιο άρκετές χρονιές ως άριστεύων), γιά τή σωστή έμπέδωση του μαθήματος στους μαθητές.

Άλήθεια, πού άκούστηκε ή γλώσσα νά πεθαίνει; Όλη μέρα ψήνονταν στον πυρετό. Στην μπασκέτα από κάτω ό γιατρός. Στά πλήθη, πού ούρλιάζουν άκαταπαύτως στις κερκίδες μεταδίδεται ό πυρετός. Οι νοσοκόμοι ίσα πού πρόλαβαν νά καταγράψουν μερικά από τά ντεσιμπέλ τής έμπυρέτου νόσου τής κερκίδας, διότι κινδύνευε και αυτή ή ίδια ή σωματική τους άκεραιότης.

—Άσε μας ρέ Γεωργουσόπουλε μιá ζωή μέ τίς μαλακίες σου. Άλλά δέ φταις έσύ βέβαια, εκείνοι πού σέ κάλεσαν νά μιλήσεις.

—Άς μίν έρχόσουνα ρέ νά τόν άκούσεις.
—Μά είναι εκδήλωση του κόμματός μου.
—Και του δικου μου.

—Μά είμαστε μέ τά καλά μας ρέ παιδιά; Βάζουν θέμα «ή γλώσσα στην εκπαίδευση» και δέν καλούν και ένα φιλόλογο τής δημόσιας παρά μās φέρνουν Γεωργουσόπουλο και Λιγνάδη; Μά τί μαλακίες είναι αυτές;

—Έτσι μιλάτε ρέ έσείς πού θέλετε νά καταργήσετε τά άρχαία. «Μαλακίες», «τή βρίσκω», «καράφλιασα»...

—Μά δέ σās παίρνει κύριέ μου, είσατε ήδη καραφλός...

—Γιατί δέν πάτε ρέ στην ΚΝΕ νά τά πείτε αυτά;
—Δέν μπορούμε κύριε.
—Γιατί;
—Γιατί είναι ό κ. Μοσκόφ εκεί.
—... (άπορία).

—Ρέ παιδιά τί τρομοκρατία είν' αυτή; Νεορθόδοξοι και άρχαιοπληγμένοι έχουν συμμαχησει και ούρλιάζουνε. Κοίτα τους μπροστινούς.

—Έγώ είμαι κομμουνιστής φίλε.
—Μπράβο σου, γιατί μέ τόσο πάθος όμως τό χειροκρότημα στο Ράμφο;
—Γιατί ύποστηρίζει τά άρχαία.
—Έσύ ξέρεις άρχαία;
—Ξέρω βέβαια, γιατί όταν ήμουνα μαθητής τά διδάσκανε στά σχολεία.
—Πές μας, στο δείκνυμι, τό -υ- τί είναι, μακρό ή βραχύ;
—Άντε παράτα μας ρέ...

(Σύνεδρος τις εις τина παρέμβαση: «Ή γλώσσα του πρωθυπουργου, του Άντρεά, έχει συμβάλει και αυτή στην καταστροφή τής γλώσσας μας».)

—Μά καλά, όλα τά χρόνια μέ πρωθυπουργό τόν κ. Καραμανλή από τις Σέρρες, γιατί δέν καταστρεφόνταν ή γλώσσα μας;

—Θά σταματήσεις κοπέλλα μου. μ' έχεις έκνευρίσει, μ' έχεις..., θά σέ πετάξω έξω! (Δείχνοντας τό τεραίν).

—Ό κύριος πρέπει νά είναι καθηγητής και νά πετάει έξω τούς μαθητές του πού διαφωνούν.

—Πάψε σου λέω, θά σέ χτυπήσω.
—Μιά άπορία και μιá ύπόθεση εκφράζω κύριέ μου.
—Σās ειπε και άλλος πριν νά πάτε στην ΚΝΕ νά τά λέτε αυτά.

—Καλά, τόν Μαρωνίτη θά τόν κομματιάσουν παιδιά στο τέλος. Κοιτάτε στην άριστερή κερκίδα τί γίνεται, δέν τόν αφήνουν νά ολοκληρώσει τις άπαντήσεις του.

—Καλά θά του κάνουνε ρέ φίλε. Άφου ειπε πώς έχουν σπάσει τά νεύρα του και δέν θά άπαντούσε σέ πολλά, γιατί συνεχίζει τώρα;

Σέ μιá παρέμβασή του ό Μουλακάκης κλείνει μέ τό στιχο «Τή Ύπερμάχω Στρατηγῶ τά νικητήρια» και 6-7 άτομα στην κερκίδα (τό κλίμα είναι πολύ γηπεδικό) προχωρούν και στον έπόμενο στιχο ψάλλοντάς τον. Σιωπούν όμως άκαριαία διότι:
—Σκάστε ρέ, πού θά πιάσετε στο βρωμόστομά σας τόν Ύμνο τής Θεοτόκου.

Στέλιος Όθωναϊός